

Møte tirsdag den 31. mai 2016 kl. 10

President: Marit Nybakk

Dagsorden (nr. 83):

1. Innstilling fra finanskomiteen om en skattereform for omstilling og vekst (Innst. 273 S (2015–2016), jf. Meld. St. 4 (2015–2016))
2. Innstilling fra finanskomiteen om Endringer i merverdiavgiftsloven (utvidet adgang til direkte registrering) (Innst. 301 L (2015–2016), jf. Prop. 113 L (2015–2016))
3. Interpellasjon fra representanten Dag Terje Andersen til finansministeren:

«En stor utfordring i Norge i dag er at forskjellene øker. Siden denne regjeringen tiltrådte, har den viktigste oppgaven vært å kutte skatt, særlig for dem som har mye fra før. Men enkelte grupper, for eksempel pendlerne, må betale mer skatt. Arbeidsministeren slår fast overfor Dagbladet den 18. januar at «Vi må belage oss på at forskjellene vil fortsette å øke de neste åra.» De arbeidsledige kan bare konstatere at regjeringen har innført skatt på sluttvederlaget som gis til arbeidstakere som ufrivillig må slutte i arbeid på grunn av innskrenkning, nedbemanning, avvikling eller konkurs. Karantenetiden har økt fra 8 uker til 12 uker. Kronen på verket er at regjeringen har fjernet ferietillegget i dagpengeordningen for å spare én milliard. De arbeidsledige behøver ikke gjette mange ganger på hva den milliarden skal brukes til.

Har regjeringen noen mål om å minske forskjellene på folk?»
4. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i barnetrygdloven (barnetrygd ved opphold i utlandet) (Innst. 299 L (2015–2016), jf. Prop. 63 L (2015–2016))
5. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Trygghet og omsorg. Fosterhjem til barns beste (Innst. 318 S (2015–2016), jf. Meld. St. 17 (2015–2016))
6. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arild Grande, Anette Trettebergstuen, Sonja Mandt og Hege Haukeland Liadal om en ny innordning av produksjonstilskuddet til nyhets- og aktualitetsmedier, der minstesatsene heves (Innst. 296 S (2015–2016), jf. Dokument 8:64 S (2015–2016))
7. Interpellasjon fra representanten Ove Trellevik til fiskeriministeren:

«Norsk vårgytende sild er vår viktigste pelagiske ressurs. Under gytetoktet i februar 2016 målte fiskefartøyet Vendla sildeforekomstene med akustisk skrogmontert ekkolodd. I tillegg ble det talt stimer med sonar. Etter toktet presenterte Havforskningsinstituttet et ekkoloddestimat på sildeforekomstene på 56 000 tonn. I tillegg presenterte de et estimat på gjennom-

snittlig stimstørrelse på 10,3 tonn. Fem erfarne skipperer var i samme område under toktet og vurderte den gjennomsnittlige sildestimen til å være 257 tonn. Denne stimstørrelsen gir et estimat på ca. 1,6 mill. tonn. Jeg mener forskjellen i estimat må vurderes nøye og gjennomgås av uavhengige eksperter. Videre må dekningsgraden på gytetoktet evalueres opp mot gytebestandens utbredelse. Gjennomgangen må være todelte, en gjennomgang av 2016 og ulike forsøk på havet for å avklare ekkolodds og sonarers nøyaktighet.

Vil statsråden ta initiativ til at dette blir gjort?»

8. Interpellasjon fra representanten Jan Bøhler til arbeids- og sosialministeren:

«De fleste minoritetsgrupper ønsker å tilpasse seg vårt arbeidsliv og våre lover, regler og normer uten særordninger. I noen områder og miljøer i Oslo og andre steder med høyere ledighet er det imidlertid grunn til bekymring for at skikker og adferd med religiøs begrunnelse blir et hinder for sysselsetting. Eksempelvis er det grupper som ikke vil jobbe på arbeidsplasser der det selges eller serveres drikkevarer med alkohol eller kjøtt som ikke er halalslaktet. Eller det er begrenset hvilke jobber man kan ta pga. bekledning som hindrer bevegelse og kommunikasjon. Noen vil ikke jobbe der det vaskes toaletter som menn har brukt. Det at man ikke vil hilse i hånden på motsatt kjønn kan også være vanskelig å praktisere. Det blir mange typer jobber som utelukkes på denne måten.

Howdan mener statsråden at Nav og andre etater bør arbeide med disse spørsmålene, og er hun enig i at det er behov for å utvikle klarere retningslinjer?»

9. Interpellasjon fra representanten Åse Michaelsen til samferdselsministeren:

«Regjeringen har vektlagt at en av deres viktigste samferdselsoppgaver er å forbedre folks reisehverdag og næringslivets transportbehov. Det har gitt utslag i kraftig vekst i bevilgningene til vei og jernbane. Samtidig viste regjeringens nylige konferanse at bruk av teknologi og digitalisering av folks hverdag kan påvirke både reisevaner, transportsystemer og kjøretøy. Det blir mer sannsynlig at industrien vil ha utslippsfrie, autonome kjøretøy som gir et «individuellt kollektivtilbud». Dette utfordrer nasjonale regelverk og fordrer god fysisk infrastruktur så vel som høykapasitets telekommunikasjonssystem. Autonome elektriske minibusser hvor rutemønsteret utvikles basert på den reisendes bestillinger, samtidig som det tilknytter seg sentrale kollektivpunkter, vil gi bedre mobilitet for folk samtidig som viktige miljømålsettinger innfris.

Hvilke visjoner har regjeringen for modernisering av transportsektoren?»

10. Referat

Presidenten: Fra Høyres stortingsgruppe foreligger det meddelelse om at den innvilgede permisjonen for representanten Ingjerd Schou i tiden fra og med 30. mai til og med 2. juni endres til å gjelde kun mandag 30. mai.

– Denne meddelelse tas til etterretning.

Representanten Ingjerd Schou, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Det foreligger to permisjonssøknader:

- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Irene *Johansen* fra og med 31. mai og inntil videre
- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om omsorgspermisjon for representanten Torgeir *Micaelsen* i dagene 31. mai og 1. juni

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentantene, for Buskerud fylke Laila *Gustavsen* og for Østfold fylke Wenche *Olsen*, innkalles for å møte i permisjonstiden:

Presidenten: Wenche Olsen er til stede og vil ta sete.

Representanten Magne Rommetveit vil framsette et representantforslag.

Magne Rommetveit (A) [10:01:13]: På vegner av stortingsrepresentantene Else-May Botten, Ingrid Heggø, Odd Omland, Karianne O. Tung, Kjell-Idar Juvik, Tone-Helen Toften og meg sjølv har eg gleda av å leggja fram eit representantforslag om å leggja til rette for autonome køyretøy og skip.

Presidenten: Representanten Rasmus Hansson vil framsette et representantforslag.

Rasmus Hansson (MDG) [10:01:46]: På vegne av meg selv vil jeg framsette et representantforslag om trygg håndtering av radioaktivt avfall.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:02:19]

Innstilling fra finanskomiteen om en skattereform for omstilling og vekst (Innst. 273 S (2015–2016), jf. Meld. St. 4 (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 70 minutter, og at taletiden blir fordelt slik:

Arbeiderpartiet 20 minutter, Høyre 15 minutter, Framskrittspartiet 10 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Miljøpartiet De Grønne 5 minutter og regjeringen 10 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil seks replikker med svar etter innlegg fra par-

tienes hovedtalspersoner og seks replikker med svar etter medlemmer av regjeringen.

Videre foreslås det at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Siri A. Meling (H) [10:03:54] (ordfører for saken): Innledningsvis vil jeg benytte anledningen til å takke partiene for et godt samarbeid om denne skattereformen. Jeg er glad for å kunne presentere at et bredt flertall stiller seg bak hovedlinjene i regjeringens skattereform og i tillegg er enig om en rekke punkter som jeg vil komme nærmere tilbake til. Dette flertallet gjelder alle partier utenom SV, og for ordens skyld vil jeg også påpeke at Miljøpartiet De Grønne heller ikke er en del av dette skatteforliket, men de er som kjent ikke representert i finanskomiteen.

Skattemeldingen som vi i dag har til behandling, ble fremmet parallelt med statsbudsjettet for 2016 i fjor høst. Komiteen har brukt en del tid på behandlingen av denne og til å arbeide seg frem til en bred enighet. Skatt er et viktig virkemiddel for å skaffe inntekter til å finansiere velferds-samfunnet vårt, men skatt er også et viktig rammevilkår for næringslivet og for oss som enkeltindivider og skattytere. Vi vet at skatt er et kraftfullt virkemiddel som stimulerer til ulik type av adferd.

Forutsigbarhet er derfor viktig for både næringsliv og personer. Det innebærer en trygghet i rammebetingelser som vil stå fast selv om det politiske flertall skulle endres i forbindelse med valg fremover. Jeg er glad for at partiene har erkjent betydningen av forutsigbarhet og strukket seg i diskusjonene for å finne gode kompromisser sammen.

Norge er som kjent i en situasjon med høy arbeidsledighet i deler av landet – mest som følge av lav oljepris og lavere investeringsnivå i landets største sektor, nemlig petroleumssektoren. Vi trenger å skape mange nye arbeidsplasser for å kompensere for bortfallet, både når det gjelder antall arbeidsplasser, og når det gjelder verdiskaping og skatteinntekter. Et godt og konkurransedyktig skattesystem bidrar positivt til denne omstillingen.

Det er bred enighet om å videreføre viktige prinsipper i skattesystemet vårt fra reformen i 1992, med brede skattegrunnlag, relativt lave satser og stor grad av likebehandling av ulike investeringer, finansieringsformer og virksomhetsformer samt symmetrisk behandling av inntekter og kostnader. Det er viktig å opprettholde og om mulig styrke effektiviteten og symmetriegenskapene i skattesystemet vårt.

Det må understrekes at den brede politiske enigheten først og fremst handler om skattesystemet, ikke om det totale skattenivået. Der vil det fremdeles være betydelig uenighet mellom de partier som vil skatte mer, og de partier som vil skape mer og skatte mindre. Skatt er ikke et mål i seg selv, men det er et middel. Vi vet at skatt virker. Det betyr at vi gjennom denne skattereformen og dette skatteforliket sender viktige signaler i en retning som bør oppmuntre til økte investeringer i Norge, til arbeid og til omstilling.

Bakgrunnen for skattereformen vi har til behandling i dag, er spesielt to forhold:

I erkjennelsen av at kapital, aktivitet, ressurser og mennesker lett flyttes over landegrensene i en stadig mer globalisert verden, er det viktig at vi har et skattenivå for selskaper som er konkurransedyktig. Videre er det viktig å sikre at selve skattegrunnlaget ikke uthules ved at verdier flyttes ut av Norge av flernasjonale selskaper.

Den forrige regjeringen nedsatte derfor et skatteutvalg, det såkalte Scheel-utvalget, som skulle se på disse spørsmålene, og utvalget leverte sin NOU, Kapitalbeskatning i en internasjonal økonomi, i 2014. Denne NOU-en ble sendt på høring og har vært et viktig bidrag i utformingen av skattemeldingen som behandles i dag.

Jeg er glad for at et bredt politisk flertall er enig i at selskapsskatten i Norge må reduseres for å gjøre skattenivået mer konkurransedyktig i forhold til landene rundt oss. Regjeringen foreslo å senke denne til 22 pst. innen 2018, men i skatteforliket med de andre partiene er vi enige om at satsen skal være 23 pst. innen 2018. Samtidig er partiene enig om at ytterligere reduksjoner vurderes i lys av utviklingen internasjonalt, og spesielt i våre naboland. Det er samtidig viktig å understreke budskapet fra en samlet komité om at vi legger til grunn at Norge verken bør eller skal være ledende på et lavt skattenivå, men at vi må harmonisere oss med våre naboland.

Vi er i en situasjon med høy arbeidsledighet i Norge, og mange ressurser settes inn for å etablere nye arbeidsplasser og trygge de eksisterende. En del av denne jobben må nødvendigvis skje innenfor de etablerte bedriftene, og den største muligheten til vekst og videreutvikling ligger sannsynligvis innenfor innovasjon, nye produktområder og nye markeder. Da er det viktig at bedriftene selv får beholde en større andel av overskuddet for å ha egenkapital til å løfte innovasjon og investeringer. Forskning viser også at reduksjon i selskapsskatten sannsynligvis er det viktigste grepet vi kan gjøre for å øke investeringene i næringslivet.

Vi ønsker å videreføre prinsippet om lik sats i alminnelig inntekt for selskap og person, og jeg er glad for at partiene stiller seg bak regjeringens forslag om en trinnskatt for personbeskatningen som erstatter den tidligere toppskatten.

Jeg er glad for at det er enighet om at nivået på utbytteskatten skal holdes på om lag samme nivå som i dag, når vi ser den i sammenheng med selskapsskatten. Dette gir en viktig forutsigbarhet for den såkalte eierskatten, altså summen av selskapsskatt og utbytteskatt. Flere høringsinstanser har påpekt at avstanden mellom utbytteskatt og kapitalskatt kan medføre uheldige tilpasninger og kanskje også kreative renteprodukter. Derfor har partiene vært opptatt av å redusere denne avstanden. Enigheten om en økt skjermingsrente er et viktig grep i så henseende.

Jeg er også glad for enighetspunktet knyttet til å etablere en ordning for langsiktig sparing i børsnoterte aksjer og aksjefond i forbindelse med budsjettet for 2017, som innebærer at gevinster ikke beskattes løpende. Dette vil forhåpentligvis også stimulere flere til å investere i næringslivet.

Det er en ganske samstemt oppfatning at skattesystemet vårt på mange måter favoriserer investering i eiendom.

Regjeringen har gjennom sine budsjettforslag og arbeidet med samarbeidspartiene gjort flere grep for å redusere denne favoriseringen. Vi trenger å stimulere investeringer i andre sektorer også, og det er et mål at skattesystemet skal bli mer nøytralt i så henseende. Jeg er glad for at vi i skatteforliket er enige om å innføre en verdsetningsrabatt i formuesskatten på såkalt arbeidende kapital, nemlig aksjer og driftsmidler, med 20 pst., og at grunnlaget for gjeldsfradrag reduseres tilsvarende. For Høyre er dette et viktig skritt på veien for å redusere og på sikt fjerne formuesskatt på arbeidende kapital. Jeg er glad for at også Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre gir uttrykk for det samme. Det gir en retning om hvor disse fire partiene ønsker å gå sammen fremover.

Jeg er glad for at et bredt politisk flertall, dvs. alle utenom SV, på mange måter erkjenner at det er utfordringer knyttet til formuesskatten.

Det er enighet om at problematiske sider ved formuesskatten bl.a. er at den betales av norske eiere til bedrifter som går med underskudd. For mange betyr dette faktisk at de må ta ut utbytte fra bedrifter som går med underskudd for å betale formuesskatt, istedenfor å kunne styrke egenkapitalen eller investeringer i bedriften. Videre kan formuesskatten gjøre det vanskelig for gründere å gå på børs fordi en da kan oppleve en rask verdiøkning som utløser formuesskatt. Begge disse forholdene adresseres i enighetspunktene i forliket.

Regjeringen bes om å foreta en vurdering av hvordan midlertidige likviditetsproblemer eventuelt kan avhjelpes uten at det skapes en omgåelsesmulighet for formuesskatten, og det er bra at regjeringen allerede i revidert nasjonalbudsjett har tilkjennegitt at dette skal gjelde allerede fra 2016. Regjeringen kommer tilbake i forbindelse med statsbudsjettet for 2017 på hvilken måte en slik ordning skal rammes inn.

Videre bes også regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2017 å vurdere muligheten for en ordning med tidsbegrenset rabatt i formuesskatten for gründere ved børsintroduksjon av det respektive selskap.

Problemene knyttet til selskaper som går med underskudd, og til børsintroduksjon for gründere, er allerede nevnt, men jeg er glad for at flertallet også ser utfordringene med kapitaltilgang på beløp under 200 mill. kr for små og mellomstore bedrifter i Norge, og hvordan disse på mange måter er avhengig av norsk kapital. Det viser betydningen av å stimulere frem større private kapitalbaser i Norge, og da er den særnorske formuesskatten en hindring.

Arbeidet mot skattetilpasning forsterkes også som følge av skatteforliket gjennom en rekke punkter. Det er en samlet komité som understreker betydningen av at verdier som er skapt i Norge, også skal skattes av i Norge.

Avslutningsvis vil jeg igjen uttrykke tilfredshet med at hovedretningen i regjeringens skattemelding har fått tilslutning gjennom et bredt skatteforlik. Dette sikrer et forutsigbart skattesystem for norsk næringsliv som er nødvendig for den økonomiske omstillingen Norge nå står midt oppe i. Den anerkjenner en politikk som ikke minst Høyre er opptatt av, nemlig at lavere skatter gir økte investeringer, økt aktivitet i økonomien og flere arbeids-

plasser. Skatteforliket styrker vilkårene for norsk eierskap.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tore Hagebakken (A) [10:13:53]: Det er bra at vi har fått et forlik som faktisk vil gi grunnlag for økte investeringer i norsk næringsliv, økt verdiskaping, og for å sikre og skape nye arbeidsplasser forhåpentligvis over hele landet. Problemet er alle skatteutt, tosifrede milliardbeløp som regjeringspartiene har tappet fellekkassen for, uten at det har noen sysselsettingseffekt. Den blå såkalte dynamiske skattepolitikken har heller økt forskjellene og gitt en rekordhøy ledighet, som dessverre ser ut til å bite seg fast.

Så jeg vil spørre representanten Meling: Hva er drivkraften hos Høyre? Er hun fornøyd med å ha brukt så mye penger, som bare har skapt mer rikdom hos noen, men ikke skapt vekst i arbeidsplasser?

Siri A. Meling (H) [10:14:41]: Jeg er veldig fornøyd med at denne regjeringen, sammen med våre samarbeidspartnere, har klart å redusere skattenivået i Norge betraktelig. Det er viktig av den grunn – som vi også nevner i skattemeldingen sammen med Arbeiderpartiet – at vi ser en sammenheng mellom reduserte skatter og det at bedrifter kan investere i framtiden, investere for å trygge arbeidsplasser og for å få nye arbeidsplasser. Og vi vet at de største forskjellene i dette samfunnet er mellom dem som er i jobb, og dem som står utenfor arbeidslivet. Så det å fokusere på hvordan vi best kan skape jobber for mennesker i dette landet, er noe av det beste vi kan gjøre i forhold til en god fordelingspolitikk.

Tore Hagebakken (A) [10:15:25]: Jeg må gå litt videre på det. Regjeringas kanskje viktigste prioritering – formuesskatten – har som kjent svært liten effekt, verken på investeringer eller på arbeidsplasser. Det går fram av både Scheel-utvalgets utredning, regjeringas egne rapporter og, senest, SSBs analyser. Skatteutt til de aller rikeste bidrar imidlertid til å øke forskjellene, og representanten Flåtten – kollega av representanten Meling og fraksjonsleder for Høyre i finanskomiteen – har tidligere blitt sitert på at han mener at formuesskatten vil gi mer likhet ved at flere kommer i jobb. Når Scheel-utvalget og en rekke framtrepende økonomer i SSB sier at det ikke gir effekt på investeringer, og ikke gir effekt på sysselsetting, hva tenker representanten da om kollega Flåtten's utsagn?

Siri A. Meling (H) [10:16:18]: Jeg er helt enig. Det viktigste er å kunne tilby jobber, for det er det som utgjør de store forskjellene i Norge, mellom dem som har jobb, og dem som står utenfor arbeidslivet. Derfor blir det et overordnet viktig mål å sikre arbeidsplasser.

Så er det riktig at selskapskatten nok er den skatten som har den største effekten på investeringer, men vi vet jo også at for små og mellomstore bedrifter som skal hente kapital, nettopp til å styrke sin egen framtid og trygge arbeidsplasser, under 200 mill. kr, er det i første rekke det norske markedet de henvender seg til, og da er de helt av-

hengig av at det også er privat kapital tilgjengelig for å investere i disse små og mellomstore bedriftene. Norge består i all hovedsak av små og mellomstore bedrifter som gjør en viktig jobb ute i det ganske land og i små lokalsamfunn langs kysten, ikke minst. Da er vi avhengig av at det er tilgang på privat kapital, og at en ønsker å investere, og da er det å få redusert formuesskatten en viktig del av det bildet.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:17:33]: La meg gi ros til saksordføreren for den måten vi nå har kunnet lande en veldig viktig sak på.

Som representanten Meling nevnte i sitt innlegg, er spørsmålet om formuesskatt en viktig del av innstillingen, og jeg tror alle erkjenner at det er noen utfordringer ved den, uavhengig av et prinsipielt utgangspunkt. Derfor er det enighet om at regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2017 skal gi en vurdering av de bedrifter som går med underskudd, og også de bedrifter som er i en oppstartposisjon og dermed kan få særlige utfordringer med likvide midler for å betale en eventuell formuesskatt via sine eiere.

Det står «å vurdere», og jeg har lyst til å høre hvor viktig dette er for Høyre å få en løsning på.

Siri A. Meling (H) [10:18:33]: Det er absolutt et prioritert område, og regjeringen viser i sitt framlegg nå i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett at man ønsker at en slik ordning i forhold til bedrifter og eierskap til bedrifter som går med underskudd, skal gjelde allerede fra innværende år. Så får vi se på hvilken måte en klarer å ramme inn denne ordningen.

Men det er klart at en av de uheldige sidene ved formuesskatten er at det er en skatt på eiendeler og ikke på en kontantstrøm. Det betyr at f.eks. i tider som dette, når oljenæringen sliter, mange skip ligger i opplag osv., er det mange eiere langs kysten, bl.a., som da må betale formuesskatt på verdier de i realiteten ikke har, og taper bedrifter i en vanskelig situasjon. Så jeg er veldig glad for at regjeringen også prioriterer dette.

Når det gjelder gründere og børsintroduksjon, regner jeg med at regjeringen vil følge opp det på en god måte og komme tilbake i statsbudsjettet for 2017 og se på hvilke måter en nå kan avhjelpe gründere som ønsker å gå på børs.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:19:45]: Avskrivningsregler er et utrolig viktig virkemiddel, som bidrar til lønnsomheten for bedrifter på sikt, og som bidrar på skattebelastningen på kort sikt.

Vi i Senterpartiet har sammen med Høyre tidligere vært veldig opptatt av at man skal ha gode avskrivningsregler, som gjør at det skal være lønnsomt å investere i bedriften, og at vi får ned skattebyrden for bedrifter som investerer. Derfor har et av våre hovedønsker i forbindelse med denne behandlingen vært at vi skulle slå fast at vi fortsatt skulle bruke avskrivningsregler som et godt verktøy til å stimulere norske bedrifter til å investere.

Derfor synes jeg det er rart at det ikke var mulig å

få med Høyre på deres egne programformuleringer, for i Høyres program står det at man skal gjøre det mer lønnsomt å investere i driftsmidler gjennom bedre avskrivningssatser. Det la vi inn i innstillingen, men Høyre ville ikke legge seg inn på og støtte sine egne tidligere programformuleringer om at avskrivning er et viktig virkemiddel. Hvorfor ikke?

Siri A. Meling (H) [10:20:46]: Det er et godt prinsipp at avskrivninger skal gjenspeile det som faktisk er det reelle verdifallet på ulike objekter. Vi skal være klar over at avskrivningmulighetene også er en del av det som på mange måter kan uthule et skattegrunnlag. Når vi samtidig er enige om at vi ønsker brede grunnlag og lave satser, er det klart at en må se ting i en større sammenheng.

Jeg er glad for at vi har en enighet bak dette prinsippet om at avskrivninger skal avspeile de reelle verdifallene på ulike objekter. Jeg er også glad for det vi fikk til gjennom enigheten bl.a. med Senterpartiet, hvor vi ikke gjorde endringer bl.a. på avskrivninger for husdyrbygg.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:21:43]: Først er det viktig å få sagt at det ikke står i enighetspunktene noe om avskrivningssatser, at vi slutter oss til det prinsippet som regjeringen hadde i sin melding. Det er ikke en del av enighetspunktene, for det står ikke omtalt. Det eneste som står om avskrivningen i enighetspunktene, er det om husdyrbygg.

Hvis det er å forstå som et prinsipp, det Siri A. Meling sier, må jeg referere fra Høyres program:

«gjøre det mer lønnsomt å investere i nye driftsmidler gjennom mer gunstige avskrivningssatser.»

Det står i Høyres program.

I Sundvolden-erklæringen, som Høyre og Fremskrittspartiet er enige om, vil jeg tro, står det:

«Gjennomgå og forbedre de skattemessige avskrivningsreglene for å gjøre norsk næringsliv mer konkurransedyktig.»

Er dere nå uenige i det som står i Sundvolden-erklæringen, og det som står i Høyres program?

Siri A. Meling (H) [10:22:29]: Vi er på ingen måte uenig i det, og det trenger ikke være noen motsetning heller. Men det er viktig å legge til grunn et prinsipp om at avskrivninger skal gjenspeile det som faktisk er det reelle verdifallet på ulike objekter.

Så har jeg lyst til å gjenta at det å bruke avskrivninger i utstrakt grad også vil være med på å uthule et skattegrunnlag. Det å sikre skattegrunnlaget har vært en viktig del av denne skattereformen for at vi nettopp skal kunne opprettholde et system hvor vi har bredt grunnlag å skatte av, og hvor vi også kan holde relativt lave skattesatser. Disse tingene må ses i en helhet og i en sammenheng.

Snorre Serigstad Valen (SV) [10:23:24]: Jeg vil gratulere representanten Meling med å ha jobbet i land et forlik, et bredt forlik, som mitt parti ikke er en del av, men som er oppsiktsvekkende bredt med tanke på at effekten av forliket, ifølge Finansdepartementets egne beregninger, er

til forveksling lik regjeringens øvrige skatteprofil tidligere i perioden. Den har det jo pleid å være en bred kritikk av, men den kritikken har nå i stor grad stilnet.

Jeg vil følge litt opp representanten Slagsvold Vedums replikk, for det er flere ting som ligger i dette forliket, og som er i strid med det regjeringen tidligere har gitt signaler om. Da tenker jeg spesifikt på skjermingsrenten, og økt skjermingsrente, som ifølge Finansdepartementet først begynner å gi merkbart effekt om man har en formue på over 50 mill. kr. Det står i skattemeldingen fra regjeringen at en økning av skjermingsrenten «kan reise spørsmål ved om dagens system med skjermingsfradrag i det hele tatt er bærekraftig».

Hvorfor har forlikspartnerne overkjørt sin egen regjering og handlet i strid med regjeringens råd i en så viktig sak?

Siri A. Meling (H) [10:24:27]: Først har jeg lyst til å takke SV. Selv om partiet ikke var med i det endelige skatteforliket, var SV lenge med i samtalen og ga viktige og gode bidrag inn i den debatten.

Når det gjelder spørsmålet om skjermingsrente, var jeg litt inne på det også i mitt innlegg. Slik som vi nå rigger eierskatten, får en en differanse mellom utbytteskatt og kapitalskatt som kan føre til uheldige tilpasninger. I et slikt bilde er det viktig også å styrke skjermingsrenten, men det overordnede fokuset er på å få stimuli til å investere, at mennesker skal investere i næringslivet. Da er også det å ha en god skjermingsrente som avspeiler reell risiko, og at det ligger til grunn, en viktig del av det å få til økte investeringer i næringslivet.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Truls Wickholm (A) [10:25:43]: Høy deltakelse i arbeidslivet og et forholdsvis høyt skattenivå som gir oss inntekter til å finansiere det som har blitt et av verdens beste velferdssamfunn, er sentrale kjennetegn ved den norske modellen.

Skal vi lykkes i å bevare og videreutvikle det samfunnet som vi har skapt, er vi avhengig av å opprettholde fellesskapets inntekter. Når arbeid til alle er et selvstendig mål, er det for å gi den enkelte frihet, men det er også det viktigste middelet for å finansiere framtidens velferd. Vi bruker skatteinntektene til å betale for utdanning og kompetanse som bedriftene etterspør, infrastruktur som gjør det mulig å transportere produktene effektivt, og permisjonsrettigheter og barnehageplasser som gjør det mulig å kombinere jobb og barn.

Det er mange faktorer som avgjør om Norge er et attraktivt land å investere i. Scheel-utvalget mener selv at det er andre faktorer enn skatt som er mest avgjørende for om det samlede investeringsnivået i Norge blir høyt. Stabile rammevilkår og tilgang til høyt kvalifisert arbeidskraft er viktige elementer.

I rapporten «Doing Business 2015», som publiseres av Verdensbanken, rangeres Norge på sjette plass av 189 land. Som vi leste i går, har riktignok norsk konkurransekraft forverret seg noe under denne regjeringen, men den er fort-

satt høy. Rangeringen tar utgangspunkt i ti ulike mål for hvor enkelt det er å starte og drive virksomhet i ulike land.

Skattesystemet spiller også en viktig rolle i denne sammenheng. Skal vi kunne opprettholde et tilstrekkelig høyt skattenivå, må skattesystemet innrettes slik at det skaper minst mulig effektivitetstap. Siden skattereformen i 1992 har skattesystemet bygget på prinsippene om brede skattegrunnlag, lave satser og symmetrisk behandling av utgifter og inntekter. Vi har i Norge langt på vei likebehandling av ulike næringer, eierformer, investeringer og kapitalinntekter, noe som sikrer at kapitalen investeres der hvor den kaster mest av seg. Studier og evalueringer av 1992-reformen viser at den bidro til vesentlig høyere effektivitet og vekst i norsk økonomi.

Et problem med skattereformen i 1992 var allikevel delingsmodellen. Den var ment å ivareta de fordelingspolitiske ambisjonene i fraværet av utbytteskatt ved at aktive eiere, dvs. de som eide to tredjedeler av aksjene i et selskap, fikk tilordnet lønns- og kapitalinntekt basert på verdien av kapitalen i selskapet de hadde eierandel i. Det ga sterke incitamenter til å selge seg ned, slik at man kom under en eierandel på to tredjedeler – og dermed kun hadde kapitalinntekt.

Hovedmålet med skattereformen i 2006 var å få en likere behandling av kapital- og arbeidsinntekt ved å rette opp incitamentene til å unngå delingsmodellen. Det ble bl.a. derfor innført utbytteskatt, og delingsmodellen ble opphevet. Evalueringsmeldingen, med Innst. 365 S for 2010–2011, tegner et positivt bilde av effektene av 2006-reformen.

Etter reformen i 1992 hadde Norge en lav selskapsskatt sammenlignet med våre viktigste handelspartnere. Siden den gang har det skjedd mye. Internasjonal skattekonkurranse og stadig sterkere press på selskapsskatten har gjort at den norske selskapsskatten nå framstår som høy. En høy sats bidrar til å gjøre Norge til et mindre attraktivt land å investere i og gir sterke incitamenter til overskuddsflytting og dermed uthuling av skattegrunnlaget. Det var bakgrunnen for at Stoltenberg II-regjeringen startet arbeidet med å berede grunnen for en skattereform, satte ned Scheelutvalget og varslet de første kuttene i selskapsskatten i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett 2013.

Arbeiderpartiets utgangspunkt var aldri at dette skulle være en reform for store, generelle skattecutt. Forliket inneholder derfor få bindinger på skattesatser. Det er skattesatsene som bestemmer skattenivået og graden av omfordeling. Fellesskapet må sikres inntekter som setter oss i stand til å løse de store oppgavene som ligger foran oss. Det betyr ikke at regnskapet etter skattereformen må gå nøyaktig i null. Provenyanslagene ved skatteomlegging vil alltid være grove og usikre, og det gir derfor liten mening å regne krone mot krone.

Det er viktigere å sørge for at satsene innrettes slik at symmetrien i skattesystemet opprettholdes og tilpasningsmulighetene begrenses. Et mer effektivt skattesystem som øker investeringsviljen, vil etter all sannsynlighet også gi mer aktivitet i økonomien og bidra til at skatteinntektene øker. Dette var erfaringer fra 1992-reformen. Disse effek-

tene er imidlertid beheftet med stor usikkerhet og vil også avhenge sterkt av hvilke skatter som endres. Eksempelvis har formuesskatten liten beviselig effekt, noe som vi har fått bekreftet både gjennom Scheel-utvalget, gjennom en rekke framtrede økonomer og gjennom regjeringens egne rapporter. Vi vet også – bl.a. gjennom SSBs ferske analyse – at skattecutt er en dyr og svært lite effektiv strategi for å øke sysselsettingen. For kostnaden av å generere én arbeidsplass gjennom skattecutt vil vi kunne få 15 arbeidsplasser i privat sektor heller ved å prioritere offentlige investeringer. Det taler klart imot store skattecutt, spesielt i en tid da vi opplever det høyeste antall ledige som er målt i Norge noen gang.

Det har tjent Norge godt å ha bred enighet i Stortinget om de viktigste prinsippene skattesystemet vårt bygger på, til tross for uenigheter om satser og det samlede skattenivået.

Arbeiderpartiet har hele veien ment at den internasjonale utviklingen krever at Stortinget igjen finner sammen i et bredt forlik som beskytter skattegrunnlaget, gir et mer effektivt skattesystem og bedrer incentiver til å gjøre investeringer i Norge. Arbeiderpartiet er derfor glad for at et bredt flertall er med på å ta ansvar for å skape stabile og gode rammebetingelser for næringslivet. Forutsigbarhet i skattesystemet er viktigere for næringslivet enn skattesatser. La oss håpe at årets budsjett er det siste hvor stortingsflertallet i siste innspurt av budsjettforhandlingene kommer opp med nye, ikke-utredede skatte- og avgiftsforslag som setter tusenvis av arbeidsplasser i fare.

Skattereformen ble ikke så omfattende som den kunne ha blitt, men i Arbeiderpartiet er vi fornøyd med å ha fått gjennomslag for de fleste av våre primærstandpunkter som vi presenterte sist høst. Jeg skal ikke gå inn på alle, men jeg nevner noen:

Vi er glad for at det er enighet om å redusere selskapsskatten til 23 pst., i tråd med Arbeiderpartiets forslag. Dette er den skatten som virkelig betyr noe for hvor store investeringer Norge tiltrekker seg. Samtidig signaliserer vi at vi ikke akter å ta føringen i et kappløp om å kutte selskapsskatten mest mulig. Et bredt flertall på Stortinget er nå for å beholde formuesskatten som den eneste skatten flere av landets rikeste betaler, og vi har innrettet den bedre.

Sist høst la vi fram et forslag om lik verdifastsettelse for aksjer, næringsseiendom og sekundærboliger, slik at det skulle bli like lønnsomt skattemessig å investere i en maskinpark som i en leilighet nr. 2, 3 eller 4. Det retter opp en skjevhet i formuesskatten, og det har vi nå fått en bred enighet om.

Vi er også fornøyd med å ha fått gjennomslag for å justere skjermingsfradraget, noe som er viktig særlig for små bedrifter, som skal klare å tiltrekke seg risikokapital. Og vi er glad for at det er enighet om beskatning av finansnærings.

Et svært viktig punkt som Arbeiderpartiet har jobbet med over tid, og som ble ytterligere aktualisert gjennom Panama Papers, er tiltak mot skatteunndragelser. Det er viktig at vi nå får en rask og god implementering av BEPS-enigheten i Norge, og at vi får en vurdering om å utvide

opplysningsplikten til også å omfatte hensikten med transaksjoner, slik at ligningsmyndigheter ikke bare ser øyeblikksbilder av en transaksjon, men også forstår hvorfor den skjer. Det vil gjøre det lettere å vurdere og å oppdage om ting er som det skal. Og vi er enige – igjen – om at landfor-land-rapportering skal synliggjøre uønsket skattetilpasning og sikre relevante opplysninger fra datterselskaper og deres støttefunksjoner, at det skal framkomme i regnskapet, og at vi nå også skal få ført tilsyn med dette.

Et punkt er om et norsk offentlig eierskapsregister som skaper åpenhet om eierskap i norske selskaper, og som gjør det mulig å finne fram til selskapenes faktiske og ultimate rettighetshavere og eiere. Vi er også veldig fornøyd med at rentebegrensingsregelen utvides til også å omfatte eksterne renter, for det er blitt mer og mer klart at også eksterne renter effektivt kan brukes for overskuddsflytting.

Vi skal også vurdere advokaters taushetsplikt, i tillegg til at vi skal se på hvordan norsk lovverk er rustet for å møte stadig mer komplekse finansielle instrumenter og selskapskonstruksjoner.

Til slutt vil også jeg benytte anledningen til å takke komiteen – og selvfølgelig også saksordføreren, Siri Meling. Vi vil igjen fra Arbeiderpartiets side understreke viktigheten av dette brede forliket og det positive i at Stortinget så bredt tar et felles ansvar for å bli enige om noen prinsipper som skaper forutsigbarhet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Sigurd Hille (H) [10:35:58]: Arbeiderpartiet skal ha ros for at partiet har foreslått å være med på dette forliket, og for at de da bl.a. foreslår å innføre en verdsettelsesrabatt på 20 pst. i formuesskatten innen 2018 for aksjer og driftsmidler. Det betyr at skattegrunnlaget og dermed formuesskattebelastningen reduseres. Dette er svært gledelig sett med våre øyne.

Men i Klassekampen den 10. mai uttaler Arbeiderpartiets finanspolitiske talsperson Marianne Marthinsen at etter 2017 skal formuesskatten økes, og satsen her skal opp, noe som hun har kommet med forslag om i «budsjett etter budsjett», som hun sier.

Betyr dette at virkningen av forlikets punkt 2 skal undergraves ved første og beste anledning?

Truls Wickholm (A) [10:36:52]: Forlikets punkt 2 om lik verdifastsettelse handler, som flere talere har vært inne på, om at vi ikke skal få en skjevinvestering på grunn av skattesystemet. Det er viktig at skattesystemet ikke er det som er utslagsgivende for om en person, eller en bedrift, for den saks skyld, velger å gjøre en investering i eiendom eller i bedrifter – ting som er med på å skape aktivitet. Det er det verdifastsettelsen som er. Hvilken sats man legger oppå der, så lenge den er lik, vil ikke skape vridninger.

Sigurd Hille (H) [10:37:42]: Poenget er jo at når man innfører en slik rabatt, vil det påvirke skattegrunnlaget. Når man setter ned skattegrunnlaget i formuesskatten, vil det være en lettelse. Hvis man i neste hånd går hen og øker

satsen, vil man jo for bedriftseiere da nulle ut den fordelene man innfører.

Ser ikke representanten dette som et problem?

Truls Wickholm (A) [10:38:10]: Jeg registrerer at representanten Hille omtaler dette som en rabatt. Arbeiderpartiet omtaler dette konsekvent som en lik verdifastsettelse, slik jeg også gjorde i mitt innlegg.

Hvis representanten Hille, som han sikkert har gjort tidligere i år, har lest det alternative budsjettet til Arbeiderpartiet for inneværende år, vil han ha sett at det allerede der ligger en lik verdifastsettelse av eiendom og aksjer på 80 pst., men at Arbeiderpartiet har en skattesats på 1,1 pst. i sitt alternative budsjett for inneværende år. Det gjør at vi får de positive effektene ved en lik verdifastsettelse, hvor det ikke skapes vridninger i investeringene. Samtidig er vi også med på å beskatte dem som har de største formuene, mer enn det som regjeringen ønsker, fordi vi mener at de som har litt mer, skal være med på å ta en litt større byrde enn dem som har litt mindre.

Roy Steffensen (FrP) [10:39:21]: Det er bare tre år siden, i valgkampen 2013, at Arbeiderpartiet var flittige brukere av slagordet: En krone mindre i skatt betyr en krone mindre til velferd.

I dag tar Arbeiderpartiet til orde for at det er problematiske sider ved formuesskatten som gjør at den bør få kutt. Representanten Wickholm nevnte i sitt innlegg at vi har for høy selskapsskatt, og at det er nødvendig at den får kutt. Av ren nysgjerrighet lurer jeg derfor på om representanten Wickholm kan si hvilken versjon av Arbeiderpartiet det er han mener tar feil? Er det 2013-versjonen? Eller er det 2016-versjonen? Eller er vi i en situasjon hvor Arbeiderpartiet fortsatt står på sitt slagord fra 2013, og mener at dagens vedtak vil føre til mindre velferd?

Truls Wickholm (A) [10:40:09]: Dagens vedtak er en enighet om skattesystem, ikke skattenivå. Det er jeg sikker på at representanten fra Fremskrittspartiet kan være enig i. Fremskrittspartiet er ikke på noen som helst måte forpliktet utover det som står i avtalen, på hva man skal gjøre med sine skattesatser. Det er heller ikke Arbeiderpartiet.

Da vi gikk inn i disse forhandlingene, var vårt utgangspunkt at forhandlingene skulle være provenynøytrale, at vi skulle ta inn like mye inntekter til fellesskapet. Det Arbeiderpartiet har vært opptatt av, er å ha et mest mulig effektivt skattesystem: at vi har lave satser på de områdene hvor høye skattesatser bidrar til mindre effektivitet, og så kan vi ha høyere skattesatser på de områdene hvor skattesatserne ikke bidrar til å ta ned effektiviteten i investeringene i økonomien så mye. Det er en smart måte å innrette skattesystemet på, og det er vårt utgangspunkt for å være med på disse forhandlingene.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:41:23]: La meg få si at jeg er veldig glad for at Arbeiderpartiet har spilt en så aktiv rolle for å få til et bredt forlik. Det er viktig for forutsigbarheten, ikke minst for næringslivet og dermed arbeidsplasser.

Representanten Wickholm har vært inne på satser. Jeg har lyst til å spørre representanten hvor viktig det har vært for Arbeiderpartiet å ha samme sats på selskapsbeskatningen og personbeskatningen. Og i den forbindelse, siden man snakker om fordeling: Kan vi da regne med, er det et signal fra Arbeiderpartiet, at man i denne trinnskatten vil beskatte de øverste inntektene sterkere? Er det det vi kan lese ut av det innlegget som ble holdt av representanten Wickholm?

Truls Wickholm (A) [10:42:22]: Jeg vil først av alt takke for rosen som Arbeiderpartiet får. Da skal jeg være forsiktig med å ta for mye av æren selv, men også si at vi i Arbeiderpartiet er godt fornøyd med den innsatsen som vår fraksjonsleder, Marianne Marthinsen, har gjort i de forhandlingene.

Når det kommer til symmetri, som jeg oppfatter at er det representanten spør om, er det viktig for å unngå tilpasning at de generelle skattesatsene er mest mulig like. Så har også Arbeiderpartiet i sitt budsjett for inneværende år signalisert at vi ønsker en trinnsats med mer progressivitet, at de med de laveste inntektene betaler noe mer, og at de med høyere inntekt – i likhet med det vi mener på andre områder innenfor skattesystemet – er med og drar lasset i noe større grad.

Snorre Serigstad Valen (SV) [10:43:31]: Jeg vil også gratulere Arbeiderpartiet og rose dem. De har de siste ukene oppvist en helt egen evne til å finne eufemismer for ordet «skattekutt» og finne måter å kutte skatten på, men si at det er noe annet man gjør. Det siste begrepet jeg hørte i dette innlegget, var en forbedring, eller justering var det kanskje, av formuesskatten. Det er en justering som gir i snitt 326 100 kr til hver og en av de 0,2 promille rikeste menneskene i landet. Og utfordringen til Arbeiderpartiet er at det synes som om det bare er Arbeiderpartiet alene som mener at redusert verdsetting av aksjer ikke gir lavere skatt på aksjer. Dagsavisen skriver på lederplass i dag:

«Men faktum er likevel at skillelinjene mellom høyre- og venstresiden blir utydelige etter forliket – og at Ap har gått med på skattelettelse til de rikeste. (...) Og taper venstresiden valget, vil det heller ikke bli noe av den økningen av skattesatsene som Ap trøster seg med etter forliket.»

Hva tenker representanten Truls Wickholm når han får den typen kritikk fra det som, historisk sett i hvert fall, har vært et organ svært så positivt innstilt til Arbeiderpartiet?

Truls Wickholm (A) [10:44:41]: Jeg tror ingen skal bli overrasket over at det vil bli ført høyrepolitikk dersom høyrepartiene vinner valget, men skulle det være slik som jeg tror Snorre Valen og jeg håper på, at Arbeiderpartiet vinner regjeringsmakt, så vil det jo også bli ført en sosialdemokratisk politikk etter 2017. Jeg tror at Snorre Valen forstår godt sammenhengen mellom at det er mulig å ha en lik verdifastsettelse, men operere med en høyere skattesats enn det regjeringen gjør i sine forslag. Det er skattesatsen som til syvende og sist bestemmer hvor mye som skal betales i skatt, og det er skattesat-

sen som bestemmer hvor høy grad av omfordeling vi vil få.

Jeg tror at lederartikler kunne blitt annerledes dersom SV hadde diskutert dette mer ut fra dette grunnlaget, i stedet for – nærmest bevisst, tror jeg – å prøve å holde fokus på bare én del av faktorene i regnestykket som avgjør hva som betales i formuesskatt.

Presidenten: Vi har litt problemer med datasystemet, så representanten Truls Wickholm fikk nå litt ekstra tale-tid.

Snorre Serigstad Valen (SV) [10:46:01]: Med den saken Arbeiderpartiet her prøver å forsvare, trenger de litt ekstra taletid. Det å tilskrive SV kontrollen over hva den tradisjonelle arbeiderpressen skriver på lederplass, er en kompliment, men langt fra sannheten. Poenget er jo at Arbeiderpartiet ved å gå med på en skattereform som her og nå senker skattleggingen av de aller rikeste menneskene i landet med mange hundre tusen kroner – vel, gjør man det, så er det faktisk sånn at man går med på høyresidens premisser. Det vi vet, er at denne reformen fra og med neste år vil ha den virkningen flere av replikantene til Wickholm har påpekt, nemlig at det blir skatteutt for formuende mennesker. Det vi ikke vet, er hva Arbeiderpartiet akter å gjøre etter 2017. Det er ikke lenge siden Arbeiderpartiet kritiserte fjerning av arveavgiften heller. Nå skal de ikke gjeninnføre den – nå forsvarer man seg med en teoretisk satsøkning i formuesskatten. Da skulle jeg gjerne likt å vite: Hvor mye må satsen på formuesskatten økes med for å kompensere for de største skatteuttene til de aller rikeste menneskene i landet, som Arbeiderpartiet nå har gått med på?

Truls Wickholm (A) [10:47:09]: Jeg har gjentatte ganger prøvd å forklare dette regnestykket til Snorre Valen i diverse innlegg i Klassekampen og i sosiale medier, men jeg skal nå prøve meg på et eksempel som kanskje kan gjøre det lettere. La oss si at Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet, og for den saks skyld andre partier, ble enige om at det var lurt at alle veier i Norge ble bygget med fem meters bredde. Da ble ikke veiene plutselig smalere og plutselig tykkere, og vi kunne ha forutsigbarhet om hvor brede veiene var fra år til år. Men så tar Fremskrittspartiet over regjeringsmakten, og der Arbeiderpartiet har bestemt at fartsgrensen skal være 80 km/t, sier de nå at den plutselig skal være 110 km/t. Er det da slik at det er Arbeiderpartiet som har ansvaret for at Fremskrittspartiet setter opp fartsgrensen til 110 km/t? Jeg tror Snorre Valen vil være uenig i det, og det er litt den samme tenkningen vi legger til grunn her, at vi kan ikke ta ansvaret for hvilken skattesats regjeringen legger inn i sine budsjetter.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:48:35]: Innledningsvis vil jeg også takke komiteen for det konstruktive samarbeidet, og jeg synes det er riktig å inkludere SV. Selv om de

hoppet av underveis, synes jeg de var med imponerende lenge.

Det er viktig at vi har fått en tilslutning til hovedlinjene i regjeringens skattereform og etablert en bred enighet om viktige prinsipper for et nytt og forutsigbart skattesystem. Til tross for uenighet om skattenivå og -satser, som vi får mange gode anledninger til å debattere, er det viktig med bred politisk enighet om noen avgjørende og grunnleggende prinsipper, som bidrar til forutsigbare rammer for vårt næringsliv og norske bedrifter.

Skatt er til dels et virkemiddel for fordeling, men først og fremst er riktig skattenivå og -innretning et virkemiddel for å sikre verdiskaping i samfunnet, investeringer i nye arbeidsplasser og inntekter som kan benyttes til fordeling og velferd over offentlige budsjetter.

Det var denne regjeringen og vår finansminister som markerte en viktig endring i premissene for skatteutvalget da mandatet ble utvidet til også å omfatte en modell og et forslag med betydelige skattereduksjoner. Det er det Fremskrittspartiet opplever at vi nå har fått gjennomslag for, nettopp at vi angir en retning, og at det også ligger nettoeffekter i den brede enigheten som er etablert i Stortinget.

Viktige deler av skattereformen er allerede gjennomført i statsbudsjettet for 2016. Skattesats på selskaps- og personinntekt er redusert fra 28 pst. til 25 pst. siden regjeringsskiftet høsten 2013, og i samme periode er formuesskatten for personer og bedrifter redusert og arveavgiften fjernet i sin helhet.

Nå skal Stortinget vedta en skattereform som skal sikre fremtidig vekst i norsk økonomi og bidra til arbeid, aktivitet og omstilling. Bremsen i oljesektoren gjør oss mer avhengig av andre næringer som er viktige for vår økonomi. Derfor er det viktig at vi legger til rette for vårt næringsliv, og at vi gir norske bedrifter konkurransedyktige rammebetingelser. Selv om redusert aktivitet innen olje og gass på grunn av lav oljepris er midlertidig og denne næringen vil bety mye for Norge og norsk teknologiutvikling i lang tid fremover, må vi altså stimulere til ytterligere vekst i andre næringer for å sikre arbeidsplasser og velferd.

Fremskrittspartiet har alltid hevdet at et mest mulig levende, bærekraftig og lønnsomt næringsliv skapes gjennom lave skatter og minst mulig grad av statlig regulering og inngrep. Skatt er ikke et mål i seg selv, men et middel for at staten skal være i stand til å finansiere det vi mener skal være dens viktigste oppgaver, bl.a. innen velferd, helse, infrastruktur, utdanning, justis og forsvar. Skatt er en nødvendig inntektskilde, men samtidig en kostnad for næringslivet. Derfor må det være en balansegang, og i dag tar vi et skritt i riktig retning.

Det er ekstra gledelig at Arbeiderpartiet er med på enigheten om skattereformen, særlig fordi Arbeiderpartiet ved hver eneste budsjettbehandling har satt spørsmålsteget ved om skattelettelse har noen effekt for økonomisk vekst og sysselsetting. Nå er de med.

Det er selvfølgelig ikke tilfeldig at andre land, som bl.a. Finland, Sverige, Danmark og Storbritannia, senker selskapskatten betydelig. Nivået på 23 pst. innen 2018, som er etablert i enigheten mellom partiene, kan heller ikke bli

stående for evig tid uavhengig av hva som skjer i andre land. Skal Norge være et attraktivt land for investering i nye arbeidsplasser, må vi også tilpasse oss et internasjonalt skattenivå samtidig som vi satser på infrastruktur, utdanning og forskning – for å nevne noen viktige faktorer som styrker vår fremtidige konkurranseevne.

Det er ikke slik at mindre skatt betyr mindre velferd – eller motsatt – men riktig skatt gir mer velferd fordi det stimulerer til økt aktivitet. Brede skattegrunnlag og skattesatser på moderat og riktig nivå vil legge best mulig til rette for vekst, som igjen genererer større overskudd og dermed større skatteinntekter.

Dynamiske skatteeffekter, som enkelte partier ikke vil akseptere eksisterer, er grundig og faglig begrunnet i skatteutvalgets innstilling og anslått til et sted mellom 20 pst. og 40 pst. Det betyr at selvfinansierungsgraden for de skattereduksjonene som gis, er veldig stor.

Regjeringens forslag til skattereform betyr ikke bare at bedriftene får reduserte skattesatser. Det er bred enighet om at sats på selskaps- og personinntekt skal følge hverandre, såkalt symmetri, for å unngå skattetilpasninger, og det betyr at skatt på alminnelig inntekt også blir redusert til 23 pst. innen 2018. Skattelette på lønnsinntekt og lavere marginalskatt er viktige bidrag til arbeidslinjen for å motivere flere over fra offentlige ytelser til egen lønnsinntekt.

Noe av det aller viktigste for Fremskrittspartiet i de forhandlingene som har foregått om skattereformen, var å skjerme primærboliger og vanlige fritidsboliger mot økte skatter og avgifter. Jeg er veldig fornøyd med at vi vant frem med det, og at ideer som minner om statlig eiendoms-skatt, ble lagt trygt tilbake i skuffen, der de forhåpentligvis blir – og i hvert fall hører hjemme – en god stund.

Det er svært positivt at vi har vunnet frem med vårt syn på formuesskatten, og at et bredt flertall på Stortinget, inklusiv Arbeiderpartiet, nå er enig om å innføre en verdsettingsrabatt på 20 pst. på aksjer og driftsmidler innen 2018. På toppen av dette er det enighet om å vurdere en modell som utsetter formuesskatten på arbeidende kapital i perioder med underskudd. Det er en ordning som regjeringen har varslet kommer allerede i budsjett for 2017, med virkning for i år.

Det er klart at for mange norske bedriftseiere som har bundet mye kapital i f.eks. skip eller tilsvarende som nå ligger i opplag, er det et problem at det ikke er noen drift, at det ikke genereres noe overskudd, og at det heller ikke er noen penger til å betale formuesskatten. Da er nettopp det å innføre en type skattekreditt som regjeringen har varslet, et viktig bidrag til at disse kommer seg gjennom en midlertidig nedgangsperiode.

Det er også enighet om å vurdere en midlertidig rabattordning for gründere ved børsintroduksjon, slik at bedrifter som fortsatt ikke har begynt å tjene penger, men som har stort inntjeningspotensial på sikt, kan komme på børs og få realisert kapital.

Verdsettingsrabatt på aksjer og driftsmidler er viktig for å likebehandle ulike formuesobjekter og gjøre det mer attraktivt for bl.a. privatpersoner å investere i næringsvirksomhet, ta risiko, som igjen genererer aktivitet, og som igjen skaper nye arbeidsplasser og den

verdskapingen som vi har behov for i samfunnet fremover.

I tillegg er det også et viktig punkt i enigheten mellom partiene at man ber regjeringen i forbindelse med budsjettet for 2017 foreslå en ordning for langsiktig sparing i børsnoterte aksjer og aksjefond som vil innebære at gevinster ikke beskattes løpende. Det er også en viktig ordning å innføre, slik at det blir enda mer attraktivt for privatpersoner å investere i aksjer og bidra til at vi får økt aktivitet, og at man ikke bare kanalisere penger inn i bolig, sekundærbolig eller eiendom.

Da man i 1992 i realiteten reduserte selskapsskatten fra 50 pst. til 28 pst., ga det en umiddelbar positiv effekt for norsk økonomi. Nå er tiden inne for en ny reform som gir den samme effekten. Det er å håpe at den reformen vi vedtar i dag, får en lang varighet, og at den bidrar til å skape den forutsigbarheten som norske bedrifter og vårt næringsliv nå har et veldig stort behov for.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torstein Tvedt Solberg (A) [10:58:12]: Representanten Limi har nå og tidligere sagt at denne reformen setter rammene, og at det er mye som kan gjøres innenfor rammene. En konsekvens en har sett av denne regjeringas skattepolitikk, er at ulikhetene i Norge øker. OECD har vist at når ulikhetene øker, svekker det også veksten til et land.

Skatt er kanskje det viktigste verktøyet for å motvirke økende forskjeller. Det har en treffsikker omfordelende effekt. Er representanten Limi enig i dette? Hvilke grep vil Fremskrittspartiet jobbe for for å unngå at ulikhetene fortsetter å vokse, slik at folk flest ikke sitter igjen med den største skatteregninga?

Hans Andreas Limi (FrP) [10:58:58]: Jeg må nok korrigere påstanden om at ulikhetene vokser i Norge. Norge er faktisk det likeste samfunnet i verden, det likeste landet i verden. Det er veldig små ulikheter. Det er ikke slik at OECD har konkludert i tråd med det representanten sier. Det er snarere tvert om: OECD påpeker at det Norge har behov for, er å redusere skattenivået og å etablere brede skattegrunnlag, og spesielt har de pekt på formuesskatten. Hele poenget er at skatteregimet vi nå etablerer, skal bidra til at vi får verdiskapning, at vi rett og slett får større inntekter, som igjen gir mulighet til å målrette tiltak mot dem som har aller størst behov for det i samfunnet vårt.

Torstein Tvedt Solberg (A) [10:59:55]: En kommer ikke unna at selv om Norge er et samfunn med små forskjeller, så har denne regjeringa bidratt til å øke forskjellene mellom folk. Jeg oppfatter en halvhjertet støtte til den omfordelende effekten. Som representanten Limi er inne på, er det formuesskatten som i en særstilling bidrar til at nettopp ulikhetene i Norge øker. Det betyr samtidig at det ikke skapes flere jobber. Det er selskapsskatten som har den største effekten her, det er vi i dag enige om. Det betyr igjen at ulikhetene i Norge forsterkes.

Kan så representanten Limi derfor utdype at all den tid

formuesskattekutt ikke bidrar til å skape flere jobber og samtidig øker ulikhetene, kan vi da vente oss i framtidige budsjetter at Fremskrittspartiet legger kuttene i formuesskatten på hylla og heller bruker pengene og tiltakene på de tingene en vet virker?

Hans Andreas Limi (FrP) [11:00:56]: Det er mange påstander som fremsettes. Det er ikke slik at reduksjon i formuesskatten for norske bedriftseiere ikke bidrar til selskapssetting. Snarere tvert om. Det er påpekt i bl.a. Menon-rapporten, som riktignok sier at den største effekten på investeringene får man ved å senke selskapsskatten. Det er helt naturlig, for selskapsskatten omfatter også utenlandske eiere, det gjør ikke formuesskatten. Nettopp der ligger diskrimineringen av norske eiere til fordel for utenlandske eiere. Det som er viktig nå, er å stimulere til norsk eierskap og å stimulere til ytterligere investeringer i nye arbeidsplasser. Det er det som skal sikre verdiskapningen vi trenger fremover, og som gjør at vi har noe å fordele over de offentlige budsjettene. Det går jeg ut fra at også Arbeiderpartiet er opptatt av at vi skal ha i fremtiden.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:02:09]: Med Fremskrittspartiet i regjering har det vært målrettet skatteskjerpelse for dem som reiser langt til jobb. Kutt i pendlerfradrag har blitt kalt det grønne skiftet. Alt som er vondt og vanskelig, blir kalt det grønne skiftet, for da høres det fint ut. Men det handler egentlig om å straffe dem som har lang reisevei. Det er spesielt rart når det skjer i en tid der flere blir ledige.

I skatteforliket er det lagt opp til at vi skal ha en alminnelig skattesats på 23 pst., noe som er bra. Det vil også gjøre at verdien av ulike fradrag vil bli ytterligere svekket. Vi i Senterpartiet mener da at f.eks. pendlerfradraget bør økes, slik at man ikke straffer ytterligere dem som reiser langt til jobb. Mener Fremskrittspartiet at de som reiser langt til jobb, skal straffes ytterligere, eller mener også Fremskrittspartiet, som Senterpartiet, at pendlerfradraget bør økes for å kompensere for det som ligger i forliket?

Hans Andreas Limi (FrP) [11:02:59]: For Fremskrittspartiet er det viktig at både de som reiser langt og de som reiser kort, får redusert skatt og avgift. Det vi etablerer nå, er et skattesystem som innebærer at vi reduserer satserne, og da må man også se på skattegrunnlaget. Det er ingen tvil om at det er viktig for å ha et oversiktlig og godt skattesystem at man har et bredt grunnlag og lave satser. Det vil alle nyte godt av, også den gruppen som Slagsvold Vedum er mest opptatt av.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:03:37]: Jeg forstår representanten Limi slik at Fremskrittspartiet synes det er helt fint at de som reiser langt til jobb med bil, skal få en ytterligere skatteskjerpelse. Før jul kompenserte man jo delvis når det gjaldt dem som reiser langt til jobb med tog, ved at de fikk litt billigere månedskort rundt Oslo. Men når det gjelder de som reiser langt til jobb med bil, synes Fremskrittspartiet det er rett at de skal ha en ytterligere skatteskjerpelse med det som ligger i forliket?

Hans Andreas Limi (FrP) [11:04:02]: Nei, det synes vi ikke. Det er grunn til å minne om at siden regjeringsskiftet i 2013 har vi redusert skatter og avgifter med 18,5 mrd. kr netto. Vi har redusert bilrelaterte avgifter med rundt 2 mrd. kr – altså er det en rekke lettelser som er gjennomført for alle, også for dem som kjører bil.

Jeg synes ærlig talt at Senterpartiet heller burde begynne å lese sitt eget alternative budsjett, hvor de foreslår en rekke skatte- og avgiftsøkninger, ikke minst på drivstoffsidene, som i hvert fall vil være veldig ugunstig for den gruppen som er avhengig av bilen til og fra jobb og til andre gjøremål i hverdagen.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:04:49]: Fremskrittspartiet har klart å innføre bompenger i lufta gjennom å innføre flyseteavgift, og det har aldri vært mer bompengeneinnkreving på veien i Norge enn vi har nå.

Jeg har et spørsmål om avskrivningssatser. I Fremskrittspartiets program står det at man ønsker å bruke avskrivningssatser som et politisk virkemiddel, og man er veldig tydelig på at man synes det er et godt virkemiddel. Hvorfor vil ikke Fremskrittspartiet gå inn på det som ligger i Sundvolden-erklæringen? Der, i Sundvolden-erklæringen, som Fremskrittspartiet har signert, står det at man skal forbedre avskrivningssatsene. Når Senterpartiet foreslår det i dette forliket, hvorfor er da Fremskrittspartiet imot å støtte Sundvolden-erklæringen, noe Senterpartiet i denne sammenhengen er for?

Hans Andreas Limi (FrP) [11:05:28]: Fremskrittspartiet er overhodet ikke imot den plattformen som vår regjering bygger på – snarere tvert om. Vi er veldig for den, og vi er i ferd med å gjennomføre store deler av den.

Når vi nå skal gjennomføre en skattereform og etablere et nytt skattesystem, er det viktig at man får enighet rundt noen grunnleggende prinsipper.

De enighetspunktene som vi er med på i denne innstillingen vi behandler i dag, er viktige fordi de bidrar til lavere satser på sikt, lavere skattenivå, og da skal det være et skattesystem som er mest mulig næringsnøytralt, og som ikke påvirker bedriftsøkonomiske beslutninger i unødig grad, men det skal være generelt gunstige skattebetingelser for det næringslivet som både Slagsvold Vedum og jeg er helt avhengig av for å få økonomien til å fungere.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:06:25]: Kan jeg tolke svaret til representanten Limi slik at det vil bli dårligere forslag og dårligere avskrivningsregler i det budsjettforslaget som kommer fra regjeringen til høsten? Jeg vil gjerne utfordre Limi på det, og om Fremskrittspartiet kan si at de ikke ønsker å svekke avskrivningsreglene for noen deler av norsk næringsliv i statsbudsjettet til høsten? Vi mener det er viktig med forutsigbarhet bl.a. når det gjelder startavskrivning for norsk næringsliv.

Hans Andreas Limi (FrP) [11:06:57]: Nå skal ikke jeg forskuttere hva som kommer i statsbudsjettet for 2017, for det ligger ennå en stund frem i tid. Men jeg tror jeg kan love Senterpartiet og representanten Slagsvold Vedum at

med utgangspunkt i det som denne regjeringen har gjennomført i løpet av disse årene siden 2013, og det som vi nå etablerer i skattereformen, skal det være forslag i statsbudsjettet for 2017 som kommer både folk flest og norsk næringsliv til gode. Det våre bedrifter er mest avhengig av, er at vi har stabile og forutsigbare rammebetingelser, og at vi nå etablerer et skattesystem som gir dem konkurransedyktige betingelser i forhold til det man opplever i utlandet.

Så kan man mene mye om man skal legge noen politiske føringer med hensyn til avskrivningssatser eller andre ting, men i utgangspunktet er det helheten som er det avgjørende for dem som eier norske bedrifter.

Presidenten: De fleste replikanter får litt ekstra taletid i dag, fordi vi har en treghet i datasystemet.

Replikkordskiftet er over.

Hans Olav Syversen (KrF) [11:08:20] (komiteens leder): Vi har historisk erfaring for i dette hus å ha et bredt forlik når det gjelder viktige deler av skattepolitikken. Derfor har vi fra Kristelig Folkeparti fra første dag arbeidet for at det også skulle bli situasjonen når vi nå har hatt denne viktige meldingen til behandling. Vi er veldig glade for at det er et bredt flertall for viktige hovedlinjer i norsk skattepolitikk.

Så er det ikke sånn at det å få et kompromiss er det aller viktigste. Det viktigste er selvfølgelig innholdet. Men når innholdet også gir betydelig forutsigbarhet for norsk næringsliv – og det betyr i realiteten forutsigbarhet for norske arbeidsplasser – er jeg veldig glad for at det er et bredt flertall som i dag, gjennom de 17 punktene som det er enighet om, står sammen om disse hovedlinjene. Vi er opptatt av fortsatt å ha et bredt grunnlag og at satsene også kan være tilsvarende lave.

Hva er det så vi har fått til i fellesskap? Vi har fått til at utbytteskatten holdes om lag på dagens nivå, i tråd med det som var regjeringens forslag, når vi ser utbytteskatt og selskapsskatt i sammenheng. Det er en viktig forutsigbarhet for næringslivet. Vi får nå innført en form for skille mellom den kapitalen som ligger i bedriften, og som skaper arbeidsplasser, og den kapitalen som mer går til privat forbruk og investeringer, et skille ved såkalt arbeidende kapital.

Så er vi uenige om prosenter og satser, men selve grunnlaget for å peke på at dette er en vesensforskjell i grunnlaget når det gjelder formuesskatt, er viktig, og vi fra Kristelig Folkeparti er veldig glade for at det er blitt gjennomslag for det.

Så har flertallet, som også saksordføreren var inne på, bedt regjeringen se på situasjonen der selskap er i underskuddsposisjon, og der det framstår ekstra urimelig med en formuesskatt, og de har allerede varslet at de skal gjøre det, og det samme når det gjelder bedrifter som skal på børs.

Det blir ikke bare enkelt å finne de rette rammene for dette, men det viser at Stortinget, uavhengig av det man prinsipielt mener om formuesskatten, ser at en i hvert fall har uheldige sider i enkelte tilfeller og tilfeller som har betydning for hvordan norsk næringsliv kan forholde seg til et skattesystem – et skattesystem som må

være slik at det er lønnsomt å investere i arbeidsplasser.

Alle disse punktene har jeg ikke på fem minutter tid til å gå igjennom, men avslutningsvis tror jeg nok at debattert framover i norsk skattepolitikk heller blir hvordan vi i fellesskap skal sikre at det som blir av økonomisk aktivitet i dette landet, også gir et skattegrunnlag i dette landet. Det går på hele den internasjonale skattesituasjonen, der vi ser at selskaper flytter både overskudd og avskrivninger og det man kan trekke fra etter som det passer, ut fra hva som gir det enkelte selskap, i de ulike jurisdiksjoner man kan fungere i.

Men til syvende og sist, hvis det ikke er et felles samarbeid om dette – at vi gjør det vi kan på nasjonalt nivå, og det vi i fellesskap kan få til internasjonalt – så er det fellesskapet som kommer til å tape. Derfor er den delen av skatteforliket som gir en rekke oppdrag til regjeringen, etter min mening noe av det aller viktigste når vi ser framover.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Truls Wickholm (A) [11:13:24]: Først av alt har jeg bare lyst til å takke komiteens leder for hans bidrag til å ha fått gjennom denne enigheten. Jeg har oppfattet lederens nærvær som viktig for å holde partene sammen når det kanskje så som mørkest ut noen ganger, og det har vært et viktig bidrag.

Men så er det det Syversen tar opp til sist her: Hvordan skal vi forhindre overskuddsflytting, og hvordan følger vi opp dette? Da er det særlig tre ting som jeg oppfatter at er relativt nye, som vi har blitt enig om i dette dokumentet. Det er at vi skal ha en gjennomgang av hvordan lovverket er rustet for finansielle instrumenter og selskapsstrukturer, advokaters taushetsplikt og om opplysningsplikten skal omfatte hensikten med transaksjoner.

Er Syversen enig i at dette er nye, viktige ting, og har Kristelig Folkeparti noen tanker om hvor raskt dette bør følges opp fra regjeringens side?

Hans Olav Syversen (KrF) [11:14:26]: Takk for hyggelige ord.

Jeg er helt enig i at dette er avgjørende punkter for det som i hvert fall jeg mener er den fremste utfordringen framover for å sikre et bredt skattegrunnlag videre, som også har legitimitet i store deler av befolkningen. Hvis vi ikke har et system hvor alle bidrar, spør jo de som hele tiden til syvende og sist skal bidra: Hvorfor er det bare jeg som skal være med på dette?

Representanten Wickholm nevnte tre avtalepunkter som er særdeles viktige, både hvordan vi arbeider internasjonalt, og hva vi gjør med vår egen nasjonale lovgivning. Hvis jeg skal peke på noe, må jeg nok si at det vi har kontroll på nasjonalt, hvordan vi skal se på opplysningsplikten – om den bør knesettes til at man faktisk må si noe overfor myndighetene og muligens etterfølgende rettssaker om hva hensikten var med transaksjonen – kan bli av stor betydning. Jeg regner med at det er fullt trykk på dette fra regjeringens side.

Svein Flåtten (H) [11:15:55]: Representanten var opp-tatt av at det er brede flertall for forutsigbarhet for norske arbeidsplasser. Det er jeg helt enig i. Flertallet sier at det har vært en manglende hensiktsmessighet ved den formuesskatten som i dag finnes. Det skulle man for øvrig ikke tro at det sto et bredt flertall bak, når man hører en del av de replikkene som rettes mot særlig regjeringspartiene i dag, om formuesskattens innretning. De synes å ha glemte hva de har skrevet.

Men tilbake til representanten Syversen, som skriver i en merknad i innstillingen om hvordan man kan gå videre ved å redusere formuesskatten på arbeidende kapital. La meg også legge til at arbeidende kapital-sporet hadde nok ikke vært så fremme hvis ikke det hadde vært for Kristelig Folkepartis inngang til dette. Men er Kristelig Folkeparti også åpen for brede løsninger for hvordan man skal redusere skatten på arbeidende kapital videre? (Presidenten klubber.)

Presidenten: Da er taletiden over, og Hans Olav Syversen får svare.

Hans Olav Syversen (KrF) [11:17:11]: Det er mulig jeg kan tenke meg til det representanten Flåtten holdt på å avslutte med, så jeg tror jeg greier å ta det spørsmålet.

Ja, vårt program er ganske klart: Vi ønsker at når det gjelder den arbeidende kapital, vil hensynet til næringslivet og arbeidsplasser veie så tungt at vi er villig til å gå ned på den satsen som gjelder arbeidende kapital. Det er fordi det er ingen tvil om at det å få, på eiers side, skattlagt verdier som ikke kan omsettes, men som man også må betale selv om driften går heller dårlig, er svært problematisk. Derfor er det helt rett at vi fortsatt vil se på akkurat det for å forbedre situasjonen for næringslivet og dermed norske arbeidsplasser.

Presidenten: Da kan representanten Flåtten stille spørsmålet i neste replikk – vær så god.

Svein Flåtten (H) [11:18:24]: Jeg vil gjerne få utdypet det i det siste svaret, for jeg fikk heller ikke spurt fullt ut. Det kan være slik at hvis man f.eks. skal ha en egen sats i formuesskatten for aksje- og driftsmidler, kan man selvfølgelig kanskje komme noe i motstrid med det som ellers uttrykkes fra Kristelig Folkeparti, nemlig at det skal være enkelt, ubyråkratisk og treffsikkert, slik som man har beskrevet det i dette vi nå har gjort, ved å sette ned verdsettingsrabatten. Det var egentlig det som lå i mitt avslutningssspørsmål: Vil Kristelig Folkeparti være åpen for å se på mange løsninger her, slik at vi ikke stenger oss inne i akkurat det sporet som er beskrevet, men kanskje tar signaler om at det vi mener her, kan få gale virkninger for andre deler av Norges rike?

Hans Olav Syversen (KrF) [11:19:31]: Nå blir det jo regjeringens oppgave å lage et system hvor man får et skille mellom arbeidende kapital, hvor skattegrunnlaget blir noe annerledes, og øvrig kapital. Vi er selvfølgelig ikke immune mot å se hva konsekvensene av det blir, men vi har

særdeles stor tiltro til at departementet vil finne en veldig god løsning på dette. Da er vår prioritet fortsatt at dersom formuesskatten skal ned, er det på den arbeidende kapital.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:20:24]: Skattesystemet har flere oppgaver, og gjennom tiden har det utviklet seg. Blant annet har både Senterpartiet og Kristelig Folkeparti hatt felles interesser – gavefradrag har vært en felles sak, familiefradrag for at en skal utjevne forskjeller mellom kjøpekraften til familier og andre grupper, og pendlerfradrag har vært en sak som Senterpartiet og Kristelig Folkeparti ofte har stått sammen om. Så står vi nå sammen om at vi skal redusere den alminnelige skattesatsen til 23 pst. Det gjør også at verdien av disse fradragene går ned. Det er kanskje mer tilsiktet når det gjelder rentefradraget, for der har en sett at det har vært en ganske bred enighet om at vi ønsker at det skal gå ned. Men det er noen bekymringer rundt det fordelingsmessige, bl.a. når det gjelder familie og pendling.

Deler Hans Olav Syversen noen av disse bekymringene, og er også Kristelig Folkeparti villig til å kunne vurdere om vi skal gjøre noen justeringer i de fradragene, som gjør at vi kompensere for den skjevheten som nå kommer?

Hans Olav Syversen (KrF) [11:21:18]: Det kan være fristende å si at det pleier aldri å være noe problem å finne flertall for fradrag. Det tror jeg vi kan si at Kristelig Folkeparti også har bidratt til, både en og to ganger. Jeg merker meg også at på visse deler av skatteområdet ser jeg også Senterpartiets hånd på en del fradrag som har kommet opp gjennom tiden.

Vi mener at ja, vi skal ha et stringent skattesystem, og hovedpunktene er, som jeg sa, bredt grunnlag og lave satser. Men det er klart at det også er politikk i fradrag, så jeg låser meg ikke til å si at noen skal bort, at noen skal økes, eller at noen skal minskes. Det vil vi faktisk ha frihet til å vurdere i hvert enkelt budsjett.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:22:24]: Det er viktig med forutsigbarhet i skatte- og avgiftspolitikken, og jeg tror nesten alle talspersoner i dag har vært innom at man ikke ønsker brå skifter. Derfor er det veldig gledelig at det er et så bredt forlik som det er, der vi på tvers av tradisjonelle skillelinjer står sammen. Det gir forutsigbarhet for næringsliv og for enkeltpersoner, og forutsigbarhet er et veldig stort gode.

Mange av de endringene som vi kommer med her i skatteforliket, har kommet gradvis og er kunnskapsbaserte. Det er grep som har blitt utredet over ulike stortingsperioder og av ulike regjeringer.

Et av de store grepene vi tar, er skattlegging av finanssektoren. Det er et arbeid som startet for fullt etter finanskrisen i 2008 – ikke minst med Finanskriseutvalget, som kom med sine vurderinger, som ble fulgt opp av Scheelutvalget, som har gjort vurderinger av både den forrige regjeringen og den nåværende regjeringen – og nå konkluderer vi bredt. På tvers av tradisjonelle skillelinjer sier vi

alle at vi ønsker at også finanssektoren skal bidra mer i den samlede skatte- og avgiftsfinansieringen av det norske samfunnet. Det er et bredt forlik og et solid fundament for å gjennomføre en slik endring som vi skal gjøre fra 2017, på tvers av politiske skillelinjer.

Den andre brede store tingen vi sørger for her, som vi finansierer delvis med en hardere beskatning av finanssektoren, er lavere selskapsskatt. Det startet under den forrige regjeringen, at man satte ned selskapsskatten. Den forrige regjeringen nedsatte Scheel-utvalget, og så konkluderte nåværende regjering med at de ønsket å videreføre Scheel-utvalget med et litt nytt mandat. Et av hovedgrepene der er at man ønsket en lavere selskapsskatt, og nå er det et bredt flertall som sikrer at den skal ned mot 23 pst. Det er forutsigbart, det skjer over tid, og det er gjennomtenkt.

Over tid har flertallet av partiene uttrykt bekymring over et skattesystem som har stimulert til eiendomsspekulasjon, og vi har hatt ulike diskusjoner om hvordan vi skal klare å vri dette. Det som nå skjer i forbindelse med formuesskatten, er også forutsigbart.

For det første skjærer vi primærboligen. Det er noe som jeg opplever at alle partier nå er enige om, at vi skal skjærme primærboligen, men vi gir ikke med formuesskatten incentiver til at det skal være mer lønnsomt å investere i eiendom enn f.eks. i driftsmidler. Det blir mer likebehandling, og det gjør at det blir mer lønnsomt å investere i driftsmidler og skyte inn kapital i små og mellomstore bedrifter framover enn det er nå. Det er forutsigbarhet i det, og det er varslet på tvers.

Jeg synes også det er bra at vi har vist at Stortinget kan være forutsigbart når man kommer med forslag til endringer i beregning av formuesskatt i skogbruket – som det har vært runder på tidligere, men der stortingsflertallet på tvers av skillelinjer har sagt at de ønsker den modellen som er nå. Så har da noen i Finansdepartementet ment at det ikke er så lurt, men allikevel sørger vi i stortingsflertallet for at det er forutsigbarhet rundt det.

Det er noen ting som det ikke er forutsigbarhet rundt, og det er avskrivningssatser. Det er veldig rart at de to partiene som var tydeligst på å få avskrivningssatser tidligere, nå sier at man skal gå bort fra det. Den ene endringen var den for husdyrbygg. Heldigvis klarte man å stoppe det. For en som f.eks. har investert 7 mill. kr i et husdyrbygg, ville det gitt en reduksjon på 140 000 kr i årlige avskrivninger hvis ikke vi hadde stoppet det. Takk for at flertallet gjorde det. Vi gjorde det sammen og skapte forutsigbarhet.

Men når man leser Sundvolden-erklæringen, og når man leser partiprogrammene til Høyre og Fremskrittspartiet, har de signalisert det motsatte av det som står i skattemeldingen, nemlig at man skal redusere avskrivninger som et virkemiddel. Jeg mener at det er en uklok politikk å varsle én ting og gjøre noe fullstendig annet, fordi forutsigbarhet er et stort gode. Vi har det siste året sett hvordan uforutsigbarhet i skatte- og avgiftspolitikken kan slå ut. Det grelleste eksempelet er den såkalte flyseteavgiften, der man bare rett over natten – uten at det er vurdert, og uten at det er utredet – innførte nye avgifter som sannsynligvis setter 1 000 arbeidsplasser i spill bare ved Rygge.

Derfor er det, i stort, utrolig viktig at vi i skatte- og av-

giftspolitikken ikke kommer med den typen brå endringer. Vi må ha brede endringer og brede forlik. Det legger vi til rette for her. Jeg håper at regjeringen har lært av sine feil, at man ikke i kommende budsjett kommer med den typen nye avgifter som setter så mange arbeidsplasser i spill, og at man går tilbake til sine primærstandpunkter når det gjelder avskrivingssetser, og ser at det er et godt virkemiddel, ikke minst i en tid med økende ledighet der vi må stimulere bedrifter til å investere.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Solveig Sundbø Abrahamsen (H) [11:27:34]: I skattemeldinga blir dei problematiske sidene ved formuesskatten erkjende, som f.eks. at bedrifter som går med underskot, må betale formuesskatt, og at ein kan gjere det vanskelegare for gründerar å gå på børs. I skatteforliket var fleirtalet av den oppfatninga at ei betre innretning av den norske eigarskattlegginga, og særleg av formuesskatten på arbeidande kapital, kan føre til at norsk kapital betre kan bidra til å skape nye arbeidsplassar gjennom produktive og verdiskapande investeringar. Det var difor eit fleirtal i komiteen som var einig om ein gradvis reduksjon av formuesskatten på arbeidande kapital for å styrkje norske arbeidsplassar.

Senterpartiet seier i sitt program at dei vil arbeide for eit skattesystem som bidreg til å halde kapitalen i bedriftene, og som kan brukast til å investere. Vil Senterpartiet arbeide for at det framleis skal vere reduksjon av denne særnorske skatten og på sikt fjerne han?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:28:31]: Vi har nå vært med på et bredt skatteforlik som består av 17 ulike punkter, og ett av de bidragene vi har hatt med inn i debatten, er det som vi nå gjør med formuesskatten. Vi har ment at det har vært en skjevhet i formuesskattesystemet som gjør at det har vært en hardere formuesbeskatning når det gjelder driftsmidler, såkalt arbeidende kapital, enn det f.eks. har vært på eiendom. Så vi mener at det som skjer her, er en forbedring av formuesskatten. Vi får så diskutere om vi skal gå enda mer i den retningen, men nå står det et bredt forlik, og det skaper forutsigbarhet for dem som skal investere.

Vi har også vært med på de punktene her der man ser uheldige utslag av formuesskatt, og man kan finne tilpassninger som gjør at enkeltbedrifter ikke blir rammet så hardt i ulike konjunkturer.

Kenneth Svendsen (FrP) [11:29:28]: Senterpartiet er med på skatteforliket, og en del av punktene berører dette med formuesskatt. Jeg synes det er veldig gledelig at man nå er med på en verdsettingsrabatt på aksjer og driftsmidler på 20 pst., og i tillegg punktene nr. 4 og 5 i skatteforliket.

Men det er også slik at Arbeiderpartiet har en merknad her der de understreker «at forliket ikke binder nivået på formuesskatten». Det betyr vel at de har tenkt å komme med et forslag om å øke den på et eller annet tidspunkt. Høyre og Fremskrittspartiet sier i en merknad at man ønsker å senke formuesskatten og skatten på arbeidende ka-

pital. Men Senterpartiet sier ingenting om det. Hva mener egentlig Senterpartiet? Mener de at dette er bra sånn som det ligger i forliket, vil de senke formuesskatten i framtiden, eller vil de øke den i framtiden?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:30:25]: Det som vi har vært opptatt av over tid, er at man ikke skal ha den fordelene ved å investere i eiendom som man har hatt nå – som har generert altfor mye kapital inn i eiendomssektoren i forhold til andre deler av norsk økonomi – bl.a. ved at vi har støttet at man skal ha en høyere verdsettelse av sekundærboliger. Vi mener her at det er rett at man da i tillegg gir en rabatt når det gjelder aksjer og driftsmidler, slik at det ikke framover skal bli slik at hvis en er formuende, er det kortsiktig sett klokere – ut fra en formuesskattposisjon – å kjøre pengene inn i eiendom enn i annen type næringsvirksomhet. Derfor er vi med på det forliket, og det signaliserer det vi mener er rett å gjøre.

Så har vi gjort en prioritering veldig tydelig nå: Vi mener at å bruke avskrivingssetser er et godt virkemiddel fordi det bidrar til lønnsomheten i bedriften her og nå, uansett om eieren er formuende eller ikke, og fordi vi mener at det er mer målrettet mot å skape investeringer og aktivitet i den enkelte bedrift. Der har vi en hovedprioritering, og så ønsker vi å stå sammen om formuesskatten med de andre partiene, slik som vi gjør her.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Terje Breivik (V) [11:31:48]: Takk frå meg òg til komiteen og saksordføraren for godt og konstruktivt samarbeid. Lat meg begynna med nokre kommentarar og refleksjonar rundt sjølve prosessen.

Det har etter mitt skjønn vore utelukkande positivt at alle partia i komiteen har brukt tid i fellesskap på å diskutera og reflektera over, med eit svært ope sinn, korleis skattesystemet for framtida skal vera. Det har vore gjevande og eg vonar at me kan overføra denne arbeidsforma til fleire store saker, ikkje berre koma fram til avklaringar gjennom bilaterale samtalar og merknader. Eg trur resultatet av det me i dag diskuterer, ville vore dårlegare om me hadde valt ein ordinær saksprosess. Eg vil spesielt retta ein takk til SV, som bidrog med gode prinsipielle innspel i drøftingane me hadde, og som gjennom det òg har påverka det endelege resultatet, sjølv om totaliteten for dei vart for vanskeleg å vera med på til slutt.

Så til sjølve saka – betre skatt: Ein kan sjølvsagt stilla seg spørsmålet om ein skatt er betre enn ein annan. Svaret er vel ganske enkelt: Klarar me å laga eit skattesystem som har stor oppslutning og legitimitet, der folk og verksemdar betalar skatten sin om ikkje med glede, så i alle fall med stor forståing for at det er nødvendig, og for at det ein får igjen for innbetalt skatt, er av stor verdi for både ein sjølv og fellesskapen, har me kome langt i retning av betre skatt.

Skattereforma som Venstre stiller seg bak i dag, er ikkje 100 pst. ideell, men eit steg i rett retning. Ikkje minst medfører ho ei stor grad av føreseielege rammer for næringslivet.

Selskapsskatten vert sett ned. Det vert framleis likt

skattenivå på bedrifter og personlege skattytarar. Og norsk eigarskap i norske bedrifter vert meir lønsamt.

Det er nokre enkelteleme og føler eit behov for å kommentera: Mykje av støyen rundt skattesystemet har dreidd seg om formuesskatten dei siste åra. Venstre har aldri vore ein pådrivar for å få fjerna formuesskatten på såkalla arbeidande kapital, men i praksis er me det einaste partiet som har stått for ein slik politikk, gjennom at me i mange år har vore aleine om vera mot den førre regjeringas gradvise nedtrapping og til slutt fjerning av verdsettingsrabatten for aksjar, og at det berre er Venstre som i dei siste tre budsjettbehandlingane i Stortinget har føreslege å innføra ein slik verdsettingsrabatt på ny. Det er difor gledeleg at eit breitt fleirtal no sluttar seg til ein slik politikk, med same grunngeving som Venstre har framført i lang tid.

I skattemeldinga føreslår regjeringa i realiteten innstrammingar i dei skattemessige avskrivingsreglane. Mellom anna vert det føreslege at startavskrivning for maskiner bør avviklast i 2017. Venstre meiner at gunstige avskrivingsssatsar er eit verkemiddel som kan vera målretta til å auka investeringar, til teknologiutvikling og for å få ein meir miljøvenleg maskinpark. Me delar ikkje dei generelle teoretiske tankane til fleirtalet om kva slags driftsmiddel som det til kvar tid vil vera samfunnsøkonomisk lønsamt å investera i, og kor skadeleg det vil vera om skattesystemet ikkje vert innretta nøytralt nok. Det er òg på sin plass å visa til at auka avskrivingsssatsar har vore eit vellukka verkemiddel som er brukt fleire gonger, m.a. i samband med finanskrisa i 2009, og som fleire av partia som no står bak fleirtalsbetragtningane, har føreslege i sine alternative budsjett dei siste åra. Det ville vore ein rar politikk å avvika eit av dei mest vellukka tiltaka frå finanskrisa når me no står midt i ei ny krise, med aukande arbeidsløyse.

Den inngåtte avtalen inneheld eit punkt om auka skatt på finanssektoren. Eg har heile tida teke atterhald om at Venstre si tilslutning til dette punktet er heilt avhengig av kva modell regjeringa og fleirtalet til slutt endar opp med. For Venstre er det uaktuelt at store deler av skattereforma vert finansiert ved at tenester som vanlege skattytarar er storforbrukarar av, bustadlån og forsikring, vert dyrare. Løysingar som berre medfører at større skattebyrde for finanssektoren fører til auka kostnader for kundane generelt og familiar i etableringsfasa spesielt, som t.d. moms på forsikring og lån, vil ikkje få støtte frå Venstre.

Venstre deler heller ikkje synet til fleirtalet om at lågare selskapsskatt må kombinerast med justeringar av grunnrenteskatten. Ein slik politikk gjer det skattemessig mindre lønsamt å investera i fornybar energi, som vasskraft, og meir skattemessig lønsamt for petroleumssektoren, stikk i strid med den utviklinga klimaet krev, og som går i motsett retning av det regjeringspartia og Venstre og Kristeleg Folkeparti har uttrykt i forliket om statsbudsjettet for 2016, der me i fellesskap forplikta oss til ei framtidig skatteomlegging som skal vera av ein storleik som forsterkar klimaforliket og gjev betydelege reduksjonar i klimautsleppa.

Skatten kan verta betre. Det me gjer i dag, er eit fyrste, men ikkje eit siste steg i ei slik retning. Statsbudsjettet til hausten skal fylgja opp både vedtaka me gjer i dag, og end-

ringane som skal gjera skattesystemet grønar, i tråd med budsjettavtalen frå i fjor.

Line Henriette Hjemdal hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tore Hagebakken (A) [11:37:09]: Jeg lot meg inspirere av – det er kanskje å dra på – å lytte til representanten Breiviks partileder i Politisk kvarter i dag tidlig. Der hevdet hun at det var de store partiene som dro oljepengebruken opp til et altfor høyt nivå – som vi har i dag. Det synes jeg var å dra på litt, for Venstre har jo stemt for alle regjeringens økninger i oljepengebruken, så vidt jeg har fulgt med på det, og attpåtil bidratt til ytterligere økninger.

Mitt spørsmål handler om Venstres forbehold om finansskatt, som er nærliggende dagens sak, som det nå er enighet om. Når Venstre sier nei til inndekningssiden, planlegger en da ytterligere økning i oljepengebruken?

Terje Breivik (V) [11:38:13]: Ein liten digresjon frå ein hobbygitarist til ein annan: Du veit, når me dreg på, må me ha full fuzz på gitaren!

Når Venstre er skeptisk til finansskatten og i utgangspunktet imot han, er det fordi alt tyder på at det er vanskeleg å innføra noko sånt utan at det er ein indirekte skatt på forbrukarane, folk flest. Det er òg eit paradoks at fleirtalet no vel å finansiera hovudføremålet med skattereforma, lågare selskapsskatt, med å auka skatten på ei næring – alle er like, men ikkje alle er like like – og kanskje den næringa som er viktigast for resten av næringslivet reint finansieringsmessig og med tanke på kapital.

For Venstre sin del er svaret både langt smartare og enklare: heller å henta denne typen midlar gjennom grøne skattar og avgifter. Det ville ikkje berre ha bidrege til mindre skatt på inntekt og selskap, men òg til å løysa klimakrisa. Så slik sett beklagar eg jo at Arbeidarpartiet ikkje er saman med Venstre i å vera ein pådrivar i så måte, men i staden er ein pådrivar for ein skatt som ikkje er spesielt enkel å innføra – og det veit jo Hagebakken godt.

Tore Hagebakken (A) [11:39:32]: Jeg har hatt gleden av å være på konsert med Breivik på gitar, og han er også veldig god på A-strengen. Jeg vet ikke om vi helt klarer å finne tonen her og nå, men jeg tror kanskje vi i en gitt situasjon kunne hatt en god prognose.

Men jeg må få lov til å spørre kort, helt til slutt: Er det slik at Breivik mener at dagens nivå på oljepengebruken er optimalt?

Terje Breivik (V) [11:39:59]: Det er ikkje tvil om at Stortinget ikkje kan fortsetja ved kvart einaste høve me har, anten me vedtek heilårsbudsjettet eller revidert budsjett, å finna gode forklaringar på at no-situasjonen forsvargar oljepengebruk utover det som er nødvendig frå året før. Det er ikkje berekraftig på sikt. Venstre har vore ein pådrivar og ikkje minst vist veg gjennom vårt alternative budsjett, og me har utgjort ei tung, alterna-

tiv stemme i alle dei budsjettforhandlingane eg har delteke i.

Siri A. Meling (H) [11:40:42]: Representanten Breivik var innom betydningen av en bedre skattlegging og det å stimulere via skattesystemet også til arbeidsplasser fremover. Det er klart at reduksjon i selskapsskatten, som vi står sammen om, er viktig, men det er selvfølgelig også viktig å balansere dette med hensyn til inndekning. Flere har vært inne på ulike måter å uthule skattegrunnlaget vårt på, og det at finansnæringen er unntatt fra merverdiavgift, er helt klart en del av det bildet.

Jeg forstår representanten Breiviks bekymring for å sende en regning til folk flest og bedrifter, men det gjør vi gjerne også for andre deler av merverdiavgiftssystemet. Er det egentlig noen grunn til at finansnæringen skal være unntatt fra merverdiavgift, eller tilsvarende, i forhold til andre næringer?

Terje Breivik (V) [11:41:39]: Prinsipielt er det jo lett å vera einig med Siri A. Meling, men dette har me gjort forsøk på ein del gonger før, med tidlegare regjeringar – altså å innføra ein skatt eller ei eller anna form for moms på denne næringa, som eg oppfattar skal oppnå det som er hensikta til dei partia som er pådrivarar for det, altså at ein får litt mindre gunstige rammevilkår for delar av den næringa.

Problemet melder seg med ein gong, slik me òg har sett det i desse drøftingane våre, at viss det endar opp med ein rein moms, vil ein i realiteten flytta nesten heile rekninnga til folk flest. Ein kan fort enda opp med ei meirrekning til eit gjennomsnittshushald i storleiken 5 000–6 000 kr og oppover per år. Så det er hovudgrunngevinga vår for at me i utgangspunktet er imot det – samstundes som me no er med på forliket, med visse atterhald.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Snorre Serigstad Valen (SV) [11:42:57]: Aller først vil jeg gratulere forlikspartnerne med et forlik. Som godt kjent er ikke SV fornøyd med helheten i forliket, men jeg har lyst til spesielt å løfte fram innføringen av en finansskatt, som også var omtalt i replikkordskiftet her nå nettopp. SV var nærmest alene i norsk politikk om å gå til valg på å innføre denne skatten i valgkampen i 2013. Nå er det et samlet storting som går inn for det, og det er viktig å behandle finansnæringen likt med andre næringer og sørge for at man ikke subsidierer finansnæringen framfor andre produktive næringer i Norge. Det er vi veldig glade for.

Ellers mener jeg at forliket innebærer tapte muligheter. For det første er det slik at de aller fleste aktørene i norsk debatt, fra Scheel-utvalget til de fleste økonomer som har ytret seg offentlig, anbefaler å modernisere skattesystemet og utjevne misforholdet mellom skatt på eiendom på den ene siden og inntekt og formuesobjekter på den andre siden. Lavere skatt på vanlige og lave inntekter, en lavere generell skattesats og mer skatt på eiendom er veien å gå, både for et mer velfungerende skattesystem og ikke minst

for å skape et mer omfordelende skattesystem, som også skaper et mer stabilt boligmarked og dermed også økt finansiell stabilitet. Dette hadde Stortinget sjansen til å gå inn i i denne runden. Det valgte Stortinget ikke å gjøre, og det mener vi er synd.

Mindre ulikhet gir større muligheter for flere mennesker – så enkelt er det. Det finnes mye forskning som påviser hvor viktig det er med små forskjeller i et samfunn. Norge er et veldig godt eksempel på hva det er mulig å oppnå hvis man søker å oppnå små forskjeller mellom mennesker. Det er derfor det er så trist at forlikspartnerne i dette forliket med åpne øyne velger å gi svært store skatteuttak til dem som har aller mest fra før. En kan godt fortsette den semantiske debatten her i salen om hvorvidt det er å anse som et skatteuttak fordi man senker verdsettingen istedenfor en skattesats. Det er en debatt for de helt spesielt interesserte. Dessuten er det misvisende. Det er så klart slik at hvis en gir store rabatter på formuesobjekter, med det resultat at noen betaler mindre formuesskatt, er det et skatteuttak. Det går endog fram av brevet fra finansministeren, som gir provenyberegningen av dette forliket. Der heter det helt tydelig i tabellen: «Redusere formuesskatten». Det er ikke tvil om at dette forliket gir skatteuttak for noen av de aller rikeste, som jo også representantene fra Høyre og Fremskrittspartiet har bekreftet i sine innlegg og replikker i dag.

SV er svært opptatt av å utjevne gapet som finnes i dag på skattlegging av formue og eiendom. Men det finnes mange måter å gjøre det på, og den klart dårligste måten å gjøre det på er å gi store skatterabatter til de aller mest formuende i landet. Den rikeste 0,2 promille av landets befolkning får som følge av dette forliket et gjennomsnittlig skatteuttak på 326 100 kr hver. Det er en nesten uforståelig dårlig fordelingsprofil på dette. Det er det flere som mener. Jeg har tidligere nevnt Dagsavisens leder i dag. Jeg har lyst til å sitere litt videre fra den. I lederen «Skattesmellen» heter det i Dagsavisen følgende:

«I dag behandles skattereformen i Stortinget. Den gir, slik Arbeiderpartiet gjentok og gjentok i valgkampen, mer til de som har mest fra før. Likevel har Ap valgt å støtte denne reformen. Det er politisk uforståelig og taktisk uklokt.»

Videre skriver Dagsavisen:

«Fordelingsprofilen er hårreisende.»

Videre skriver Dagsavisen følgende:

«Skatteuttakene i forliket framstår derfor som lite annet enn en ren gavepakke til en eksklusiv og velstående gruppe.»

Og de fullfører med følgende:

«Ved å gå med på dette forliket motarbeider Ap sine egne politiske mål samtidig som de setter seg i en håpløs posisjon i debatten om Forskjells-Norge.»

Og dette er ikke bare teori. Det er slik at det er ganske dumt hvis man har tenkt å rydde opp etter flere år med skatteuttak fra Høyre og Fremskrittspartiet, å starte med å gi seg selv et handikap på 1,4 mrd. kr, som målrettet er gitt til de mest formuende i landet.

Jeg tar med dette opp SVs forslag.

Presidenten: Representanten Snorre Serigstad Valen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Lisbeth Berg-Hansen (A) [11:47:56]: Representanten Serigstad Valen skal ha stor «kred» for sitt ekte engasjement for dem som sitter nederst ved bordet. Skatt er viktig når det kommer til fordeling, men det aller viktigste er faktisk at folk har en jobb. Det vil utjevne forskjellene. Jeg registrerer at SV fremmet forslag om at regjeringen skulle komme tilbake til Stortinget med et forslag om å redusere merverdiavgiften fra 10 pst. ned til 8 pst. Hvis det skal ha virkning, må det faktisk bety at folk har råd til å gå og kjøpe maten.

Ser ikke representanten Serigstad Valen at norske private investorer også spiller en viktig rolle i å etablere bedrifter, og dermed arbeidsplasser, slik at flere kan få jobb? Siden representanten Serigstad Valen er motstander av å lete etter mer olje og gass, noe som igjen reduserer inntektene til staten: Hvem mener han da skal finansiere disse nye arbeidsplassene som vi trenger til dem nederst ved bordet?

Snorre Serigstad Valen (SV) [11:49:01]: Denne replikken illustrerer mye av mitt poeng. For få minutter siden sto altså Arbeiderpartiet her jeg står nå, og insisterte på at forliket ikke innebærer skatteutt. Nå blir jeg utfordret av Arbeiderpartiet på hvorfor jeg ikke vil være med og kutte i skattene til næringslivet. Dette er problemet. Dette er et selvmål. Arbeiderpartiet vet jo innerst inne at det ikke er klokt å kutte skattene til de aller rikeste. De vet også innerst inne at retorikken rundt formuesskatteutt knyttet til arbeidsplasser er villedende. Det sier regjeringens egen Menon-rapport. Det sier rapporten Arbeiderpartiet la fram, som de fikk av SSB i forrige uke.

Hvorfor SV ikke ønsker å være med og kutte i formuesskatten, har jeg et ganske enkelt svar på. Jonas Gahr Støre har egentlig sagt det mer presist enn jeg får til, og det sa han til AUFs sommerleir i fjor – at 10 pst. av befolkningen kontrollerer halvparten av landets formue, er et argument mot kutt i formuesskatten. Hvis dette er et argument mot kutt i formuesskatten, må i hvert fall det at 1 400 av de rikeste menneskene i landet får 326 100 kr hver, være et godt argument mot kutt i formuesskatten.

Lisbeth Berg-Hansen (A) [11:50:13]: Selvmål og selvmål. Jeg anerkjenner representanten Serigstad Valen og SV for deres sterke engasjement for fordeling. Og jeg er helt enig i at skatt er et viktig instrument i så måte. Ikke minst er det særdeles viktig når det kommer til legitimiteten til skattesystemet, at man betaler skatt etter evne, og selvfølgelig at de rikeste skal betale mest. Det vil det i aller høyeste grad og bli mulighet for med det nye skattesystemet som vi skal vedta i dag. Men mener representanten Serigstad Valen at det er fornøytig å premiere investorer som investerer i eiendom, framfor dem som investerer i produksjonsbedrifter og etablerer arbeidsplasser rundt omkring i distriktene? Er han ikke bare bitte litt enig i at det er riktig å behandle for-

muesobjektene likere enn det vi i hvert fall har gjort til nå?

Snorre Serigstad Valen (SV) [11:51:13]: Dette snakket jeg om i mitt innlegg. Jeg mener selvfølgelig det er lurt å likebehandle eiendom og andre formuesobjekter. Derfor har SV vært alene på Stortinget om å tørre å foreslå en eiendomsskatt, som nærmest enhver økonom på den vestlige halvkule anbefaler Stortinget å innføre, men som ingen av politikerne tør å foreslå, selv om de innerst inne vet at det må til.

Videre vil vi veldig gjerne øke verdsettingen av eiendom innenfor formuesskatten. Det har ingen av de andre partiene mage til å foreslå. Og det er sånn at hvis man vil likebehandle formuesobjekter og eiendom, er den klart mest usosiale måten å gjøre det på, å senke skattleggingen av aksjer fordi det så målrettet treffer de aller rikeste. SV var først ute med å foreslå å senke selskapsskatten i denne perioden. Vi var først ute med å fronte forslag for å tette skattelekkasjen som multinasjonale selskaper representerer, til utlandet. Og vi er sterke tilhengere av mye bedre avskrivingsordninger for å premiere dem som investerer og omstiller seg gjennom en tøff tid for Norge.

Siri A. Meling (H) [11:52:29]: Jeg har først lyst til å takke SV for at de – selv om de ikke ble med helt til slutt – var lenge med i diskusjonen og ga viktige bidrag inn til det forliket og den enigheten som nå foreligger. Men de valgte å gå ut, og det må vi selvfølgelig ha respekt for med tanke på en helhetsvurdering.

Blant annet går dette på formuesskatt, og det går på skattlegging av eiendom, som representanten var inne på. Det er klart at fagøkonomisk er skattlegging av eiendom riktig, på den måten at det ikke kan flyttes og kan slik sett være et ideelt skatteobjekt. Men representanten er opptatt av fordeling, og det at mennesker i Norge eier sin egen bolig, er også en viktig del av den likheten i samfunnet vårt og har en egenverdi, som de andre partiene, med unntak av SV, anerkjenner. Kan representanten se at det er et poeng i den egenverdien ved at mange eier sin egen eiendom?

Snorre Serigstad Valen (SV) [11:53:35]: Jeg vil gi kompliment tilbake. Jeg synes forhandlingene bar preg av en seriøs og saklig tone, og de var godt ledet av saksordfører Meling. Det var en helhetsvurdering som gjorde at vi trakk oss – det stemmer.

Så til spørsmålet: Jeg og SV er helt enig i at det har en stor verdi at så mange som mulig i Norge eier sin egen bolig. Derfor bekymrer det oss sterkt at eiendom er et så interessant spekulasjonsobjekt som det er i Norge i dag. Det presser prisene mye mer opp enn det som hadde vært nødvendig, og det gjør at færre mennesker har råd til å kjøpe sin egen bolig. Det gjør f.eks. at vi må innføre egenkapitalkrav, som jeg uten videre har lyst til å forsvare, men som selvfølgelig fører til at færre mennesker kommer seg inn. Det er til å bekymre seg over. Derfor ønsker vi å innføre en eiendomsskatt som skal kompenseres gjennom tilsvarende kutt i skatten til lav- og mellomstore inntekter. På den måten ender ikke folk flest opp med å betale mer i

skatt, men de som eier mye, betaler mer, og de som ennå ikke har hatt råd til å komme seg inn på boligmarkedet, får større muligheter til å spare og bygge seg opp egenkapital for å få kjøpt sin egen bolig. Så jeg mener at en fornuftig utformet eiendomsskatt er en viktig forutsetning for å holde fast på det norske idealet om å eie sin egen bolig.

Roy Steffensen (FrP) [11:54:51]: Jeg har registrert at representanten Serigstad Valen er en person som liker å lese bøker. Selv liker jeg å lese bøker om forskjellige politiske ideologier, og jeg vil derfor benytte anledningen i replikkvekslingen til å be om en bokanbefaling. Jeg har nemlig ennå ikke funnet litteratur som beskriver denne særnorske formen for sosialisme, hvor man nærmest for-guder utenlandske storkapitalister og vil gi dem økonomiske særfordeler i form av lavere skattenivå enn vanlige, trauste norskeide familiebedrifter som konkurrerer i samme marked. Kan representanten hjelpe meg med litteratur på området, eller ønsker han selv å prøve å forklare logikken bak dette merkelige sosialistiske standpunktet?

Presidenten: Representanten Snorre Serigstad Valen – til bokanmeldelse.

Snorre Serigstad Valen (SV) [11:55:39]: Jeg vil med glede anbefale boken *Kapitalen* i det 21. århundre av Thomas Piketty. Han beskriver på en enkel og lettfattelig måte hvordan forskjellene øker, ikke bare i Norge, men globalt, nettopp fordi så få land skatlegger rikdom på en god nok måte. Det fører til at de aller fleste menneskene i samfunnet får færre muligheter til å leve opp til sitt potensial, og det fører til at en liten elite sitter på stadig mer makt på bekostning av folkestyre og for så vidt også denne salen.

Så er det et stort problem at mange av de utenlandske selskapene som opererer i Norge, knapt betaler skatt. Et mye omtalt eksempel er Google, som har en omsetning på milliardnivå i Norge, og som betaler veldig lite skatt. Massivt overskudd flyttes ut av Norge på grunn av smutthull i skattelovgivningen. Så hvis representanten Steffensen er svært bekymret for den skattelekkasjen som finner sted fra Norge, anbefaler jeg ham å stemme for de mer enn 20 forslagene SV fremmer i denne innstillingen for å stoppe skatteparadis og skatteflukt.

Truls Wickholm (A) [11:56:52]: Nettopp den type forslag kunne kanskje SV fått enda flere partier med på dersom man hadde valgt å være lenger inne i forhandlingene. Nå har allikevel Arbeiderpartiet og de andre partiene som ikke sto bak regjeringens forslag til reform, fått med regjeringen på en del viktige forslag, som er nevnt her tidligere. Taushetsplikt for advokater skal vurderes. Vi skal se på om lovgivningen er innrettet mot å takle finansielle instrumenter og selskapsstrukturer. Vi skal ha BEPS-prosessen raskt i havn. Vi skal ha forsterket jobbing med land-for-land-rapportering, bl.a. Hva slags vurdering gjør representanten Serigstad Valen seg av disse forslagene, og er han enig i at dette er gode, sterke forslag som gjør at dette forliket faktisk kan få en positiv påvirkning for norsk skattepolitikk?

Snorre Serigstad Valen (SV) [11:57:53]: Som jeg sa i innlegget mitt, og som også framgår av innstillingen, er SV begeistret for mange av de punktene Wickholm nå omtalte. Det er viktig å bekjempe skatteflukt. Det er viktig å øke innsatsen mot skatteparadis. Jeg mener forliket ikke går i nærheten av langt nok, men det er et viktig steg i riktig retning. Vi uttrykker støtte til de punktene.

Når vi ikke kan støtte helheten i forliket, er det fordi vi mener det er en særegen form for logikk at det skal være slik at inngangsbilletten for å få Stortinget med på å bekjempe skatteparadis og skatteflukt er å gi svært målrettede skatte-kutt til den aller rikeste eliten i Norge. For meg er det svært kontraintuitivt. Det burde heller vært sånn at på tvers av høyre–venstre-aksen burde Stortinget på et tidligere tidspunkt kunnet samle seg om veldig mange av de tiltakene som nå endelig kommer på plass. De store pengene som flyttes i denne skattereformen, er dessverre ikke pengene vi får stoppet, som flyr ut av landet i dag og til skatteparadis. De store pengene er det de aller rikeste i Norge som får. På den bakgrunnen var det vi med et tungt hjerte forlot forhandlingene om en skattereform.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Rasmus Hansson (MDG) [11:59:14]: Partene bak skatteforliket argumenterer med at lavere skatt vil gi bedre ressursbruk og dermed styrke grunnlaget for investering, med den effekt at arbeidsledigheten forventes å synke. Det er jo som kjent diskutabelt, men i beste fall – i den grad det fungerer – så tar det tid, og tid er jo en av de tingene vi ikke har. Vi har dårlig tid til å skape nye arbeidsplasser, vi har flere mennesker uten jobb i Norge nå enn under bankkrisen i 1993. Med en økonomi som er midt i en omstilling – noen vil kalle det «krise» – er spørsmålet om vi har råd til å koste på oss reduserte skatter, når noe av det aller viktigste behovet er investering i denne omstillingen.

Vi står ved et veiskille i Norge. Inntektene våre fra olje- og gasssektoren går ned, og de kommer til å gå ned, uavhengig av om vi bestemmer oss for en ansvarlig og klimarettet avvikling av oljevirkosomheten, som Miljøpartiet De Grønne foreslår, eller om vi bare fortsetter med full gass, som både røde og blå partier jobber for. Resultatet på sikt kommer til å bli det samme. Vi kommer til å få – eller vi risikerer i hvert fall å få – mindre inntekter til å finansiere velferden vår i framtiden. Samtidig øker altså regjeringen oljepengebruken, både forrige regjering og denne regjering, om og om igjen. At man i krisetider slår hull på sparegrisen, kan man jo ha sympati for, men Norge har altså ristet grisen i veldig mange år, og det blir mer og mer problematisk å forsvare den typen virksomhet.

Miljøpartiet De Grønne støtter ikke et forslag om kutt i formuesskatten. Vi er tilhengere av en endring i formuesskatten som reduserer fordelene ved uproduktiv eiendomsinvestering, og vi er tilhengere av å finne løsninger som skjermer produktiv del av kapitalen. Men vi må jo konstatere at alle partier har vanskeligheter med å finne ordninger på det området som fungerer.

Det vi derimot oppfordrer til å se vesentlig nøyere på, og som vi derfor også fremmer et forslag om, er et vir-

kemiddel som vil virke mer direkte inn på problemet vi står overfor – som altså er både å skape arbeidsplasser og å skape nye investeringer og nye etableringer – og et slikt virkemiddel er å redusere arbeidsgiveravgiften.

Vi fremmer et forslag om å utrede effekten av å redusere arbeidsgiveravgiften med ett prosentpoeng, samtidig som man ser på virkemidler for å kompensere for det. Fordelen med dette er altså at det virker direkte på problemet – problemet med arbeidsledigheten og problemet med nyetableringer. En redusert arbeidsgiveravgift vil gjøre arbeidskraft mer konkurransedyktig i forhold til kapital, og det vil være et incentiv for å få bedriftseiere til å ansette flere mennesker, og det er faktisk det vi trenger. Det vil også være et tiltak for å få nye landsmenn i arbeid – vesentlig mer effektivt enn forskjellige versjoner av rabatt på arbeidskraft, som vi har sett foreslått.

Det vil selvfølgelig koste penger å gjennomføre et slikt tiltak, men formålet er altså ikke å finansiere en slik endring ved å trekke enda mer midler ut fra oljefondet. Derimot kan en redusert arbeidsgiveravgift finansieres ved økt skatt på forbruk. Dette er faktisk i tråd med synet til parkameratene MDG og IMF, Det internasjonale pengefondet, som har gitt dette rådet til Norge: Skattelette bør finansieres gjennom økt skatt på eiendom og konsum.

Regjeringen foreslår å redusere skatten. Miljøpartiet De Grønne støtter reduksjonen av bedriftsskatten av hensyn til å stoppe kapitallekkasje til utlandet, men regjeringen vil altså ikke ta den politiske belastningen ved å heve skattene på andre områder for å hente inn de pengene vi trenger for å finansiere omstillingen. Spørsmålet er da hvem som skal betale regningen. Er det framtidige generasjoner, eller er det framtidige regjeringer, som må ta til vettet og kutte i velferdsgoder for å få skattene til å gå i balanse? En skatteomlegging som øker prisen på miljøskadelig forbruk, vil gi oss mindre av det vi vil ha mindre av, og det vil gi oss penger til å finansiere mer av det vi vil ha mer av, nemlig arbeidsplasser.

Den økonomiske krisa vi er i i dag, er alvorlig for dem som blir rammet av den, men det er også en mulighet for Norge til å tenke nytt i en større omstilling av næringslivet enn vi noensinne har stått overfor. Derfor oppfordrer vi til å redusere kostnadene på arbeidskraft og finansiere dette med skatt på konsum, i tråd med fagmiljøers anbefalinger.

Jeg tar opp våre forslag.

Presidenten: Representanten Rasmus Hansson har tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Siv Jensen [12:04:53]: Norge har siden den store skattereformen i 1992 hatt et forholdsvis stabilt og velfungerende skattesystem. Det har bidratt til forutsigbare og gode rammebetingelser for næringslivet. Hovedprinsippene fra reformen, som brede skattegrunnlag og lave skattesatser, bygger vi videre på når vi nå tilpasser skattesystemet til den internasjonale utviklingen. Det er internasjonalt en stadig større konkurranse mellom land om skattegrunnlagene. Mange land, også våre nordiske naboland, har de siste årene redusert selskapsskatten vesentlig. Samtidig har selskaper med virksomhet i flere land større

muligheter enn før til å tilpasse seg slik at skatten alt i alt blir lavere.

Det er avgjørende at vi har et konkurransedyktig skattesystem som legger til rette for at det skapes nye arbeidsplasser. Skattesystemet må fremme vekst. Norsk økonomi står dessuten foran krevende omstillinger. Olje- og gassvirksomheten vil være en viktig næring for Norge i mange år fremover, men den vil ikke gi de samme sterke vekstimpulsene til fastlandsøkonomien som vi har vært vant til. Deler av norsk næringsliv må derfor vende seg mot nye markeder.

Dette er bakgrunnen for at vi allerede i årets budsjett tok et stort steg i å følge opp anbefalingene fra skatteutvalget. Blant annet reduserte vi skattesatsen på alminnelig inntekt for selskap og personer fra 27 til 25 pst. Samtidig la regjeringen frem en stortingsmelding med forslag til en skattereform for 3-årsperioden 2016–2018.

Hensikten med skattemeldingen var å oppnå bred politisk enighet om det fremtidige skattesystemet. Jeg er derfor fornøyd med at et bredt flertall i finanskomiteen har sluttet seg til hovedtrekkene i regjeringens forslag. Det vil bidra til forutsigbarhet og stabilitet for norsk næringsliv.

Et av hovedmålene med skattereformen er å gjøre norsk økonomi mer vekstkraftig. Det skal lønne seg å investere i norske arbeidsplasser, og det skal lønne seg å jobbe. Arbeid og aktivitet er grunnlaget for vår felles velferd.

Gjennom skatteforliket på Stortinget legges det opp til at selskapsskattesatsen skal reduseres til 23 pst. innen 2018. Regjeringens forslag var å redusere satsen til 22 pst. Analysene til skatteutvalget viste at reduksjon i selskapsskatten kan ha store positive dynamiske virkninger. Utvalget antok at mellom 20 og 40 pst. av det opprinnelige provenytapet fra en satsreduksjon på lengre sikt ville bli motvirket av høyere skatteinntekter. Det skyldes at lavere skattesats vil gi økte investeringer, økt sparing og økt arbeidstilbud. Selv om det i skatteforliket er lagt opp til en mindre reduksjon av selskapsskatten enn i regjeringens opprinnelige forslag, merker jeg meg også at det som en del av forliket skal vurderes ytterligere reduksjoner i lys av utviklingen internasjonalt, og spesielt i våre naboland.

Samtidig skal selskapsskattegrunnlaget utvides noe, bl.a. ved å innføre riktigere avskrivningsregler for enkelte driftsmidler og en strengere rentebegrensingsregel. For å bøte på svakheten ved at finanssektoren ikke betaler merverdiavgift, skal det ifølge skatteforliket innføres en finansskatt allerede fra 2017.

Formuesskatten har flere svakheter. Den gjør det mindre lønnsomt å spare, og den skjeve verdsettingen av ulike formuesobjekter bidrar til å vri investeringene bort fra næringsvirksomhet. I skattemeldingen varslet regjeringen at formuesskatten skal reduseres ytterligere, og en vurdering av målrettede lettelser mot næringsrelatert kapital. Jeg har derfor med tilfredshet merket meg at et bredt flertall i komiteen mener at en reduksjon av formuesskatten på arbeidende kapital kan føre til at norsk kapital bedre kan bidra til å skape nye arbeidsplasser gjennom produktive og verdiskapende investeringer. I forliket er det enighet om å innføre en verdsettingsrabatt på 20 pst. i formuesskatten på slik kapital innen 2018.

I årets reviderte budsjett varslet regjeringen at det i neste års budsjett vil bli foreslått en midlertidig og avgrenset ordning med utsatt formuesskatt for eiere av virksomheter som går med regnskapsmessig underskudd. Dette blir et svar på punkt 4 i skatteforliket, om å ta hensyn til likviditetsutfordringer for disse bedriftseierne.

Et annet hovedmål med skattereformen er å beskytte grunnlaget for selskapsskatten og motvirke flytting av overskudd til lavskatteland. Lavere selskapsskattesats vil gjøre overskuddsflytting mindre lønnsomt enn i dag, men det vil ikke løse problemet. I skattemeldingen foreslo regjeringen en rekke tiltak for å motvirke overskuddsflytting. Spesielt viktig blir det å følge opp de anbefalingene som OECD og G20 kom med i oktober i fjor, de såkalte BEPS-anbefalingene. Norge har deltatt aktivt i utformingen av disse anbefalingene, og regjeringen vil jobbe for en rask og mest mulig fullstendig gjennomføring av dem. Som en viktig del av oppfølgingen bør rentebegrensingsregelen for selskaper utvides til også å omfatte eksterne renter. Samtidig bør regelen utformes på en måte som i minst mulig grad rammer ordinære låneforhold.

Jeg er som sagt fornøyd med at det er bred enighet om grunnpilarene og retningen for det fremtidige skattesystemet. Denne regjeringen ønsker i tillegg å redusere skattenivået og at lettelsene ikke bare skal komme bedrifter til gode, men også personer. I skattemeldingen la regjeringen opp til å justere den nye trinnskatten slik at samlet marginalskatt blir redusert med 0,8 pst. fra 2016 til 2018 for de fleste skattytere. Det vil stimulere til økt arbeid. Regjeringen ønsker også å redusere formuesskatten ytterligere i årene fremover.

Det viktigste formålet med skattereformen er å gjøre økonomien mer vekstkraftig og bidra til nødvendige omstillinger. Vi ønsker å redusere skattene fordi vi trenger et konkurransedyktig næringsliv i årene som kommer. Tidspunktet for å gjennomføre lettelsene er også godt. Næringslivet vil ha glede av at endringene kommer nå.

Jeg vil også minne om at det tidligere har vært bred enighet på Stortinget om at finanspolitikken skal legge til rette for vekst og sysselsetting i privat næringsliv. Da handlingsregelen ble innført i 2001, trakk en samlet finanskomité frem lavere skatt, sammen med økt satsing på samferdsel og kunnskap, som særlig vekstfremmende. På tross av at opposisjonen prøver å gi inntrykk av at denne regjeringen har brukt en stor del av handlingsrommet til skattelettelsene, er det et faktum at kun 11 pst. av handlingsrommet i denne regjeringensperiode har gått til skattelettelsene.

Jeg mener derfor at det fortsatt er mer rom for å redusere skattene, slik at det stimulerer til nye investeringer og flere arbeidsplasser og frihet til den enkelte.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hans Olav Syversen (KrF) [12:12:25]: Som finansministeren vet, er vi også veldig tilfredse med at det ble et bredt forlik, og jeg er enig i de vurderingene finansministeren gir for hvilken verdi det har for forutsigbarhet framover, ikke minst for næringslivet og da også for norske arbeidsplasser.

I mitt innlegg tok jeg opp spørsmålet om hva som blir viktig framover. Jeg vil for min del si at noe av det viktigste blir å sikre hvordan den økonomiske aktiviteten som skjer i vårt land, også gir et skattegrunnlag i vårt eget land. Det er jo det som gir det velferdssamfunnet vi er en del av, og som vi i fellesskap prøver å bevare.

Er finansministeren enig i at dette er en viktig utfordring? I tilfelle ja: Hva vil hun gjøre for å bevare dette grunnlaget?

Statsråd Siv Jensen [12:13:29]: Jeg er helt enig i det. Det er helt avgjørende at vi har skatteregler som er konkurransedyktige, nettopp fordi det vil være bidraget til økte skatteinntekter fremover. Forutsetningen for økte skatteinntekter er at vi har flere lønnsomme bedrifter som er i skatteposisjon. Nettopp derfor er det viktig at vi tiltrekker oss bedriftenes investeringslyst til Norge fremfor at de etablerer seg utenfor landets grenser. Det er viktig at vi sikrer lønnsomheten for bedriftene som allerede er etablert i Norge. Nettopp derfor er det viktige signaler, som også kommer gjennom skatteforliket, at et fremtidig skattesystem ikke bare handler om nivået på selskapsskatten, men at det også handler om den særnorske skatten formuesskatt, som først og fremst rammer norskeide bedrifter i Norge, som vi har mange av langs hele kysten og i distriktene. Jeg er glad for enigheten som er fremkommet i innstillingen.

Hans Olav Syversen (KrF) [12:14:35]: For å følge opp problemstillingen: Det var én del av den. Den andre delen er de internasjonale aktørene som opererer i flere land og, som vi kanskje kan si, shopper både skatteregler og grunnlag for avskrivninger, fradrag osv. Det vil etter min mening også kunne true noe av fundamentet for et solid skattesystem i vårt eget land, men også i mange land. Så utfordringen går også da på den delen som har et mer internasjonalt tilsnitt, hvordan regjeringen vil følge opp for å sikre nettopp at aktivitet som foregår her, også i større grad framover gir noe tilbake til fellesskapet her, også i form av skatteinntekter.

Statsråd Siv Jensen [12:15:29]: Det er for det første en problemstilling jeg også merker meg at det er, tror jeg, enstemmighet i komiteen om at er viktig at vi følger opp basert på arbeidet som har vært lagt ned fra regjeringens side i internasjonale fora gjennom veldig mange år. Jeg kan opplyse representanten Syversen om at jeg i ettermiddag reiser til OECDs møte i Paris, hvor igjen spørsmålet om videreutvikling og oppfølging av denne typen regelverk vil komme på dagsorden. Norge har en aktiv rolle i dette. Vi har vært helt i førerretet når det gjelder å implementere denne typen tiltak, og forbereder nå også mulighetene for raskere å videreutvikle dette, ikke minst fra norsk side. Men vi må sørge for at vi gjør det i en kontekst og på en måte som ikke gjør det vanskeligere for norske skattemyndigheter i jakten på skatteunndragelser internasjonalt, men som styrker våre muligheter til å samarbeide internasjonalt om å få dette til.

Truls Wickholm (A) [12:16:42]: Jeg vil følge opp litt av det som representanten Syversen er inne på. Hvis det er noe som er til særlig fordel – for å si det på den måten – for norske bedrifter, som ofte kjennetegnes av at de er små og lokale, så er det at de ikke kan nytte seg av de fordelene store, komplekse selskaper har, som kan bruke sin størrelse og sine avanserte finansielle instrumenter for å unngå skatt. Et av de viktige punktene som det har blitt enighet om i Stortinget, er nettopp å gjennomgå denne lovgivningen, men også – som jeg har vært inne på her tidligere – se på om opplysningsplikten skal omfatte hensikten med transaksjoner, og at vi også vurderer advokaters taushetsplikt i skattespørsmål, så vi er sikre på at vi kan komme til bunns i denne typen saker. Når kan vi forvente en oppfølging fra regjeringen på disse områdene?

Statsråd Siv Jensen [12:17:43]: La meg først si at jeg er helt enig i behovet for tiltak mot overskuddsflytting. Det har regjeringen fremmet en rekke forslag for å motvirke. Jeg merker meg at det er bred tilslutning til å gjennomføre dem.

Ikke minst handler det – som representanten Wickholm selv sier – om en konkurranseulempe nettopp for små norske bedrifter som ikke har de samme tilpasningsmulighetene som større internasjonale selskaper har. Jeg kan forsikre representanten Wickholm om at regjeringen vil arbeide så raskt som mulig med å følge opp den enigheten som fremkommer i skattemeldingen. Men jeg har lyst til å understreke at selv om regjeringen jobber raskt, må vi også jobbe grundig. Det er viktig at vi utformer disse tingene på en måte som raskt er gjennomførbart. Det er mange kompliserte spørsmål – for å si det litt forsiktig – som blir omtalt og berørt i skattemeldingen.

Truls Wickholm (A) [12:18:40]: Vi vet at regjeringen liker å jobbe særs grundig f.eks. med eierskapsregisteret, som Stortinget også er sultent på tilbakemelding om.

Men jeg vil stille et annet spørsmål. I regjeringens framlegg til Stortinget anbefales det ikke å gjøre noe med skjermingsrenten. Det er et forslag som Arbeiderpartiet hadde i sitt forslag og har trukket inn i forhandlingene, og som har blitt beskrevet her som negativt. Arbeiderpartiet ser tvert imot at det er et positivt tiltak å ha en skjermingsrente som fungerer, for å hindre at penger blir stuet bort når de kan ha en aktiv og deltakende tilstedeværelse i norske bedrifter, som det er beskrevet i Scheel-rapporten.

Statsråd Siv Jensen [12:19:36]: Dette er teknisk vanskelige spørsmål, men jeg har merket meg hva flertallet har sagt om dette i innstillingen. Jeg har lyst til å understreke likevel at det er viktig at vi finner en god balanse i utformingen av dette regelverket. Vi må ha gode incentiver som også ivaretar bedriftenes muligheter til å reinvestere kapitalen sin uten at skattereglene kommer i veien for det.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:20:15]: Jeg har lyst til å lese fra Sundvolden-erklæringen, og der står det:

«Gjennomgå og forbedre de skattemessige avskriv-

ningsreglene for å gjøre norsk næringsliv mer konkurransedyktig.»

Man skal forbedre de skattemessige avskrivningsreglene. Hvorfor er Fremskrittspartiet nå imot det? Hvorfor kunne ikke Fremskrittspartiet i Stortinget følge Sundvolden-erklæringen da vi hadde dette til behandling i komiteen?

Statsråd Siv Jensen [12:20:44]: Jeg har merket meg engasjementet til representanten Slagsvold Vedum gjennom denne debatten, knyttet ganske ensidig til avskrivningsreglene. La meg si at både i Fremskrittspartiets partiprogram og i regjeringens plattform handler spørsmålet om skatt i all hovedsak om å gjøre det norske skattesystemet mer konkurransedyktig fordi vi ønsker flere ben å stå på. Vi ønsker et næringsliv som kan ta nye investeringer, skape nye arbeidsplasser og skape nye muligheter for Norge. Det har regjeringen tatt på alvor, det er nettopp derfor vi helt systematisk siden vi tiltrådte i regjering, har redusert det samlede skatte- og avgiftsnivået i Norge med 18,5 mrd. kr. Man kan godt blinke seg ut en enkelt avskrivningssats, men jeg syns jo, med all respekt, at selv om Slagsvold Vedum synes å være opptatt av dette, har altså hans eget parti fremmet forslag i Stortinget om samlet å skjerpe skattene med over 15 mrd. kr. Jeg er ikke sikker på om nettoytten for norske bedrifter vil være positiv med det.

Snorre Serigstad Valen (SV) [12:22:03]: Jeg ble tidligere i debatten bedt av Fremskrittspartiet om å anbefale en bok, og jeg tenkte å returnere tjenesten, for statsråden skrot jo i sitt innlegg av hvor fornøyd hun var med at formuesskatten på såkalt arbeidende kapital reduseres. Jeg må innrømme at jeg har prøvd å finne kilder på at kutt i formuesskatten gir noe effekt sysselsettingsmessig. Regjeringens egen Menon-rapport sier at det ikke er tilfellet, det er i så fall helt marginalt. Det som av statsministeren avvise ble kalt en skoleoppgave, som er en masteroppgave fra NHH, viste det samme under valgkampen, og en rapport fra SSB viste mye av det samme i forrige uke. Det finnes svært mye mer effektive måter å sørge for økt sysselsetting på enn å kutte i formuesskatten. Så kan statsråden anbefale meg en bok eller litt lesning som kan forklare hvordan regjeringen hele tida kan hevde at kutt i formuesskatten og kutt i såkalt arbeidende kapital gir økt sysselsetting?

Statsråd Siv Jensen [12:23:05]: En annen ting som har preget debatten om skattereformen, har jo vært den litt sånn ekteskapelige kringelen på kammerset mellom Arbeiderpartiet og SV. Den har jeg funnet svært underholdende, særlig fordi SV nå ser ut til å være det eneste gjenværende på Stortinget som holder fast i den litt forslitte retorikken om skattelette til de rike. Det er altså slik at formuesskatten er særnorsk, og det er en særnorsk skatt på norsk eierskap. Vi har et betydelig antall norskeide små og mellomstore bedrifter langs hele kysten i hele landet som opplever det som svært krevende med denne særnorske skattebelastningen i en tid da det faktisk er om å gjøre å redde bedrifter, redde arbeidsplasser og legge grunnlaget

for å skape flere. Skal vi i fremtiden lykkes med å opprettholde gode velferdsordninger i Norge, må noen skape de verdiene, slik at politikerne kan fordele dem. Da trenger vi flere, og ikke færre, private bedrifter i Norge.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Jonas Gahr Støre (A) [12:24:28]: Et bredt politisk flertall er nå enig om en bedre beskatning av bedriftene i Norge. Norge trengte en reform av bedriftsbeskatningen, og det har vi fått. Det er gode nyheter. Forliket om bedriftsbeskatningen sikrer norske bedrifter et forutsigbart skatteopplegg som står seg godt i forhold til andre land. Endringene som vi ble enige om, legger grunnlaget for økte investeringer i norsk økonomi, økte skatteinntekter, flere i arbeid og dermed velferd. Vi gjør det mer attraktivt å investere i norske bedrifter. Samtidig slår vi ring om fellesskapets inntekter. Dette har vært Arbeiderpartiets doble målsetting helt siden arbeidet med endringer i bedriftsskattereglene ble påbegynt.

Fellesskapet skal ta store løft i årene som er foran oss. Vi er ikke i mål med å bygge ut velferden og styrke fundamentet for verdiskaping. Vi blir flere, flere eldre, flere flytter til byene, og vi skal nå målene om 40 pst. reduksjon i klimagassutslippene innen 2030. Alt dette betyr investeringer i fellesskap, og da må vi ha et skattesystem som virker.

Det var Arbeiderpartiet i Stoltenberg II-regjeringen i 2013 som satte i gang arbeidet med reformen som nå er fullendt. Den internasjonale utviklingen innebar at det behøvdtes endringer i bedriftsbeskatningen. Vi tok det første steget da vi foreslo å sette selskapsskatten ned fra 28 pst. til 27 pst., og vi satte ned Scheel-utvalget. Vi har altså i lang tid arbeidet for skatteendringer som stimulerer til økte investeringer og flere arbeidsplasser. At folk er i arbeid, og at norske bedrifter skaper stadig større verdier og betaler skatt, er det som på sikt kan sikre vår felles velferd. Samtidig er vi klare på at vi også skal bruke skattesystemet til å utjevne økonomiske forskjeller. Ulikhet, store forskjeller og urettferdighet gir ufrihet, og det bidrar heller ikke til omstilling. Tvert imot, vi har godt grunnlag for å hevde at store forskjeller svekker omstilling og økonomisk vekst. Derfor var det uaktuelt for Arbeiderpartiet å inngå et skatteforlik som ville ha svekket våre muligheter til å drive fordelingspolitikk også gjennom skattesystemet. Med skatteforliket om bedriftsbeskatning i havn har vi et bedre grunnlag for omstilling og investeringer i norsk næringsliv, samtidig som vi kan bruke personskatten og inntekts- og formuesskatten til å sikre en jevnere fordeling.

Selv om vi nå er enige om strukturen i skattesystemet, gjenstår det fortsatt mye å debattere. Arbeiderpartiet er motstander av den usosiale skatteuttspolitikken som Høyre og Fremskrittspartiet har vist fra sin posisjon i regjering. Det første Høyre og Fremskrittspartiet gjorde, var å foreslå 8 mrd. kr i skatteutt – 40 000 kr til dem med de høyeste inntektene, og tre–fire hundrelapper til vanlige folk, penger som raskt ble spist opp i økt barnehagepris for småbarnsforeldre.

I budsjettet for 2015 var det igjen store skatteutt som ble prioritert. Halvparten av skatteuttene gikk til de 5 pst.

rikeste i landet. I motsatt ende av skalaen foreslo de kutt i utgifter for arbeidsledige, syke, uføre og funksjonshemmede. I år har de kuttet i pendlerfradraget for folk som må pendle til jobb, samtidig som de har fortsatt med å kutte i formuesskatten.

Arbeiderpartiet har stemt imot disse formuesskattekuttene. Høyre–Fremskrittsparti-regjeringens skatteutt har gjort lite for å skape nye arbeidsplasser, men mye for å øke forskjellene i Norge, og vi ser at denne politikken har virket dårlig i den økonomiske situasjonen landet står i.

Gjennom skatteforliket har Arbeiderpartiet hindret vedtak som ville avvirket formuesskatten. Samtidig har vi fått gjennomslag for forslag om å forbedre verdifastsettelsen i denne skatten. Med en likere verdifastsettelse stimulerer vi til økte investeringer i bedrifter og maskinpark og noe mindre i eiendom. Dette er et forslag som Arbeiderpartiet presenterte i sitt alternative statsbudsjett for 2016, og som vi har fått gjennomslag for. Det bidrar til mer produktive investeringer – et av skattereformens mål.

Det er ingenting ved dette skatteforliket som rokker ved mulighetene til å føre en langt bedre fordelingspolitikk enn det regjeringen gjør. En bedre formuesskatt er et viktig grunnlag for at vi skal kunne drive effektiv fordelingspolitikk også i årene som kommer. Så: Enighet om struktur, uenighet om nivå. Vi vil fortsatt ha ulike syn på skattenivået og hvor mye de rikeste personene i Norge skal bidra med, og hvordan skattesystemet kan bidra til fordeling. Det er en styrke for Norge at vi nå har forutsigbarhet om strukturen for skattesystemet og bedriftsbeskatningen.

Sigurd Hille (H) [12:29:14]: Norge har i det store og hele et godt skattesystem. Skattereformen fra 1992 har lagt grunnlag for dette. Grunntrakkene og prinsippene fra denne reformen videreføres i den foreliggende saken.

Likevel er det slik at ethvert system fra tid til annen bør gjennomgå med sikte på nødvendige tidsmessige forbedringer. Det er enighet om at skattebyrden endres i noen grad fra skatt på selskap, sparing og kapital mer i retning av skatt på forbruk og til dels eiendom. Hensikten er at dette skal gi en mer positiv dynamisk virkning i samfunnet.

Noen av oss er særdeles opptatt av at beskatning av arbeids- og næringsliv skal ha den effekten at arbeidsplasser bevares og nye skapes. Skattesystemet bør stimulere til investeringer, til aktivt medeierskap i bedrifter og aller helst til gode rammevilkår for privat norsk næringsliv – dette fordi det vil øke sysselsettingen og verdiskapingen i landet som helhet.

Hvorledes vi innretter skatten nettopp med dette for øye, er antakelig det viktigste skattepolitiske virkemiddelet vi har. Det dreier seg folkelig sagt om hvordan samfunnet behandler private eiere av norsk næringsliv. Ryggraden i dette næringslivet er de mange små og mellomstore privateide bedriftene. Derfor er eierbeskatningen og hvorledes den er utformet, avgjørende for denne livsnerven i vårt arbeidsliv.

Den brede enigheten som er nedfelt i flertallsmerkningene i denne saken, svarer i stor grad på disse utfordringene – i alle fall et godt stykke på vei. Eierbeskatningen, skatt på utbytte og selve selskapenes resultat skal sam-

let sett være på dagens nivå. Sammensetningen av skatten blir dog noe annerledes, idet overskuddet i selskapene beskattes mindre, mens utbyttebeskatningen isolert sett økes noe. Det vil nok kunne være delte oppfatninger om denne sammensetningen, men i sum er det tilfredsstillende. Det tar høyde for andre forhold, f.eks. forholdet til hva som skjer i andre land, først og fremst våre naboland.

Et yndet diskutert område, for å si det slik, er formuesskatten. Regjeringen Stoltenberg og stortingsflertallet har tatt noen grep her de siste årene. Noen av oss mener nok at det skulle vært gjort mer med problemet omkring formuesskatten. Spesielt gjelder dette den delen av formuesskatten som er knyttet til verdien av eierskap i norsk næringsliv, i første rekke de mange familieeide bedriftene, herunder problemstillinger som kan bety skatt på bedrifter som ikke har økonomisk evne til avkastning til eier. Gledelig nok er det forslag i denne saken som et godt stykke på vei gjør noe med disse problemene. Innføringen av en verdsettelsesrabatt på 20 pst. vil føre til lavere skattegrunnlag, og ikke minst vil forslaget om at erleggelsen av formuesskatten kan utsettes når bedriften formuen gjelder, går med underskudd eller ellers har likviditetsproblemer, kunne avhjelpe flere private eiere av virksomheter. Svært fortjenstfullt har regjeringen i forslaget til RNB tatt dette punktet inn med sikte på at det skal gjennomføres allerede fra inntektsåret 2016.

Et annet punkt i enigheten er forholdet til gründere. Det pekes på at denne gruppen av næringsdrivende i forbindelse med børsintroduksjon ofte kan komme i en situasjon der verdiene og dermed skattegrunnlaget for formuesskatt er betydelig uten at virksomheten som sådan kaster noe som helst av seg.

Til tross for disse enighetspunktene vil det fremdeles være problemstillinger som er alvorlige for det private norske eierskapet i virksomheter. Én problemstilling er den urettferdigheten som er knyttet til det norske eierskapet i forhold til utenlandske eiere, som jo i sin helhet slipper formuesskatt. Dette er og blir en uholdbar forskjellsbehandling, som virker konkurransehemmende sett med norske øyne.

Videre er det slik at mange virksomheter opplever andre former for beskatning som øker. Stadig flere kommuner innfører eiendomsskatt, særlig for verk og bruk. Dertil kommer at selve takstgrunnlaget for bedriftenes lokaler etc. ofte skrur opp. Dermed kan summen av beskatning for bedriftene og dens eiere faktisk øke selv om formuesskatten som sådan settes noe ned.

Likevel: Vi får glede oss over det vi kan, og hilse dagens skattemelding med dens forbedringer velkommen. Og så får noen av oss jobbe videre med ytterligere forbedringer i det private norske eierskapet.

Lisbeth Berg-Hansen (A) [12:34:25]: I dag diskuterer vi et av de viktigste elementene i næringspolitikken. Mange omtaler dette som en bred skattereform, men med respekt å melde – det er det ikke. Men det er en særdeles viktig sak for norsk næringsliv. Derfor er jeg fornøyd med at vi fikk til et bredt forlik der mange hensyn er ivaretatt på en god måte. Både som politiker og ikke minst som tidligere næringslivsaktør og gründer har jeg i hele mitt vokse-

ne liv vært opptatt av næringsutvikling i hele landet. Mitt favorittslagord, må jeg innrømme, er «å skape for å dele». Etter å ha vært stortingsrepresentant i snart tre år har jeg fått bekreftet at interessen for å være med i «dele-debatte-ene» nok er større enn å være med i «skape-debatte-ene».

Det ble et brått skifte da oljeprisen begynte å falle og bedriftene knyttet til oljebransjen begynte å få problemer. Nå snakker alle om omstilling, bedriftsetableringer og det å skape nye arbeidsplasser. Plutselig kjenner alle en gründer eller tre. Det er bra. Men vi må samtidig være klar over at selv etter at vi har gjort skattevedtakene i kveld, kommer ikke disse arbeidsplassene ramlende ned fra himmelen. Det er faktisk noen som må etablere disse bedriftene og arbeidsplassene. Derfor er det på sin plass å understreke betydningen av en aktiv næringspolitikk for hele landet. Det er minst like viktig som før.

Jeg håper at etter snart tre år i regjeringslokalene har de som sitter der, oppdaget at det å drive næringsnøytral næringspolitikk ikke er veien å gå. Den debatten håper jeg vi kommer tilbake til ved en senere anledning. Men den saken vi behandler nå, vil ha stor betydning for mulighetene til å få finansiert disse nye arbeidsplassene.

Enten man liker kapitalistene eller ikke, er også Norge avhengig av private investorer. De som heller ikke vil ha mer oljeleting, bør være ekstra glad i norske investorer. Regjeringen Stoltenberg II satte i 2013 ned selskapsskatten til 27 pst. med begrunnelse i å styrke konkurransekraften og lønnsomheten til bedriftene i Fastlands-Norge. Nå har vi fått et bredt flertall som sikrer en videre reduksjon i selskapsskatten. Det er helt nødvendig når vi ser rundt oss. Skal vi ha mulighet til å tiltrekke oss investeringer i Norge, er selskapsskatten viktig.

Vi kan håpe dette gjør at flere utenlandske investorer finner det attraktivt å investere i Norge, noe som selvfølgelig bidrar med mer kapital, men også med mer kunnskap. Uansett tror jeg nok at vi ikke har så mange andre enn oss selv, dvs. norske investorer, å stole på. Vi har heldigvis noen med mye kapital, men vi har langt flere med mye entusiasme, men kanskje ikke fullt så mye kapital. Norske investorer er for øvrig ikke annerledes enn utenlandske. De investerer selvsagt der mulighetene til å tjene penger er størst.

Derfor er det så avgjørende viktig at vi ikke har et skattesystem som favoriserer enkelte sektorer framfor andre. Det har vi hatt, men med det forliket vi i kveld kommer til å vedta, gjør vi et kvantesprang i å utligne den skattefordelingen som eiendomsinvesteringer har hatt. Det er ikke noe galt i å investere i eiendom, men at man skal bli premiert gjennom skatteseddelen når man gjør det, versus en som investerer i produksjonsutstyr eller aksjer, bidrar ikke til den omstillingen av vekst i verdiskaping som landet trenger. Nå skal det altså ikke bare bli like fint å jobbe som å danse, det skal bli like fint å eie en taustump og en filettlinje på Senja som å eie et kontorbygg i Oslo.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Solveig Sundbø Abrahamsen (H) [12:39:05]: Skatte- og avgiftssystemet er viktig for å finansiere felles-

gode, sikre sosial mobilitet og fordeling, oppnå effektiv be-
rekraftig ressursutnyttning og gje næringslivet gode vilkår
over heile landet. Me må ha eit skattesystem som styrkjer
den private eigarskapen. Det skal løne seg å arbeide, spare
og investere.

Det største grepet i skattereforma er å redusere sel-
skapsskatten til 23 pst. innan 2018. For oss i Høgre har det
vore viktig at ein har oppnådd aksept for at formuesskatten
har fleire problematiske sider.

Me er no inne i ei tid med aukande arbeidsløyse, særleg
på Sør- og Vestlandet. Me er inne i ei omstilling frå ei sterk
oljenæring til at fastlandsindustrien i større grad må bidra
til å finansiere auka utgifter til pensjonar, helse og omsorg.

Me treng å skape fleire arbeidsplassar i privat sektor.
Då er det viktig å ha eit skattesystem som stimulerer til og
ikkje er til hinder for utvikling av nye bedrifter, og at ein
legg til rette for at eksisterande bedrifter kan ekspandere.

Politikarar kan ikkje vedta nye arbeidsplassar, vår opp-
gåve er å gje næringslivet gode rammevilkår. Då er skatte-
og avgiftspolitikken særskild viktig.

Arbeidet med å trappe ned den særnorske formues-
skatten har vore eit prioritert område for denne regjeringa.
Det er difor gledeleg at ein i skatteforliket har kome
til einigheit om ein verdsetjingsrabatt i formuesskatten på
20 pst. innan 2018.

Mange små og mellomstore – ofte familiedrivne – be-
drifter melder om store utfordringar med å betale formues-
skatt når bedriftene går med underskot. Då er det svært
positivt at me i samband med statsbudsjettet for 2017 ber
regjeringa

«gi ein vurdering av problemet med formuesskatt i
forbindelse med likviditetsutfordringar for eiere og be-
drifter når bedriftene går med underskudd og det ikkje
er grunnlag for å betale utbytte».

I forliket ber ein også i samband med statsbudsjettet for
2017 om ei vurdering av moglegheita for

«en ordning med tidsbegrenset rabatt i formues-
skatten for gründere ved børsintroduksjon av det re-
spektive selskap».

Dette er svært positive tiltak og signal om at politika-
rar ser dei problematiske og utfordrande sidene som denne
særnorske skatten har for næringslivet, og ikkje minst ein
vilje til å gjere noko med det.

Roy Steffensen (FrP) [12:41:48]: Det har vært mor-
somt å følge debatten og replikkutvekslingene. Jeg hadde
aldri trodd at Fremskrittspartiets ønske om å ha en farts-
grense på 110 km/t på motorveier skulle bli et argument for
å forklare grunnplanken i skatteforliket, men så har skjedd.

Vi kan vel trygt si at det har skjedd et stemningskifte
i norsk politikk med Fremskrittspartiet i regjering. Bort-
mot alle har i dag snakket om behovet for lavere skatt. I
replikkutvekslingen nevnte representanten Hagebakken at
det vi gjør i dag, vil føre til økte investeringer og økt ak-
tivitet. Mens Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet i valg-
kampen i 2013 snakket om at mindre skatt betyr mindre
velferd, snakker nå alle partier om nødvendigheten av å få
redusert skatt for både vanlige folk og bedrifter i form av
lavere selskapsskatt.

Med Fremskrittspartiet i regjering står vi ikke lenger på
utsiden og kjemper forgyves for at våre politiske løsnin-
ger skal bli hørt. Vi er i stedet premissleverandør for den
politiske debatten. Fremskrittspartiet har i over 40 år ment
at lavere skatt gir økte investeringer, økt aktivitet og flere
arbeidsplasser, og med dagens vedtak får vi nå tilslutning
fra de andre partiene til denne argumentasjonen.

Noen medier har sagt at det har vært et svakhetstegn
ved komiteens arbeid at det har vært en del utsettelse av
forliket. Jeg synes heller det er en forklaring på hvor vans-
kelig det er å få et flertall i denne salen til å enes om re-
dusert skatt. Jeg er glad for de skrittene vi klarer å trek-
ke norsk skattedebatt i vår retning, men jeg må ærlig talt
innrømme at jeg hadde håpet at vi kunne fått satt strek for
denne særnorske skatten med dagens vedtak.

Jeg synes det er positivt at Arbeiderpartiet i dag erkjen-
ner at det er problematiske sider ved formuesskatten, og
at de er med på en reduksjon, men jeg skjønner virkelig
ikke denne forkjærligheten spesielt Arbeiderpartiet og SV
har for denne skatten. Jeg savner i grunnen en forklaring
på hvorfor denne hybridsosialismen har fått spire og gro
og slå rot her i landet. Hva er det en superrikk, utenlandsk
ultrakapitalist gjør som er så fantastisk bra, og som fører
til at norske sosialister forsvarer at denne bør få særforde-
ler av å eie bedrifter i Norge, mens en norsk eid familiebe-
drift må betale en særskatt for å konkurrere i samme mar-
ked? Det er nesten som om de rød-grønne tror at det er en
Sareptas krukke som disse bedriftene kan stappe fingrene
ned i uten at det får konsekvenser. Men i disse dager opp-
lever faktisk bedrifter, spesielt langs kysten fra Kristian-
sand til Kristiansund, store problemer med å få endene til
å møtes. I disse selskapene sitter ikke eierne og planlegger
hva de skal gjøre med overskuddet. De lurar på hvordan de
skal begrense underskuddet og sikre norske arbeidsplasser,
og de må ta ut utbytte, som de må bruke til å betale for-
muesskatt. Dette synes altså Arbeiderpartiet og SV er helt
fornuftig. Jeg skulle ønske at vi kunne fått gjort noe med
denne særskatten i dag, men vi får jobbe videre med det i
neste periode.

Sivert Bjørnstad (FrP) [12:45:06]: Skattedebatter i
Norge – og i andre land, for den saks skyld – blir ofte ka-
rikerte debatter. Her hjemme har det betydning at opptakten
til denne debatten i altfor stor grad har handlet om sjam-
panjekorker istedenfor arbeidsplasser. Det har handlet om
misunnelse istedenfor begeistring, og det har handlet om å
straffe de rike istedenfor å handle om hvordan vi kan legge
til rette for et verdiskapende næringsliv.

En av de viktigste forutsetningene for at vi skal lykkes
med verdiskaping i den internasjonale konkurransen fram-
over, er gode rammevilkår for privat eierskap i næringsli-
vet. Det gjelder for så vidt uavhengig av omfanget av stat-
lig eierskap. Det statlige eierskapet er også avhengig av at
man har et sterkt privat eierskap, som et viktig fundament
for å etablere og utvikle bedrifter.

Formuesskatten har skadelig effekt på investeringene
i Norge, kanskje særlig i regioner hvor mangelen på pri-
vat kapital og privat eierskap er enda mer påtakelig enn i
og rundt Oslo-gryta. Den skadelige effekten skyldes dels

skattesatsen, dels at det skattemessige grunnlaget for beregningen er mye høyere på investeringer i næringslivet enn på andre investeringer, og dels at den rammer kun eiere i Norge med norsk pass. Den første effekten har regjeringen og stortingsflertallet gjort noe med. Det andre kommer på plass nå, men særdiskrimineringen av norske eiere får man ikke bukt med før skatten er historie.

Paul-Christian Rieber, administrerende direktør i GC Rieber, hadde i mars i Aftenposten et glimrende debattinnlegg hvor han forklarte de usosiale sidene ved formuesskatten. Selskapet gikk i fjor med 200 mill. kr i underskudd. Likevel må de betale ut 20 mill. kr i utbytte til eierne, slik at de får betalt formuesskatten.

Finanspolitisk talsmann i SV, min benkekollega Snorre Serigstad Valen, er ofte opptatt av sjampanje og særlig sjampanjekorker. Jeg håper Serigstad Valen, som står utenfor forliket, kan forklare eierne, men ikke minst de ansatte i bedriften, hvorfor dette er fornuftig. Det er en ren utdraging av egenkapital, selve grunnkapitalen og sikkerheten for hver enkelt ansatt i en bedrift. Dette handler ikke om sjampanje eller sjampanjekorker i Holmenkollen, men det kan handle om et potensielt gravøl i Bergen og mange andre steder i landet. Bedriftene langs hele kysten sitter ikke nå i tenkeboksen og lurer på hva de skal gjøre med overskuddet – noe også representanten Steffensen var inne på. Mange prøver å begrense underskuddet og holde ansatte i jobb. Likevel må de betale formuesskatt.

Jeg er glad for at det nå er et stort flertall på Stortinget som ønsker endringer på dette feltet. Særlig gledelig er det at Arbeiderpartiet nå endelig ser at lavere skatt på arbeidsplasser styrker det private norske eierskapet, gir flere arbeidsplasser og mer vekst. Det har tatt litt tid, men nå har det gått inn.

Truls Wickholm (A) [12:48:27]: SV er åpenbart ikke alene om å føre denne debatten ut fra hva de skulle ønske var realitetene i dette forliket. I de to siste innleggene gjør også Fremskrittspartiet seg kraftig skyldig i det. Det er en grov overforenkling av hva skatteforliket er. Jeg tror at når man inngår forlik i Stortinget, er det veldig lurt å ha respekt for hva forliket faktisk er, og ikke prøve å tillegge forlikspartnerne sine andre meninger enn det de egentlig har. SV står utenfor forliket, så i så måte må jo de kunne sies å ha større mulighet til å kritisere forliket som helhet, men at representanter fra Fremskrittspartiet går opp og legger ord i munnen på Arbeiderpartiet om hva som er vår politikk som resultat av dette forliket, finner jeg relativt uklokt dersom man i framtiden også ønsker å få på plass brede forlik med Arbeiderpartiet og andre.

Det er fra min side utrettelig blitt forklart i salen her i dag at forliket handler om å bli enige om en verdifastsettelse på 80 pst. Det er et forslag som for øvrig var Arbeiderpartiets forslag, og ikke et fullt gjennomslag for Fremskrittspartiets politikk, slik det kunne høres ut som da representanten Limi snakket tidligere i dag. Jeg trodde at Fremskrittspartiet opprinnelig ønsket å fjerne hele formuesskatten, ikke at dette var primærstandpunktet for øvrig. Men vi har egentlig latt være å gå inn i den type de-

batt med de andre partiene her i dag, for vi har ønsket å stå på et bredt forlik.

En annen ting som Arbeiderpartiet har vært opptatt av, og som vil komme den typen bedrifter som Sivert Bjørnstad og Roy Steffensen også tar opp, til gode, er å ha et skjermingsfradrag som fungerer. Det hindrer at penger blir stående passivt når de kunne vært investert aktivt i bedrifter. Det er et forslag som Arbeiderpartiet har vært pådriver for på Stortinget, som jeg tror at norsk næringsliv vil sette pris på, men som det tvert imot ble advart mot fra Sivert Bjørnstad og Roy Steffensens parti, i skattemeldingen.

Litt mer raushet, litt mindre kategorisk og dogmatisk debatt tror jeg ville vært lurt dersom man prøver å lande et bredt forlik med partier med ganske stort spenn i de ideologiske perspektivene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [12:51:30]

Innstilling fra finanskomiteen om Endringer i merverdiavgiftsloven (utvidet adgang til direkte registrering) (Innst. 301 L (2015–2016), jf. Prop. 113 L (2015–2016))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 3 [12:51:40]

Interpellasjon fra representanten Dag Terje Andersen til finansministeren:

«En stor utfordring i Norge i dag er at forskjellene øker. Siden denne regjeringen tiltrådte, har den viktigste oppgaven vært å kutte skatt, særlig for dem som har mye fra før. Men enkelte grupper, for eksempel pendlerne, må betale mer skatt. Arbeidsministeren slår fast overfor Dagbladet den 18. januar: «Vi må belage oss på at forskjellene vil fortsette å øke de neste åra.» De arbeidsledige kan bare konstatere at regjeringen har innført skatt på sluttvederlaget som gis til arbeidstakere som ufrivillig må slutte i arbeid på grunn av innskrenkning, nedbemanning, avvikling eller konkurs. Karantenetiden har økt fra 8 uker til 12 uker. Kronen på verket er at regjeringen har fjernet ferietillegget i dagpengeordningen for å spare én milliard. De arbeidsledige behøver ikke gjette mange ganger på hva den milliard skal brukes til.

Har regjeringen noe mål om å minske forskjellene på folk?»

Dag Terje Andersen (A) [12:53:01]: Min interpellasjon til arbeids- og sosialministeren, egentlig, vil altså bli besvart av finansministeren. Det synes jeg er greit. Finansministeren er jo lederen for det politiske partiet som klart har en politikk som vil i en annen retning, en retning som vil bygge ned den norske modellen og heller overlate mer av styringen til markedskreftene.

Norge er et land som er kjent for at vi har små forskjeller på folk i forhold til de fleste land i verden. Uten tvil er

det hovedårsaken til at vi i en lang rekke år er kåret av FN til verdens beste land å bo i.

Når vi på denne måten er et annerledesland, er det et resultat av mange års utvikling og politiske valg som har motvirket forskjeller. Lønnspolitikk, skattepolitikk og velferdspolitikken har virket sammen for å oppnå det politiske målet om at det skal være små forskjeller på folk i dette landet.

Lønnsoppgjørene i Norge er preget av sentrale kollektive avtaler. Denne oppgjørsformen har vært helt avgjørende for å fordele verdiskapingen på en jevnere måte mellom arbeid og kapital enn i de fleste land i verden. Den har også sørget for lik utvikling i hele landet, fordi sentrale kollektive avtaler fører til likere lønnsutvikling enn kun individuelle lokale avtaler. Partene har også bidratt med stort samfunnsansvar ved å vise moderasjon når det har vært nødvendig for landet. Et godt eksempel på det er årets oppgjør, der partene i frontfaget var enige om et moderat oppgjør, men også om å tvinge regjeringa til å hjelpe bedriftene som har problemer, med et bedre permitteringsregelverk.

Økningene i lederlønninger, både i det offentlige og i privat næringsliv, bidrar til å øke forskjellene. Det gjør også sosial dumping, som undergraver lønninger i flere yrker. På grunn av mangelfull innsats mot sosial dumping vil vi få mange flere med inntekt det er vanskelig å leve av, også i Norge. Den negative utviklingen stimuleres ytterligere av regjeringa, som fjerner kollektiv søksmålsrett, fjerner likebehandlingskravet i vikarbyråer, ser ut til å akseptere ansettelser uten lønn mellom oppdrag og ikke minst åpner adgang til midlertidige ansettelser uten at det er i midlertidig jobb. Summen av dette er mindre trygge arbeidsforhold og press nedover på allerede dårlig betalte jobber.

Skattepolitikken er avgjørende for å utjevne forskjeller. Et progressivt skattesystem der de som har best råd, bidrar med mest til fellesskapet, har vært en suksess for omfordelingen i Norge. I denne stortingsperioden har vi sett at regjeringa og stortingsflertallet har brukt handlingsrommet i budsjettet til å gi skattelette til dem som har mest fra før. Til tross for fallende inntekter fra oljesektoren har regjeringa valgt å redusere skatteinntektene på en måte som øker forskjellene i landet.

Regjeringas påstand om at lettelser i formuesskatten er vekstfremmende, savner faglig grunnlag. Finansdepartementets egenbestilte rapport fra Menon viser til at lette i formuesbeskatning er lite effektivt for å skape aktivitet. Det samme viser Scheel-utvalgets beregninger, som jo var utgangspunktet for debatten som akkurat nå er avsluttet her i salen. Allikevel fortsetter regjeringa å styrke personøkonomien mest for dem som har mest, og forskjellene øker.

Velferdspolitikken er kanskje den delen av den norske modellen som flest utlendinger ser på som typisk norsk. Gjennom en sikker finansiering via skattesystemet har vi skaffet bærekraftig grunnlag for felles velferd. Helsetjenestene i Norge har i all hovedsak vært offentlig finansiert, tjenestene skjer i offentlig regi i samarbeid med gode krefter i ikke-kommersielle, ideelle organisasjoner. Det skal hjelpe alle, uavhengig av status og personlig økonomi.

Gjennom regjeringas iver etter å la kommersielle aktører få tilgang til oss pasienter som et lukrativt marked er dette prinsippet i ferd med å bli undergravd.

Også kommersialisering av skoleverket vil gi større forskjell i tilbudet. Fellesskolen lærer folk med forskjellig bakgrunn samarbeid og respekt. Det er godt for samarbeidet senere i livet, og det bidrar til like muligheter for alle. Få tiltak er mer målrettet dersom man ønsker å øke forskjellen på folk, enn å undergrave fellesskolen.

Ideen med det skattebaserte velferdssamfunnet er at vi alle skal yte etter evne og få hjelp etter behov. I forbindelse med den økte arbeidsledigheten har regjeringa gått motsatt vei. Da regjeringa i sitt første statsbudsjett, for 2014, altså høsten 2013, varslet økt ledighet, var svaret at vi for første gang i historien fikk redusert innsatsen i form av et redusert antall tiltaksplasser. Regjeringa strammet også inn permitteringsregelverket samtidig som ledigheten økte for første gang i historien. Det er en del av den norske solidaritetstenkningen at vi alle, også bedriftseiere, betaler skatt, men så stiller vi til gjengjeld opp for næringslivet når de møter utfordringer. Bedriftsintern opplæring er en annen slik ordning der man kan bruke en periode med lite etterspørsel til å øke kompetansen. Men regjeringa nekter å endre regelverket, selv om det åpenbart ville sette oss i bedre stand til å konkurrere i framtida.

Også på andre velferdsområder har regjeringa valgt å kutte, selv om de bruker mer penger enn noen gang. De som mister jobben som følge av konkurs, får garanti for lønn i en kortere periode enn de fikk før.

Regjeringa har kuttet i barnetillegget for uføre. Forskjellige poster som hjelpestønad, hjelpemidler, gravferdstønad og andre ordninger ble ikke prisjustert i fjor – totalt et kutt på over 137 mill. kr. for svake grupper.

De arbeidsledige har også fått kutt. 1 380 mrd. kr har regjeringa strammet inn på ytelsene til dem som er arbeidsledige. Selv om regjeringa gir mye i skattelette, skal noen også betale mer i skatt. De som mister jobben og får sluttvederlag, skal nå betale skatt av det, 60 mill. kr skal regjeringa kreve inn fra dem. Og de som pendler, skal betale mer i skatt, selv om regjeringa snakker om viktigheten av mobilitet i arbeidslivet.

Den norske modellen har vakt forundring i mange land. Den har ikke bare ført til små forskjeller i forhold til i andre land, den har også gitt gode økonomiske resultater. Det viser seg at små forskjeller, like muligheter til utdanning og aktivt samarbeid i og med næringslivet er bra for omstilling og verdiskaping. OECD har også kommet fram til det. I sin rapport «In It Together: Why Less Inequality Benefits All» fra mai 2015 dokumenterer de at økte forskjeller også skader veksten i økonomien.

Til tross for dette velger altså regjeringa ganske systematisk en politikk som øker forskjellene. De såkalte vekstfremmende skattelettene har så langt gitt som resultat at vi nå har til behandling et revidert budsjett der skatteinntektene går ned og oljepengebruken øker – igjen.

Samtidig ser vi at arbeidsledigheten øker. Statistisk sentralbyrå kan dokumentere at inntektsforskjellene øker. Forskjellene i formuer øker, og antall sosialhjelpsmottakere øker.

På landsmøtet til Fremskrittspartiet i 2013 gikk Siv Jensen til gjentatte angrep på den norske modellen. Det nye i situasjonen er at hun dessverre har fått med seg Høyre og støttepartiene på den linja. Nå ser vi resultatene. På samme måte som i Reagans USA, Thatchers Storbritannia og i Sverige under Reinfeldt ser vi at den økonomiske liberalismen gir større forskjeller, høy ledighet og et mindre solidarisk samfunn. Det kommer også til å gi dårligere vekst og dårlige økonomiske resultater.

The Economist hadde i 2013 en analyse der de utropte den nordiske modellen til «The next supermodel». Men i stedet for å utvikle den videre følger Siv Jensen sitt politiske forbilde Margaret Thatchers oppskrift for tilbakegang. Det er synd for folk flest, og det er til skade for landet.

Marit Nybakk hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Statsråd Siv Jensen [13:02:51]: Det er regjeringens mål at Norge skal være et land med små forskjeller og minimal fattigdom. Høy sysselsetting, universelle velferdsordninger og et godt utbygget utdannings- og helsesystem har bidratt til færre fattige og en jevnere inntektsfordeling i Norge enn i andre land.

Likevel er det mennesker som står utenfor viktige sosiale arenaer, bl.a. på grunn av dårlig økonomi og dårlige levekår. Regjeringen vil tette hullene i sikkerhetsnettet for grupper som i dag faller igjennom, og sikre bedre vilkår særlig for barn som vokser opp i fattige familier. Barns rett til en trygg oppvekst er grunnleggende.

Norge er ikke upåvirket av internasjonale trender som trekker i retning av økte forskjeller. Teknologisk utvikling og økende automatisering endrer krav til kompetanse i arbeidsmarkedet. Som Produktivitetskommissjonen har redegjort for, kan dette gi en økt polarisering i arbeidsmarkedet, hvor etterspørselen etter og lønningene til arbeidstakere med lav kompetanse faller, mens etterspørselen etter og lønningene til arbeidstakere med høy kompetanse øker. Dette trekker i retning av økte lønnsforskjeller og økte kapitalinntekter.

Vi ser også at den høye arbeidsinnvandringen til Norge de siste ti årene påvirker lønnsdannelsen. Nyere forskning finner at innvandringen fra Øst-Europa etter EU-utvidelsen i 2004 har bremsset utviklingen i lønningene i flere næringer. Effekten er størst i bygge- og anleggsnæringen. Den høye flyktningstrømmen til Norge kan også skape utfordringer for den norske lønnsdannelsen. Hvis det blir svært mange som ikke har eller ikke klarer å oppnå en produktivitet som forsvarer de laveste lønningene i arbeidsmarkedet, vil det dels utfordre bærekraften i velferdsmodellen og dels presse lønningene nedover.

Skal vi motvirke disse trendene og redusere forskjellene på lengre sikt, må vi sørge for et godt fungerende arbeidsmarked hvor flest mulig kan delta. Et fleksibelt arbeidsmarked, god makroøkonomisk styring, en aktiv arbeidsmarkedspolitik og koordinert lønnsdannelse bidrar til dette. Videre må vårt utdanningssystem gi barn og unge god og relevant kompetanse. Skattesystemet og støtteordningene må utformes slik at de understøtter verdiskaping

og høy deltakelse i arbeidslivet. Integrering av innvandre-re i arbeidsmarkedet er også svært viktig. Integreringsprogrammer, norskopplæring, utdanning og effektiv kartlegging av kompetanse er sentrale faktorer.

Utformingen av skattesystemet bidrar også til å redusere forskjeller, og det skal det fortsatt gjøre. Men det er først og fremst ved å finansiere utdanning, helse og omsorg og folketrygden at skatter og avgifter bidrar til utjevning av inntekts- og forbruksmuligheter i Norge. Om lag tre fjerdedeler av utjevningen fra markedsinntekt til disponibel inntekt skjer gjennom overføringer. I tillegg kommer verdien av de offentlige tjenestene. Bidraget fra utformingen av skattesystemet er derfor relativt beskjedent. Slik er det i de fleste land som har et omfattende skattefinansiert velferdssystem.

Den fremste utfordringen for Norge nå er å skape nye, lønnsomme arbeidsplasser i privat konkurranseutsatt sektor. For å ivareta vårt velferdsnivå er det behov for ny aktivitet som kan bidra til høy sysselsetting og høy samlet verdiskaping.

Regjeringens økonomiske politikk bidrar til dette, både gjennom tiltak for å trekke opp veksten i norsk økonomi på kort sikt og gjennom å gi gode rammebetingelser for fremtidig vekst. I dagens situasjon er pengepolitikken den første forsvarslinjen i møte med svakere konjunkturer. Kronen har svekket seg markert, og sammen med lavere lønnsvekst har det bidratt til en vesentlig styrking av den kostnadmessige konkurranseevnen til norsk næringsliv. Budsjettpolitikken brukes nå i tillegg aktivt for å dempe tilbakeslaget som følger av lavere oljepris. I revidert nasjonalbudsjett foreslår regjeringen nye, målrettede tiltak for å motvirke arbeidsledighet i områder som er særlig hardt rammet. I tillegg foreslås økte utgifter til integrering.

Samtidig må den økonomiske politikken støtte opp under nødvendige omstillinger i norsk økonomi. Lavere vekstbidrag fra norsk sokkel er en varig strukturell endring. Statens viktigste rolle nå er å bidra til at arbeidskraften raskt kan flyttes fra oljerelaterte næringer til annen konkurranseutsatt virksomhet og ikke til offentlig sektor.

For å møte de strukturelle utfordringene vil regjeringen derfor jobbe for gode rammebetingelser for næringslivet, med et enklere og mer vekstfremmende skattesystem, bedre infrastruktur og en kompetent arbeidsstyrke. Det vil styrke næringslivets konkurransekraft. Konkurransedyktige bedrifter vil skape større verdier og trygge arbeidsplasser for fremtiden. Jeg er glad for at et bredt flertall i finanskomiteen, inkludert Arbeiderpartiet, har blitt enig om en skattereform, med betydelige lettelse til norsk næringsliv, som vil bidra til det.

Det er synd at representanten Dag Terje Andersen ikke var til stede og fulgte skattedebatten som nettopp ble avsluttet i Stortinget, hvor jeg merket meg et retorisk skifte fra Arbeiderpartiets side i synet på skattelekking av norske bedrifter og norske arbeidsplasser. Den enigheten er viktig. Men det blir altså ikke mer riktig når Dag Terje Andersen gjentar og gjentar og gjentar en gal påstand om at det regjeringen har brukt mest penger på, er å redusere skattene, eller at regjeringens viktigste oppgave i kampen mot arbeidsledigheten er å redusere skattene. Det er gale påstander.

Regjeringen har brukt mesteparten av det økte handlingsrommet på alt annet enn skattereduksjoner – men jeg vedstår meg i tillegg hver eneste reduksjon vi har gjennomført, som grunnlag for å styrke vekstevnen til norsk økonomi og norsk næringsliv. Det er helt nødvendig at vi har et konkurransedyktig skattesystem, men i møte med økende ledighet er det de konkrete, raskt virkende tiltakene som har størst effekt. Nettopp derfor styrket vi innsatsen i budsjettet i høst med 4 mrd. kr, målrettet til Sør- og Vestlandet, og forsterket dette ytterligere med nesten 1 mrd. kr i forbindelse med revidert budsjett.

Man må klare å gjøre flere ting samtidig, både løse en del av de kortsiktige utfordringene med godt tilpassede virkemidler og løse de betydelige omstillingsutfordringene norsk økonomi har, gjennom skattesystemet, gjennom økte investeringer, gjennom satsing på forskning og utvikling og, ikke minst, gjennom helt nødvendige forbedringer av vårt utdanningssystem. Vi må sørge for at fremtidens arbeidstakere har tilstrekkelig kompetanse for å møte de kravene som vil bli stilt fra et stadig mer spesialisert arbeidsliv.

Dag Terje Andersen (A) [13:10:46]: Jeg kan forsikre statsråden om at jeg fulgte med på skattedebatten. Som statsråden er kjent med, går det an å gjøre det fra kontoret. Jeg synes det var litt synd at representanten Marianne Marthinsen ikke hadde mulighet til å være til stede, for hun fortjener stor honnør for måten hun og hennes folk utviklet Arbeiderpartiets alternativ til det som regjeringa la fram, noe som er til forveksling likt det som ble kompromisset til slutt.

Jeg vedstår meg dette hver gang vi som parti er med på å lage brede kompromisser: Jeg mener det er en viktig del av samfunnsstyringen i Norge at skattesystem, pensjonssystem eller andre viktige, store saker ikke blir gjenstand for endring ved eventuelle regjeringsskifter – jeg vedstår meg det fullt ut.

Det er heller ikke noen ny erkjennelse for Arbeiderpartiet at vi skal ha næringsvennlig beskatning. Selv om statsråden ikke har fått det med seg, er dette en lang tradisjon i Arbeiderpartiet, delvis ved det alternativet vi nå la fram, og ikke minst ved at det faktisk var vi, da vi satt i regjering, som først reduserte selskapsbeskatningen og satte ned Scheel-utvalget, som la grunnlaget for den nåværende behandlingen.

Et annet spørsmål når en er enig om skattesystem, er at det fortsatt kan komme til å være uenighet om skattenivå i diskusjonene framover.

Så er det riktig som statsråden sier, at det er en rekke internasjonale trender som drar i retning av større forskjeller. Ikke minst har Thomas Piketty veldig klart påvist det, både når det gjelder fordeling av inntekt, og ikke minst når det gjelder fordeling av formue, at verden snart er tilbake til den primitive fordelingen som var på slutten av 1800-tallet. Det er derfor vi stiller spørsmålet om hva vi kan gjøre politisk for å motvirke det. Det er det som er spørsmålet – ikke å la humla suse eller å la utviklingen skje med større forskjeller, men faktisk å sette inn politiske vedtak for å motvirke større forskjeller. Da blir jeg litt forvirret av

statsråden, for hun sa innledningsvis i sitt innlegg – der hun pekte på mange trender som jeg kan være helt enig i at er utfordrende for landet, spørsmålet er hvordan man møter dem – at vi fremdeles skulle være et land med små forskjeller. Det som er så forvirrende, er at statsråden sier det, men hele tiden legger fram forslag som øker forskjellene, som vi nå også begynner å se i statistikk – selv om ting er litt forsinket, og det tar litt tid før ny politikk får gjennomslag. Nå ser vi at forskjellene øker, at forskjellene i formue øker, og at antallet sosialhjelpsmottakere øker. Da er spørsmålet: Vil statsråden være med på å gjøre noe med det, eller vil hun bare konstatere?

Statsråd Siv Jensen [13:14:08]: La meg først si at enigheten knyttet til skattereformen som har fremkommet i Stortinget i dag, i det alt vesentlige er basert på de forslagene regjeringen la fram for Stortinget. Jeg er veldig glad for at Arbeiderpartiet slutter seg til det. Det representanten Andersen har rett i, er at dette først og fremst er en debatt om system, ikke en debatt om nivå ... (lyset går i salen) – det ble mørkt her nå, president, det kan vel være frykten for et mulig regjeringsskifte som gjorde at lyset gikk, hva vet jeg?

La meg kommentere spørsmålet om hva vi skal gjøre for å motvirke økte forskjeller. For det første er det ikke økende forskjeller i Norge. Jeg vil bare tilbakevise den påstanden. Norge er et land med små forskjeller, og vi skal fortsette å være et land med små forskjeller. Grunnen til at vi klarer det, er altså den brede enigheten vi har i Norge om at vi skal ha bredt anlagte skattefinansierte velferdsordninger. Forutsetningen for at vi skal klare å opprettholde det, er at vi har et bredt sett med bedrifter som betaler skatt, som er lønnsomme, som går godt, og som er villig til å ansette flere. Det er altså en helt avgjørende forutsetning for et land med små forskjeller at folk er i jobb. Derfor må vi gjøre det vi kan for å kvalifisere innbyggerne våre til å delta i et stadig mer spesialisert arbeidsmarked, og vi må selvsagt legge til rette for at det skapes nye bedrifter og nye arbeidsplasser rundt omkring i det ganske land, særlig i en tid da vi vet at den samlede sysselsettingen knyttet til olje- og gassrelatert næringsliv vil gå ned.

Så er det helt riktig at OECD har laget en rapport om økte forskjeller. Det er all mulig grunn til å bekymre seg for dette, og det er nettopp derfor vi jobber i internasjonale fora – for også å se hva vi kan gjøre internasjonalt, ikke minst med skatteregelverket, hindre overskuddsflytting og stoppe skatteregler som gjør det mulig å unndra seg beskatning ved å flytte overskudd og flytte fra land til land. Der har det vært gjort et godt stykke arbeid som stadig flere land slutter seg til, og det vil være et viktig bidrag til at også land som i dag er lavskatte-land, eller som ikke har et godt fundert skattesystem, får muligheten til å dra nytte av potensielle skatteinntekter som ellers forsvinner, eller blir unndratt beskatning. Det er mange forhold å ta hensyn til også internasjonalt, men her hjemme handler det om å sikre grunnlaget for fortsatt ivaretagelse av mange av de velferdsordningene som det er bred politisk enighet om. Skal vi klare det, må vi altså sørge for økonomisk vekst. Da må vi sørge for at

vi har bedrifter som er lønnsomme, og som kan betale skatt.

Presidenten: Presidenten beklager både at lyset gikk – det er nå forøvrig kommet tilbake – og at det er en forsinkelse på datasystemet på presidentens bord, det preger oss litt.

Rigmor Aasrud (A) [13:17:32]: Aktiv deltakelse i arbeidslivet er med på å redusere ulikheter i Norge. Vi har en lang og viktig tradisjon med at arbeidstakere og arbeidsgivere er viktige bidragsyttere til et velordnet arbeidsliv – et samarbeid som mange andre land misunner oss.

Vi ser resultatet, nå sist ved at lønnskravene var moderate, og at partene så at det var behov for å gjøre grep for at bedrifter som ser at de har muligheter for nye oppdrag i framtiden, kan permittere i en lengre periode enn det dagens lovverk tilsier. Og vi ser at nært samarbeid mellom partene og myndighetene er nøkkelen til et av verdens mest velordnede arbeidsliv.

Men så er det sånn at systemet utfordres. Flere og flere utsettes for et arbeidsliv som ikke følger de standarder vi er vant med, og som er riktige. Fellesbetegnelsen sosial dumping får stadig nytt innhold. Kreativiteten er stor. Et eksempel på denne kreativiteten er fast ansettelse uten fast lønn. En må stå til disposisjon for arbeidsgiver, men en får bare lønn når det er oppdrag.

Noen synes å mene at det er arbeidstakerne som har skylden for dette – ikke de norske, men de utenlandske. Det er etter Arbeiderpartiets mening å ha feil fokus. Det må være helt klart at arbeidstakere som kommer til Norge for å arbeide, skal ha samme lønns- og arbeidsbetingelser som de norske. Det hviler et stort ansvar på enkeltpersoner, på bedrifter og på det offentlige systemet for å få til nettopp det.

Stoltenberg-regjeringen la fram tre handlingsplaner mot sosial dumping – tre, fordi kreativiteten er større enn det storting og regjering ser for seg når planer og lovverk vedtas. Men hva har skjedd etter regjeringsskiftet? Har det blitt noen nye initiativer de tre årene Siv Jensen har vært finansminister? Ja, det har kommet nye forslag, men det er forslag som svekker arbeidet mot sosial dumping:

- Arbeidsmiljøloven er svekket på vesentlige punkter.
- Ordningen med kollektiv søksmålsrett er fjernet. Det svekker arbeidet mot sosial dumping nettopp fordi de kollektive ordningene bidrar til mer felles innsats enn om enkeltpersoner må prøve saker for rettsapparatet.
- Likebehandlingskravet er borte.
- Flere jobber blir midlertidige, og det krever ingen nærmere forklaring at en med midlertidig jobb står svakere overfor en arbeidsgiver med arbeidsmetodikk som ligger langt unna de vernebestemmelsene som det norske lovverket aksepterer.

Ett område er bra, og vi er glade for at samarbeidspartiene har bidratt til at arbeidet med å opprette flere sentre mot arbeidslivskriminalitet har blitt en realitet. Det er en god oppfølging av det arbeidet som ble påbegynt gjen-

nom de tre handlingsplanene mot sosial dumping som ble vedtatt tidligere.

Men i en situasjon der vi har nådd den høyeste ledigheten på 23 år, er det grunn til å være bekymret – selvsagt for alle dem som mister jobben, men situasjonen er med på å forsterke en utvikling med større forskjeller mellom folk. I tillegg kan høy ledighet forsterke utfordringene med sosial dumping. Derfor er det grunn til å forvente mer av en regjering som gikk til valg på omkvedet om nye ideer og nye løsninger. På dette området har vi verken sett nye ideer eller nye løsninger. Vi har bare sett skyhøy ledighet.

Jonas Gahr Støre (A) [13:22:04]: Aldri har verden bekjempet fattigdom så effektivt som i de siste tre tiårene. Mellom 1982 og 2012 ble 600 millioner mennesker løftet ut av fattigdom bare i Kina. Globaliseringen har gjort store deler av verden mye rikere, og mange av målene vi satte oss i 2000, som å halvere ekstrem fattigdom, ble nådd. Politikk nytter, innsats nytter.

Samtidig er det et slående trekk i vår tid at mens forskjellene mellom land er redusert, har forskjellene innad i nesten alle land økt. I flere land har forskjellene i inntekt og formue økt dramatisk de siste 30 årene. De aller rikeste er blitt voldsomt mye rikere, oftest med en villet politikk med store skatteuttil til de aller rikeste. Samtidig har ledigheten bitt seg fast på et høyt nivå i mange land. En stor del av jobbene som har kommet til, har ikke gitt fast arbeid eller sikker inntekt. Siden midten av 1990-tallet er bare halvparten av alle nye jobber i OECD-området vanlige, faste jobber – en utvikling som i seg selv bidrar til voksende ulikhet.

Norge har lenge vært et unntak. Vi startet vår moderne historie med et samfunn av ganske likestilte og selvstendige bønder og arbeidsfolk. Vår velferdsstat er bygget på en idé om å utjevne forskjeller. Arbeiderbevegelsen er den samme. Gjennom hele vår historie har arbeid til alle vært jobb nr. én. Arbeid sikrer frihet for den enkelte, det sikrer likhet mellom grupper i samfunnet, og det sikrer sterke bånd mellom det fellesskapet som Norge utgjør.

Slikt ordner seg ikke selv. Det er en historisk lærdom at det trengs en aktiv, utholdende og viljestærk politikk for å sikre at ulikheten i et så globalisert samfunn som vårt, ikke skal vokse. Det virker sterke krefter på vårt samfunn som må møtes med motkrefter, med politikk.

I Norge kan vi ha en sterk arbeidsinnvandring fordi vi har sterke fagforeninger og et godt organisert arbeidsliv, som kjemper for anstendighet og mot sosial dumping – men bare da. Vi kan ha et arbeidsliv hvor mange bytter jobb, fordi vi har en velferdsstat som kan hjelpe folk til å få nye sjanser dersom de sies opp – men bare da. Og vi kan ha et samfunn hvor det er bra for alle at noen lykkes og tjener gode penger, fordi vi har et skattesystem hvor de med sterkest skuldre også bærer den tyngste børa – men bare da. Likhet krever aktiv politikk.

Norge har lenge vært et unntak i en verden av økt ulikhet og høy ledighet, men det vil være historieløst å tro at den særstillingen kan tas for gitt. I land etter land ser vi at økende forskjeller er gift for samfunnet. Sosialdemokrater er mot ulikhet på et politisk og moralsk grunnlag, men ad-

varsler mot ulikhet og urettferdighet kommer nå fra tunge faginstanser uten politisk forankring.

I sin siste rapport om ulikhet konkluderer OECD uten forbehold med at økende ulikhet skader langsiktig økonomisk vekst. OECD anslår at økende ulikhet alene reduserte den økonomiske veksten i et gjennomsnittlig OECD-land mellom 1990 og 2010 med nesten 5 pst. De peker spesielt på at den kraftige økningen i antall ansatte på deltid eller midlertidige kontrakter har bidratt sterkt til økende ulikhet og lavere vekst.

OECD er ikke alene om å advare mot økende ulikhet som en del av vår tids største utfordring. Verdensbanken gjør det, World Economic Forum gjør det, og Det internasjonale pengefondet og det britiske magasinet *The Economist* gjør det. De er ikke sosialdemokratiske tenketanker. Dette er faginstanser som Høyre–Fremskrittspartiregjeringens statsråder kan lytte til uten å få rødskjær i kinnene.

Samstemte analyser og advarsler hjelper likevel ikke stort. De sier de er for små forskjeller, men de fører en politikk som øker den. Og de fjerner motkrefter som var ment å bremse trykket i retning av mer ulikhet, mer sentralisering og mindre anstendighet.

Den viktigste endringen, satsingen i budsjett etter budsjett, er såkalt vekstfremmende skattelettelse. Det er et ordspill som villeder. Skattekuttene fremmer ifølge SSB ikke vekst. De virker ifølge SSB ikke effektivt for å bekjempe ledighet. De har minimalt å si for det viktigste for å beholde forskjellene små – arbeid til alle. Derimot er disse lettelsene et kirurgisk presist virkemiddel for å øke forskjellene i inntekt og formue mellom de aller rikeste i Norge og resten. Det er fakta. Det kan leses rett ut av en tabell i statsbudsjettet hvert eneste år.

Problemet med regjeringens politikk er derfor ikke først og fremst at den er passiv for å bekjempe forskjeller. Problemet er at den aktivt forsterker den. Arbeids- og skattepolitikken som øker forskjellene, føyer seg inn i et større bilde der små og store beslutninger fra denne regjeringen trekker i samme retning. Fra ett år til det neste gjør ikke det Norge til et land med store forskjeller mellom folk. Vi blir ikke USA, eller Sverige for den saks skyld, på ett år. Men over flere år med regjeringens politikk setter det likhetslandet Norge på en ny og farlig kurs. Noe viktig ved oss som folk, ett av våre fineste og mest vellykkede trekk som samfunn, svekkes dermed. Og det er det verdt å arbeide mot.

Dag Terje Andersen (A) [13:27:25]: La meg begynne med å si at å arbeide for bedre internasjonalt samarbeid for at de pengene som skal komme til beskatning, faktisk kommer til beskatning, er vi enige om. Det er et viktig arbeid, men vi må gjøre ting nasjonalt, og når statsråden sier at det er bred enighet om at det skal være små forskjeller i Norge, blir jeg nok en gang forvirret. Jeg har hatt gleden av å bli bedt om å holde foredrag om den norske samfunnsmodellen i ganske mange land i verden. Da har ofte – i hvert fall Høyres, ja, sågar Fremskrittspartiets deltakere i delegasjonen – sagt at dette er representativt for en felles tenkning i Norge. Til og med

Fremskrittspartiets representanter har noen ganger sagt det.

Så opplevde vi altså på landsmøtet til Fremskrittspartiet i 2013 at statsråd Jensen ikke mindre enn ti ganger sa at den norske modellen står i veien for det norske folk, og på forskjellige måter angriper den norske modellen. Og det er jo den politikken vi nå ser. Som representanten Gahr Støre akkurat var inne på, er det én ting å si at man er for små forskjeller, men når en fatter vedtak som fører til større forskjeller, og ikke motvirker de kreftene som øker forskjellene, er det helt feil det statsråd Jensen sa i sitt forrige innlegg, da hun sa at lønnsforskjellene i Norge ikke øker. Jo, de gjør det. Statistisk sentralbyrå dokumenterer det.

Når det gjelder formuene i Norge, øker forskjellene, og antall sosialhjelpsmottakere i Norge går opp. Det er et faktum som bekrefter det vi har advart mot, i den politikken som regjeringen nå fører.

Det er ingen uenighet om at vi trenger økonomisk vekst. Det er uenighet om måten å få til økonomisk vekst på – vi mener faktisk at aktive arbeidstakerorganisasjoner og arbeidstakere med innflytelse i bedriftene er et av våre konkurransefortrinn, og vi er derfor veldig skeptisk til dem som reduserer innflytelsen til partene i arbeidslivet. Jo, vi er for økonomisk vekst. Det var jo grunnen til at vi førte en politikk i forrige periode som gjorde at det ble 350 000 nye arbeidsplasser i Norge og to tredjedeler av dem i privat sektor – ikke skapt av regjeringa, men skapt under de rammevilkår som regjeringa la til rette for, i all hovedsak vekst i sysselsettingen i privat sektor. Derfor blir tesen om vekstfremmende skattelette så hul, fordi alle faglige råd sier at det ikke virker, at resultatene viser i de land som har prøvd det, at det ikke virker, og at de tallene vi fikk fra Statistisk sentralbyrå i går, viser at sysselsettingen i Norge nå har gått ned med 10 000. Da er det på tide å velge en ny kurs for å ta vare på det norske samfunnet.

Statsråd Siv Jensen [13:30:47]: Jeg må si at det er ganske drøyt når representanten Andersen avslutter sitt innlegg med å si at vi trenger en ny kurs for å ta vare på det norske folk. Dette er en av de mest konstruerte debatter jeg opplever at Stortinget har hatt på lang tid. Det er altså ikke noen uenighet i denne sal om at vi skal ta vare på et samfunn med små forskjeller, men det kan hende at vi er uenige om hvilke virkemidler som skal til for å løse de utfordringene norsk økonomi nå står oppe i. Det er ikke hugget i stein at Arbeiderpartiet er det partiet som har alle svar på de utfordringene Norge står oppe i, og det er altså en grunn til at mange ønsket seg et regjeringsskifte i 2013, fordi man mente at etter åtte år med en rød-grønn regjering tok man ikke på alvor de utfordringene norsk næringsliv sto overfor og ville møte i tiden som kommer.

Så må jeg si at jeg synes det er helt formidabelt underlig at Arbeiderpartiet nå argumenterer imot mulighetene for vekstfremmende skattelettelse. Da man med Arbeiderpartiet i spissen la frem grunnlaget for handlingsregelen i 2001, ble det understreket at et av de områdene man nettopp skulle bruke det økte handlingsrommet knyttet til oljepenger på, var vekstfremmende skattelettelse. Det mente i hvert fall Arbeiderpartiet under Jens Stoltenbergs ledelse.

se. Det er veldig vanskelig å få øye på at Arbeiderpartiet mener det samme i dag, men de mente det altså den gang.

Når rapport, på rapport, på rapport dokumenterer de dynamiske virkningene av skattereduksjoner, er det ganske bemerkelsesverdig at Arbeiderpartiet hopper fullstendig bukk over de effektene og over de erfaringene vi gjorde oss fra skattereformen i 1992, men jeg skjønner at de debattene som går nå om dagen i forhold til tiltak og virkemidler for å bekjempe arbeidsledigheten, for Arbeiderpartiet først og fremst handler om retorikk og veldig lite om tiltak og virkemidler. Jeg har til gode å se at Arbeiderpartiet har fremmet et eneste forslag av betydning utover det regjeringen allerede har lagt frem, men det de fremmer hver eneste dag, er tom, innholdsløs retorikk, og det mener jeg ikke er verdig i den situasjonen vi står i nå. Nå handler det om å løse de utfordringene vi har på kort sikt, og det handler om å omstille norsk økonomi på lengre sikt. Da må vi evne å bruke flere virkemidler samtidig, og det gjør denne regjeringen.

Presidenten: Da er sak nr. 3 ferdigbehandlet.

Sak nr. 4 [13:33:27]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i barnetrygdloven (barnetrygd ved opphold i utlandet) (Innst. 299 L (2015–2016), jf. Prop. 63 L (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Anette Trettebergstuen (A) [13:34:30] (ordfører for saken): Vi er så heldige i dette landet at vi bor i en av verdens mest velutviklede velferdsstater med gode velferdsordninger fra vugge til grav. Gjennom disse velferdsordningene, som barnetrygden, som foreldrepermisjonen, barnehagene, har vi gjennom historien stimulert til at folk kan få barn. Vi har fått økte fødselstall, vi har oppnådd likestilling, og vi har styrket arbeidslinja.

Velferdsstaten vår og velferdsordningene våre er blitt til, og blir til, gjennom fellesskapets spleiselag, og de er helt avhengig av å ha legitimitet i folket. Det at folk oppfatter at velferdsordningene er rett og rimelig, at folk oppfatter at alle gjør sin plikt og krever sin rett, det at alle bidrar etter evne og får etter behov, at velferden vår er rettferdig fordelt, at de som skal ha, får, og at ingen misbruker velferdsordningene våre, er en viktig del av samfunnskontrakten.

Det norske samfunnet er i konstant endring. Familie-mønstre, reisemønstre, mobiliteten er helt annerledes i dag

enn det den var da mange av velferdsordningene våre ble til – i en annen tid. Det er derfor viktig at vi hele tiden evner å fornye og tilpasse velferdsordningene våre til dagens utfordringer, nettopp for å sikre at de treffer dem som de skal treffe, best mulig, og ivaretar legitimiteten.

De endringene vi vedtar i denne saken i dag, er en slik nødvendig tilpasning, og den er riktig av flere grunner. For det første vil en innstramming av retten til å motta barnetrygd i utlandet bidra positivt til å få ned skolefravær. Det er en av våre store utfordringer framover, som vi bruker mye tid på å snakke om i denne salen. Hvordan skal vi få flere barn gjennom skoleløpet? Langvarig fravær i tidlig alder svekker mulighetene for gjennomføring. Vi vet at dette er et stort problem spesielt i mange av de større byene. Da er det vår plikt som politikere å snu hver stein og bruke de virkemidlene vi har, for å forhindre dette. Langvarig utenlandsopphold når man egentlig skal være på skolen, svekker ikke bare gjennomføringsevnen og læringen, men det virker også integreringshemmende, både for barn i skolealder og også for de ungene som burde gått i barnehagen.

Det oppfattes som rett og rimelig at man ikke skal kunne oppholde seg i lange perioder i utlandet og ha med seg trygden. Jeg minner om at Stortinget vedtok en rekke innstramminger for enslige forsørgere i en rekke stønader til livsopphold, i denne sal for nesten nøyaktig et år siden. En slik endring som flertallet i dag vedtar, bringer barnetrygden og reglene for den i samsvar med reglene for andre ytelser, f.eks. reglene om mottak av kontantstøtte ved opphold i utlandet. Således får vi en mer enhetlig praktisering av regler for trygd ved utenlandsopphold, og med gode unntaksordninger er jeg helt sikker på at dette forslaget vi vedtar i dag, vil virke positivt på skolefraværet og på integreringen, men selvfølgelig samtidig sikre at familier fortsatt vil kunne oppholde seg i utlandet i perioder og innenfor det som er normal reisevirksomhet.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [13:38:33]: Forslaget om innstramming i retten til barnetrygd ved utenlandsopphold er først og fremst et forslag som skal forhindre langvarig fravær fra skolen. Man fikk en henvendelse fra Oslo kommune og Drammen kommune, som ba regjeringen om hjelp til å håndtere disse utfordringene, fordi de mente de ikke hadde virkemidler eller eksisterende sanksjonsmidler som kunne være tilfredsstillende med tanke på å få gjort noe med dette.

Dette er først og fremst en innskrenkning som gjelder barn i skolealder. Kristelig Folkeparti er ikke uenig i at vi gjør disse innstramminger, men vi mener man går for langt når man også innskrenker dette til å gjelde barn under skolepliktig alder. Det kan være grunner til at man ønsker å ha et utenlandsopphold, ikke minst for å kunne besøke familie i svangerskapspermisjonen, f.eks. Her endrer man loven slik at barn både i og under skolealder blir rammet.

Vi i Kristelig Folkeparti er ikke enig i dette. Det er også høringsinstanser som deler Kristelig Folkepartis syn. Vi mener man bør differensiere mellom barn i skolepliktig alder og under, og ønsker at det skal være en forskjell der. Derfor fremmer vi et mindretallsforslag der vi bl.a. sier:

«Ved midlertidig fravær fra Norge som ikke varer mer enn tre måneder, regnes barn i skolepliktig alder fortsatt som bosatt her. Ved midlertidig fravær fra Norge som ikke varer mer enn seks måneder, regnes barn under skolepliktig alder fortsatt som bosatt her.»

Jeg mener at den differensieringen burde man ha gjort, og særlig når saken har som utgangspunkt å skulle gjøre noe med langtidsfraværet i skolen.

Presidenten: Representanten Geir Jørgen Bekkevold har tatt opp det forslaget han refererte til.

Kirsti Bergstø (SV) [13:41:01]: Barnetrygd er viktig for å sikre unger grunnleggende nødvendigheter som mat, klær, leker og fritid. Det synes vi er viktig gjennom hele barndommen, uavhengig av hvor folk bor. Så er det klart at trykkesystemene i Norge må virke sånn at det bygger opp under resten av tanken rundt velferden og fellesskapsløsningene i Norge.

SV er helt enig i at det er viktig å sikre skolegang, sikre deltakelse i grunnskole, og ha en innretning på trykkesystemene som bygger opp under nettopp det. Langvarig fravær fra skolegang er uheldig, både når det gjelder det å ramle ut av fellesskapet i skolen, og ikke minst bli hengende etter faglig.

Men det vi har vanskelig med å forstå, er at man skal gjøre en innskrenkning også for unger som ikke er i skolepliktig alder. Jeg ser ingen gode grunner til å gjøre det, og jeg ser få gode grunner til å skulle innskrenke rommet for å ha anledning til å være i utlandet når ungen er under seks år.

Det handler om at et så rigid system vil kunne få noen utilsiktede konsekvenser. La meg gi noen eksempler. Vi vet at kjærlighet over landegrensene kan være krevende. Jeg har selv en venninne som har fått barn med en mann fra Tunisia, og som har store problemer med å få forent pappaen med sitt barn og å kunne leve sammen som familie, fordi det er vanskelig å få den man elsker fra Tunisia til Norge. Hvis det hadde vært mulig å reise til Tunisia, kunne man vært der i barselperioden, man kunne vært der i permisjonstiden, for at familien skulle være i lag. I et sånt eksempel synes jeg det er urimelig at staten skal kutte i barnetrygden fordi en familie vil være samlet. Et annet eksempel kan være at man har veldig lang reisevei for å besøke familien. Alle vet at det er krevende å reise med små unger, og at det kan være lettere å være på samme sted over tid. Etter mitt syn er det urimelig å skulle ha et så firkantet regelverk at hvis man krysser over en tremånedersgrense, skal man tape barnetrygd – når man har klart å spare opp til en slik tur. Vi må huske på hva barnetrygd er: å sikre forsørgelse av og sikre nødvendigheter for ungene.

SV støtter Kristelig Folkepartis forslag. Vi synes det er et veldig konstruktivt forslag. Vi synes det har en klok inngang og er en naturlig grense å sette, nettopp fordi det handler om argumentasjonen som komiteen legger opp til, at man skal hindre fravær fra skolegang, men samtidig sikre unger de nødvendighetene barnetrygden skal gi. Vi vil stemme for Kristelig Folkepartis forslag og mot I.

Statsråd Solveig Horne [13:44:44]: Foreldre kan i dag motta barnetrygd ved utenlandsopphold som ikke er ment å vare mer enn seks måneder. Fra og med 1. januar 2007 ble grensen redusert fra tolv måneder til seks måneder. Forslaget som i dag er til behandling, går ut på å senke denne grensen ytterligere – til tre måneder.

Forslaget om innstramming i retten til barnetrygd ved utenlandsopphold er et tiltak mot langtidsfravær fra skolen på grunn av utenlandsopphold. Begrunnelsen er først og fremst hensynet til integrering av barn med annet morsmål enn norsk.

Skolebarn som i lengre perioder sendes ut av landet, vet vi mister verdifull undervisningstid og tilknytning til sitt norske miljø. Foreldre står fritt til å velge utdanningsløp for sine barn. Utenlandsopphold kan være positivt, men for enkelte barn kan en utflytting fra kjente omgivelser samt returen til norsk skole være problematisk. Det er ikke et stort antall barn dette gjelder, men for de barna det gjelder, kan det være alvorlig.

De positive virkningene av det foreslåtte tiltaket, nemlig integrering av barn, veier tyngre enn ulempene for dem som måtte berøres økonomisk av en slik innstramming. Forslaget om en grense på tre måneder sammenfaller også med grensen for rett til kontantstøtte ved utenlandsopphold, som er på tre måneder.

La meg understreke at det i utgangspunktet er helt uproblematisk at foreldre tar med seg barna sine på lengre turer i utlandet. Det kan gi spennende og nye opplevelser for familien, og familier står fritt til å organisere sitt liv som de ønsker.

Representanten Bekkevold var inne på at noen familier ønsker å besøke familien i utlandet. Representanten Bergstø var inne på at hvis man skulle få til et godt samvær, var det lang reiseavstand. La meg understreke at det er altså ikke sånn at man fratar foreldrene barnetrygd her nå, de har fremdeles muligheten til å kunne være på besøk i utlandet i tre måneder før denne regelen trer i kraft.

I enkelte familier ser vi at utenlandsopphold kan få uheldige konsekvenser for barna. Det er vanskelig å bli skilt fra venner og kjente omgivelser, det kan være vanskelig for barn som er tatt vekk fra sitt vante miljø, å komme tilbake igjen, og barna får også et avbrudd i en læringsprosess.

Komiteens representant fra Kristelig Folkeparti har foreslått at innstrammingen bare skal gjelde for barn i skolepliktig alder. Regjeringen foreslår derimot én felles regel for alle, fordi lange utenlandsopphold også kan være problematiske for barn som ikke har begynt på skolen. Barneheten er en viktig arena for integrering og særlig for språkutvikling, og det er også viktig å prøve å forhindre langvarig fravær fra barneheten.

Vi har prioritert å ha én regel for alle og mener det er rimelig at barnetrygden ikke opprettholdes under langvarige utenlandsopphold, uavhengig av om oppholdet medfører fravær fra skolen eller ikke.

Dette er et tiltak som vil være viktig for å fremme integrering og for å hindre uønsket langtidsfravær fra skole og barnehage. Jeg er glad for at flertallet i komiteen støtter dette forslaget.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [13:48:15]: Begrunnelsen for å ha en lik ordning for barn i skolepliktig alder og barn under skolepliktig alder er at man sammenligner dette med kontantstøtten, og siden en tremånedersgrense vil sammenfalle med grensen for eksport av kontantstøtte, vil dette være lettere å administrere enn hvis grensene er ulike. Betyr dette at det egentlig er et slags makelighets-hensyn som ligger til grunn for at man ikke ønsker å differensiere mellom barn i skolepliktig alder og barn under skolepliktig alder?

Statsråd Solveig Horne [13:49:03]: Jeg understreket vel i mitt innlegg at barnehage er en ganske viktig arena for integrering og særlig for språkutvikling, og det er viktig å prøve å forhindre langvarig fravær fra barnehage.

Så er det slik at familiene, før barna har begynt på skolen – og også etter at de har begynt på skolen – fremdeles har mulighet til å kunne være på et langvarig utenlandsopphold, i tre måneder. Og det er viktig for oss at denne regelen også gjelder for barnehage. Vi vet hvilken viktig arena barnehagen er, og ikke minst får en det likt med andre regelverk. Det er også lettere å praktisere, og det gir mindre ekstraarbeid i forvaltningen når en har en lik ordning.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [13:49:55]: I Norge er det skoleplikt, men det er ikke barnehageplikt, slik at det å bruke barnehage forstår jeg veldig godt har med integrering å gjøre. Det er svært viktig at barn ikke blir for lenge borte fra skolen, men man må jo bruke de argumentene som er viktige i forhold til hva denne saken har som utgangspunkt, og utgangspunktet var en henvendelse fra Drammen kommune og Oslo kommune, som ønsket virkemidler for å forhindre langvarig fravær. Så igjen: Har man i det hele tatt brukt tid på å vurdere om det går an å differensiere? Det er veldig lite omtalt.

Statsråd Solveig Horne [13:50:37]: Det er riktig som representanten hevder her, at dette har kommet på bakgrunn av en henvendelse fra Oslo kommune opp mot skole, men da vi vurderte denne saken og sendte den ut på høring, valgte vi å ta med de barna som går i barnehage, fordi vi mener at barnehage også er en viktig arena i dette arbeidet. Det var også det som ble resultatet da vi fremmet denne saken.

Så er det viktig for oss å ha et likt regelverk, men hensynet i denne saken er at barnehage er også en viktig arena, det er viktig for språkutviklingen til barna, og vi mener at det har vært rett å ha en ens regel for de barna som går i barnehagen, og dem som går på skolen.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Kjersti Toppe (Sp) [13:51:43]: Senterpartiet er ikkje representert i komiteen, men eg tar ordet for å varsle at vi kjem til å støtta innstillinga og proposisjonen og forslaget til endringar i barnetrygdlova. Vi kjem òg til å støtta for-

slaget frå Kristeleg Folkeparti om at dette skal avgrensast til barn som er i skulepliktig alder. Vi er ueinige i den argumentasjonen som kjem frå statsråden her, og viser til at når ein har fått spørsmål frå kommunar, som òg er omtalt i innstillinga, bl.a. Oslo kommune og Drammen kommune, har dei bedt regjeringa om hjelp til å avgrensa langvarig skulefråvær. Eg har ikkje fått med meg at det er nokon som har tatt til orde for behovet for ei slik endring ut frå at barnehagebarn er vekke ein liten eller lengre periode, så vi kjem til å støtta Kristeleg Folkeparti sitt forslag i saka.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [13:53:00]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Trygghet og omsorg. Fosterhjem til barns beste (Innst. 318 S (2015–2016), jf. Meld. St. 17 (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 10 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalspersoner og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

Videre foreslås det at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Sonja Mandt (A) [13:53:54] (ordfører for saken): Altfor mange unger i Norge sliter i hverdagen og er uten trygge voksne rundt seg. Saken vi behandler i dag, bekrefter heldigvis at det er et stort engasjement og en betydelig utålmodighet på vegne av dem.

Som saksordfører for fosterhjemsmeldinga vil jeg takke alle som har bidratt til at vi nå i dag vedtar flere nye grep til beste for disse ungene. Jeg vil spesielt takke komiteen for godt samarbeid og et resultat som har latt seg konkretisere i hele elleve felles forslag fra en samlet komité.

Det har vært en felles erkjennelse at det er behov for flere fosterhjem og flere typer fosterhjem, og at det er mange ting rundt det som det må tas grep om. De felles forslagene dreier seg om

- en bekymring knyttet til bruken av tvang innenfor barnevern og fosterhjemsomsorg
- at det trengs oppfølging av barn som har begått overgrep, barn med traumer eller som har vært utsatt for overgrep
- at tilretteleggingen for fosterfamilier med barn med funksjonsnedsettelse får bedre oppfølging
- krav om at det settes i gang forskning på hvordan biologiske barn opplever det å være fostersøken
- en oppfordring om å vurdere hvordan adopterte barn kan sikres bedre oppfølging

- at pålagte tiltak for å forebygge omsorgssvikt vurderes å kunne settes inn uten samtykke under svangerskap
- at komiteen ønsker bedre og jevnligere veiledningstilbud for fosterforeldre
- at en samlet komité utfordrer regjeringen til å sikre likeverdige økonomiske rammevilkår for fosterforeldre i kommunale fosterhjem
- forholdet rundt fosterforeldres pensjonsvilkår, og frikjøp i forbindelse med barns ekstra behov for oppfølging
- at regjeringa bes foreta en full gjennomgang av fosterhjemskontraktene for å gi større forutsigbarhet, også for å bedre rettighetene for fosterforeldrene og få en bedre formell tilknytning for barnet
- at det gjennom forskning framskaffes et bedre grunnlag for å få et godt ettervern

Gjennom dette har vi altså i fellesskap i komiteen kommet til at samfunnet kan legge et bedre grunnlag for å rekruttere fosterhjem og gi flere barn trygghet i hverdagen, og at det tilrettelegges på denne måten for at flere kan oppleve gode hverdager med økt livskvalitet. Det finnes sikkert flere grep, men vi har funnet disse.

Arbeidet med stortingsmeldinga, som saksordfører, har vist at meldinga ikke leverer det vi etterlyste for en bedre fosterhjemsomsorg, og behandlingen i komiteen har bekreftet behovet for en egen offentlig utredning og en helhetlig gjennomgang av fosterhjemsomsorgen, akkurat som representantene Breivik, Rotevatn og Raja fra Venstre foreslo, et forslag som hadde bred støtte i fagmiljøene, men som dessverre ikke ble vedtatt her i Stortinget. Arbeiderpartiet fremmer dette på nytt, for vi ser at det fremdeles mangler mye.

Rekruttering av mange nok, egnede, riktige og varierte fosterhjem er ifølge regjeringa utfordrende. Her er vi enige. Samtidig beskrives det at ventetida for plassering av barn øker. Når vi som samfunn faktisk ønsker en utvikling der fosterhjem foretrekkes framfor institusjonsplasser, tilsier det at innsatsen må forsterkes. Da trengs en helhetlig tilnærming og faktisk en reell vilje til å senke terskler der det butter imot.

I regjeringas stortingsmelding om integreringspolitikk bekreftes inntrykket ytterligere. Det beskrives som vanskelig å finne mange nok egnede hjem som kan ta imot enslige mindreårige. Behovet for trygge og stabile omsorgspersoner for disse barna er åpenbart.

Det er flere ting som bør sees på, og som er grunner til at rekruttering eller det å beholde fosterhjem kan være vanskelig – som f.eks. det å kombinere trygdeytelser og fosterhjem. Gjennom forslagene nr. 1 og 2 ønsker Arbeiderpartiet sammen med Kristelig Folkeparti å få gjennomgått regelverket for fosterforeldre som blir uføretrygdet eller får arbeidsavklaringspenger.

Kjøp av fosterhjem fra private leverandører har økt betraktelig de siste årene. Regjeringen beskriver at det har ført til en kraftig kostnadsvekst i det statlige barnevernet. Vi ønsker derfor å få framlagt retningslinjer for kvalitetssikring, kontroll og begrensninger av uttak for private aktører.

Gjennom forslagene nr. 3 og 4 ønsker Arbeiderpartiet

å imøtekomme to sentrale krav fra Fosterhjemsforeningen, nemlig en gjennomgang av ankesmulighetene for biologiske foreldre ved omsorgsovertakelse og en gjennomgang av fosterforeldres partsrettigheter – begge deler for å sikre stabilitet og forutsigbarhet, og ikke minst ro, omkring ungene.

Mange barn og unge i Norge opplever en oppvekst og en hverdag der de nærmeste svikter eller ikke strekker til. For hvert av disse barna er det viktig at samfunnet stiller opp, tar ansvar og sammen med den enkelte bidrar til å skape trygghet i hverdagen. Vi har også et ansvar for at de biologiske foreldrene får den oppfølgingen som trengs, for også de opplever de vanskelige dagene og har tøffe tak under en omsorgsovertakelse. Vi må klare å se helheten og finne de gode løsningene, først og fremst for ungene.

Et nytt, trygt og omsorgsfullt hjem gjennom fosterhjemsordningen er blitt tilbudet til mange barn og unge som trenger og fortjener kjærlighet. Nettopp derfor er det så viktig å bidra til at barn som gis et nytt hjem, opplever stabilitet og voksne som gir dem en oppvekst på linje med den de ville gitt sine egne, biologiske unger. For å sikre det må ungene så langt som råd involveres i planleggingen av overgangen til nytt hjem. Fosterforeldrene må forberedes godt, og de må gis tilstrekkelige oppfølgings- og veiledningstilbud etter faktisk å ha blitt et fosterhjem.

Det har vært et stort engasjement fra mange organisasjoner og enkeltpersoner rundt fosterhjemsmeldinga, og mange av innspillene har dreid seg om at meldinga som er lagt fram, er mangelfull. Barn og unge med erfaring fra barnevern og fosterhjem har gjennomgående etterlyst bruk av deres kunnskap og barns medvirkning. De samme barna gir også uttrykk for unødvendig sykeliggjøring og at det er lett å føle seg som en vare det forhandles om. Det er ofte krevende i en forhandling mellom barnevern og fosterhjem å føle seg som en vare. Derfor må vi lytte til dem – de har den erfaringen som behøves.

En skal sjølsagt være forsiktig med å være skråsikker og stå her og si at vi har alle svarene her nå. Det har vi ikke, og det er helt sikkert mange andre ting vi burde ha sett på, og som vi skulle ha sett på. Men noe jeg er sikker på, er at unger som forteller om den gode opplevelsen i sin fosterhjemshverdag, og tilfredse fosterforeldre vil være samfunnets beste rekrutteringsstrategi. For å sikre mange av de gode beskrivelsene framover må både fosterbarn og fosterforeldre i større grad tas med på råd når prosessene, rammene og vilkårene utvikles.

Jeg tar opp forslagene som ligger i saken fra Arbeiderpartiet og forslagene vi har sammen med Kristelig Folkeparti, og håper at vi får en god behandling av saken. Det fortjener ungene.

Jeg vil igjen takke komiteen for et veldig godt samarbeid.

Lise Christoffersen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Da har representanten Sonja Mandt tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det åpnes for replikkordskifte.

Laila Marie Reiertsen (FrP) [14:02:06]: Eg er heilt einig med representanten Sonja Mandt i at vi hadde eit godt arbeid i komiteen. Det ligg mange føringar der på godt arbeid som skal gjerast i framtida, ikkje minst frå sjølve komiteen, men òg frå regjeringa. Det vil kosta, og det vil brukast ein del tid på akkurat det.

Arbeidarpartiet kjem med eit forslag om at dei ønskjer ei NOU. Vi veit at det vil kosta pengar, og vi veit det vil kosta tid, som vi kanskje skulle brukt litt annleis. Då er mitt spørsmål: Kva er det denne meldinga manglar, og kva er det viktigast for Arbeidarpartiet at ei NOU skal innehalda?

Sonja Mandt (A) [14:02:49]: For det første vil en NOU være et nøytralt grunnlag å vurdere ting på, og innspill vil også kunne komme på veldig mange andre felt. Jeg tror f.eks. vi hadde kunnet behandle rammevilkårene bedre der. De er nevnt i meldinga, men det er ikke konkludert der. Det er skjøvet på. Det er gode beskrivelser i meldinga, men det er skjøvet på mange av utfordringene vi ser, spesielt når det gjelder rammevilkår, og spesielt når det gjelder det økonomiske som ligger der. Jeg vil også tro at hele feltet hadde hatt større tiltro til en NOU som ikke er en politisk initiert melding, men et nøytralt grunnlag.

I tillegg tror jeg også at vi har tid. Da vi sist behandlet saken i Stortinget, var det ikke det man ønsket. Man ønsket en konkret og grundig gjennomgang av feltet, slik at man fikk stabilitet, gode rutiner og gode forslag som kunne løse de problemene vi har i tilknytning til rekruttering.

Svein Harberg (H) [14:04:04]: Som Mandt som saksordfører sa, har det vært godt samarbeid i denne saken, og det er mange felles forslag som foreligger her.

Det som uroer meg, og som jeg lurer på om uroer representanten Mandt, er: Vi vet at det er stort behov for fosterhjem fort. En del av de tiltakene som vi nå setter i gang, er for at vi skal få oppmerksomhet rundt og fortgang i det. Det vil ta flere år før en NOU er tilbake i regjeringen, og så skal det være stortingsbehandling. For at den skal se en helhet, må flere av de tingene som vi nå spiller inn og har flertall for, spilles inn som et mandat til NOU-en, ellers blir ting ikke sett i sammenheng.

Er det ikke litt tragisk at vi skal utsette dette i flere år, istedenfor å sette i gang tiltakene nå for de barna som venter på oss?

Sonja Mandt (A) [14:04:59]: Først vil jeg si at jeg er veldig glad for at vi har fått så mange gode felles forslag. Men det viser også at vi hadde hatt behov for en NOU som hadde avdekket alle de forslagene. Det ville tatt tid, og vi kunne gjort mange ting i mellomtida – som også statsråden varslet i sitt svarbrev da vi behandlet den søknaden.

Nummer én er at vi må framsnakke det å være fosterforeldre. Det har vi et felles ansvar for. Jeg er ikke så redd for at de tiltakene som vi nå har foreslått og skal vedta, ikke blir iverksatt, for det forventer jeg blir gjort. Parallelt med det vil en NOU kanskje kunne avdekke andre ting vi kunne fått til, slik at vi kunne fått enda bedre fosterhjemsomsorg i framtida. Det som bekym-

rer meg nå, er at vi ikke har en helhetlig tilnærming til feltet.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Mette Tønder (H) [14:06:09]: Det aller tristeste og vondeste som finnes, må være familier som går i stykker, familier som ikke lenger kan ta vare på det mest dyrebare, familier som aldri har hatt det i seg å ta vare på barn, familier med vonde og slemme hemmeligheter.

Det aller mest fantastiske som finnes, er familier som har hjerterom til én eller flere til, familier som åpner dørene sine og gir kjærlighet til dem som har mistet alt, eller – enda verre – aldri har fått oppleve kjærlighet og godt familieliv.

Det som er vår jobb som politikere – slik jeg ser det – er å lage systemer som støtter opp om familier og forhindrer eller avdekker det første jeg nevnte, og gjøre det vi kan for å finne de familiene som har ekstra plass i hjertene sine til en eller flere ekstra når vi trenger det.

Derfor er denne fosterhjemsmeldingen så viktig. Vi vet at køene er for lange. Barn lever livet sitt her og nå, et år – som for oss voksne flyr av gårde – inneholder flere milepæler for et barn. De har ikke tid til å stå i kø, de har en barndom de skal fortsette på.

Meldingen tar derfor opp rekruttering som et viktig spørsmål. Komiteen har akkurat vært i Bergen og hørt om hvor viktig familieråd er for å rekruttere nye hjem i barnas omgangskrets. Det å få et fosterbarn kan virke litt skummelt, men når det er det barnet en har hatt på dansekurs, kan det være at det er litt enklere å se for seg.

Familieråd foreslås gjort obligatorisk. Det foreslås også å flytte rekruttering til kommunene. Dette må naturligvis ses i sammenheng med andre reformer, men å få samme instans til å se barnas liv i sammenheng – fra det blir gjort vedtak om at de ikke kan bo i familien sin, til rekruttering, matching og oppfølging av den nye familien – må være til barnets beste.

Barnevernsproffenes råd til oss er at vi må finne fosterforeldre som er glad i barn, og kan vise dem kjærlighet. De ber også om fosterforeldre som vil samarbeide med dem helt fra barna er små. Dette er tøffe krav, men egentlig også krav som burde være et minimum av det vi kan klare. I tillegg er det et poeng at det nye hjemmet har fått god opplæring og følges godt opp, slik at vi forhindrer brudd.

Det foreslås i meldingen å oppgradere opplæringen og lovfeste den. God opplæring er grunnleggende for fosterforeldre.

Det å finne seg en ny kjole er vanskelig. Den skal passe til anledningen, den skal passe deg, den skal ha riktig farge, den skal ha riktig størrelse. Å finne en ny kjole kan ikke sammenlignes med å finne riktig fosterhjem til et barn, men gang opp viktigheten av at det gjøres riktig, og betydningen valget har for menneskers liv, med en liten uendelighet – og en får en antydning om hva barnevernet står med av ansvar i denne situasjonen.

Derfor er det å samle ansvar en riktig vei å gå. Det samme er å se på nasjonale kartleggingsverktøy og muligheten for å bruke institusjon til utredning. I tillegg er det

viktig med høyt kvalifisert personell i barnevernet, som ikke er redde for å benytte seg av kompetanse utenfor sin egen avdeling når det er nødvendig.

Meldingen har et eget kapittel om de økonomiske betingelsene til fosterhjemmene. Det bør være slik at en ikke skal tjene på å åpne hjemmet sitt for et barn til, men det bør heller ikke gå ut over familieøkonomien. Det må være fleksibilitet, for hver familie er forskjellig, samtidig som fosterforeldrene ikke skal behøve å stå med lua i hånda når de møter til forhandlingene. Dette er vanskelige avveininger.

Høyre stiller seg bak meldingen, som ikke ønsker mer statliggjøring, samtidig som vi velger å støtte flere utredningspunkter for større likebehandling og pensjon.

Noe av det som har gjort størst inntrykk på meg i denne perioden, er møtet mitt med barn og unge som har opplevd mer i sine unge liv enn godt er. Spesielt husker jeg lille Odin. Han var bare seks år og skulle fortelle oss hvordan han savnet søsknene sine. Han torde ikke gå opp på det store podiet, så han snakket gjennom en annen, fra siden på scenen. Men på slutten fikk jeg lov til å møte lille Odin. Han ga meg en klem – som var en god klem – og han ga meg en liten perle som han lekte med. Den har jeg hengt opp på kontoret – for alltid å huske det viktigste når vi tar beslutningene våre.

For uansett verktøy, dyktige ansatte, samtaler med barn, opplæring av fosterforeldre, oppfølging og økonomiske rammebetingelser er det alltid dette lille ekstra som må til, det som ikke lar seg forklare, det som gjør at barn endelig kan senke skuldrene og fortsette med barndommen. Det er litt magisk, ikke veldig juridisk, men lett gjenkjennelig – det er kjærlighet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anette Trettebergstuen (A) [14:11:08]: Vi var mange i opposisjonen i Stortinget, men kanskje først og fremst mange fosterbarn, fosterforeldre og biologiske foreldre, som så fram til at regjeringen skulle legge fram denne fosterhjemmeldingen, og at vi skulle få en skikkelig gjennomgang av forholdene. Vi skulle få tiltak som kunne øke stabiliteten, tryggheten og medvirkningen for ungene, og bedre rammevilkårene for foreldrene.

Meldingen svarer på ingen måte til de forventningene noen av oss hadde. Men Stortinget har nok en gang, som Stortinget også har gjort i forbindelse med likestillingsmeldingen og barnehagemeldingen, gjort jobben der regjeringen ikke gjør den, og kommet med en rekke – over elleve – forslag som svarer på de utfordringene vi vet vi står overfor.

Hva synes representanten Tønder om at meldingen regjeringen la fram, ble dårlig mottatt av høringsinstansene – at den var for tynn? Er representanten enig i at den jobben stortingsflertallet nå har gjort, bedrer situasjon for fosterhjem og fosterforeldre?

Mette Tønder (H) [14:12:24]: Jeg sier meg ikke enig i virkelighetsbeskrivelsen til representanten. Jeg mener at dette var en svært god melding. Jeg er uenig i at den gode jobben vi gjør her på Stortinget, kommer istedenfor – jeg

mener det kommer i tillegg til. Det er fordi jeg har tiltro til det demokratiet som sitter her, og at vi faktisk kommer frem til enighet. Det har vi gjort i denne saken. Det er det som er så flott. Her har vi sittet sammen, vi har hørt på høringsinstansene, og vi er blitt enige om flere forslag, som vi kommer til å stemme for, alle sammen.

Men Arbeiderpartiet vil allikevel stoppe, trenere, gå tilbake og vente. Det er jeg uenig i.

Anette Trettebergstuen (A) [14:13:11]: Da komiteen hadde høring om denne meldingen, var alle høringsinstansene enige om at denne meldingen på ingen måte svarte til de forventningene folk der ute hadde. Den svarer ikke på de utfordringene vi står overfor på noen som helst god måte. Jeg lurer på om representanten Tønder mener at den meldingen som ble lagt fram, var god nok. Er representanten uenig med høringsinstansene i at den var for tynn? Er det altså slik at representanten Tønder gjerne hadde godtatt den meldingen slik den forelå?

Mette Tønder (H) [14:13:52]: Det er sånn at når en melding kommer til Stortinget – det er kanskje noe som en er litt uvant med i Arbeiderpartiet – mener vi at det med en mindretallsregjering, som vi nå har, er viktig at Stortinget faktisk gjør jobben, og setter seg sammen og jobber med meldingen.

Så er jeg uenig i den virkelighetsbeskrivelsen som representanten fremlegger. Jeg mener vi fikk et svært godt utgangspunkt, som vi har jobbet godt med, og som har blitt enda bedre. Så er det rart – dersom vi var så fryktelig uenige – at nesten alle merknadene er komitemerknader i innstillingen som nå ligger på bordet.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Laila Marie Reiertsen (FrP) [14:14:54]: I dag behandler vi fosterheimsmeldinga. Det er gledeleg at vi alle i komiteen viser med våre merknader at vi har vilje til å ønskja eit betre fosterheimssystem, som er til det beste for barna som treng det, og ikkje minst at alle dei fantastiske menneska som ønskjer å hjelpa ved å vera fosterheim, får tilstrekkeleg opplæring og oppfølging. Sjølv om foreldra sviktar barna, skal ikkje vi som samfunn svikta dei.

Når så galt likevel skjer, at barn ikkje kan bu med sine foreldre, står det aller viktigaste for tur, nemlig det å finna det beste omsorgstilbodet for barna, og i dei fleste tilfella er det fosterheim som blir resultatet. Då er det svært viktig at vi får ein heim som passar det enkelte barnet. Ein skal vurderer familie og nettverk først, og her vil eg rosa statsråden, som på både inn- og utpust har vore ein stor pådrivar for at nettopp dette skal vera førsteprioritet når ein leitar etter fosterheim. Som ein sa til meg på eit barnevernskontor som eg nyleg besøkte: Det er dagens regjering og statsrådens tydelege meining om nettverk og familie som pustar meg i nakken når eg skal finna fosterheim.

Fosterheimsforskriftas § 4 er jo ikkje ei ny forskrift, men det har ikkje vore tatt tak nok i at det er dette som skal vera gjeldande. Når vi veit at det i nokre kommunar faktisk berre er 25 pst. – ja, knapt nok det – av familie og nettverk

som blir brukt som fosterheim, mens det i andre kommunar er opp mot 75 pst., har vi ei utfordring. Vi må fortsetja å snakka om dette, både statsråd og stortingsrepresentantar, og ikkje minst må vi følgja med på kommunestyra rundt omkring. I tillegg kan kommunesamanslåing vera eit godt signal og ei god hjelp på vegen mot å få dette skikkeleg til.

Barn skal bli høyrde – vi veit det. Vi får tilbakemeldingar heile tida om at barn blir høyrde, men dei blir ikkje høyrde godt nok. Og dei barna det gjeld, opplever dei at dei blir høyrde? Det er det vesentlege. Der har vi ei lita utfordring som vi må jobba med.

Det må òg bli tenkt grundig over flytting av barn langt vekk frå kommunen deira og heimlassen deira, av omsyn både til barnet og til dei som har rett på samvær. Når ein høyrer om barnevernstilsette og familiar som reiser mange mil for å ha eit samvær på berre to timar, er det lite fornuft og altfor stor bruk av ressursar. Difor er rekruttering av fosterheim i kvar enkelte kommune svært viktig.

Barn er forskjellige. Dette er det viktig å ta omsyn til. Barnets ressursar og behov må bli kartlagde på ein god og skikkeleg måte. Ein veit at barn knyter seg til omsorgspersonar raskt, sjølv om dei faktisk ikkje er gode omsorgspersonar. Barnet veit ikkje om andre, og dei opplever heller ikkje andre. Difor må ein tryggja barnet godt når det gjeld flytting til fosterheim. Ein tanke som slår meg litt, er at når eit barn skal begynna i barnehage, har ein opptil fleire tilvenningsdagar, ja, av og til må ein kanskje bruka ei veke eller to. Men når ein skal flytta inn i fosterheim, skjer det ofte akutt, og tenk kva for ein traumatisk oppleving dette kan bli. Difor er dette svært viktig.

Fosterheimsrekruttering er og må bli i fokus – måten ein rekrutterer på og ikkje minst kva for ein fosterheim ein rekrutterer. Samfunnet er heile tida i endring, det er faktisk også familiane. Mange ulike menneske både kan og har vilje til å vera fosterheim, men mange tør ikkje ta steget fullt ut. Difor må terskelen for å få fatt i dei beste fosterheimane vera svært låg. Det må ikkje vera avgjerande om ein har litt støv i krokane eller ikkje har eit fullt ut fancy nok bad. Difor er eg glad for at regjeringa ønskjer å sjå nærmare på ansvarsfordelinga på fosterheimsområdet, bl.a. ansvaret for rekruttering.

Ein vil innføra plikt til å vurdere bruk av familieråd, andre verkøy eller metodar for nettverkskartlegging når barn treng fosterheim. Kanskje kan vi ein gong der framme få til ei skikkeleg digital ordning, der barn og fosterheim matchar frå dag éin, og ein får den beste heimen for det enkelte barnet.

Opplæringa til fosterforeldra må vera den aller beste. Opplæring i forkant av innflytting av barnet samt rettleiing undervegs må bli betre enn i dag. Mange etterlyser òg meir gruppeundervisning, der fosterforeldre kan samlast og dra nytte av kvarandre.

Eg er glad for einigheita i komiteen på mange område, og vi òg støttar ein god del av forslaga. Dette er for å koma vidare, og eg er heilt sikker på at regjeringa vil gjera sitt beste for at vi skal få ei god fosterheimsordning i framtida, til det beste for alle ungene som treng det, og familiane deira.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Arild Grande (A) [14:20:26]: Det var fortsatt mye igjen av taletiden, så jeg tenkte det var litt tid til å tenke seg om – men vi går rett på sak.

Representanten Reiertsen har i sitt innlegg brukt tid på å rose den enigheten som har oppstått i Stortinget, og det er gledelig. Når det gjelder likestillingsmeldingen, har vi måttet gjøre det i tre omganger, og vi holder på med barnehagemeldingen.

Når det gjelder fosterhjemsmeldingen, har regjeringen lagt fram en melding som er forholdsvis god på beskrivelse, men som nesten ikke inneholder tiltak i det hele tatt. Det var jo en unison tilbakemelding fra høringsinstansene da de var på høring i komiteen, og også fra en samlet opposisjon her på Stortinget, om at her var det svært mangelfullt, til tross for at Fremskrittspartiet før valget og i forrige periode snakket seg god og varm om behovet for både mer trygghet for fosterhjemsbarna og mer stabilitet og oppfølging for fosterhjemsforeldrene. Likevel var den altså svært mangelfullt.

Var det pinlig for representanten Reiertsen å være vitne til høringsens unisone tilbakemelding om at denne meldingen var mangelfull?

Laila Marie Reiertsen (FrP) [14:21:38]: Nei, eg vil ikkje bruka ordet «pinleg». Tilbakemeldingar går opp og ned her i livet uansett kva for saker dei omhandlar, men vi tar jo med oss det som har kome tilbake til oss. Men vi har òg fått mange positive tilbakemeldingar, og om det ikkje var konkret på høyringa, var det ad omvegar, og det er vi svært glade for.

Så er vi fullstendig klar over at vi har ei mindretalsregjering, og demokratiet rår. Men når eg no ser på merknader som er levert av både regjeringspartia og opposisjonen, synest eg det er veldig godt og kjekt å sjå at vi kan dra i den same retninga på mange, mange gode område.

Arild Grande (A) [14:22:21]: Ja, og det er hyggelig at vi har kommet fram til enighet om en rekke punkter, men den jobben kunne vi altså ha unngått hvis regjeringspartiene hadde lyttet til et samlet fagfelt i forkant av meldingen. Og tilbakemeldingen har jo vært veldig tydelig: for det første at her trenger vi å se hele feltet samlet for virkelig å gå gjennom det og for å treffe de tiltak som er viktig å gjennomføre.

Så har det vært ganske kjent i lang tid at fosterhjemsbarna har vært opptatt av stabilitet, trygghet, kjærlighet og mulighet for forutsigbarhet, og at fosterhjemsforeldrene er opptatt av gode rammevilkår og god oppfølging underveis, noe som også ville ha begrenset antallet flyttinger. Likevel valgte regjeringspartiene ikke å lytte til de signalene. Det er først når Stortinget går sammen og tvinger dette på plass, at det blir en løsning.

Hvorfor er det sånn at regjeringspartiene ikke evner å gjøre den jobben selv og lytte til fagfeltet?

Laila Marie Reiertsen (FrP) [14:23:21]: Regjeringa lyttar, og dei arbeider godt. Hugs på at det er mykje som

står i denne meldinga, m.a. at regjeringa vil, at regjeringa arbeider med det, og at regjeringa vil fortsetja å arbeida med det. Det er mange gode poeng der som vi må ta med oss vidare.

Så er eg heilt sikker på at for fosterheimsbarna og deira fosterheimsforeldre vil det bli betre tider framover. Og då er eg veldig fornøgd.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [14:24:10]: Jeg vil også takke komiteen for et veldig godt samarbeid om en utrolig viktig melding, og jeg er enig med representanten Reiertsen i at det er godt å se at når både posisjon og opposisjon setter seg ned, skriver merknader og fremmer forslag, så er det forslag som til sammen drar oss i en veldig riktig retning. Så jeg er veldig glad for det arbeidet som er blitt gjort i komiteen, og jeg håper også at oppfølgingen av denne saken, av denne stortingsmeldingen, får den oppmerksomheten – også politisk – som den fortjener.

Fosterhjem er på mange måter noe av det fineste ved velferdssamfunnet vårt. Det handler om at vi som samfunn sier at alle barn skal ha et trygt hjem. Alle barn skal ha en trygg og god oppvekst. Og så er det noen enkeltmennesker, par, familier, som frivillig melder seg til innsats for fellesskapet, og som er med på å ta ansvar for å ta vare på barna våre. Det er rett og slett veldig fint og veldig viktig.

Jeg vil derfor begynne innlegget mitt med å rette en stor takk – og det kommer fra dypet av mitt KrF-hjerte – til alle dem som stiller opp og stiller hjemmene sine til disposisjon for barn som trenger det, barn og unge som ikke lenger kan bo sammen med foreldrene sine. Fosterforeldrene praktiserer nestekjærlighet i praksis, og de viser det fineste ved velferdssamfunnet vårt.

Derfor har det vært så viktig at Stortinget gir klar beskjed om at det er på tide å bedre rammevilkårene for fosterhjemmene nå. Ja, det er viktig med bedre oppfølging og veiledning, men det er også avgjørende med økonomiske godtgjørelser, ordentlige rammevilkår, gode kontrakter og avlastning og frikjøp når det er behov for det. Hverdagen må gå rundt, også for dem som ønsker å gjøre denne viktige samfunnsinnsatsen.

Derfor er Kristelig Folkeparti glad for at komiteen enstemmig innstiller:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag for Stortinget som sikrer likeverdige økonomiske rammevilkår for fosterforeldre i kommunale fosterhjem.»

Det er kjempeviktig. Det er så store forskjeller i dag at det kan vi ikke sitte stille og se på.

Videre står det:

«Stortinget ber regjeringen utrede fosterforeldres pensjonsvilkår med siktemål om at fosterforeldre ikke skal tape på å være frikjøpt på grunn av barnets ekstra behov for omsorg og oppfølging.»

Det er også viktig, for dette har vært en uavklart problemstilling i lang, lang tid.

Og videre:

«Stortinget ber regjeringen om en full gjennomgang av fosterhjemskontraktene, og komme med en løs-

ning som gir større forutsigbarhet enn i dag, herunder bedre rettigheter for fosterforeldrene og en mer formell tilknytning for barnet til fosterhjemmet.»

Det er kjempeflott at det ser ut til at vi får flertall for det i dag.

Dette er første gang Stortinget har en fosterhjemsmelding til behandling. Aldri før har vi fått en melding om dette temaet alene til drøfting her i Stortinget. Så jeg har lyst til å takke regjeringen, takke statsråd Horne, for at denne meldingen er utarbeidet. Jeg vil også takke Venstre, som egentlig var de som først og fremst tok initiativet til denne meldingen – selv om det var en NOU de i utgangspunktet etterlyste.

Når Kristelig Folkeparti tidligere har fremmet forslag om fosterhjem i Stortinget, er det noen særlige elementer som vi har vært opptatt av, og som vi også framhever i innstillingen, og som vi har lyst til å peke spesielt på i dag.

For det første: Alle barn skal ha et godt hjem. Det er viktig og rett. Det er viktig, og det er helt rett, at vi også har barnehageplass og andre rettigheter, men ingenting er så viktig og så grunnleggende som det å ha et godt hjem. Og det er så grunnleggende feil at barn står i kø og venter på en riktig match – vi som myndigheter må klare å sørge for at barna får et hjem når de trenger det. Rekruttering av flere fosterhjem arbeides det bra med av mange i dag, men vi vet at innsatsen her må økes.

For det andre: Stabilitet og færre utilsiktede flyttinger har vært et tema her på Stortinget også, fordi behovet for stabilitet er helt fundamentalt, spesielt for barn og unge. Når myndighetene gjennomfører en omsorgsovertakelse, tar de på seg et stort ansvar for å gi god omsorg og en bedre tilværelse for barnet. Det innebærer en tilværelse preget av stabilitet, trygghet og tilknytning til de nye omsorgspersonene. En av de store utfordringene barnevernet står overfor, er at barnevernsbarn flytter for mye. Vi vet at faktorer som kan bidra til stabilitet, er å bo i fosterhjem i slekten, å bo sammen med søsken og tverrfaglig støtte til fosterhjemmet, og en samlet komité peker på at dette er avgjørende kunnskap som vi er nødt til å ta med oss i arbeidet videre.

Kristelig Folkeparti mener at økt bruk av familieråd og barnets slekt og storfamilie som fosterhjem er viktig. Rekruttering fra nære nettverk har økt betydelig de siste årene, og det at et flertall av dem som har deltatt i familieråd, har positive erfaringer med det, skal vi legge vekt på. Samtidig vet vi at fosterforeldrene i slekten ofte har mange utfordringer, og at de ofte får mindre oppfølging og godtgjøring enn andre fosterforeldre. Derfor er vi opptatt av å understreke at opplæring og veiledning for slektsfosterforeldre må styrkes.

Vi må ha en kritisk vurdering av kriteriene for flytting fra ett fosterhjem til et annet. Det kommer mange signaler om at barnevernet har for lav terskel for å ta barn ut av et fosterhjem og starte på nytt hvis fosterhjemmet ikke fungerer optimalt. Det må vurderes om ankemulighetene for biologiske foreldre etter omsorgsovertakelse har blitt for sterke, og hvorvidt dette skaper ustabilitet for barna. Er det én ting Barnevernsproffene og Forandringsfabrikken har lært oss alle, er det at vi må lytte også til barna. Det er viktig at barns rett til å bli hørt respekteres, også i saker som dette.

Så vil jeg løfte spesielt fram at en samlet komité i innstillingen understreker at nasjonale myndigheter må sikre at fosterfamilier med barn med funksjonsnedsettelser opplever at hjelpeapparatet rundt dem fungerer. Slik det er i dag, opplever familier at de ulike offentlige instansene skyver ansvaret over på hverandre når det gjelder finansiering og tjenester. Noen har gode avtaler, andre får ikke gode avtaler. Noen får pensjon, andre får ikke. Noen har kommuner som greier å betale ombygging av hjemmet, de fleste har det ikke. Det oppleves som tilfeldig om man blir verdsatt som fosterforeldre, og barna får ikke like vilkår og helhetlig ivaretagelse fra det offentlige.

Kristelig Folkeparti mener at fosterforeldre skal slippe å måtte bruke energien sin på å kjempe mot systemer som ikke fungerer. Familier som tar på seg ansvar for barn med funksjonsnedsettelser, må sikres finansiering av nødvendig praktisk tilrettelegging, avlastning, lønn gradert etter innsats, pensjonsopptjening, sykelønnsordninger og forsikringer, og det må sikres at de møter god, koordinert tilrettelegging fra det offentliges side.

Vi er glad for at Stortinget i dag gjør dette vedtaket:

«Stortinget ber regjeringen sikre fosterfamilier med barn med funksjonsnedsettelser trygge og forutsigbare rammevilkår og god og koordinert tilrettelegging.»

Vi ser virkelig fram til en god oppfølging av dette fra regjeringens side.

Det er som sagt en viktig melding, og vi vet at vi må styrke innsatsen for å kunne få rekruttert flere fosterhjem. I disse dager hvor vi også har sett at det har kommet mange enslige, mindreårige asylsøkere, viser det at dette behovet er stort, og vi må også sikre at disse barna kan oppleve det å ha et trygt og godt hjem å vokse opp i. Jeg håper virkelig at det vi gjør i Stortinget i dag, kan hjelpe oss et skritt videre.

Jeg vil bare redegjøre for Kristelig Folkepartis stemmegivning. Vi tar opp de forslagene vi har fremmet sammen med Arbeiderpartiet. Likedan vil jeg bare presisere at vi kommer til å støtte forslagene nr. 6 og 12, fra Venstre. Kristelig Folkeparti vil også støtte forslagene nr. 15 og 17–21, fra Senterpartiet.

Presidenten: Da har representanten Bekkevold tatt opp de forslagene han refererte til.

Kjersti Toppe (Sp) [14:34:45]: I barnevernslovas formål heiter det at barnevernet skal «sikre at barn og ungdom som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid», og at barnevernet skal «bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår».

Samfunnet og Stortinget ber eit stort ansvar for alle barns rett til ein god barndom, og det er ei svært viktig melding Stortinget har til behandling i dag.

Senterpartiet er einig i at kommunane skal få auka ansvar for fosterheimsomsorga, og vi ser fram til regjeringa sitt forslag om dette. For oss er det viktig at ei slik overføring av ansvar fører til overføring av auka ressursar og òg til den nødvendige kompetansehevinga.

Senterpartiet er kritisk til den store marknadsrettinga og kommersialiseringa som er skjedd på barnevernsområ-

det. Vi støttar forslaget i innstillinga om å leggja fram retningslinjer for kvalitetssikring, kontroll og avgrensingar av uttak for private aktørar. Vi meiner òg det er ein mangel ved meldinga at kommersialiseringa i liten grad vert tatt opp, og når ho vert det, opnar regjeringa for enda større private kommersielle innslag.

Senterpartiet ber om – og fremjar forslag om – at det ikkje vert opna for ytterlegare private kommersielle aktørar som skal kunna rekruttera fosterheim. Vi veit at det er mange private i dag. Vi meiner ikkje at dei ikkje skal kunne gjera det, men vi ønskjer ikkje ei slik utvikling at det skal leggjast til rette for enda meir bruk av private. Vi foreslår å sikra at saksbehandlings-/utgreiingstenester, fosterheim og oppfølgingstenester i all hovudsak som eit mål skal utførast av tilsette i kommunane og Bufetat som har myndighetsansvaret, og ikkje gjennom private kommersielle aktørar.

Det er viktig at barna skal få ei så god og ryddig saksbehandling som mogleg, at dei som har ansvaret for tenestene, utfører oppgåvene, og at heimlane i lova ikkje vert strekte. Ved eventuell innføring av nasjonale kartleggingsystem må det sikrast at kvart barn får individuell og fagleg vurdering.

Senterpartiet meiner at barnas beste skal vera det overordna omsynet ved val av tiltak, og det er viktig at barnevernet kjem tidleg inn med hjelp til familiar, slik at ein unngår unødvendige omsorgsovertakingar. Vi meiner det er sterkt bekymringsfullt at seks av ti barn i fosterheim i dag ikkje får bu saman med søskena sine. Vi veit at nokre søsken ikkje er tilrådd å bu i lag, men det er unntaket. Vi trur det er for mange søsken som ikkje får bu i lag, og at det er til skade.

Vi meiner at familie og nettverk alltid skal vurderast først ved omsorgsovertaking, og at søsken, så lenge det er til det beste, altså skal få bu i lag. Vi fremjar forslag for å styrkja dette med familie og nettverk, bl.a. at ein må vurdere ei lovfesting av at inga omsorgsovertaking skal verta vedtatt utan at barnets eigen familie eller nære nettverk er vurdert, og at det i forskrift vert bestemt at det i saksframstillinga eller på annan eigna måte vert synleggjort at dette er vurdert før vedtaket vart fatta. Vi veit at i dag er det ikkje ein slik praksis.

Fylkesmannen må i tilsynet sitt med barnevernstenester undersøkje spesifikt om familie og nære nettverk er vurdert i alle omsorgsovertakingar. Og opp mot søsken igjen er det viktig at ein legg betre til rette for fosterfamiliar som tar imot søsken.

Vi meiner at fosterheimsfamiliar må sikrast stabile og likeverdige økonomiske rammer, god opplæring, rettleiing og oppfølging, og støttar forslag som vert fremja om dette i dag.

Barn og unge i barnevernet er blant samfunnets mest sårbare og opplever oftare enn andre barn psykisk sjukdom. Forsking i Noreg har avdekt at 76 pst. av dei som bur i institusjon, har psykiske lidingar, men berre ein av fire har fått hjelp for dette. Senterpartiet meiner at samarbeidet mellom barnevernet og helsetenestene må styrkjast for å sikra betre førebygging, oppfølging og behandling, og fremjar forslag om det i dag.

Vi er òg opptatt av at dei som er 18 år og eldre, må sikrast betre oppfølging. Alle bør som eit utgangspunkt få rettlegeing og tilbod om ettervern. Det må verta enklare å få forlenget fosterheimopphaldet etter fylte 18 år, og ein må sikra at fleire får eit godt tilbod om ettervern fram til fylte 23 år, som lova er i dag.

Vi kjem under avstemminga til å støtta alle romertalsvedtaka i innstillinga, og eg er glad ein kan ha såpass brei politisk semje om viktige ting. Vi kjem òg til å støtta mindretalsforslaga frå Arbeidarpartiet og Kristeleg Folkeparti i innstillinga, og vi kjem til å støtta forslaga nr. 6 og 12, frå Venstre.

Så har Senterpartiet fremja forslag som er omdelte i salen, og eg har nokre kommentarar til våre eigne forslag. Som eg har fått melding om, vil iallfall nokre av dei kunna få fleirtal, og det er eg veldig glad for.

I forslag nr. 18 er det ei endring i ordlyden. Det skal då lyda:

«Stortinget ber regjeringa vurdere å fremme forslag» – altså ikkje fremme forslag, men «vurdere» å fremme forslag – «til lov om at ingen omsorgsovertakelse skal bli vedtatt uten at barnas egen familie eller nære nettverk er vurdert» osv.

I forslag nr. 20 er det òg ei lita endring, orda «som hovedregel» skal inn. Forslaget lyder då:

«Stortinget ber regjeringa sørge for at søsken som hovedregel ikke blir splittet ved omsorgsovertakelse, og at det gjøres tiltak som legger bedre til rette for fosterfamilier som tar imot søsken.»

Forslag nr. 17, som eg har lyst til å framheva frå talarstolen, skulle eg ønskja kunne få fleirtal – eg får sjå korleis det går. Men eg er veldig opptatt av dette – eg trur det er ein urett vi gjer mot mange barn innanfor barnevernet at dei har psykiske vanskar og problem, kanskje til dels rusproblem, som ikkje vert behandla og oppdaga på same måte som hos barn som ikkje er i barnevernsomsorg. Dei får eit heilt anna tilbod, fryktar eg, og eit manglande tilbod. Det må verta eit mykje betre samarbeid mellom helsestenesta og barnevernet. Vi veit at når barn vert plasserte i fosterheim eller i institusjon – det å verta tatt ut frå eigen heim, er i seg sjølv ei opprivande oppleving uansett korleis den ungen har hatt det, sjølv om det har vore ein alvorleg situasjon – er det ein kritisk fase. Eg hadde sett det som naturleg at det vart ein regel om at alle barn skulle få ei helsefagleg vurdering når dei opplever det slik, nettopp for å kunna kartleggja og førebyggja, og at det ikkje gjekk altfor lang tid. Det trur eg kunne betre på dei dystre statistikkane som vi i dag har når det gjeld psykisk lidning og rus blant dei barn og unge som har vore i barnevernet, som òg er ein del av forklaringa på uhelse seinare i livet. Dette er veldig viktig, så forslag nr. 17 hadde eg likt fekk fleirtal.

Presidenten: Da antar presidenten at representanten intenderte å ta opp de forslagene hun refererte til?

Kjersti Toppe (Sp) [14:43:56]: Ja.

Presidenten: Da er det gjort. Presidenten skal replise-

re at forslagene er levert etter fristen, og presidenten vil komme tilbake til det ved voteringen.

Terje Breivik (V) [14:44:22]: Ei fri verd er kjenneteikna av rettferd, likeverd og like moglegheiter for alle. Frie samfunn har stabile og sterke fellesskapsinstitusjonar og eit godt tryggleiksnett for alle.

For Venstre, som er eit sosialliberalt parti, er dette det verdimesige utgangspunktet for det sterke engasjementet me har for barn som er fødte inn i familiar som ikkje klarer å ta vare på dei, for barnevernet som institusjon, og for fosterheimsfamiliar, som det uvurderlege tilskottet dei representerer for fellesskapet si evne til å ta vare på dei som lita eller inga stemme har. Å driva eit slikt arbeid utan mest mogleg relevant kunnskap er eit uødvendig eksperiment med det dyraste me har – sårbare barn.

Bakgrunnen for denne meldinga er at Venstre våren 2014 fremja eit forslag om ein heilskapleg gjennomgang av fosterheimsomsorga gjennom ein NOU. I debatten valde eg og Venstre å ta statsråden på ordet då ho var så tydeleg på at å gå omvegen om ein NOU ikkje var nødvendig, og at ei rekkje pågåande prosessar som kunne meldast gjennom ei ordinær stortingsmelding, ville vera eit godt grunnlag for å vidareutvikla fosterheimsomsorga framover. Samstundes la Venstre fram ei rekkje forventingar til kva ei slik stortingsmelding måtte svare på.

Og for å ta det udelt gode først. Dette er ei god melding på ei rekkje område. Auka bruk av familieråd er svært positivt, tiltaka som handlar om opplæring av fosterheimsfamiliar, likeins. Og det regjeringa har meldt om kartlegging og utgreiing av behova til fosterbarn og om oppfølging av barn, biologiske foreldre og fosterforeldre, er gode og sterke delar av meldinga. Desse endringane vil utan tvil leggja betre til rette for at det vert tekne reelle omsyn til kva som er til beste for barn i kvart enkelt tilfelle, og det stiller sjølvsagt Venstre seg heilhjerta bak.

Problemet er ikkje så mykje det som står i meldinga, som det som ikkje er nemnt. For Venstre er det heilt sentralt at det å gjera det attraktivt å vera fosterheim, er viktig for både kvantitet og kvalitet. Eg likar ikkje i det heile å bruka eigen person som døme, men med 16,5 års formell røynsle og 25 års reell røynsle som fosterheim, veit eg ganske mykje om at relasjonane, både kjenslemessige og økonomiske, som vert knytte i fosterheimar, er livsvarige og uavhengige av formelle kontraktar og økonomisk kompensasjon frå det offentlege. Idealisme er og skal vera drivkrafta for dei som tek på seg eit fosterheimsoppdrag. Men økonomien er like fullt eit heilt sentralt element. Det er her Venstre meiner at stortingsmeldinga sviktar og ikkje gjev eit fullgodt svar på dei utfordringane som forsterheimsomsorga står overfor.

Mangelen på økonomisk avklaring legg sterke avgrensingar på konklusjonane. Betre kartlegging før val av tiltak er viktig, men for å kunna skreddarsy tiltaka for barnet som skal inn i ein fosterheimsfamilie, treng me eit mangfald av familiar og heimar å velja mellom.

Her ligg flaskehalsen. Me har ikkje mange nok i dag. Når ein i meldinga skriv at alt av oppfølging og tilrettelegging skal finansierast innanfor dagens økonomiske ram-

mer, gjev resultatet seg sjølv. Me treng 1 000 nye fosterheimar årleg framover, men då må det eit alvorleg krafttak til. Og meldinga overtyder dessverre ikkje meg om at det finst tilstrekkeleg med incentiv.

Det er også grunnen til Venstres forslag – som er eitt av forslaga me legg fram i dag – om å styrkja dei økonomiske rammevilkåra. Eg siterer forslaget, som vil leggja direkte føringar for regjeringa sitt arbeid med statsbudsjettet allereie for 2017:

«Stortinget ber regjeringa om å styrke de økonomiske rammevilkårene for fosterhjemsfamilier gjennom en opptrappingsplan der det første steget blir tatt i statsbudsjettet for 2017 gjennom en oppjustering av tilskuddet til kommunene og en tilsvarende anbefaling om økning av KS-satsene for arbeidsgodtgjøring for fosterforeldre.»

I kroner og øre betyr det i realiteten pluss/minus 45 mill. kr – 45 mill. kr i eit statsbudsjett som no med stormsteg nærmar seg 1 300 mrd. kr. «Peanuts», som kan utgjera forskjellen på om eit barn får ein verdig oppvekst og eit verdig liv etterpå, kontra alternativet.

Eg forstår det slik at dette ikkje får fleirtal i dag. Det er synd, fordi dei som røystar mot, i realiteten røystar mot tiltak som hastar sterkt, og dei utset kanskje det mest sentrale og viktigaste tiltaket kva gjeld rekruttering og vilkår for fosterheimar. At det gjeld regjeringspartia som i sak etter sak har små problem med å finna pengar til saker og område som er viktige for dei – eg har litt røynsle med det frå andre forhandlingsrom, litt tilfeldig vald, men ta t.d. politi/etterretning – i denne samanhengen symptombehandling, er ganske vanskeleg å forstå. At Arbeidarpartiet heller ikkje kan vera med på dette, særleg med den retorikken dei brukar, føyer seg dessverre inn i eit mønster, for dei er meir opptekne av å seia dei rette tinga framfor å prioritera dei rette tinga.

Sidan dette forslaget frå Venstre, som eg no ser ganske uforståeleg nok fell, varslar eg, med litt skjer hjartet, at me i dag derfor kjem til å røysta for forslag nr. 5 om ein gjennomgang med ein NOU, men då med den føresetnaden at dette ikkje kan forseinka det arbeidet som er varsla i denne meldinga, og som er maktpåleggjande.

Me er òg takksame for at komiteen samrøystes har kome fram til mange gode forslag som rettar på delar av dei økonomiske utfordringane. Særleg gjeld dette forslaget om å utgreia pensjonsvilkåra for fosterforeldre og om å sikra likeverdige rammevilkår for fosterforeldre i kommunale fosterheimar. Ein situasjon med forhandlingar mellom kommunetilsette med budsjettansvar på den eine sida og nye fosterforeldre på den andre, er ikkje nødvendigvis ein situasjon som set barns beste i sentrum. Me kjem derfor til å røysta med forslaga frå komiteen og i tillegg for forslag nr. 1, frå mindretalet.

Med dette tek eg opp forslaga nr. 6–11, frå Venstre. Forslag nr. 12 trekkjer eg med den enkle grunngevinga at me har fått forsikringar om at laupande evaluering skjer frå departementet si side uansett.

Presidenten: Representanten Terje Breivik har tatt opp

de forslagene han refererte til – forslagene nr. 6–11, fra Venstre – og varslet at forslag nr. 12 er trukket.

Det blir replikkordskifte.

Svein Harberg (H) [14:52:27]: Det var bare noen underveisavklaringer som distrahererte oss lite grann.

Jeg har lyst til å stille et spørsmål til representanten Breivik, fordi han nå var ganske tydelig på hvor håpløst det var at vi ikke kom med de pengene til å øke godtgjørelsen for fosterhjem allerede i 2017. Det kan jo bli en spennende og tøff kamp uansett i det budsjettet. Vi har spurt litt rundt om og ikke fått så klar tilbakemelding på at det er satsen som utløser flere fosterhjem, men at det er mange andre ting som først bør ordnes. Jeg lurar på om representanten Breivik har noen andre tilbakemeldinger som han kan dele med oss, som sier at akkurat det å øke bittelite grann på den satsen utløser mange nye fosterhjem.

Terje Breivik (V) [14:53:25]: Eg og Venstre skulle gjerne ha gått inn i ein konstruktiv dialog om kva som er det mest treffsikre ifrå fyrste stund. Samstundes er eg heilt overtydd om at òg fosterheimsgodtgjersla er viktig i denne samanhengen.

Men det som eg synest er beklageleg gjennom dei drøftingane som me no har hatt fram mot behandlinga i plenum, er at eg ikkje opplever at det har vore nokon vilje til å leggja nokre pengar i potten i det heile. For meg er det ganske uforståeleg med tanke på kor mykje me ville ha fått igjen for rimeleg liten innsats.

Svein Harberg (H) [14:54:03]: Det er jo en del andre forslag i denne saken som massene har samlet seg om, og en av de tingene man har samlet seg om, er at man må se på pensjons- og forsikringsvilkår for disse fosterhjemmene, og at det blir forutsigbare og gode rammer. Dette vil også kunne kreve en del kostnader. Dette har vi fått veldig klare tilbakemeldinger på at er noe som bør prioriteres, som betyr noe for mange. Ser representanten Breivik at det også er en kostnad som vi kanskje skulle prioritere først? Det er i hvert fall en bakgrunn for at vi tenker sånn.

Terje Breivik (V) [14:54:44]: Eg er heilt og fullt einig i at dette er eit udelt viktig område, og at me svarar på dette og gjer endringar som er til fordel for det tapet som nok ein del fosterheimar dessverre lir for at dei tek på seg eit så viktig samfunnsoppdrag. Det som er litt av problemet, er at det ligg litt fram i tid – her krevst det ei utgreiing – mens forslaget til Venstre om å gjera noko med fosterheimssatsane med ein gong kunne me eigentleg omsett i praktisk handling allereie frå nyttår, nettopp fordi me eigentleg står i ein akuttsituasjon kor me har altfor lite tilgang på fosterheimar, og me veit at mange barn lir under den stoda.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Kirsti Bergstø (SV) [14:55:45]: Jeg vil starte med å takke saksordføreren for veldig godt arbeid og også komiteen for å samle seg om mange forslag som vil bety mye

i utsatte barn og unges liv. SV er som kjent ikke en del av komiteen, men det var gledelig å lese hva komiteen kunne samle seg rundt, og det bærer preg av godt arbeid.

Et trygt hjem er et fundament i livet, og et stabilt hjem er helt grunnleggende for oss alle, særlig for de minste og særlig for dem som har opplevd utrygghet. Derfor er det så viktig at vi jobber sammen for en bedre involvering av de ungene det gjelder. Vi vet at barn ikke ses der barn burde bli sett, enten det handler om Nav, om helsevesenet eller om barnevernet. Det er et mål at unger skal gå fra å være tilskuere til reelle aktører i eget liv, der man blir hørt, der man har innflytelse, og der man får være med på å forme sin framtid. Derfor er det så viktig å ha en politikk og en plan for fosterhjem som varer, for å hindre flytting, for å hindre splittelse, for å hindre nye nederlag og brutte relasjoner. Derfor er det så viktig at vi jobber sammen for en helhetlig og god fosterhjemsomsorg.

Det er fremmet en rekke forslag til saken i dag som etter SVs syn er med på å styrke nettopp det målet. Så i tillegg til å støtte komiteens innstilling vil SV gi sin støtte til forslagene fra mindretallet, både til forslagene som Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti har sammen, og forslagene som Arbeiderpartiet har alene. Når det gjelder Venstres forslag, støtter vi forslagene nr. 6 og 7. Vi er gjerne enig i intensjonene i de øvrige forslagene fra Venstre, men frykter at ressurser i allerede pressede organer vil gå til byråkrati og kontroll. SV mener at det er viktig å styrke de barnevernfaglige miljøene i kommunene, og at det viktigste vi kan gjøre, er å gjøre kommunene i stand til å gjøre en god jobb. Da trengs det flere ressurser og flere fagfolk framfor mer kontroll. Så skal det sies at det aller viktigste kontrollverktøyet er internkontrollforskriften, og at den må prioriteres høyere av de aller fleste kommunene, for der det jobbes bra med internkontrollforskriften, blir kvaliteten bedre. Men jeg vil takke Venstre for veldig gode forslag, særlig forslagene nr. 6 og 7, som SV støtter – fordi forslag nr. 6 legger opp til en styrket ramme for fosterhjemsfamiliene, og fordi forslag nr. 7 etter vårt syn vil gjøre ettervernet bedre. Det å styrke ettervernet er viktig, og det er viktig på hvilken måte det skjer – at det er en rett å få et ettervern, få en oppfølging, framfor en plikt til å motta hjelp. Man skal kunne velge bort barnevern og ettervern på et tidspunkt i livet sitt også. Men det er klart at med riktig involvering av den det gjelder, vil et godt ettervern være avgjørende for å kunne ikke bare stå på egne ben, men klare å gå videre på egne ben og ut i samfunnet.

Jeg vil støtte representanten Bekkevold i at det virkelig viktige nå er å sørge for en videre oppfølging av meldingen, om det vi samler oss om i dag. Det å ta veivalg for unger som utsettes for omsorgssvikt, som ikke kan bo hjemme, er et alvorlig og viktig samfunnsoppdrag og en viktig oppgave. Det er her faglige vurderinger og politikk må møtes i respektfull forening, og det er her vi er nødt til å jobbe for at ressursene brukes der de trengs, og til det de er ment for. Derfor vil jeg si at det er særlig viktige forslag fra både Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet når det gjelder private aktører. Og vi må jobbe for at rammene for fosterhjem er gode. Derfor vil jeg nok en gang framheve Venstres forslag nr. 6. Vi er alle her enige om at

vi må jobbe systematisk med rekruttering av fosterhjem, at vi trenger et mangfold av fosterhjem, og at flere må vurderes å bli fosterforeldre. Da er rammene relevante, og rammer handler om mer enn bare økonomisk kompensasjon. Det handler om rammene rundt et fosterforeldreskap.

Jeg vil nok en gang takke komiteen. Jeg vil takke for flere gode forslag som er lagt fram her i dag, og også for en god debatt. Jeg håper og tror at dagens behandling vil bidra til at alle som har litt omsorg til overs, i større grad vil bli eller vurdere å bli fosterforeldre, slik at flere unger kan oppleve å få trygge og gode hjem og stabilitet i et liv som kanskje ellers har vært preget av usikkerhet og utrygghet.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Solveig Horne [15:02:37]: Jeg har først og fremst lyst til å takke komiteen for det gode arbeidet som er gjort.

Innstillingen viser at det er bred enighet om hovedlinjene på dette feltet. I tillegg har en enstemmig komité kommet med flere konkrete forslag til forbedringer. Dette er forslag som vil bli fulgt opp, og som understreker viktigheten av arbeidet med fosterhjemsomsorgen.

Jeg har lyst til bare å komme med en liten kommentar til den arrogansen som enkelte representanter fra Arbeiderpartiet viser, når de er forundret over at det er kommet gode forslag fra Stortinget. Kanskje har de glemt at de i åtte år stemte mot alle gode forslag fra Stortinget. Det ville vært forunderlig hvis ikke jeg som statsråd kunne anerkjenne at også Stortinget kan komme med gode forslag i en slik sak.

I tillegg til fosterhjemsmeldingen som er til behandling nå, har vi også et barnevernlovutvalg som arbeider med flere av de problemstillingene som er reist av komiteen. Vi har også på høring en ny kvalitets- og strukturreform i barnevernet som berører flere av disse temaene.

Når staten tar på seg en viktig foreldrerolle for barn som trenger hjelp, har vi også et ansvar for å gi alle barn som bor i fosterhjem, en tryggere og mer stabil hverdag enn det de hadde tidligere.

Dette er første gang vi legger fram en melding for Stortinget om fosterhjemsomsorgen. Den synliggjør de utfordringene vi har i fosterhjemsomsorgen i dag, samtidig som hoveddelen tar for seg hva det er vi må gjøre for å heve kvaliteten, oppnå stabilitet for barna og for å unngå flyttinger.

Jeg har lyst til å trekke fram tre hovedtema i meldingen:

1. bedre kartlegging av det enkelte barn
2. finne nok riktige fosterhjem til alle barn som trenger det
3. og ikke minst gi bedre veiledning og oppfølging av fosterhjemmene

Vi må sørge for at barn får tiltak som møter deres behov.

God kartlegging av barnets ressurser og utfordringer er nødvendig for å finne det riktige fosterhjemmet eller institusjonen og for å unngå flyttinger. En slik kartlegging vil også være godt for fosterforeldrene, som da i større grad vet hvilke utfordringer barnet de får, har. Vi må øke kvaliteten på kartlegging og utredning. Derfor foreslår re-

gjeringen i meldingen å utvikle et nasjonalt system for kartlegging av barn.

Vi vet vi har utfordringer med å rekruttere tilstrekkelig antall og riktige fosterhjem, dette til tross for at det nå rekrutteres flere fosterhjem enn noen gang. Det er likevel gledelig at etter flere år med målrettet arbeid for å øke antall fosterhjem i slekt og nettverk ser vi nå resultater. I 2014 var 44 pst. av nye plasseringer i fosterhjem i slekt og nettverk, mens totalt var andelen barn i slike fosterhjem 25 pst.

Bruk av familieråd er en nøkkel for å rekruttere flere fosterhjem i slekt og nettverk. Derfor ønsker vi å tydeliggjøre kommunens plikt til å vurdere familieråd ved rekruttering. I den nye kvalitets- og strukturreformen som nå er på høring, foreslår vi også å lovfeste kommunens ansvar for alltid å vurdere om noen i barns slekt og nære nettverk kan velges som fosterhjem, samt kommunens plikt til å følge opp hvert barn i fosterhjem.

Vi trenger fosterhjem som kan møte ulike barns behov. Derfor er det viktig å prioritere arbeidet med å rekruttere fosterhjem til ungdom, søsken, barn med funksjonsnedsettelser og barn med minoritetsbakgrunn.

Mange fosterhjem gjør en uvurderlig innsats. For å hindre at fosterhjemmene gir opp, slik at barna må flytte, må vi styrke veiledningen og oppfølgingen av den enkelte familie. Trygge fosterforeldre som får god oppfølging og kunnskap om hvordan de skal takle vanskelige situasjoner, er det viktigste vi kan gjøre for at det skal gå godt med barnet.

Økt økonomisk godtgjørelse skal fortsatt være et viktig virkemiddel. Forsterkningstiltak må likevel ta utgangspunkt i det enkelte barns behov. For å få til et mer forutsigbart system i denne vurderingen er faglige retningslinjer nødvendig. I dag er det KS som fastsetter de veiledende satsene for fosterhjemsomsorg. Men det er viktig at hvert barn og hver familie behandles individuelt, fordi behovene til de enkelte er forskjellige. I mange tilfeller er det mer veiledning og oppfølging som kan utgjøre en forskjell i hvordan fosterhjemmet greier å håndtere et nytt familiemedlem. I andre tilfeller kan det være andre ting som spiller inn.

Det er mange viktige tema i meldingen som jeg kunne belyst i dette innlegget. Men hovedmålet vårt – og som jeg også merker det er stor enighet om i Stortinget – er å gi de barna som trenger det, en tryggere og mer stabil hverdag, uansett hvilken situasjon de er i.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Sonja Mandt (A) [15:07:50]: Da Stortinget behandlet representantforslaget fra Venstre om en NOU, valgte Stortinget å ha tiltro til at statsråden var godt i gang med de viktigste utfordringene. Vi leser av det 14 måneder gamle brevet fra statsråden at utfordringene med oppfølging og veiledning av fosterforeldres økonomiske rammevilkår var vesentlig for å rekruttere og for å hindre utilsiktede brudd, sånn at barnet måtte flytte. Og: «Det var allerede satt i gang en rekke tiltak for å møte disse utfordringene.»

Det er ingen overdrivelse å si at meldinga ikke står til

forventningene, noe som bekreftes av de forslagene som nå blir vedtatt her i dag. Kan statsråden forstå at vi i Stortinget er utålmodig på vegne av de utsatte barna og fosterforeldrene, og at vi ønsker en NOU?

Statsråd Solveig Horne [15:08:45]: Jeg har full forståelse for at Stortinget er utålmodig, og det var akkurat på det grunnlaget stortingsflertallet vedtok å lage en stortingsmelding. Med de forslagene i proposisjonen som er til behandling i dag, opplever jeg at det er en klar marsjordre til regjeringen: Sett i gang med å arbeide.

Med forslaget om å lage en NOU – å sette ned et utvalg med et mandat som kommer til å jobbe halvannet til to år, og som etterpå skal ut på høring for å lage en sak for Stortinget: Jeg stusser litt over den utålmodigheten. Jeg er utålmodig etter å få satt i gang tiltakene som ligger i meldingen, og også det arbeidet som Stortinget har bedt oss om å intensivere. Da skjønner ikke jeg bakgrunnen for å utsette dette arbeidet ved å få på plass en NOU.

Sonja Mandt (A) [15:09:37]: Meldinga føyer seg inn i rekken av gode beskrivelser og noen gode tiltak som regjeringa presenterer. Men regjeringa lytter ikke, og det som bør bekymre statsråden, er kanskje organisasjonenes svar på høringen. De var jo ikke fornøyd. Det er ikke arrogant eller overraskende for Stortingets medlemmer at vi må gjøre jobben, det er veldig bra, det er bra at vi har klart å få til det. Men hva tenker statsråden? Tenker statsråden nå at vi burde hatt en NOU i tillegg til at vi selvfølgelig parallelt skulle jobbe med å gjennomføre tiltak? Det er ikke sånn at verden stopper fordi om man setter i gang en NOU. Det betyr at vi også tar en grundigere gjennomgang av saken.

Statsråd Solveig Horne [15:10:22]: Jeg kan forsikre representanten om at dette arbeidet ikke stopper opp, for vi er allerede godt i gang med arbeid for å forbedre fosterhjemsomsorgen. Mange av de tiltakene som ligger i meldingen, og som Stortinget nå stiller seg bak, kommer til å bli fulgt opp.

Det er mange innlegg her om at det er utfordringer – vi er enige om utfordringene. Den ene delen i denne meldingen beskriver utfordringene, og det er vi enige om. Men hvordan skal vi klare å møte disse utfordringene? Jeg mener vi møter utfordringene ved konkret å se på kartleggingen, ved bedre veiledning til og oppfølging av familiene og ikke minst ved å gjøre noe med de store forskjellene ute i kommunene – og å rekruttere flere fosterhjem i nettverk og hos slektninger.

Jeg er glad for å ha brukerorganisasjonene, og jeg møter barn både fra Forandringsfabriken og Landsforeningen for barnevernet, som veldig klart sier ifra at dette er en melding som har et tydelig barneperspektiv. Den tar opp de utfordringene som de mener fosterhjem har, for å klare å skape trygge, gode og stabile forhold for dem. Det er et arbeid som vi skal fortsette med.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [15:11:41]: La meg være tydelig – veldig tydelig – på en ting: Dersom det blir flertall for en NOU i dag, betyr ikke det at de andre for-

slagene som det også blir flertall for, skal stilles i bero. Vi har en forventning om at regjeringen setter i verk det som forslagene inneholder. Det vil også være sånn at innenfor dette området har ikke meldingen, og kanskje heller ikke alle forslagene, tatt opp i seg alt det som er utfordringer innenfor fosterhjemsfeltet, og som gjør at det kan være behov for en NOU.

La meg peke på ett område: at kommunene skal overta mer av ansvaret for barnevernstjenestene. Man baserer dette på en forsøksordning i tre kommuner. Jeg er bekymret for at denne forsøksordningen kanskje ikke holder helt mål, at vi ikke får det brede grunnlaget for å kunne ta en vurdering av om det er riktig å overlate mer ansvar til kommunene basert på denne forsøksordningen. Dette er av de tingene som ville passet godt inn i arbeidet med en NOU. Er statsråden enig i det?

Statsråd Solveig Horne [15:12:52]: Først og fremst har jeg lyst til å anbefale representanten Bekkevold å lese høringen om ny barnevernsreform som nå er ute på høring. Der står det om de tre forsøkskommunene som blir følgevaluert, og der ligger veldig tydelig retningen som regjeringen ønsker for å få på plass et bedre barnevern i framtiden.

Det er mange forslag i fosterhjemsmeldingen som er til behandling i dag. Det har kommet mange konkrete forslag fra Stortinget som jeg i hovedsak støtter opp om, og som jeg selvfølgelig skal følge opp. Men jeg må si at det fra Stortinget er utydelig hvilket mandat NOU-en skal ha, og på hvilke områder man skal intensivere arbeidet.

Representanten fra Arbeiderpartiet er tydelig på at veldig mange av de økonomiske forslagene som er til behandling, og det som går på rettigheter – det er flere forslag der – bør inn i en NOU for å få et bredere helhetlig bilde.

Arild Grande (A) [15:14:06]: Det er lit interessant å høre retorikken til regjeringspartiene for tiden. I neste debatt vi skal ha i Stortinget, er argumentasjonen fra regjeringspartiene at vi kan ikke vedta noe nå, for vi må vente på en NOU. Og nå er saken tvert imot at vi må ikke vedta noen NOU nå, fordi vi skal handle nå.

Poenget til opposisjonen her er nettopp det som Geir Jørgen Bekkevold peker på, at det er ikke noe motsetningsforhold her. Vi har en rekke forslag som vi ønsker å få vedtatt i Stortinget i dag. I tillegg ønsker vi å ha en helhetlig gjennomgang av hele feltet. Det må være mulig å kombinere begge deler.

Så registrerer jeg at Horne påstår at salen er arrogant og at vi er overrasket over at det kommer forslag fra Stortinget. Nei, vi er ikke overrasket over at det kommer forslag fra Stortinget. Det vi er overrasket over, er at det ikke kommer forslag fra regjeringspartiene – når man, som Solveig Horne selv sier, sto på dag og natt i åtte år i opposisjon og fremmet forslag. Hvorfor benyttet man ikke sjansen når man faktisk fikk makt og velgernes tillit og muligheten til å legge fram de forslagene i en stortingsmelding, når en har sjansen?

Statsråd Solveig Horne [15:15:12]: Kanskje det som overrasker representanten Grande, er at forslaget fra Stortinget faktisk får flertall i dag – uten at jeg skal gå videre inn på det.

Det ligger mange forslag i den stortingsmeldingen som er til behandling i dag, og det er bare å lese de forslagene som kommer fra regjeringen, der vi – tydelig – gjør noe både med rekruttering, veiledning og oppfølging, bedre kartlegging av det enkelte barn og nasjonale, faglige anbefalinger for å følge opp og få på plass en utligning av de forskjellene som er der. At det da kommer andre forslag som understreker hovedlinjene i regjeringens melding, og som også forsterker det arbeidet som Stortinget mener at regjeringen skal gjøre, det ser jeg bare som en styrke. Dette er et felt som vi alle engasjerer oss i, et viktig felt, for å sikre en bedre hverdag for barn når staten overtar ansvaret, og da skylder vi faktisk de barna å gi dem en bedre oppfølging enn det de har hatt før.

Det har altså vært slik at Arbeiderpartiet har sittet i åtte år og stemt ned alle gode forslag om fosterhjem. Derfor er jeg glad for at de nå stiller seg bak ganske mange forslag som ligger i denne meldingen, og at stortingsmeldingen som blir fremmet, faktisk får flertall, i tillegg til en del andre forslag.

Arild Grande (A) [15:16:21]: Jeg synes det er ganske forunderlig når vi hører retorikken her, for det er jo ikke riktig. For det første ble det jobbet systematisk med dette også i de åtte årene da den rød-grønne regjeringen hadde muligheten til å styre dette feltet. Samtidig erkjenner vi at det fortsatt er mange store utfordringer som gjenstår. Derfor hadde vi i det minste trodd at regjeringspartiene ville stå for det de sto for i opposisjon, og ville fremme de forslagene når de hadde sjansen, i en egen stortingsmelding. Når så ikke skjer, er det jo gledelig at Stortinget evner å finne sammen til felles forslag som kan styrke feltet ytterligere.

Så – i tillegg til det – ligger det nå en invitasjon fra opposisjonspartiene til ytterligere å gå inn i dette feltet ved å få en skikkelig kartlegging og en NOU på feltet. Kan ikke statsråden i det minste ta imot den invitasjonen til å få muligheten til å gå inn i dette feltet på en grundig måte, slik at vi også kan samle oss om noen nye gode, konkrete forslag for framtiden?

Statsråd Solveig Horne [15:17:22]: Da Stortinget behandlet forslaget om en NOU for en tid tilbake, så ble det vedtaket gjort fordi vi var utålmodige, vi visste at vi hadde mange utredninger, vi visste hva utfordringene var, og vi ønsket en konkret handling, som en stortingsmelding gir. Når stortingsflertallet nå ønsker en NOU, så skal stortingsflertallet selvfølgelig få en NOU om dette arbeidet – ikke noe problem – men jeg vil i hvert fall forsikre både Stortinget og representanten om at dette viktige arbeidet ikke skal bero på en NOU. Vi setter i gang dette arbeidet, med de punktene som nå ligger her.

Jeg vil likevel understreke at jeg ikke helt klarer å få tak i hva den NOU-en helt konkret skal inneholde.

Presidenten: Replikskordskiftet er over.

Svein Harberg (H) [15:18:19] (komiteens leder): Jeg fikk lyst til å minne om sakens tittel: Fosterhjem til barns beste. Til barns beste!

Jeg vil i likhet med saksordføreren få takke komiteen for et konstruktivt og godt samarbeid i denne viktige saken. Nettopp den grunnleggende enigheten om at dette er en viktig sak for en gruppe unge innbyggere i landet vårt, har vært drivkraften i arbeidet med å få en omforent innstilling i saken. Samtidig er dette et felt komiteen har fulgt tett, både i møte med barn som har vært en del av systemet, foresatte i fosterhjem og ikke minst kommunetjenestene rundt i landet som har ansvaret for oppfølging.

Den største utfordringen vi står overfor, er mangelen på fosterhjem. Akkurat nå er det mange hundre barn rundt i landet vårt som har behov for omsorg og trygghet i et nytt hjem som må vente og vente, og flytte rundt til midlertidige løsninger. Mange av disse gjennomgår den tøffeste tiden i livet sitt, og vi makter ikke å gi dem rask og riktig oppfølging. Det gjør oppriktig vondt.

Akkurat rammene rundt fosterhjem har også vært en sentral del av diskusjonen mellom oss politikere. Det er utfordrende i seg selv. Vi minner oss selv på, hele tiden, at det er barnets beste som skal legges til grunn i de valg som gjøres i de mange vanskelige sakene. Samtidig blir det umulig å ikke diskutere forutsetningene og rammene for dem som skal være foresatte. Jeg er glad for at det er noen helt sentrale emner i denne diskusjonen som det er enighet om i komiteen.

For det første: Fosterforeldre skal ikke tape på å åpne hjemmet sitt for barn som trenger det. Det vil si at dersom du ved mottak av et barn, eller i perioder med spesielle utfordringer rundt barnet, trenger å ta fri fra arbeidet ditt for å ta vare på barnet, må det være etablert ordninger som gjør at f.eks. pensjon og forsikringer ivaretas på en god måte. Å ta et ansvar på vegne av storsamfunnet må ikke utløse straff, men heller belønnes. Derfor er det en samlet komité som ber regjeringen se på dette.

Det andre komiteen er samlet om – som en erfaring etter mange saker vi får høre om, og fosterforeldre vi har møtt – er at fosterforeldre opplever manglende rettigheter i avgjørelser for barna. Komiteen ber derfor regjeringen se på hvordan dette kan rettes opp, hele tiden med barnets beste for øyet.

Fosterbarn er som alle andre barn – individuelle barn med individuelle behov. De må da også få en oppfølging som følger opp dette. Det gjør det vanskelig å kombinere behovet for samordnede nasjonale rammer som gir forutsigbarhet, og muligheten for tilpasning til det enkelte barn. Vi har likevel samlet oss om et ønske om likebehandling som grunnlag, landet rundt, også i håp om at en slik likebehandling skal føre til økt rekruttering av nye hjem.

Det har vært spennende å høre om og møte personer som med stort engasjement for barna tenker nytt, og som aktivt utfordrer sine omgivelser på å bli fosterhjem. Sist uke var komiteen på reise til Bergen og møtte der ansatte i barnevernet som kunne fortelle at bevisst tenking omkring rekruttering av fosterhjem i nærområdet til barna hadde gitt gode resultater. Både familie, venner og krets rundt skole og barnehage ble involvert – det er lettere å en-

gasjere seg for Åshild og Robert, som de kjenner til, enn en generell påmelding som fosterhjem. Dette utfordrer oss alle – og bør gjøre det.

Ikke uventet er det også noen ting det ikke er full enighet om. Behovet for og prioriteringen av å trappe opp godtgjørelsen til fosterhjem er en slik sak. For oss i Høyre kan vi ikke se at vi har fått entydige signaler om at det er størrelsen på godtgjørelsen som er avgjørende for rekrutteringen. Som før nevnt er vi enige om å se på betingelsene for fosterforeldre, men å låse store summer i et trangt budsjett til denne økningen kan vi ikke være med på.

Delvis av samme grunn er vi skeptiske til forslaget om en NOU. En NOU vil ta flere år å få på plass og koste flere millioner. Vi er utålmodige og vil gjennomføre forbedringer i en løpende dialog mellom storting og regjering. Vi er redde for at en NOU blir å sette tiltak og avgjørelser på vent.

Barna som skal i fosterhjem, trenger vår hjelp, fosterhjemmene trenger vårt bidrag til en god støttetjeneste i kommunene, og vi må få på plass flere fosterhjem raskt – nå! En NOU vil naturlig nok bidra til en utsettelse. Fosterhjem til barns beste!

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Bengt Morten Wenstøb (H) [15:23:33]: Noen av de mest grunnleggende verdier for barn er å vokse opp i trygge, stabile og forutsigbare omgivelser. Mange vil hevde at dette er helt avgjørende for hvordan ditt liv blir når du er voksen.

Barnekonvensjonens artikkel 3 legger vekt på at barnets beste skal ligge til grunn når man iverksetter tiltak fra det offentlige som kan påvirke barns oppvekstvilkår. De fleste er enig i dette prinsippet, men det er også viktig at dette må ses i sammenheng med artikkel 12, som gir barn rett til å fremme sine synspunkter basert på alder og modenhet. Derfor handler barnets beste om barns rett til å bli hørt eller et barneperspektiv om man vil. Dette må være utgangspunktet i alt fosterhjemsarbeid – fra barnevernsutredning til fylkesnemnd og senere plassering i fosterhjem.

En grunnleggende utfordring ved plassering i fosterhjem er samhandlingen mellom barnet, fosterhjemmet og biologisk familie. Barnet skal etablere seg i en ny familie, og det skal samtidig være kontakt med biologisk familie for at barnet skal kjenne sin forhistorie. Dette er utfordrende for alle parter, men avgjørende for barnets omsorg.

Noen barn opplever å bli flyttet fra et fosterhjem til et annet – noen flere ganger. Dette er uheldig og kan utfordre den tryggheten og stabiliteten som barn, som allerede har opplevd mye usikkerhet, behøver.

Det er derfor viktig å satse mer på veiledning og opplæring av fosterforeldre så de kan møte de utfordringene fosterbarn kan ha. Fosterforeldre bør få god informasjon om hva det innebærer å være fosterhjem, men også utfordres på relasjonen seg imellom og hvordan de felles løser problemer som kan oppstå.

Barn plassert i fosterhjem skal følges opp med jevnlig tilsynsbesøk for å være sikker på at de får den omsorgen de

behøver. Det må ikke bare legges vekt på antall besøk, men også at besøkene oppleves som meningsfulle for barnet, og at det samtidig er en opplevelse av å bli hørt.

Når det nå legges fram en melding til Stortinget om fosterhjem til barnets beste, vil jeg benytte anledningen til å takke regjeringen for å sette en viktig sak for barn på dagsordenen, men også for det spennende og interessante arbeidet som har foregått i komiteen.

La oss ikke glemme at arbeidet med fosterhjem krever godt utdannede sosialarbeidere, gode fosterhjem og et barneperspektiv der barn blir lyttet til når de har behov for det.

Sonja Mandt (A) [15:26:12]: Det at komiteen er blitt enig om så mange forslag, er gledelig, for dette er en sak hvor partipolitikken ikke er mest framtreddende.

Forebygging er det beste. Det å vokse opp hos biologiske foreldre er bra, om det går. Jeg er glad for at vi får flertall for et forslag der vi ber regjeringa se på tiltak som kan settes inn på forhånd, dersom en oppdager at en gravid mor trenger ekstra støtte i etterkant. Det kan gjøre at den mora blir en god mor. Tidlige tiltak gir ungene en mulighet for å få det gode hjem, og det må være målet vårt – forebygge framfor å reparere er det beste. Barn trenger omsorg, kjærlighet og stabilitet, og vi har prøvd å skape noe av det gjennom forslagene våre fordi ungene fortjener det.

Det er, som representanten Bekkevold sa, mange flotte fosterforeldre som gjør en formidabel, stor innsats på vegne av oss andre, og de trenger en ekstra takk for den jobben de gjør, men da må vi også gi dem vilkår som de kan leve med, og veiledning som de trenger når de sier de trenger det.

Mange fosterforeldre etterlyser også rettigheter i forhold til ungene. De har ungene i mange år og blir glad i dem, og så plutselig er de borte. Savn av samvær og mulighet til å være sammen med dem er vanskelig mange ganger, og derfor fremmer vi forslag om partsrettigheter som en bør se på.

Et annet forslag gjelder ankemulighetene for biologiske foreldre, som jeg mener er veldig viktig. Det er viktig at biologiske foreldre kan anke hvert år, men flesteparten gjør det uten at de får endret mye på saken. Det skader ungene og minsker stabiliteten for dem. Derfor mener vi at dette bør ses på.

Vi skulle gjerne ha støttet Senterpartiet i deres ønske om ikke å åpne for flere kommersielle aktører, men det er sånn at vi i hvert fall i forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti, har bedt om at man gjennomgår saken. Jeg erkjenner at vi må ha private aktører på det markedet enn så lenge.

Forslaget om igangsetting av en NOU er blitt en stor sak her, og det er ikke sånn enten–eller. Det vil ikke være sånn at vi her sier at vi nå setter strek for fosterhjemsomsorgen, og så stopper vi. Jeg tror at statsråden kommer til å komme med mange tiltak dersom denne NOU-en blir vedtatt igangsatt, og så kommer statsråden til å fortsette å jobbe og kommer til å finne fram til flere gode tiltak innenfor fosterhjemsomsorgen. Hun stopper ikke der med å jobbe med god politikk. Den brede gjennomgangen som

vi ønsker, må gå parallelt. Derfor tror vi ikke at en statsråd legger ned klingen og sier at nå har jeg fått råd fra Stortinget om at jeg ikke skal gjøre noe mer – det tror vi ikke.

Hege Haukeland Liadal (A) [15:29:30]: Dagens familier er mer mangfoldige enn tidligere. Det er viktig at det mangfoldet av familier også gjenspeiles i rekrutteringen av fosterfamilier. Ektepar med eller uten barn fra før, samboere med eller uten barn fra før, LHBT-personer med og uten barn, aleneforeldre, enslige – ja de er alle eksempler på det mangfoldet en har av ulike familieformer i Norge.

Det er viktig at vi evner å se den enkeltes omsorgsevne som viktigste parameter for om en kan være godt egnet som fosterfamilie, små eller store familiefelleskap. Skal vi øke andelen som ønsker å være med og gjøre en viktig omsorgsoppgave som fosterhjem, er det viktig at vi politisk legger til rette for mangfold av hjem, mangfold av hvordan familien er organisert, og at vi ser det positive og anerkjenner det mangfoldet.

I stortingsmeldingen «Trygghet og omsorg. Fosterhjem til barns beste» slås det fast at ved valg av fosterhjem skal barnevernstjenesten ta hensyn til barnets religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn. Det er derfor viktig at vi i dag poengterer denne rettigheten når det også gjelder barn som tas ansvar for av barnevernet.

Når det gjelder samiske barn, er det her hensyn som vi spesielt må være med og ta ansvar for og kaste lys på, at vi legger til rette for at vi rekrutterer nok samiske fosterhjem som står klare for å gi omsorg, for å være en kulturbærer videre for de barna som har behov for det. Det er viktig at meldingen følger opp med konkrete tiltak også på dette området, altså tiltak som gjelder samiske barn.

Til slutt har jeg lyst til å påpeke at jeg syntes det var trist å oppleve starten på statsråd Hornes innlegg i dag. Jeg mener at angrepet på Arbeiderpartiet ikke var berettiget, men jeg opplever det som et svar på at en statsråd er presset, presset over tilbakemeldinger fra både fagmiljøer og oss i dag og tiden i forkant over manglende tiltak på flere sentrale områder i den meldingen hun leverte til Stortinget.

Laila Marie Reiertsen (FrP) [15:32:28]: Eg har behov for litt stemmeforklaring frå Framstegspartiet og Høgre. Vi vil gå inn for forslag nr. 15 og nr. 18–20, frå Senterpartiet.

Samtidig har eg lyst til å peika på ein del ting som ser ut til å gå litt i gløymebooka. Regjeringa har her lagt fram ei melding som går punktvis gjennom kva det handlar om, der dei òg kjem med oppsummeringar og tiltak. På kvart einaste punkt dei har her, står det «å bidra til», «at det utvikles», «at videreutdanningstilbudet vurderes», «at det utredes nærmere om», og det står om rekruttering – det står om mykje i denne meldinga. Og eg er ikkje redd for at vår statsråd ikkje vil gå hardt inn for å få gjennomført alle desse tiltaka på ein god og skikkelig måte – eg berre gler meg til at alle desse tiltaka blir tatt hand om og sette ut i livet.

Sonja Mandt (A) [15:33:54]: Dette er egentlig bare en kort redegjørelse også for vår stemmegivning.

Vi hadde tenkt å støtte Venstres forslag nr. 12, men det er trukket. Ellers støtter vi forslagene nr. 14–21 fra Senterpartiet og håper at en del av dem også får flertall.

Barna ber om stabilitet, de ber om omsorg og kjærlighet, og gjennom den behandlingen som vi har gjort nå, håper jeg at flere barn kan få en bedre hverdag.

Jeg gjentar også at jeg takker komiteen for en veldig god jobb og godt samarbeid.

Statsråd Solveig Horne [15:34:41]: Jeg har lyst til å understreke at her er det ingen statsråd som føler seg presset, og i starten på mitt innlegg takket jeg komiteen for et godt arbeid og for de forslagene som ligger her. Innstillingen viser en bred enighet om de hovedlinjene og utfordringene vi har innen fosterhjemsomsorgen.

Når Arbeiderpartiet bruker enhver anledning til å latterliggjøre det at Stortinget kommer med egne forslag utover det som regjeringen har foreslått, mener jeg at det taler for seg selv. I åtte år satt Arbeiderpartiet og stemte ned alle gode forslag for fosterhjemsomsorgen som kom fra opposisjonen. Det var svært sjelden det var forslag fra Stortinget som ble vedtatt. Jeg skal være så ydmyk og si at jeg har tro på at Stortinget kan produsere god politikk og komme med gode forslag som kan gjøre en stortingsmelding enda bedre enn det som regjeringen har lagt fram. Det som er gledelig, er at de forslag som får flertall, jobber Barnevernlovutvalget med. Regjeringen er allerede i gang med arbeidet, ikke minst med den nye barnevernsreformen, som er ute på høring.

Jeg har til slutt lyst til å understreke kort det som saksordføreren tok opp om det ufødte liv. Det å komme inn tidlig og forebygge er noe av det viktigste arbeidet vi kan gjøre – det å forebygge og hjelpe familiene ved at alle familienære tjenester ute i en kommune jobber sammen for å skape trygge og gode foreldre som kan ivareta barna sine. Jeg har også tro på at det arbeidet som er i gang når det gjelder familievernet og satsingen på helsestasjonene, er med på å gjøre at flere barn får en trygg hverdag hos sine biologiske foreldre. Arbeidet med å tydeliggjøre at det er kommunenes ansvar å bruke familieråd, å se i nettverk og slekt når en skal finne en fosterfamilie, er jeg glad for at vi er godt i gang med, og det er et arbeid som skal intensiveres framover.

Jeg vil til slutt takke for en god debatt og gode innspill og forslag til forbedringer på dette området. Det er et område som trenger at vi politisk står samlet, for det er barn som trenger en bedre hverdag – som vi vil gi dem – som vi her debatterer.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [15:37:25]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arild Grande, Anette Trettebergstuen, Sonja Mandt og Hege Hauke-

land Liadal om en ny innordning av produksjonstilskuddet til nyhets- og aktualitetsmedier, der minstesatsene heves (Innst. 296 S (2015–2016), jf. Dokument 8:64 S (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [15:38:22] (ordfører for saken): Takk til komiteen for arbeidet som er lagt ned med dette representantforslaget.

Vi har sagt det mange ganger, og vi kommer nok til å si det mange ganger til: Mediene i store deler av verden står midt oppe i turbulente tider. Vi kan ikke lenger si at de er i en omstilling, for den første norske nettavisen har allerede rundet sitt 20-årsjubileum. Det nye har vært den intensive konkurransen fra utenlandske aktører som forsyner seg stort av annonsemarkedet, samtidig som abonnementsmodellen utfordres.

Men selv det kan ikke lenger kalles en ny situasjon. Faktum gjenstår likevel: Norske medier står midt i en krevende situasjon. Samtidig som en avis skal opprettholde det tradisjonelle budleverte papirtilbudet, skal den samme avisen være innovatør i et digitalt marked, et marked hvor få foreløpig har knekket koden: hvordan omsette leserens interesse i nok penger til å skape bærekraft.

I Norge omdisponerer vi direkte og indirekte nær 8 mrd. kr fra deg og meg til norske medier. Det skjer i form av NRK-lisens, momsfristak, produksjonstilskudd, distribusjonstilskudd og en del andre større og mindre ordninger. Det er mye penger, og det er nødvendige penger i et lite språkområde og derfor også et lite marked. Vi ønsker og vi skal legge til rette for at norsk kvalitetsinnhold gjøres tilgjengelig for alle. Det er en del av grunnmuren i demokratiet vårt. Det er likevel grunn til å tro at om vi hadde satt oss ned i dag og sagt at dette er dag null i den nye medievirkeligheten, og så skulle vi disponert de 8 mrd. kr til fordeling med mål om å legge til rette for norsk kvalitetsinnhold og mangfold – vel, da hadde vi neppe startet med å lage den jungelen av ordninger som finnes i dag.

Flere av ordningene er både et lappeteppe og umoderne og konserverende. Som grunnleggende idé bør vi tenke nøytralt når det gjelder plattform og kanal, og prinsipielt når det gjelder leverandører og eiere. Målet skal være å legge til rette for norsk kvalitetsjournalistikk og tilbud som røkter norsk språk, formidler norsk kultur, og som i tillegg også er et viktig bidrag i de integreringsutfordringene vi har.

For å forsøke å finne den riktige veien videre har vi igangsatt en rekke ulike prosesser. Utfordringen er at vi ønsker å ivareta det vi har, mens vi samtidig skal legge til rette for det som kommer. Det betyr at de ulike prosesse-

ne griper inn i hverandre, og ønsket om en slags restart av mediepolitikken blir tilnærmet umulig. Vi har allerede staket ut kursen for NRK i de kommende årene. Vi har sagt at vi ønsker kommersiell allmennkringkasting, og vi skal ta debatten om både finansieringen av NRK og hvordan vi skal legge til rette for kommersiell allmennkringkasting. I den debatten skal vi trolig også diskutere hva vi mener med allmennkringkasting anno 2016.

Det betyr at vi allerede har løftet ut en stor del av mediene og rammevilkårene før neste trinn i utviklingen skal drøftes. Derfor ser vi frem til Mediemangfoldsutvalgets konklusjoner og anbefalinger neste år, selv om en del premisser allerede er gitt. Å kaste inn ytterligere løsningsalternativer nå, forut for utvalgets arbeid, vil være uklokt. Hurtige trekk uten ytterligere drøftinger kan virke besnærende, men det er en risiko vi ikke må ta nå. Det er heller ikke slik at den økonomiske utfordringen for mediene i Norge er isolert til en bestemt gruppe av medier. Det er derfor i strid med en prinsipiell tilnærming om vi nå skal prøve oss på en fiffig «quick-fix» for noen utvalgte aviser. Det er en uthuling av forsøket på å skape en mer helhetlig, moderne og nøytral mediepolitikk. Forslaget er konserverende.

Fremtidens ordninger skal legge til rette for kvalitetsjournalistikk, norsk innhold og medier som ser makten i kortene, både nasjonalt og lokalt. Lokalavisene, på lik linje med alle andre medier, er også avhengige av innovasjon og utvikling, og det er mitt mål at fremtidige ordninger skal stimulere til nettopp dette, også for de viktige lokalavisene, slik at også lokalavisene kan fortsette å være viktige, ikke nødvendigvis bare som aviser, men gode lokale medier også i fremtiden.

Arild Grande (A) [15:42:57]: Ordningen med produksjonstilskudd har vært en stor suksess. Hvis en sammenlikner det norske mediemangfoldet med de fleste andre land, ser vi hva den har betydd. Til påstanden om at den har virket konserverende, kan jeg bare vise til at siden 1990 har det blitt startet opp 110 nye lokalaviser, delvis som følge av at vi har hatt en god ordning.

Formålet med produksjonstilskuddet er at man skal bidra til å opprettholde et mediemangfold med høy kvalitet og uavhengig journalistikk. Det er samtidig slik at de nye utfordringene som mediebransjen opplever – herunder også alle mottakerne av produksjonstilskudd – er svært krevende, som også saksordføreren var inne på. Man opplever svært tøffe tider i kampen om lesere og annonsekroner, og mange av de minste avisene har dessuten kommet kort i den digitale overgangen.

Vi tror – i likhet med innspillet vi har fått fra Landslaget for lokalaviser – at et høyere produksjonstilskudd til nettopp lokalavisene ville hjelpe flere til å kunne lykkes i den digitale overgangen og ikke minst bidra til at flere kunne hatt et sterkere redaksjonelt miljø. Begge deler er viktig og ville ha oppfylt mye av formålet med produksjonstilskuddet.

Jeg tror også at hvis flere lokalaviser kunne ha lyktes mer med den digitale overgangen, ville det på sikt gjøre dem mindre avhengige av produksjonstilskudd i framtiden. Det vi ser i dag, er dessverre at så lave til-

skudd som enkelte lokalaviser mottar, ikke er et tilstrekkelig bidrag til at man kan lykkes verken med sine redaksjonelle ambisjoner eller med den digitale overgangen.

Det vi ber om i dette forslaget, er en vurdering av hvordan dette eventuelt kan gjennomføres. Vi foreslår ingen konkret modell. Vi foreslår ingen «quick fix». Vi foreslår rett og slett at dette skal vurderes og gjennomgås. Og vi er noe skuffet over at regjeringspartiene ikke viser interesse for at lokalavisene skal kunne få et økonomisk løft. Tvert imot er det jo slik at Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen alle ganger de har hatt muligheten, har foreslått å redusere produksjonstilskuddet for alle produksjonstilskuddsmottakerne.

Denne kombinasjonen av både å foreslå å redusere nivået på produksjonstilskuddet og den motviljen vi ser mot å foreta justeringer eller i hvert fall vurderinger av justeringer, viser at regjeringen ikke har tatt inn over seg den krevende situasjonen som mange lokalaviser gjennomlever.

Vi erkjenner at hvis dette skulle blitt gjennomført, ville det nok være behov for et påfyll i produksjonstilskuddet for å unngå at noen av dem som i dag er store mottakere av produksjonstilskudd, må ta store kutt. I den sammenhengen viser vi til våre alternative statsbudsjett hvor vi år etter år har foreslått å øke produksjonstilskuddet vesentlig i forhold til regjeringens forslag.

Det er åpenbart at Høyre og Fremskrittspartiet ikke helt vet hva de vil i denne saken, og da kan det kanskje være fornuftig å vise til et mediemangfoldsutvalg, men her er det i hvert fall tydelig at man snakker mot seg selv i retorikken og i merknadene.

For det første er partiene enige med oss i at lokalavisene er spesielt sårbare, og skriver det i en merknad. Men samtidig skriver de altså at utviklingen ikke kan isoleres til en bestemt gruppe.

De skriver også at mange av de andre mediene i produksjonstilskuddsordningen har like stort behov for støtte. De erkjenner med andre ord behovet for produksjonstilskudd. Samtidig gjør de altså hver eneste gang i sammenheng med statsbudsjettet forsøk på å kutte i hele ordningen. Det er kanskje her hele motstanden mot vårt forslag ligger.

Men så kommer det mest komiske:

«Det er dette flertallets oppfatning at konserverende politikk, tuftet på tenkning om at dagens mediebilde skal danne mal for fremtiden, ikke er det bransjen trenger.»

Samtidig avviser altså regjeringspartiene å utrede en justering av tilskuddet. De skriver heller at dagens ordning er «treffsikker og fleksibel», til tross for at regjeringspartiene tidligere har ment at ordningen er konserverende. Så der de tidligere mente at ordningen var konserverende, har de i dag blitt den største tilhengeren – altså selv blitt konserverende.

Presidenten: Ønsker representanten å ta opp forslaget fra Arbeiderpartiet?

Arild Grande (A) [15:48:04]: Ja.

Presidenten: Da har representanten Arild Grande tatt opp det forslaget han refererte til.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [15:48:18]: Reell yt-ringsfrihet og en fri og uavhengig presse er forutsetningen for et sunt demokrati og en levende samfunnsdebatt. Medienes tradisjonelle finansieringsmodeller er under press, og mediemarkedet, som i stor grad har vært beskyttet av språk og nasjonale grenser, har blitt globalisert. I dette bildet er det svært viktig med gode rammevilkår for nasjonale medieselskaper som har ambisjoner om å levere kvalitetsjournalistikk. Lokalmediene er viktige kulturbærere, som bidrar til levende lokalsamfunn og sørger for at bredden av synspunkter kommer fram i det offentlige ordskiftet. De riksdekkende, regionale og lokale mediene spiller sammen og gir en bredde i samfunnsdebatten. Dette er det viktig at vi klarer å legge gode rammer rundt, slik at vi også kan ha det i framtiden.

Det er ingen tvil om at mange sliter, både med den digitale overgangen og gjennom færre annonsekroner. Likevel er ikke bildet entydig, og vi er litt usikre på om en generell heving av minstesatsen er en treffsikker løsning.

Kristelig Folkeparti er opptatt av at pressestøtten skal være tilpasset på en slik måte at den også tar inn over seg en endret mediehverdag. Derfor ser vi det som viktig, og vi er glad for at en samlet komité også viser til det nedsatte Mediemangfoldsutvalget, og at det selvsagt også bør drøfte produksjonsstøtten.

Jeg vil helt til slutt bare understreke at Kristelig Folkeparti ønsker å videreføre pressestøtten for å sikre en rik flora av både papiraviser og nettaviser som utgis både nasjonalt, regionalt og lokalt, og vi ønsker å sikre nasjonale medieselskaper gode rammevilkår i møtet med den globale mediekonkurransen. Dette er det viktig at vi fokuserer sterkt på framover.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [15:50:47]: Ingen leser mer aviser enn nordmenn, og det som skiller oss mest fra andre land, er floraen av små lokale aviser – spesielt de som kun kommer i postkassa noen få dager i uka.

Faktisk er det, ifølge Avisåret, som er en årlig statusrapport fra Høgskulen i Volda, fortsatt nesten 230 aviser i Norge – på nesten 190 forskjellige steder. De mange selvstendige redaksjonene spredt utover hele landet er et viktig kjennetegn i det norske avissystemet.

Men mindre aviser sliter økonomisk, sjøl om deres markedsposisjon er sterk. Høyre og Fremskrittspartiet må da innse at markedskreftene alene kommer til kort når det gjelder å opprettholde en differensiert lokalpresse.

Det er bra at produksjonstilskuddet nå er gjort plattformnøytralt. En slik justering var framtidsrettet og i tråd med dagens medievirkelighet, der publisering på nett har blitt en viktig del av avisenes virksomhet og lesernes hverdag.

Lokalavisa viser det som skjer, og hva folk mener i distriktene, på bygda og i bydelen. Lokalavisa er den viktigste arenaen for debatt om lokale saker og synliggjøring

av lokal kultur. Produksjonsstøtte til lokalavisene handler derfor om lokalt demokrati og lokal kultur for alle som bor i ei bygd eller en bydel.

Senterpartiet vil understreke at de fleste små lokalavisene kommer ut i næringsfattige områder og er avhengig av produksjonsstøtte for å klare seg og for å lage gode avisprodukter som folk ser nytten av. Derfor er det viktig at støtten til de minste lokalavisene økes.

Formålet med produksjonstilskuddet er å bidra til et sterkt mediemangfold over hele landet. Som sagt utgjør lokalavisene en svært betydningsfull del av den norske avisfloraen og representerer sentrale forutsetninger for lokaldemokratiet som nyhetsformidlere og identitetsbærere i lokalsamfunnet.

Det er vel kjent at avisene opplever svært tøffe tider i kampen om lesere og annonsekroner. Mange av de minste avisene har også krevende løft for å henge med i den digitale overgangen. Tall fra Medietilsynet viser at flertallet av de tilskuddsberettigede mediene har en beskjeden digital tilstedeværelse, og at utviklingen på annonsemarkedet vil øke presset for å få på plass digitale løsninger.

Sjøl om mediernes opplagsinntekter øker, synker mediens annonseinntekter så mye at et stort antall store og små medier har gått med underskudd de seinere åra. Det er grunn til å tro at annonseinntektene vil fortsette å falle også i tida som kommer, og at fallet vil ramme alle typer tilskuddsberettigede medier. Med et høyere produksjonstilskudd vil de kunne sikres videre drift og mulighet til å utvikle gode nettaviser, noe som på sikt kan gjøre lokalavisene mindre avhengige av statlige tilskudd.

På denne bakgrunn støtter Senterpartiet representantforslaget om å utrede en heving av minstesatsen. Senterpartiet er enig med forslagsstillerne i at en hevet minstesats betinger at budsjettammen for produksjonstilskuddet økes, slik at de største avisene ikke får redusert sine tilskudd. En økning av den totale produksjonsstøtten er helt nødvendig, også som en følge av at de digitale mediene nå er inkludert i ordningen.

Når flere deler den samme kaka, kan vi ikke samtidig gjøre kaka mindre, sånn som regjeringa har forsøkt tidligere i denne perioden i sine budsjettforslag. Jeg vil derfor anmode regjeringspartiene om å ta situasjonen på alvor og ikke forsøke seg med nye kutt i pressestøtten for å saldere regjeringas kommende forslag til statsbudsjett.

Nivået på produksjonsstøtten må til enhver tid ta høyde for det reelle økonomiske behovet blant tilskuddsmottakerne, i tråd med formålet til pressestøtteordningen. Etter Senterpartiets oppfatning er en økning i produksjonsstøtten i den store sammenhengen en billig investering i demokrati og levende lokalsamfunn.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [15:55:01]: På fredag var jeg på reise i Hordaland, og der besøkte jeg lokalavisen «Kvinnheringen». De ble kåret til årets europeiske lokalavis i 2015. De leverer en imponerende god lokalavis, men det er tøffe tider for alle lokalavisene, sammen med våre andre medium. Likevel ser vi at de er ute etter å finne gode løsninger for ikke bare å overleve, men for å sikre et godt mediemangfold til et avishungrig pub-

likum som vi nordmenn er. Det var også derfor regjeringen nedsatte Mediemangfoldsutvalget for å sikre framtida til lokalavisene våre, men også til andre deler av pressen, slik at norsk kvalitetsinnhold skal kunne leveres også i overskuelig framtid.

Jeg er glad for at flertallet i komiteen nå ikke går inn for endringer som vil innebære en grunnleggende omlegging av systemet for beregning av mediestøtte, særlig med tanke på at Mediemangfoldsutvalget nettopp er nedsatt for å se dette i en større helhet og for å vurdere kompleksiteten som de ulike mediene nå står oppe i. Jeg mener at det for det første er feil tidspunkt for en slik omlegging. Det nye plattformnøytrale produksjonstilskuddet ble innført relativt nylig, og jeg mener også at dagens system er langt mer treffsikkert enn et fast minimumstilskudd på 1 mill. kr. I dag fastsetter departementet hvert år tilskuddssatser som avgjør fordelingen av bevilgningen mellom de ulike gruppene av medier som omfattes av ordningen. Hensikten er nettopp at fordelingen skal kunne justeres på bakgrunn av den økonomiske utviklingen i de ulike mediegruppene.

Medietilsynet utarbeidet et forslag basert på innhentede økonomidata, og det forslaget ble deretter drøftet med Mediebedriftenes Landsforening før departementet fattet en beslutning. Systemet der gir dermed en viss nødvendig fleksibilitet, samtidig som det er grunnleggende forutsigbart, og det sikrer også bransjen innsyn, og det sikrer medbestemmelse i fordelingen. Til sammenligning vil et fast minimumstilskudd, som Arbeiderpartiet her foreslår, på 1 mill. kr treffe dårlig, og det kan fort bli en veldig utdatert ordning som langt fra tar høyde for den utviklingen vi ser i norsk mediebransje. Det er ikke sånn at de som får under 1 mill. kr jevnt over, har et større behov for økt støtte enn andre grupper. Tvert imot omfatter dette gruppene av de mediene i ordningen som har absolutt best økonomi. Det er også noe flertallet i komiteen kommenterer i innstillingen, og det synes jeg er riktig at kommer frem.

Det er også sånn at en slik ordning forutsetter en betydelig økning av tilskuddsrammen, og det er også forslagsstillerne klar på. Det er ikke regjeringens politikk å øke mediestøtten, det står også klart i vår politiske plattform. Derimot ønsker vi å se på hvordan vi kan modernisere, hvordan vi kan effektivisere og målrette virkemidlene, slik at vi får maksimalt med mediemangfold ut av hver offentlige krone vi benytter, og det er vi mange som har store forventninger til at Mediemangfoldsutvalget skal gi oss forslag til.

Jeg vil likevel presisere at jeg langt på vei støtter forslagsstillerens beskrivelse av utfordringene bransjen står overfor, og jeg håper at Stortinget, når Mediemangfoldsutvalget legger frem sine forslag, vil være interessert i å diskutere hvordan vi samlet sett kan bidra til at et samlet Presse- og Medie-Norge kan gå inn i en tid der vi sikrer norsk kvalitetsjournalistikk og mediemangfold i mange, mange år fremover.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Arild Grande (A) [16:00:05]: Det er åpenbart at Høyres logikk på dette området handler om at siden alle har

det like ille, skal vi kutte for alle, i stedet for det som vi erkjenner, nemlig at ja, alle har store utfordringer, men de minste har nok de tøffeste utfordringene – sånn som mediemarkedet ser ut i dag – når det gjelder å lykkes med den digitale transformasjonen. Derfor har vi dette forslaget om å utrede en heving av minstesatsene, kombinert med at vi også ønsker en heving av rammen når det gjelder produksjonstilskuddsordningen som sådan.

Handler egentlig regjeringspartienes motstand mot dette forslaget nettopp om dette, at et sånt forslag vil innebære at vi må heve produksjonstilskuddet, fordi regjeringspartienes plan fortsatt er å kutte produksjonstilskuddet for alle ytterligere?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [16:00:54]: Det er ingen tvil om at regjeringen ikke tror at den eneste løsningen er å heve produksjonstilskuddet. Det står jo i plattformen for denne regjeringen, så det kan ikke komme som noen overraskelse selv for representanten Grande. Men når det er sagt: Bakgrunnen for at vi ikke ønsker å støtte et slikt forslag, er at vi vil se på hvordan vi kan sikre norsk mediemangfold – og gjøre det ut fra en totalvurdering. Det var derfor vi satte ned Mediemangfoldsutvalget, slik at man kunne se dette i en helhet, ikke bare gå med på løsninger for enkelte deler av pressen – og i dette tilfellet bare lokalaviser – men sikre hele floraen av norske medier når vi nå går inn i en ny tid, som krever stor omstilling av norske medier.

Arild Grande (A) [16:01:57]: Vi har gitt vår tilslutning til å opprette Mediemangfoldsutvalget. Vi har sagt klart fra i mange sammenhenger at vi tror det er riktig å se hele feltet overordnet. Arbeiderpartiet har faktisk hatt sitt eget demokrati- og medieutvalg, som har jobbet over lengre tid, og har levert mange forslag til hvordan dette kan løses. Ingen må tro at det handler enten om å sette ned et utvalg eller om å foreslå tiltak – det er begge deler. Parallelt med at man ser på dette overordnet fra utvalgets side, må man ikke komme i en situasjon hvor kua dør mens gresset gror. Nå skjer det store omveltninger i mediebransjen, og det er viktig at vi er på hugget når det gjelder hvordan vi kan legge til rette for at det sterke mediemangfoldet vi har i Norge, kan fortsette. Det gjorde vi i allmennkringkastingsavtalen, og det gjør vi også forsøk på med dette.

Hvorfor har statsråden sånn motvilje mot i det hele tatt å vurdere å følge med på utviklingen og sette i verk tiltak, når hun ser at her er det mange aktører som er under press?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [16:03:00]: Om lokalavisene skal leve eller dø – jeg tror ikke det står om noen måneder. Jeg er mer optimistisk på norske lokalavisers vegne enn som så. Jeg tok dette initiativet og forslaget på alvor. Derfor innhentet jeg også en utredning fra Medietilsynet som viste at medier som mottar mindre enn 1 mill. kr, ikke har større driftsøkonomiske behov for økt tilskudd enn andre medier i ordningen. Når denne utredningen viste det, kunne jeg ikke anbefale regjeringspartiene å gå inn på et forslag som hevdet noe annet enn det ut-

redningen fra Medietilsynet viste. Jeg tror det er grunn til faktisk nå å ha respekt for de fagfolkene som er satt sammen i dette utvalget, og som skal legge frem en NOU, og at departementet får jobbe videre med denne NOU-en, og så legges det frem for Stortinget. Det tror jeg alle er tjent med.

Arild Grande (A) [16:04:07]: Vi skal selvsagt ha respekt for denne prosessen, og jeg mener at det ikke er noen motsetning mellom det og det å stadig utvikle mediepolitikken også fra dette hus. Vi kan ikke kortslutte hele politikkutviklingen fra Stortingets side fordi statsråden har et utvalg på gang. Det var noe av hovedpoenget til den forrige statsråden i den forrige debatten i denne salen – at hvis Stortinget vil ha en NOU, skal Stortinget få en NOU, men det må ikke hindre regjeringen fra å levere forslag hvis man ser at det er behov for det.

Men så hører jeg det motsatte budskapet fra denne statsråden – at fordi vi har et utvalg, så skal vi ikke fremme noen forslag. Nå skal vi altså sitte og vente til våren 2017, når dette utvalget kommer med sin utredning. Da er det et klart faktum at det ikke vil skje noe med mediepolitikken fra denne regjeringen før neste stortingsperiode. Jeg er stygt redd for at man da har kommet i en situasjon hvor vi har ganske store utfordringer, som har blitt enda større fordi regjeringen viser vegring. Da må vi jobbe for at vi får et nytt flertall som fra neste stortingsperiode kan iverksette en mer offensiv mediepolitikk.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [16:05:15]: Jeg har behov for igjen å understreke at når det ikke kan påvises et behov for å innføre et fast minimumstilskudd på 1 mill. kr, slik Arbeiderpartiet hevder, og den utredningen som jeg har innhentet fra Medietilsynet, viser at medier som mottar mindre enn 1 mill. kr, ikke har større driftsøkonomiske behov for økt tilskudd enn andre medieordninger, så sier det seg vel selv hvorfor jeg er glad for at dette forslaget ikke får flertall.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Sigurd Hille (H) [16:06:10]: Jeg føler jeg må få lov til å si et par ord her. Jeg har en fortid i mitt arbeidsliv fra nettopp denne bransjen, og jeg har også hatt gleden av å være leder av Mediebedriftenes Landsforening i en årrekke. Jeg sier vel dette mest for å gi uttrykk for at jeg for så vidt har en viss greie på det vi snakker om.

Til Arild Grande har jeg lyst til å si, når han sier at det norske produksjonstilskuddssystemet er en stor suksess, at det har Arild Grande helt rett i. Alle utredninger som har vært gjort opp gjennom årene, har sagt det samme, at det regelverket vi har knyttet opp til dette, har vært en suksess. Det er selvfølgelig også helt riktig at jo høyere tilskudd de enkelte avisbedriftene får, jo lettere driftsøkonomi har de. Det sier seg nesten helt selv. Det har representanten Grande også helt rett i.

Det er bare det å si at det er alminnelig kjent i denne

bransjen at de avisene som har forholdsvis minst problemer, nettopp er de små og mellomstore lokalavisene. De største problemene er faktisk ikke der, det vet alle. Det ligger i de såkalte riksdekkende, meningsbærende avisene og de såkalte nr. 2-avisene. Det er disse avisene som får de største tilskuddene, fordi de har de største problemene.

Jeg ser det slik at hvis man sånn over bordet vedtok dette forslaget om å gi betydelig økt støtte til de mindre avisene, ville det nødvendigvis måtte tas fra den samme potten. Det vil da gå utover de avisene som faktisk trenger det mest. Det er en virkning jeg synes man ikke skal gå inn på.

Det sies riktignok i innleggene her at det forutsetter en økning i produksjonstilskuddet for å få dette til. Ja, det står det ikke i forslaget. Hvis man tar forslaget slik det lyder, står det bare at man skal heve minstesatsene. Jeg ser ikke akkurat realismen i at man kan forvente det – og det er ikke bare fordi jeg er medlem av finanskomiteen. Men jeg tror ikke akkurat det er politisk stemning for å øke produksjonstilskuddet i vesentlig grad. Og så lenge man ikke gjør det, vil effekten av dette forslaget være relativt katastrofalt for en del av de avisene som virkelig har problemer.

Derfor ser jeg det slik at det aller mest fornuftige her, som statsråden har sagt, er å vente på den utredningen som kommer fra Mediemangfoldsutvalget.

Arild Grande (A) [16:08:48]: Bare en kort kommentar til slutt.

Vi har fått høre mange varme, gode innlegg fra høyresidens representanter for å bevare dagens ordning. Det er i så fall helt nytt at man mener den er treffsikker. Det er en helt annen retorikk enn det vi har hørt fra Høyre og Framskrittspartiet tidligere år. At man også mener at nivået er riktig, er i så fall historisk nytt. Jeg håper det innebærer at det ikke kommer forslag om nye kutt, som vil ramme alle mottakerne av produksjonstilskudd som sådan.

Jeg vil understreke at et forslag om en utredning, slik vi har skissert i innstillingen, måtte innebære at det var i statsbudsjettet regjeringen kom tilbake med en vurdering av økning av minstesatsene, og at man da selvfølgelig også måtte kombinert det med en økning av produksjonstilskuddet – uten at de store mottakerne skulle få store kutt.

Jeg tror nok vi har mye å se fram til av endring i holdning fra regjeringspartienes side når det gjelder det som tidligere utelukkende har dreid seg om kutt i produksjonstilskuddene til norske medier.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [16:10:10]

Interpellasjon fra representanten Ove Trellevik til fiskeriministeren:

«Norsk vårgytende sild er vår viktigste pelagiske ressurs. Under gytetoktet i februar 2016 målte fiskefartøyet Vendla sildeforekomstene med akustisk skrogmontert ekolodd. I tillegg ble det talt stimer med sonar. Etter tok-

tet presenterte Havforskningsinstituttet et ekkoloddestimat på sildeforekomstene på 56 000 tonn. I tillegg presenterte de et estimat på gjennomsnittlig stimstørrelse på 10,3 tonn. Fem erfarne skipperer var i samme område under toktet og vurderte den gjennomsnittlige sildestimen til å være 257 tonn. Denne stimstørrelsen gir et estimat på ca. 1,6 mill. tonn. Jeg mener forskjellen i estimat må vurderes nøye og gjennomgås av uavhengige eksperter. Videre må dekningsgraden på gytetoktet evalueres opp mot gytebestandens utbredelse. Gjennomgangen må være todelt, en gjennomgang av 2016 og ulike forsøk på havet for å avklare ekkolodds og sonarers nøyaktighet.

Vil statsråden ta initiativ til at dette blir gjort?»

Ove Bernt Trellevik (H) [16:11:29]: Norsk vårgytende sild, såkalla NVG-sild, er Noregs viktigaste pelagiske ressurs. Eg registrerer no at forskarar og fiskarar ikkje er einige om bestandsstorleiken for denne viktige pelagiske fiskeressursen. Fiskarane meiner at bestanden er mange gongar større enn det som kjem fram i dei årlege kvoteråda frå forskarane.

Under gytetoktet på NVG-sild i februar 2016 målte ringnotsnurparen MS Vendla sildeforekomstane i havområdet vest for Nordland. Fiskarane seier at silda vart målt akustisk med tradisjonelt skrogmontert ekkolodd. I tillegg vart det talt stimar med sonar ut til 2 000 meter avstand på kvar side av fartøyet. Før, under og etter toktet var det ca. 30 fiskefartøy innom området, anten på tradisjonelt fiske, som leigefartøy for sjølve toktet eller på seglas til eller frå fiskeri på Island. Etter toktet presenterte Havforskningsinstituttet eit ekkoloddbasert estimat på 56 000 tonn. I tillegg presenterte instituttet eit estimat basert på gjennomsnittleg stimstorleik på 10,3 tonn. Dei gonga opp talet og kom fram til 59 000 tonn.

Fem erfarne skipperar som var i området under toktet, vurderte den gjennomsnittlege stimstorleiken til å vera 257 tonn. Denne stimstorleiken gjev eit estimat på mellom 1,6 og 1,7 millionar tonn. Dette står i sterk kontrast til havforskarane sine 59 000 tonn. Eg meiner at denne forskjellen i oppfatning av kor mykje sild som finst i havet, er ganske urovekkjande. Avstanden mellom forskar og fiskar er altfor stor. Fiskarar og forskarar vert truleg aldri einige om kor mykje fisk som er i havet, men avstanden i denne saka er så stor at det går på truverdet laus til både fiskar og forskar, heilt avhengig av kven som har det beste estimatet av kor mykje som er i havet.

Kven skal me eigentleg tru på? Er det den erfarne fiskaren som har drive fiske gjennom generasjonar, eller er det dei velrenommerte, gode forskarane våre? Me har flinke folk på begge sider her. Difor vert eg bekymra når avstanden er så stor. Svaret er ikkje opplagt, og svaret er heller ikkje enkelt. Fiskarane hevdar at sild er lettskremd i overvintringsperioden. For å få ei god måling av sildestimar slår skipperen typisk ned farten til 3–4 knop for å kunna passera rett over stimen for å måla ein realistisk storleik på stimen. Når eit havforskningsfartøy passerer over ein stim i 10 knop, som dei ofte gjer når dei leitar etter sild, vert stimen fort skremd ut til sida av fartøyet, og den vil kanskje dela seg opp, og målinga av stimstorleiken vert eit un-

derestimert fordi silda har forsvunne vekk frå leitesona til sonaren eller ekkoloddet. Dette har eg sjølv vore med og opplevd på ein fiskebåt. Fiskarane meiner at denne skremmeeffekten, med påfølgjande underestimering med ekkoloddet til fartøyet, som skjer når eit forskingsfartøy går over stimen i høg fart, kanskje kan vera noko av årsaken og forklaringa til denne forskjellen i oppfatning mellom forskar og fiskar.

I tillegg til feilestimering på grunn av den skrogmonterte ekkoloddmotoden har fiskarar over fleire år påpeikt at det finst til dels store sildemengder utanfor dekningsområdet til dei ulike sildetokta. Dette er påpeikt av fiskarar til havforskarar om Finnmarks-kysten, kor det i dei seinare åra har vakse fram mykje ungsild. Dette området vert ikkje dekt i det viktigaste måletoktet for heile NVG-bestanden – dette fordi russarane, som dekkjer Barentshavet, ikkje har nødvendige løyve til å gå innanfor 12 nautiske mil i norsk sone.

Før gytetoktet i 2015 bad også fiskarar om at havområda utanfor Nordland og Troms måtte verta dekt fordi dei hadde observert overvintra sild der. Dette vart avvist av havforskarane. Det same skjedde i år, men då hadde fiskarane sjølv betalt for fire leitefartøy og eitt toktfartøy som dekte havområda. Dei fann altså store sildemengder som ikkje vart målt i 2015. I tillegg hevdar fiskarar at dei opplyste til havforskarane tidleg i januar i år om at det stod mykje rekrutterande sild i området mellom Malangsgrunnen og Nordkapp. Dette var basert på observasjonar gjort av torsketrålarar i området. Dei fann sild både i trålposen og i sekken til torsken. Også dette vart avvist av havforskarane, seier fiskarane. Ungsilda er spesielt viktig å få målt som ein del av gytetoktet på grunn av den svake rekrutteringa som er observert i NVG-bestanden dei seinare åra.

Etter at gytetoktet på NVG-sild vart avslutta, opplevde snurrevadfiskarar utanfor Vesterålen at mykje rekrutterande sild kom trekkjande inn frå nordaust, i tråd med det fiskeskipperane hadde varsla havforskarane om. Fiskarane hevdar også at det vart observert store sildestimar ute i havet 100 nautiske mil vest for den vestlegaste posisjonen til toktet, og dei påpeikar at toktet heller ikkje gjekk til null i nord. Fiskarane meiner altså at det står mykje sild utanfor toktområdet som ikkje er vorte målt eller tatt med i berekningane av kor mykje sild som er i havet.

Fiskarar eg møter, meiner det er viktig, og dei krev, at det vert gjennomført undersøkingar og forsøk som vil klarleggja problema med nøyaktigheita ved bruk av skrogmontert ekkolodd i målinga av sild og dekningsområdet til gyteområdet generelt, knytt til observasjonar av sild utanfor dekningsområdet både før, under og etter gytetoktet.

Mitt forslag til vegen vidare er at det vert gjort ein gjennomgang av kvaliteten og nøyaktigheita på gytetoktet som er gjort for NVG-sild tidlegare i år, i og med at det er satsa veldig mykje på dette og frå fiskarane si side. Det er lagt ned betydelege ressursar i dette, og då tenkjer eg at me må nytta den moglegheita når det er så stor innsatsvilje, og frå fiskarane, til å prøva å sjå og estimera havressursane på ein betydeleg betre måte. Det handlar om samfunnets totale økonomi og om samfunnets ansvar for god forvaltning. Vi-

dare må også dekningsgraden for gytetokta i 2015 og 2016 når det gjeld utbreiinga til heile gytebestanden, vurderast.

Eg trur det er viktig at me tek i bruk uavhengig kompetanse som kan vere med og hjelpa oss i eit sånt arbeid, og at både fiskarane og forskarane frå Havforskningsinstituttet deltek nært i dette arbeidet. Ein slik gjennomgang av gytetoktet i 2016 må omfatta forsøk ute på havet for å få avklara kor nøyaktig det skrogmonterte ekkoloddet er. Eg trur at viss me gjer eit arbeid som dette og skapar nødvendig tilitt mellom forskar og fiskar, vil det òg verta mykje lettare å samarbeida i framtida, når man på ein måte har klart å estimera ein ressurs i havet, og det er nokolunde felles oppfatningar av kor stor den er.

Mitt spørsmål til statsråden er: Vil statsråden ta initiativ til ein gjennomgang av gytetoktet på NVG-sild i 2016 og 2017, slik eg her har skissert?

Statsråd Per Sandberg [16:19:50]: Jeg takker veldig for interpellasjonen fra representanten Trellevik og er helt enig med representanten i at det er dyktige folk – og hvis jeg får lov til å si det – på begge sider. Det er dyktige folk innenfor fiskeri, med bred erfaring og kompetanse, men så har vi også meget dyktige og kompetente folk i Havforskningsinstituttet. Derfor har jeg akkurat samme intensjon og forhåpninger som representanten Trellevik. Denne uenigheten må i hvert fall reduseres – og forhåpentligvis fjernes. Først da greier vi å treffe riktig på vegne av næringen, som er veldig viktig. Omdømmebygging er også viktig i dette bildet.

Jeg har selvfølgelig fått med meg at det har vært mye støy rundt forskningen på norsk vårgytende sild. Jeg tror vi alle har godt av – og jeg tar den gjerne – en debatt om forskning og betydningen god forskning har for å oppnå forvaltning av alle våre viktige bestander, også sild.

La meg først si at det er et betydelig vekstpotensial i de marine næringene. Og satsing på forskning og utvikling er en grunnleggende forutsetning for å realisere potensialet vi alle ser. Dette prioriteres veldig høyt av regjeringen, og vi har allerede økt bevilgningene til marin forskning med til sammen 110 mill. kr de siste to årene. I statsbudsjettet for 2016 økte vi bevilgningene til marin forskning og forskningsinfrastruktur ytterligere, med i overkant av 190 mill. kr. 100 mill. kr av disse er satt av til opprustning av nettopp forskningsfartøy, slik at man får oppdatert utstyret sitt for å bli mer treffsikker i undersøkelser, forskning og målinger. Godt utstyr og bruk av den nyeste teknologien er viktig for marin forskning og helt avgjørende for at vi kan videreføre vår gode forvaltning av bestandene våre.

Senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett i år foreslo regjeringen å tildele 20 mill. kr til bedre utstyr for forskningsfartøyene våre under Havforskningsinstituttet. Dette håper jeg vil bidra til mer presis bestandsberegning og mer kostnadseffektiv toktgjennomføring. Satsingen følger opp masterplanen for marin forskning og skal gi enda mer kunnskap som grunnlag for bærekraftig vekst i sjømatnæringen. Med de ambisjonene vi alle har, er dette helt nødvendig. Det er alltid et ønske om å bedre kunn-

skapsgrunnlaget, nettopp for å bedre forvaltningen av våre fiskebestander.

Derfor er det sånn at i forbindelse med behandlingen av sjømatindustrimeldingen har Stortinget bedt om en opptrappingsplan for ressursforskning. Det er jeg glad for. Dette vil jeg da komme tilbake til i forbindelse med budsjettet for 2017.

Så til bestandsforskningen, som interpellanten er veldig opptatt av: Vi har et stort behov for ressursforskning. Derfor er det bra at gytetokter på norsk vårgytende sild ble gjennomført i både 2015 og 2016. Funnene fra disse kan få betydning for sildekvotene i lang tid framover. Forskerne har imidlertid vært klar over og klare på at dette toktet bare er ett av flere elementer som kan påvirke bestandsestimater. Samarbeidet mellom fiskere og forskere er, slik jeg ser det, en styrke – en styrke som kan brukes til å bli enda tydeligere i norsk fiskeriforvaltning.

Samtidig er vi helt avhengig av at forskerne får gjøre jobben sin grundig og gjennom de rette internasjonale prosessene. Det er nettopp dette grundige og tidkrevende arbeidet som har ført Norge fram til å være en ledende nasjon innen det fiskerivitenskapelige forvaltningsarbeidet. Det er Det internasjonale råd for havforskning, ICES, som gir råd om kvotefastssettelse for alle våre bestander. ICES sammenlikner tilgjengelig kunnskap både fra vitenskapelige undersøkelser og fra fiskeriene og fra marine miljø og de levende marine ressursene. Hensikten er nettopp å kunne gi kunnskapsbasert, uhildet og upolitisk råd om bl.a. beskatningsnivå til de kompetente myndighetene. ICES har organisert sitt arbeid slik at det er forskergruppen med deltakere fra ulike land som til slutt gir de endelige rådene fra ICES. For Norge som havnasjon kan man greit si at ICES rett og slett er en bærebjelke i vår forvaltning.

Forskningen på og toktene i forbindelse med NVG-sild er noe alle kyststatene til bestanden bidrar til, og vi har svært lange tidsserier for akkurat denne bestanden. Kyststatene er Norge, Russland, Island, Færøyene og EU. Til bestandsundersøkelsene benyttes forskjellige akustiske metoder. Det er viktig at best mulig teknologi benyttes, og det er ingen uenighet om at man hele tiden skal ha en kritisk vurdering av metodenes usikkerhet og begrensninger. Der er jeg helt enig med interpellanten. ICES gjennomgår og evaluerer metodene som brukes for å beregne bestander og størrelse, med noen års mellomrom. Siktemålet er å redusere usikkerheten mest mulig og sikre en best mulig rådgivning. ICES har i år avholdt et slikt metodeevalueringsmøte om NVG-sild. I oppfølgingen av dette vil Havforskningsinstituttet framover videreutvikle observasjonsmodeller, metoder og nye modeller. Og de vil starte nye måleserier.

Høsten 2016 vil Havforskningsinstituttet starte opp merking av NVG-sild for å følge vandring av og overlevelse i bestanden. Tilsvarende merking er gjennomført av makrell fra 2011, og det er forventet at denne serien skal inkluderes i den internasjonale bestandsvurderingen fra 2017. Erfaringen fra makrellmerkingen er veldig god, og det nye merkeprogrammet for NVG-sild vil gi oss et nytt målepunkt for bestandsstørrelsen.

Det er veldig viktig å være lydhør overfor dem som er

på havet, og overfor dem som lever av fiske. De er avhengige av at det er forutsigbarhet i det som skal høstes fra havet. For å sikre god dialog og godt samarbeid mellom forskning og næring opprettet departementet i juni i fjor et faglig råd for ressursforskning, FUR. FUR har representanter fra Norges Fiskarlag, Norges Kystfiskarlag, Pelagisk Forening og Havforskningsinstituttet, og det ledes nå av formannen i Norges Fiskarlag. Fiskeridirektoratet og Nærings- og fiskeridepartementet er bare observatører i utvalget. Formålet med utvalget er å utveksle informasjon om forskningsaktivitet og næringenes erfaring. I tillegg skal FUR være en arena hvor fiskerinæringen kan fremme innspill og råd om forsknings- og overvåkningsfaglige problemstillinger og prioriteringer knyttet til de viltlevende ressursene i havet. FUR er dermed det rette forum for å drøfte alle sider ved bestandsevaluering av NVG-sild, også slike tekniske spørsmål som denne diskusjonen handler om.

Det er altså på mange måter behandling av data i ICES-systemet som er den uavhengige gjennomgangen av kvaliteten på informasjonen som kommer fra kyststatene, og som ligger til grunn for rådgivning om kvotefastsettelse. Utvikling av metodikk må være en sak for forskningsinstitusjonene.

Interpellanten ber konkret om at uavhengige eksperter skal gjennomgå forskjellen i estimat etter gytetokt mellom forskere og fiskere. Jeg vil ha best mulig forskning, men å sette ned et uavhengig utvalg hver gang næring og HI er uenig, mener jeg ikke er veien å gå. Jeg er i ferd med å oppnevne et faglig råd for HI. Det faglige rådet skal bl.a. gi råd og anbefalinger om fagevalueringer av HIs programmer, herunder metodikk for datainnsamling og bestandsvurdering. Vi må leve med de resultatene vi får til enhver tid. Havforskningsinstituttet arbeider videre med en prosess for å redusere uenigheten mellom forskere og fiskere i de spørsmålene interpellanten stiller. Målet er å minske avstanden i synet på metode og tolkning.

Jeg vil avslutte med å si et ja. Det er alltid en risiko forbundet med å estimere mengde fisk i havet. Forskerens jobb er å gjøre den risikoen minst mulig. Den såkalte forvaltningsplanen for NVG-sild, som alle kyststatene er enige om, er laget for å ta høyde for denne uenigheten. Det er gjort før. Den historiske lærdommen maner til forsiktighet, og det er forsiktighet som skal gi et høyt utbytte på lang sikt.

Marit Nybakk hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Ove Bernt Trellevik (H) [16:30:14]: Takk for svaret fra statsråden.

Eg set pris på at statsråden ønskjer å prioritera marin forskning og legg opp til å følgja godt opp stortingsvedtaket på dette området. Det er veldig bra. Forsking og utvikling er blant dei innsatsfaktorane som er grunnleggjande viktig for utvikling av heile sjømatnæringa, og det er grådig viktig i dei tidene me er inne i no.

Tidlegare har me drøfta marin forskning her i Stortinget, seinast i arbeidet med stortingsmeldinga om ein konkurransedyktig sjømatindustri, og i innstillinga til ho,

Innst. 215 S for 2015–2016, kan me lesa under eit avsnitt som heiter «Forskning og marked»:

«Komiteen vil i denne sammenheng fremheve at et godt samspill mellom den offentlige innsatsen og industriaktørenes egen forskning er avgjørende for at forskningsresultatene kan omsettes til lønnsom næringsutvikling og nye arbeidsplasser.»

Stortinget ønskjer altså at me har eit endå tettare og endå betre samspel mellom academia og den forvaltningsbaserte forskinga, men òg i det arbeidet som fiskarane legg ned i forskning. Og akkurat i år har dei brukt utruleg mykje ressursar på å leiga inn ekstra fartøy og ekstra kapasitetar for nettopp å vera med og synleggjera ei anna side av denne forskinga og koma fram til andre gode anslag. Da synest eg det er litt tragisk, for eg kunne godt tenkt meg at statsråden hadde villa nytta dei resultatane som kom i år. Det hadde eg sett veldig stor pris på. Men eg tek med meg at han ønskjer å prioritera budsjettet for 2017, og eg støttar opp under at det er ei god sak.

Statsråden nemnde òg at omdømet var viktig. Det er klart at når det er eit så stort gap mellom det som fiskarar ser, og det som forskarar ser – og når han òg nemnde at ICES var berejvelken i dette – tenkjer eg at det hastar med å få løyst denne floken. For om denne ueinigheita som me opplever her i landet, spreier seg utover norske landegrensar, kan det henda mange andre òg hevdar at alt det som ICES kjem fram til, kanskje ikkje er det rette – slik at det kan verta ueinighet også med andre land om me ikkje trykkjer litt hardare på, og prøver å utsetja å redusera denne ueinigheita altfor lenge.

Eg skulle ønskja at me i samband med opptrappinga av dette var endå meir presise på at me ønskjer å redusera dette gapet fortare. Sjølv om HI viser gode taktar og tonar og ønskjer å redusera og å hjelpa til her, tenkjer eg at dei treng eit lite press på seg for å få fortgang i dette arbeidet.

Statsråd Per Sandberg [16:33:29]: Jeg vil bare gjenta at interpellanten har tatt opp en meget viktig sak. Jeg har også nevnt flere elementer som kan bidra til å bedre kunnskapsgrunnlaget som er basisen for våre beslutninger, og det skal følges opp. Masterplanen for marin forskning skal følges opp, og det skal det aldri stilles noen spørsmål om. Det synes jeg det står veldig respekt av.

Nå foregår det et stort prosjekt kalt CRISP – Centre for Research-based Innovation in Sustainable fish capture and Processing technology, veldig langt, men det er veldig viktig. Der prøver en bl.a. å måle stimstørrelser med en kalibrert sonar, i motsetning til de sonarene som fiskerne selv bruker. CRISP-forsøket innebærer at man også bruker mer tid per stim enn det man faktisk har brukt på bl.a. «Vendlatoktet», gjennom en inspeksjonsfase der en går rundt stimen og måler flere ganger, slik også fiskerne ønsker å gjøre når de inspiserer, for å estimere volum og tetthet.

Jeg registrerer med glede at her har det kommet en idé fra Havforskningsinstituttet, for Havforskningsinstituttet er også like opptatt av at vi skal fjerne denne typen uenigheter, slik at vi kommer oss raskere videre – ikke nødvendigvis med en fasit, men med best mulig grunnlag for å lykkes framover. Derfor har Havforskningsinstituttet også,

for ytterligere å styrke bruken av sonar innenfor mengdemåling av pelagisk fisk, foreslått et utvidet samarbeid med fiskerinæringen gjennom å gjennomføre flere spesialundersøkelser å la det man gjør i CRISP, i tradisjonelt fiskeri, der stimstørrelsen blir målt med sonar og stimer blir fanget og levert.

Dessuten har jeg registrert at også Havforskningsinstituttet gjerne vil at fiskere skal bli med på denne typen forskningstokt, og at forskerne blir med på fisket. Jeg tror det er et godt innspill fra Havforskningsinstituttet, og jeg vil følge det opp, for jeg tror at det kan bidra til et mer omforent syn på sonarestimat av stimstørrelse hos NVG-sild.

Så vet vi – jeg var selv nede og besøkte Kongsberg Gruppen – at det kommer nye metoder, ny teknologi, som i morgen vil gi oss de verktøyene som er nødvendig for å bli enda mer treffsikker når det gjelder å måle bestandene, slik at den typen uenighet forhåpentligvis vil forsvinne.

Oskar J. Grimstad (FrP) [16:36:49]: Problemstillinga som representanten Trellevik tar opp i denne interpellasjonen, er tidvis ein gjengangar mellom forvaltningsmiljøa og yrkesutøvarane innanfor fiskeriet, og relativt høgrøys-ta diskusjonar er då regelen framfor unnataket. Så må ein også understreke at utanfrå får fiskerinasjonen Noreg i all hovudsak ros for god forvaltning, og det med rette. På møte med EU-representantar blir dette understreka tidvis veldig ofte.

Betydninga av ICES var statsråden inne på, så det skal eg ikkje gjenta. Men når forståinga og tolkinga av volum, slik interpellanten viser til, er så dramatisk ulik, utfordrar det forståinga og ikkje minst legitimiteten til forvaltar-miljøet, og det er ingen tent med, jf. diskusjonen om om-døme. Så skal vi heller ikkje underslå at anslag kan vere vanskeleg, og at interessekonfliktar kan prege konklusjo-nane til den enkelte. Men når anslag blir så milevidt ulike som vi ser i dette eksempelet, er det eit problem. Ofte ser vi ei overdriven føre var-haldning som pregar forval-taransvarleg, og som næringa med rette tidvis kan opple-ve urett. Det er dei veldig tydelege på i kontakten med oss representantar.

Med store ressursar som no blir annonserte gjennom havsatsinga, og som blir stilt disponible, bør bestandsvo-lum vere ein viktig del, og forbetringar på dette området er noko vi forventar. Når det gjeld eksempel på kor vik-tig god bestandsforståing er, kan ein nemne makrellen og makrellkrigen, det store volumet og det endra vandrings-mønsteret som førte til avståing av store volum til andre nasjonar, til stor frustrasjon for pelagiske fiskarar – og det kan ein forstå. Den dagen vi opplever ein sterk nedgang i den førekomsten – for svingingar veit vi det vil bli – vil konfliktnivået stige, med fleire nasjonar involverte.

Ny teknologi og forbetra forståing er verktøy som bør implementerast i forvaltarmiljøa, som har ein viktig plass i denne samanhengen, og vi må ha eit system som gir HI og andre truverde når dei kjem med sine anbefalte kvote-volum. Underteikna har blitt kontakta av ressursmiljø som sit på ny teknologi som dei meiner vil gi større sikkerheit i bestandsvurderingane, noko vi alle bør etterspørje og støtte

utviklinga av. Statsråden var jo inne på eit eksempel på det i sitt siste innlegg. Det gler meg og viser at teknikken kan vi-dareutviklast og vil gi nødvendig sikkerheit, eller kanskje heller fjerne dagens usikkerheit – så langt som mogleg.

Statsråden nemnde også FUR-utvalet og kor viktig det er, og som på mange måtar vil vere ein ambassadør mel-lom forvaltninga og fiskeria, noko som eg trur er både hensiktsmessig og nødvendig.

Heilt til slutt: Takk til interpellanten for å bere til Stortinget denne viktige problemstillinga.

Geir Pollestad (Sp) [16:40:27]: Jeg vil starte med å takke interpellanten for å ta opp dette temaet, muligens smalt, men viktig.

Interpellanten er i sitt innlegg innom de fleste sider ved saken – nærmest i omtale av hver enkelt stim med fisk også – så jeg vil begrense meg til å si at det er viktig at vi har med oss at norsk ressursforvaltning er en suksesshisto-rie i stort, og at en god bestandsforskning er en viktig del av forvaltningen. Tillit er det bærende stikkordet her, men det er også viktig at det er rom for debatt rundt disse tingene, og at en praktiserer åpenhet.

Jeg vil i all hovedsak si meg enig i interpellantens første innlegg. Jeg registrerer at statsråden er godt fornøyd med både egen og regjeringens innsats på feltet. Men jeg har også behov for å si at den opptrappingsplanen for bestands- og ressursforskningen som Stortinget har gjort vedtak om, har Stortinget og opposisjonen store forventninger til når den kommer i statsbudsjettet for 2017.

Pål Farstad (V) [16:42:13]: Vi står i fare for ikke å få utløst potensialet i norsk fiskerinæring fordi vi ikke vet så mye som vi kunne ha visst om viktige fiskebestander. Norsk vårgytende sild er en slik bestand. Anbefalingene fra forskerne er kanskje mer forsiktige enn de kunne vært, hvis vi hadde visst enda mer om bestanden. Således kan fiskerinæringen, både i sjø og på land, gå glipp av store verdier, i tillegg til verdiene og de positive ringvirkninge-ne for leverandører, kystsamfunn og norsk økonomi. Dette er en av hovedgrunnene til at Venstre og jeg har vært opp-tatt av at Stortinget må bevilge mer penger til havforsk-ning – både til havforskning generelt og ikke minst til forskning på de viktigste bestandene våre.

Fra den dagen jeg kom inn på Stortinget høsten 2013, har jeg jobbet for å få opp bevilgningene til havforskning-en. I Venstres alternative budsjetter fra og med 2014-bud-sjettet har vi vært ambisiøse – ja langt mer ambisiøse enn regjeringen i satsingen på havforskning. Det har lyktes oss å få på plass verdifulle påplussinger, noe som også fram-kom i Stortingets behandling av sjømatindustrimeldingen tidligere i vår. Mye gjenstår, men det er et brukbart steg som er tatt når Stortinget samlet har pekt på behovet for økt innsats. Nå har vi forventninger til fiskeriministeren og regjeringen når det kommer til oppfølgingen av denne be-stillingen. Det var fiskeriministeren inne på i innlegget sitt tidligere i dag.

Det er på denne måten jeg som stortingsrepresentant kan og skal bidra – ikke som megler og mellommann mel-lom fisker og forsker. Jeg synes det er positivt at represen-

tanten Ove Bernt Trellevik med denne interpellasjonen får synliggjort viktige problemstillinger, for det er ikke bra at vi har denne klinsjen mellom deler – jeg sier deler – av fiskerimiljøet og havforskningen om forståelsen av bestands-situasjonen. Men det er ikke min oppgave, og det kan ikke være Stortingets oppgave, å blande seg inn i målemetoder og andre forskningsmetoder.

Jeg har stor respekt for norsk havforskning og det arbeidet som blir gjort nasjonalt og internasjonalt. Det har Havforskningsinstituttet stor anerkjennelse for. Og jeg har stor respekt for den norske fiskeren, både for fiskeren som næringsutøver og for den jobben som han eller hun gjør gjennom organisasjonene sine, både Fiskarlaget og andre organisasjoner. Jeg har hatt gleden av gjennom flere tiår å følge fiskerinæringen og havforskningen på rimelig nært hold, og jeg vet at begge parter opptrer som seriøse aktører når det gjelder hva som kan høstes av havet, fra hvert sitt ståsted. Forsker og fisker er gjensidig avhengig av å kunne utveksle informasjon, med hver sin rolle. Ikke minst derfor er jeg opptatt av at forholdet mellom partene er konstruktivt og tillitsfullt.

Jeg synes fiskeriministeren har en fornuftig tilnærming til denne saken.

Ove Bernt Trellevik (H) [16:46:12]: Eg takkar for mange gode innlegg, og ikkje minst vil eg takka statsråden, som tek til orde for at han vil vera med og medverka til at havforskinga tek i bruk nye modellar, nye metodar og nye måtar å gjera ting på i framtida. Det trur eg er viktig, skal me få til dette på ein god måte i framtida.

Eg var på ein havkonferanse i Bergen i går, og der heldt SINTEF eit innlegg. Dei tok til orde for at forskning i havet – spesielt havforskning som gjeld bestands- og ressursforskning i havet – måtte ta i bruk både sonar og ein del andre metodar, og gjerne òg bruka data frå fiske- og fangsfartøya. I dag er det jo nokre gedigne data-maskiner i fiskefartøya som går på havet, og som samlar inn enormt mykje informasjon. At me ikkje er i stand til å samla dette og bruka dette på ein god måte, er eigentleg litt kritikkkverdig. Det bør me ta med oss, i alle fall når SINTEF påpeikar at dette er fullt mogleg.

Så når det gjeld den forskinga me driv med i havet, kunne eg òg tenkt meg at det var litt meir samarbeid, at ein var meir samkøyrd, og at forskingsmiljøa utfordra kvarandre i litt større grad enn dei gjer i dag. Eg oppfattar det slik at statsråden stolar veldig sterkt på det som kjem frå havforskinga, men me høyrer jo at andre forskingsmiljø òg har tankar om både havforskning og ressursforvaltningsforskning, men òg innanfor laks, lus og den slags finst det gode forskingsmiljø som kanskje ikkje har akkurat det same synet som Havforskningsinstituttet til kvar tid. Eg tenkjer at dette òg er viktige forskingsmiljø, som vi òg bør kunna lytta til i framtida.

Skal norsk fiskerinæring og norsk sjømat hevda seg og koma seg vidare i norsk økonomi, til beste for det norske samfunnet, må ein skaffa seg betre og meir vitenskapleg dokumentasjon, både om fiskebestandane og om laks og andre område. Ein må skaffa seg betre kunnskap om dette

og ha eit betre grunnlag for avgjerder i verdikjeda i desse næringane.

Det vart nemnt frå fleire at norsk havforskning er svært høgt verdsett internasjonalt, og det har ho jo vist gjennom ei rekkje år. Men det betyr ikkje at ho kjem til å vera blant verdas beste i dette i all framtid. Viss ikkje me hjelper ho, støttar ho og hjelper ho til å utvikla seg, vert det status quo, og ein heng seg opp i ein metode for forskning som var god på 1970-talet, men som no, på 2000-talet, ikkje er brukande i det heile.

Statsråd Per Sandberg [16:49:26]: La meg først si at jeg tror all forskning ønsker å bli satt kritisk lys på, og det føler jeg også at Havforskningsinstituttet ønsker. Jeg skal ikke begi meg så mye inn i en debatt om forskning, men all forskning er jo beheftet med noe usikkerhet – det er det eneste som er sikkert. Man forvalter ut fra den kunnskapen man har i øyeblikket, og så jobber vi alle for å få det enda bedre.

Det er også derfor representanten Farstad kan skryte av, med rette, at Venstre har løftet betydningen av dette gjennom økte bevilgninger. Det er helt riktig. Og jeg er veldig glad for at Stortinget nettopp har sagt – enstemmig – at man ønsker en opptrapping når det gjelder ressursforskning. Da står jeg mye bedre rustet når jeg går inn i budsjettforhandlinger i august, i budsjett-trundene da. Det er et klart og tydelig krav fra Stortinget.

Norge er altså blant de landene i verden som bruker mest ressurser på denne type forskning, men heller ikke vi kan på noen som helst måte sette to streker under alle svar som vi har i dag. Det er fortsatt usikkerhetsmomenter, og det er derfor vi må fortsette å utvikle kunnskapen på den måten vi gjør nå.

Jeg vet ikke om det er helt riktig, men jeg prøver meg likevel: En kan faktisk si at den sildekollapsen vi hadde på 1960-tallet, var en av årsakene til at vi har så god forvaltning i dag. En måtte gjøre noe. Og så har jeg hørt fra mange i miljøet at vi fortsatt går og venter på en ny, sterk årsklasse av sild. Den siste var i 2004, slik jeg har forstått det. Derfor tror jeg det er viktig at vi går med forsiktighet her. Men som jeg sier: Det er kommet en invitasjon fra Havforskningsinstituttet, og jeg tror at næringen skal ta imot den med utstrakt hånd, der man får noen ekstraordinære tokt med undersøkelser og måter som fiskeri og næring gjennomfører selv.

Jeg kan ikke stå her uten å si: I går var jeg i Bergen på en stor konferanse som regjeringen har iverksatt: Vi skal fremme en havstrategi, vi skal fremme en bioøkonomistrategi, vi skal ha en opptrapping av ressursforskning. Vi snakker om milliarder av kroner; vi bruker altså 32–33 mrd. kr på forskning, og det stopper ikke der. Vi har behov for enda mer hvis vi alle skal ta ut de ambisjonene og det potensialet, som vi faktisk er enige om, som finnes ute i havet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [16:52:37]

Interpellasjon fra representanten Jan Bøhler til arbeids- og sosialministeren:

«De fleste minoritetsgrupper ønsker å tilpasse seg vårt arbeidsliv og våre lover, regler og normer uten særordninger. I noen områder og miljøer i Oslo og andre steder med høyere ledighet er det imidlertid grunn til bekymring for at skikker og atferd med religiøs begrunnelse blir et hinder for sysselsetting. Eksempelvis er det grupper som ikke vil jobbe på arbeidsplasser der det selges eller serveres drikkevarer med alkohol eller kjøtt som ikke er halalslaktet. Eller det er begrenset hvilke jobber man kan ta pga. bekleddning som hindrer bevegelse og kommunikasjon. Noen vil ikke jobbe der det vaskes toaletter som menn har brukt. Det at man ikke vil hilse i hånden på motsatt kjønn kan også være vanskelig å praktisere. Det blir mange typer jobber som utelukkes på denne måten.

Hvordan mener statsråden at Nav og andre etater bør arbeide med disse spørsmålene, og er hun enig i at det er behov for å utvikle klarere retningslinjer?»

Jan Bøhler (A) [16:54:04]: Innledningsvis vil jeg selv sagt understreke at de fleste minoritetsgrupper og personer gjør alt de kan for å få jobb, og at Nav gjør en iherdig og grundig jobb for å hjelpe dem inn i arbeidslivet. Det er det ingen som helst tvil om. Men det finnes også noen hindringer for å lykkes, som vi må diskutere.

I interpellasjonen i dag bygger jeg dels på egne erfaringer og dels på medieoppslag og samtaler med ansatte som jobber med dette i Nav – og andre etater. Et eksempel er en egen opplevelse, som overrasket meg, da jeg for et par år siden besøkte et arbeidstreningskurs. Vi var menn som var innom kurset – og dette var et arbeidstreningskurs for kvinner – og vi lurte etter hvert på hvorfor de ikke så på oss, hvorfor de satt og så ned. Så kom det fram at de kun hadde lov til å se på menn i nær familie, som ektemann, bestefar, barn, og vi, også de som arrangerte kurset, ble da svar skyldig. Hvor skal man egentlig begynne, hvis man tenker seg å komme ut i arbeidslivet uten en gang å kunne se på menn? Det er vel et eksempel som gjelder ganske få, men på samme tid hadde Aftenposten en artikkelserie og intervjuer med Nav-ledere, som framtrådte som anonyme. Det ble der referert:

«Nav-sjefer er kritiske til at minoritetskvinner ikke vil ta jobb eller praksisplass i kantiner hvor det serveres svin, butikker hvor det selges øl eller sykehjem hvor de må stille menn.»

Dette sto å lese i Aftenposten 5. februar 2014. En av Nav-lederne, som da framtrer som anonym, sier at han er frustrert over å ha arrangert tiltakskurs i ti–tolv år for kvinner som egentlig har en type hindringer for å komme ut i arbeidslivet som gjør at det kanskje er der man burde begynt – men man får ikke gjort noe med de hindringene.

Han som da var tjenestedirektør i Nav, Bjørn Gudbjørgsrud, uttalte i det intervjuet at han bekreftet disse problemene. Det ble også bekreftet fra Nav-kontorene i Buskerud og Østfold, hvor det hadde mindre omfang, selvsagt, enn i Oslo, og Nav-direktøren sa at mange vil ha vanskelig for å

akseptere at man ikke vil ta jobb i en kantine fordi det serveres svin der. De fleste vil ikke oppfatte det som en holdbar grunn, sa Gudbjørgsrud til Aftenposten. Han sa videre:

«Kravene om å tilpasse seg arbeidslivet er tydelige, men kanskje vi ikke praktiserer dem strengt nok.»

Disse uttalelsene bekrefter jo at dette er et farvann hvor det ikke hersker fullstendig klarhet om hvordan praksis er.

I den senere tid – de siste månedene og senest i går – har jeg hatt samtaler med Nav-ansatte og folk som jobber med dette nært innpå seg daglig, som bekrefter at situasjonen fremdeles er slik at det ikke er utviklet en klar praksis der man føler man har sterke nok holdepunkter å bygge på når man skal møte disse situasjonene.

Jeg er ikke ute etter å diskutere enkeltsaker i det hele tatt, og jeg har ingen statistikk over hvor mange dette handler om, osv., det er det i hvert fall ikke mulig for meg å skaffe. Derfor må jeg bruke noen eksempler på hva Nav-ansatte sier til meg at de sliter med i dag. Det er f.eks. at det ikke kan formidles tiltaksplasser og jobber i butikk, fordi det selges drikke med alkohol der, eller bare kjøtt som ikke er halalslaktet. Tilsvarende gjelder formidling av plasser i restauranter, kafeer, hoteller, osv. For noen gjelder det også at de ikke kan berøre motsatt kjønn. Det praktiseres først og fremst for kvinner. Kvinner kan ikke berøre menn, ikke håndhilse, og i noen tilfeller er det også et problem at kvinner heller ikke kan berøre menn i forbindelse med jobbing i omsorg og pleie, eller at man har så omfattende og tung bekleddning. Én ting er de få som har heldekkende plagg, som gjør det vanskelig å kommunisere, men også at man ellers har tung og omfattende bekleddning – som det er obligatorisk å gå med, samme hva slags bevegelser og aktiviteter som trengs på jobben – som gjør det vanskelig å kunne jobbe innenfor f.eks. rengjøring, barnehager, kjøkken, hvor det er hygienekrav, krav om arbeidsuniformer osv. Senest i går fikk jeg høre om et tilfelle hvor man hadde problemer med en person som var formidlet til en arbeidsplass, men som krevde å få fri på fredag for å være med på bønnen i moskeen – noe som var vanskelig å praktisere på den arbeidsplassen – og ikke ville dele garderobe, fordi man ikke kunne skifte sammen med andre menn, osv.

Jeg er ikke ute etter å gå i detaljer, men jeg er ute etter å få fram at man her møter problemstillinger som vi ikke har nok tak på hvordan vi skal håndtere. Det blir veldig mange yrker som blir uaktuelle. Jeg har nevnt butikker, restauranter, hoteller, pleie og omsorg og liknende, som barnehager, rengjøring, osv. Og i neste omgang, når man skal konkurrere hos en arbeidsgiver om å få en jobb, er det klart det kan være vanskelig å konkurrere på lik linje med andre arbeidssøkere hvis man har denne typen normer som grunnlag når man skal gå inn i arbeidslivet.

Jeg får inntrykk av at når Nav møter dette – og som de Nav-ansatte jeg har snakket med, forteller – er det en del usikkerhet, uklarhet, også i dag når det gjelder hvordan de skal håndtere det. Noen prøver å se det an, se om man senere kan formidle tiltak eller jobber som det er lettere for brukerne å gå inn i, hvor det er mindre av disse problemstillingene. Noen lar dem fortsette på kurs for å se om det kan skje en modningsprosess gjennom arbeidstreningskurs og forskjellige tiltak som kan gå over lang tid. Andre prio-

riterer kanskje ikke saken, lar den ligge passiv og prioriterer dem som det er større mulighet for å få inn i arbeidslivet, og da er det jo fare for at disse kan gå over på passive sosiale stønader, hvor det også er vanskelig å få til aktivitetsplikt. Det er absolutt også tilfellet, kanskje mer og mer, at noen setter hardt mot hardt og krever at de skal omstille seg, skal legge bort disse normene – disse religiøse, fundamentalistiske normene, vil jeg si – og kutter stønadene hvis de ikke vil ta imot tiltak, som, slik jeg forstår det, det er fullt ut lovgrunnlag for å gjøre.

Det er forståelig at det utvises et visst skjønn fra sak til sak, selvsagt, og ut fra den enkelte persons forutsetninger, men hvis skjønnet blir så åpent at det blir veldig forskjellig fra saksbehandler til saksbehandler, fra avdeling til avdeling og fra kontor til kontor hvordan man håndterer det, kan det bli for åpent, og det kan spre seg en misforståelse i disse fundamentalistiske miljøene om at det er mulig å unndra seg det å bli formidlet til jobber og tiltak, med en slik begrunnelse, og likevel fortsette å få stønad. Da er jeg sikker på at man gjør mange en stor bjørnetjeneste, og særlig utsatte kvinner, som følgelig vil bli utsatt for enda mer press hvis disse miljøene, disse gruppene, som vil følge disse reglene, opplever at det er mulig å lykkes med å praktisere dem, og da vil fenomenet kunne bre seg.

Så jeg mener at det er viktig at vi snakker tydelig og klart om dette, og særlig er det viktig at de som sitter i lederposisjoner på alle nivåer, gir klare signaler og opptrer entydig i disse spørsmålene.

Det er viktig å merke seg SSBs statistikk som kom 9. mai i år, som forteller at for kvinner fra land hvor det er innslag av fundamentalistisk islamisme, som jeg snakker om her, og hvor de retningene har fotfeste, er også sysselsettingen særlig lav. De som kommer fra slike land, som somaliske kvinner, viser SSBs statistikk av 9. mai at har 22 pst. sysselsetting. De som kommer fra Pakistan, har vel 30 pst., og for kvinner fra Irak, Afghanistan, Eritrea ligger det også på ca. 30 pst. Det er veldig stor forskjell mellom kvinner fra disse landene og kvinner fra land som ikke har fundamentalistiske, islamistiske retninger. Det er to-tredobbelte så høy sysselsetting blant kvinner fra Sri Lanka og fra India. De forskjellene har sikkert mange årsaker, men en av dem kan være den islamistiske fundamentalismen, som slår inn i noen miljøer, som jeg har snakket om.

Jeg vet at statsråden har solid bakgrunn fra Oslo-politikken, med å jobbe med politikken i bystyret og i byråd, og jeg ser fram til å høre om hvordan statsråden vurderer, om det er behov for å utvikle dette arbeidet på en klarere måte innenfor Nav, og om det er andre ting hun vil ta opp når det gjelder hvordan vi skal jobbe med det.

Statsråd Anniken Hauglie [17:04:31]: Aller først vil jeg takke interpellanten for et prinsipielt viktig spørsmål. Spørsmålet berører sentrale verdier som kan bli satt på prøve i et demokratisk og mangfoldig samfunn, og jeg mener – i likhet med interpellanten – at det er viktig å ha en bevissthet rundt slike problemstillinger.

De fleste som tilhører en minoritetsgruppe vil, som andre arbeidssøkere, søke seg til yrker som samsvarer med

deres kompetanse og interesser, og til arbeidsplasser hvor de kan utføre arbeidsoppgavene sine fullt ut. De som av religiøse årsaker eller av samvittighetsgrunner ikke vil utføre bestemte oppgaver, kan som oftest unngå disse ved å søke seg til andre jobber eller finne smidige løsninger på arbeidsplassen hvor de er. Som regel er dette noe som finner sine løsninger, og slik bør det være. Enhver utfordring tilsier ikke offentlige inngrep.

Interpellantens utgangspunkt er imidlertid et annet, fordi det forutsetter at offentlige etater er involvert. Et eksempel kan være når en person som mottar stønad fra Nav, får et tilbud om jobb, men velger å takke nei på grunn av at oppgavene strider mot religiøs overbevisning, slik som også interpellanten hadde flere eksempler på. I slike tilfeller er vedkommende ikke i en situasjon hvor de kan velge fritt og samtidig beholde stønaden.

Ved mottak av dagpenger under ledighet stilles det krav til at dagpengemottakeren skal være disponibel for arbeidsmarkedet. Det innebærer at vedkommende må være reell arbeidssøker, jf. folketrygdloven § 4-5, og villig til å ta ethvert arbeid som er lønnet etter tariff eller sedvane hvor som helst i Norge, og uavhengig av om det er heltid eller deltid. Retten til dagpenger kan falle bort i et begrenset tidsrom dersom arbeidssøker uten rimelig grunn nekter å motta tilbud om arbeid. I § 4-5 annet ledd åpnes det for at man kan anses å være reell arbeidssøker selv om man bare søker deltidsarbeid eller arbeid innenfor et begrenset geografisk område, eller dersom alder eller tungtveiende sosiale hensyn knyttet til helse, omsorgsansvar for små barn eller pleietrengende i nær familie tilsier det. Folketrygdloven har ingen bestemmelser om mulighet til å begrense disponibiliteten på grunnlag av livssyn eller religiøs overbevisning.

Jeg har derfor bedt Arbeids- og velferdsdirektoratet om å vurdere interpellantens spørsmål. Direktoratet gir uttrykk for at de er kjent med de problemstillinger som reises – vi har jo alle også lest om dem i mediene og fått høre det på annet vis – men direktoratet opplever at både regelverket og Navs egen veilednings- og opplæringsplattform er klar på dette området. Religiøst betingede yrkespreferanser skal som utgangspunkt ikke anses som tilstrekkelig grunn for å motsette seg enkelte oppgaver, men alle slike saker er avhengig av at det gjøres konkrete vurderinger. Direktoratet understreker viktigheten av å bruke tid på å gi god informasjon om hva som kreves i norsk arbeidsliv, at det fokuseres på muligheter og hva den enkelte kan gjøre, og at den enkelte blir orientert om hva som kan bli konsekvensene av å motsette seg bestemte typer oppgaver. Ofte vil det være slik at om en arbeidssøker skulle ha motforestillinger mot visse arbeidsoppgaver, vil det i realiteten være mange yrker vedkommende kan rette seg inn mot.

Også for dem som mottar økonomisk sosialhjelp, er muligheten for å delta i arbeidslivet sentralt. Økonomisk sosialhjelp er en subsidiær ytelse som innebærer at den enkelte skal utnytte fullt ut alle reelle muligheter til å forsørge seg selv ved f.eks. arbeid før det foreligger en rett til stønaden. I Arbeids- og velferdsdirektoratets rundskriv med merknader til loven framgår det at kravet om å skaffe seg arbeid må vurderes konkret ut fra tjenestemottakers helhet-

lige situasjon, men utgangspunktet er at den som søker arbeid, ikke kan velge bare å ta spesielle typer arbeid, men må ta det arbeidet som finnes, og som vedkommende er kvalifisert for. Det kan imidlertid foreligge forhold, f.eks. knyttet til barn eller egen helse, som gjør at kommuner må vurdere konkret hvilke krav som skal stilles i hvert enkelt tilfelle. Samtidig er det helt klart at regjeringen har fokus på overgang til arbeid og vil legge til rette for at kommunene i større grad kan stille vilkår om aktivitet ved mottak av sosialhjelp.

Jeg anser ikke, med bakgrunn i interpellantens spørsmål, at det er behov for å utvikle klarere retningslinjer på dette området nå. Samtidig mener jeg vi trenger mer kunnskap og kanskje også refleksjon om samvittighetsfrihetens plass i norsk arbeidsliv. Regjeringen nedsatte i mars 2015 et utvalg som skal vurdere og utrede forhold rundt arbeidstakeres samvittighetsfrihet ved utførelse av arbeidsoppgaver. Samvittighetsutvalget skal levere sin utredning i løpet av høsten 2016. Behovet for å utvikle klarere retningslinjer vil eventuelt bli vurdert i lys av dette.

Jeg sa innledningsvis at interpellantens spørsmål er prinsipielt viktig. Jeg har imidlertid ikke grunnlag for å kalle det et omfattende problem. Etter mitt syn er det andre forhold som utgjør langt større barrierer mot minoritetsgruppers arbeidsdeltakelse enn deres medbrakte skikker. Mange innvandrere mangler i dag kompetanse som etterspørres i norsk arbeidsliv, eller de mangler godkjenning av utdanning fra hjemlandet. Flere behersker norsk dårlig. Mange av dem som behersker norsk dårlig, har også bodd her i mange år. Noen sliter med å komme inn hos arbeidsgivere på grunn av svakt nettverk og manglende referanser. Vi vet også fra flere undersøkelser at diskriminering kan forekomme.

Regjeringen har nylig lagt fram en integreringsmelding som inneholder en rekke tiltak som skal gjøre det lettere for innvandrere med fluktbakgrunn å komme over i arbeid eller utdanning. Det er også nedsatt et ekspertutvalg som skal se på langsiktige konsekvenser av høy innvandring og bl.a. vurdere hvordan dette kan påvirke samhold og hva som kan bidra til å redusere faren for polarisering og konflikt og styrke fellesskapsfølelsen i samfunnet. Regjeringen er opptatt av og vil motvirke at det utvikler seg «parallelsamfunn», slik vi har sett i mange land rundt oss.

Fokus på arbeid er understreket i den nye Meld. St. 33 for 2015–2016, NAV i en ny tid – for arbeid og aktivitet, som ble lagt fram tidligere denne måneden, og i Prop. 122 S for 2015–2016, Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2016. Innsats som sikrer høy sysselsetting og lav ledighet, vil være blant de viktigste satsingsområdene for denne regjeringen i årene framover.

Vi har også litt tidligere i dag hatt et møte i Arbeids- og pensjonspolitisk råd, hvor alle de store hovedorganisasjonene deltar, hvor vi har blitt enige om og underskrevet en samarbeidserklæring som nettopp har til hensikt å få de nyankomne innvandrerne raskere tilbake i arbeid, og erklæringen er en klar forpliktelse fra både arbeidstaker- og arbeidsgiversiden og myndighetene i hvordan vi skal jobbe framover for å integrere flere i norsk arbeidsliv.

Jan Bøhler (A) [17:12:47]: Jeg er helt enig med statsråden i at det er mange andre store barrierer når det gjelder å komme inn i arbeidslivet for minoritetsgrupper, som språk – som er nevnt – som fordommer i det norske samfunnet. De tingene har vi diskutert masse, men jeg føler at det jeg har tatt opp i dag, har vi diskutert mindre, og at det også er behov for å snakke om det. Så jeg mener at det ikke står i motsetning til hverandre.

Blant disse gruppene som jeg nevnte, gruppen av kvinner som kommer fra land hvor det er betydelig innslag av fundamentalistisk islamisme – med disse holdningene og disse reglene man skal prøve å praktisere og prøve å presse på kvinnene, og hvor det er 20–30 pst. deltagelse i arbeidslivet i Norge blant kvinnene – er det veldig mange som ikke er i nærheten av Nav eller i nærheten av arbeidsmarkedet, de er altså hjemmeværende. Og en av grunnene til at de er hjemmeværende og aldri har prøvd seg inn mot arbeidsmarkedet og derved aldri har lært språket eller fått den muligheten som andre har, kan være disse normene og kravene til bekledning, til ikke å berøre menn og til ikke å jobbe der det er alkohol og ikke halalslaktet kjøtt – ting jeg nevnte.

Man kan spørre: Gjelder dette mange, gjelder det få? Jeg har ikke påtatt meg å ha et anslag på det, men jeg vil si at vi har noen fundamentalistiske islamistiske retninger som er representert også med slike absolutte holdninger, som er representert også i enkelte moskémiljøer i Oslo. Noen av retningene kaller seg vel salafister, wahabister, og en stor ungdomsorganisasjon som Islam Net, hvor det også fins innslag av dette, samler flere hundre ungdommer på sine stevner. Så vi må være klar over at dette er ikke bare snakk om gammelt tankegods som er i ferd med å dø vekke, men det også snakk om tankegods som har et visst fotfeste i enkelte miljøer, uten at jeg skal anslå omfanget, utover det at jeg stadig hører om det, også fra dem som jobber med formidling i Nav og i andre etater som er berørt av dette. Derfor mener jeg at vi gjør oss selv en bjørnetjeneste, gjør de kvinnene og andre som er berørt, en bjørnetjeneste, hvis vi ikke snakker om det. Det oppfatter jeg absolutt at statsråden ville og begynte på. Jeg kjenner ikke retningslinjene i Nav godt nok til at jeg skal påta meg å si den eller den retningslinjen må presiseres, men i hvert fall fra dem som jobber med det helt i førstelinjen, meldes det at det er forskjellig praksis, uklar praksis, så det er i hvert fall behov for mer kommunikasjon, mer diskusjon om dette innenfor Nav og mer oppbygging av beste praksis. Jeg syns et myndig Nav er et godt slagord, og det gjenstår nok en del på dette feltet for å få det til virkelig å virke.

Statsråd Anniken Hauglie [17:16:04]: Dette er en interessant diskusjon, og det er i grunnen ikke noen enkle svar på de problemstillingene som reises heller. Sett fra mitt ståsted er det nok ikke lovene, reglene eller retningslinjene som er problemet, for de er der, og de er også ganske tydelige, men det kan være praktiseringen av reglene som kanskje ikke er i tråd med det vi isolert sett skulle ønske. Men samtidig kan det være flere grunner til at regler praktiseres liberalt, om man kan si det også, det kan være manglende kompetanse hos ansatte selv på hvordan man

skal tolke regelverket. Det er ett forhold. Det kan selvfølgelig være at man er velmenende og tror at dette er det man bør gjøre, man ønsker å forstå dem man møter på av klienter osv. Men det kan også være at ansatte tolker regelverket liberalt også fordi de frykter at en streng praktisering kan gjøre at man mister personene, at personer som man ønsker å holde i folden, glipper ved at man er for streng. Så jeg tror det kan være flere grunner til at ansatte eventuelt ikke praktiserer regelverket så strengt som det vi ideelt sett kanskje mener at de skulle, uten at jeg nødvendigvis kan – jeg holdt på å si – dømme de ansatte for det. Jeg vet fra min erfaring fra Oslo at ansatte der ute i førstelinjen står i et konstant spenningsforhold, hvor man på den ene siden skal praktisere et regelverk som vi ønsker at vi skal praktisere, og samtidig ser vi fra tid til annen også at regelverket og realitetene kanskje ikke alltid er like avstemt, og man må gjøre konkrete individuelle vurderinger.

I forbindelse med integreringsmeldingen, som nå ligger til behandling i Stortinget, har vi også sagt helt tydelig at vi skal starte tidligere med samfunnskunnskap i mottakene, uavhengig av om folk skal bo i Norge eller sendes ut. Noe av grunnen til det er at vi ønsker nettopp å tydeliggjøre hvilke verdier vi legger til grunn i det norske samfunnet, hvilke forventninger vi har til hverandre, og på den måten også hjelpe dem som kommer og skal bo her en stund eller bo her permanent, til å forstå hvordan det norske samfunnet fungerer med tanke på forholdet mellom kjønn, forholdet mellom voksne og barn og også hvordan det norske samfunnslivet og arbeidslivet fungerer. Integrering er smertefullt, det tar tid, og vi må alle være villig til å gjøre det som kreves.

Til denne konkrete problemstillingen som interpellanten har tatt opp, tror jeg som sagt ikke det nødvendigvis er regelverket i seg selv som er problemet, men det kan være praktiseringen. Men det kan også dreie seg om kunnskap og kompetanse rundt disse problemstillingene.

Bente Stein Mathisen (H) [17:19:04]: Jeg vil også takke interpellanten for å ha tatt opp et viktig tema. Det er dessverre slik at mange innvandrere strever med å komme inn i arbeidslivet, selv om mange prøver veldig hardt og sender mange søknader. Ifølge Nav er arbeidsledigheten blant førstegenerasjons innvandrere tre ganger så høy som i befolkningen for øvrig. Det bør bekymre oss alle sammen.

Her har vi som samfunn en stor utfordring og en jobb å gjøre. Vi må få til en endring i denne statistikken. Hva kan våre nye landsmenn bidra med? Hvordan kan vi utnytte deres kompetanse og tilrettelegge slik at de får nødvendig kompetanse, slik at de får en fot innenfor arbeidslivet? Det å ha en jobb vet alle betyr veldig mye for oss mennesker. Uten arbeid er det lett å miste selvrespekten, og vi vet også at livskvaliteten blir dårligere. Derfor er det så viktig at alle som kan og har helse til det, kan få en jobb å gå til.

Interpellanten sier han er bekymret over den høye arbeidsledigheten i noen innvandremiljøer, ikke minst når skikker og atferd av religiøs karakter er begrunnelsen og en hindring for at folk kommer i jobb, f.eks. når noen takker nei til arbeid fordi det er i konflikt med religiøs overbevisning, som vi fikk mange eksempler på.

Jeg vet ikke hvor stort og utbredt dette problemet er. Jeg tror ikke det er så veldig stort. Da tror jeg faktisk at vi i arbeids- og sosialkomiteen hadde fått mange henvendelser om akkurat dette. Det har vi ikke fått. Men jeg har nok også hørt om enkelttilfeller, som det ble referert til her, men tilbakemeldingen som jeg har fått fra Nav, er at hvis arbeidsledige ikke tar imot tilbud om jobb eller deltar på aktivitet, er det altså snakk om å få trekk i ytelse. Regelverket er veldig klart på dette området. Ingen kan selvfølgelig tvinges til å jobbe, men prisen vil da være at ytelsene blir redusert eller borte. Det må selvfølgelig komme klart frem. Er man i stand til å jobbe og har helse til det, skal man yte før man tar imot ytelse fra staten.

Så er det viktig å legge til rette på arbeidsplasser og se muligheter og løsninger i møte med ansatte med religiøs begrunnet adferd. Jeg kjenner til sykehjem hvor det er muslimske pleiere, hvor det brukes tynne plasthansker når det serveres mat, eller når man håndterer bl.a. svinekjøtt. Det er jo ikke noe problem, og egentlig er det ganske hygienisk.

Det er viktig å bli kjent med hvilke regler og skikker som gjelder i møte med andre land og fremmede kulturer. Det gjelder også oss, når vi er fremmede i andre land. Det handler om respekt og kulturforståelse. De som kommer til vårt land, må få innføring i hvilke lover og regler vi har, og hvordan vårt samfunn fungerer. Da viser jeg til integreringsmeldingen og til introduksjonskurs og hvor viktig det er å få kunnskap.

Jeg har nevnt det i denne salen før, men Telenor har lenge vært en foregangsbedrift når det gjelder å inkludere innvandrere fra ikke-vestlige land inn i arbeidslivet, særlig folk med høyere utdanning. I samarbeid med Nav har de utarbeidet programmet Telenor Integration for høyt utdannede innvandrere fra asiatiske land, og programmet er en målrettet innsats mot de utfordringer mennesker fra ikke-vestlige land har i møte med norsk arbeidsliv. Det handler om kulturforskjeller, kommunikasjon og væremåte. Deltakerne får verdifull kunnskap og reell arbeidserfaring i Telenor eller i bedrifter som Telenor samarbeider med, og de får innføring i uformelle og formelle regler i norsk arbeidsliv og opplæring og bistand i jobbsøking. Dette er et vinn-vinn-prosjekt, og det er viktig at deltakerne får vist hva de kan, og at samfunnet får brukt tilgjengelig arbeidskraft for å skape verdier. Dette programmet har vært en kjempesuksess, og av dem som har søkt på dette programmet, har faktisk tre av fire kommet i jobb.

Samarbeid med det ordinære arbeidslivet er en suksessfaktor for å lykkes, og vi har en regjering som er opptatt av resultater og hva som virker. Derfor vil også regjeringen styrke ordningen med arbeidspraksis og arbeidstrening innenfor ordinært arbeidsliv, motivere arbeidsgivere til i større grad å ta sjansen på å ansette folk som en er litt usikker på, ved å tilby ulike tilretteleggingsordninger, øke bruken av lønnstilskudd og etablere en ny oppfølgings- og tilretteleggingsavtale, som sikrer både arbeidsgiver og tiltaksdeltaker oppfølging og kontaktperson i Nav. Skal vi lykkes med å inkludere flere i arbeid, må alle være med og bidra. Vi må være gode på kommunikasjon. Nav må, sammen med næringslivet, være tydelig på hva som forventes av ar-

beidstakere i Norge – hvilke regler som gjelder, med tanke på adferd, bedriftskultur og bekledning, f.eks. Det er viktig ikke å se seg blind på problemene, men heller heie på de bedriftene og de arbeidsplassene som ser mulighetene og ikke begrensningene.

Karin Andersen (SV) [17:24:03]: Jeg synes vi skal heie på de kvinnene som har brutt disse kjønnsbarrierene, og særlig på mange av de unge jentene som nå står fram og er veldig tydelige stemmer for å ville bryte disse gamle kjønnsrollene. Det ser vi også i utdanningssystemet nå, så jeg tror vi også skal tørre å se at det går framover. Det er ikke lenger siden enn da jeg var ung mor og søkte på en jobb her i Oslo, at den som eide den butikken, spurte: Får De lov til dette av Deres mann, da, fru Andersen? Så vi må tenke at det tar litt tid.

Interpellanten nevnte at dette var veldig fundamentalistiske, religiøse miljøer – og de finnes sikkert: Men dette handler altså mer om tradisjoner, det at det å være et ordentlig kvinnfolk handler om å holde seg hjemme og passe ungene. For å si det slik: Innenfor mitt liv har det vært slik. En må bryte det, og det er ganske tungt for de jentene og de kvinnene som må gjøre det, for de får beskjed om at de gjør noe som er galt mot familien sin og mot barna sine, og da må vi hjelpe dem, vi må heie på dem. Da må vi lage noen arenaer hvor det er trygt for dem å være. Norske Kvinners Sanitetsforening gjør en fantastisk jobb, for de kan skaffe noen av disse kvinnearenaene der en kan komme og ta de første stegene. Jobbsjansen er en annen bra ordning, som jeg oppfordrer statsråden til å stå på i hundre for å få mer av, og også bruke kvalifiseringsprogrammet mye mer.

Så nevnte interpellanten noen av disse problemene som kan oppstå knyttet til enkelte arbeidsplasser. Det har jeg hørt også. Jeg var på en stor konferanse på Hamar, der imamen i menigheten var. Han sa hva han svarte når det var noen i hans menighet som sa at de ikke kunne jobbe i butikk, f.eks., fordi det ble solgt alkohol der. Han sa: Da svarer jeg at det er der inntektene kommer fra – det er bl.a. den alkoholen som betaler lønnen din og det du får å leve av, og den hjelpen du får i Norge, så hvis du ikke kan ta den jobben, kan du heller ikke ta imot de pengene, for de kommer fra samme sted. Han sa at det virker bestandig.

I Stange kommune har de utviklet arbeidsantrekk til f.eks. somaliske kvinner som gjør at de kan klare å utføre arbeidet sitt. Jeg hørte en representant fra Høyre her snakke om andre typer tilpasninger. Jeg må nok innrømme at det å stille i stand mat med plasthansker på er greit, men omsorg til gamle mennesker som kanskje trenger at noen også tar på en, kan ikke gis med plasthansker på. Men det kan hende det tar litt tid å bryte noen av disse tabuene. Vi må gjøre det, men jeg er veldig enig i det statsråden sier om at også en individuell behandling må til. Da handler det, tror jeg, noen ganger om at de som jobber enten i introduksjonsprogrammet – for det skal i hvert fall de nye som kommer nå, igjen – eller i Nav, som skal hjelpe dem som har vært her en stund, også må ha tid til å jobbe med dette, for det er veldig ofte holdningsendringer som må til, ikke minst det å sette mot i dem som lever i sosiale tradisjoner der en virkelig må bryte barrierer og slåss for å få det til.

Så er det umulig å hoppe bukk over at regjeringen har kuttet i norskopplæringen til dem som nå sitter og venter på mottak. Det er ikke noe godt integreringstiltak. At de da har tenkt å ha opplæring i folkeskikk og i skikk og bruk i Norge, er bra, men det spiser også av norskopplæringen, så det burde komme i tillegg.

Så vil jeg nevne dette med etablererkompetanse. For en del av de kvinnene som i hvert fall har vært knyttet til noen prosjekter før, har det å få etablererkompetanse, å kunne starte for seg sjøl, vært en mulighet til å bryte barrierer, særlig der en blir diskriminert, som også statsråden var inne på. Det er også et element her at noen blir diskriminert, og det blir jo dobbelt opp for disse kvinnene hvis de egentlig ikke får lov hjemme til å gå ut i arbeidslivet, og når de prøver, får de heller ikke jobb.

Jeg tror at dette kommer til å gå bra, for jeg ser på de yngre generasjonene at de er på full fart inn både i arbeidslivet, i academia og over alt, og vi må heie på dem. Så må vi ha noen tålmodige, langsiktige tiltak for de kvinnene som må bryte disse tradisjonene, for de trenger støtte når de skal gjøre en så vanskelig omstilling.

Jan Bøhler (A) [17:29:33]: Jeg vil takke for gode innlegg fra både representanten Stein Mathisen og representanten Karin Andersen, som hadde noen viktige poenger, og jeg takker igjen for innleggene fra statsråden.

Jeg er helt enig med representanten Andersen i at vi skal heie på de jentene. En av de tingene som ga meg impulsen til å ta opp dette og gjøre noe med det, var at jeg så en ungdom som jobbet i en butikk og ble skjelt ut av «moralpolitiet» fordi han jobbet der. Når vi skal støtte dem, må vi også være i stand til å snakke om problemet. For det er ikke alle som har det like enkelt, og de trenger at storsamfunnet og alle som er ledere der, gir klare signaler.

Det er veldig viktig, som representanten Andersen var inne på, å samarbeide med moskeene og imamene, ta opp disse spørsmålene med dem og få gitt klare signaler til dem fra dem som vil være med på det. Men det er ikke alle steder det er like enkelt, og da må vi ta diskusjonen.

Det som representanten Stein Mathisen sa om at man ikke har fått mange eksempler til arbeids- og sosialkomiteen – ja, det forstår jeg. Jeg får jo det inntrykket at de ansatte i Nav som jeg snakker med, og andre liksom har en selvjustis – dette skal man ikke snakke for mye om. Man er redd for å nøre opp under fordommer. Det er delvis sånn, og delvis har systemet noen sånne føringer. Jeg tror det er viktig at for å kunne forebygge fordommer på en ærlig og troverdig måte må vi også snakke om den typen problemer. Den tabben tror jeg man har gjort i Sverige, i drabantbyer der, at man ikke har hatt «lov» til å ta sånne debatter. Det må vi være i stand til å gjøre. Derfor tror jeg det statsråden var inne på om å bygge kunnskap og kompetanse helt ut i førstelinjen i Nav rundt dette og diskutere erfaringer, forsøke å lage en mer ensartet praksis, som man blir tryggere på, ville være veldig fornuftig, særlig i de områdene der man har størst utfordringer – som jeg er helt sikker på.

Jeg synes også det var interessant at statsråden sa at når det gjaldt folketrygdloven, lå det ingen direkte føringer med tanke på dette, og at hun hadde bedt direktoratet eller

hvem det var, om å se på den delen. Det er fint, og jeg håper at det også framover vil bli tatt initiativer til at man jobber mer aktivt og tydelig med dette, at man setter ord på det i Nav-systemet, og at vi andre også kan gjøre en jobb i det samarbeidet vi har med moskémiljøer og andre.

Dette er en samfunnsdebatt som vi ikke kan la dø hen. Sånn som jeg opplever det, er det ikke gitt at det ender der at disse holdningene, reglene, fundamentalistiske dogmene, blir drevet tilbake. Vi har som sagt nå store ungdomsorganisasjoner der disse har betydelig oppslutning.

Statsråd Anniken Hauglie [17:32:54]: Det er ingen tvil om at kompetanse og bevissthet om dette er viktig.

Ifølge Arbeids- og velferdsdirektoratet er det drevet systematisk kompetansebygging og tverrkulturell veiledning i førstelinjen de senere årene. Man har en fordypningsmodul, veiledning av brukere med innvandrerbakgrunn, som også tar opp spørsmål knyttet til kulturelt betingede preferanser med tanke på tiltak og jobb.

Nav skal hjelpe arbeidssøkere med å få seg jobb og arbeidsgivere med å finne nødvendig arbeidskraft og har sånn sett et stort ansvar for å motvirke etnisk diskriminering. I etaten har man utviklet retningslinjer for å motvirke etnisk diskriminering i forbindelse med arbeidsformidling i Nav. Gjennom en del AMO-kurs som er tilpasset innvandrere med behov for økt kompetanse, tas også interpellasjonens temaer opp, og det vektlegges også god informasjon om den enkelte arbeidssøkers muligheter og begrensninger og de krav som stilles i norsk arbeidsliv og Nav.

Jeg tror også, som representanten Andersen, at det er avgjørende viktig at vi som majoritetsbefolkning støtter opp under og heier fram alle de krefter som vi nå ser kommer, de unge røstene som tar til motmæle mot antiliberale holdninger og konservativ livsstil. Vi ser at mange har slitt oppgjennom, mens majoritetssamfunnet har vært pinlig tause når de har kjempet sin ganske tøffe og brutale kamp. Nå ser vi at det vokser fram en generasjon som det er viktig at vi heier fram.

I Norge skal alle jobbe – helt eller delvis – såfremt de kan. Jeg er opptatt av at våre velferdsordninger og vårt lov- og regelverk skal understøtte det. Vi kan ikke akseptere at man velger å isolere seg av religiøse grunner. Det er vår oppgave å bidra til at flest mulig deltar helt eller delvis i aktivitet eller jobb. Sånn sett synes jeg at denne diskusjonen og debatten har vært god. Jeg er glad for at interpellanten har tatt dette opp. Og så tror jeg nok at dette helt sikkert kommer til å gå bra, men det kommer ikke til å gå bra av seg selv, vi må alle stå opp for de verdiene vi mener er viktige.

Presidenten: Debatten i sak nr. 8 er dermed omme.

Sak nr. 9 [17:35:22]

Interpellasjon fra representanten Åse Michaelsen til samferdselsministeren:

«Regjeringen har vektlagt at en av deres viktigste samferdselsoppgaver er å forbedre folks reisehverdag og næringslivets transportbehov. Det har gitt utslag i kraftig vekst i bevilgningene til vei og jernbane. Samtidig viste regjeringens nylige konferanse at bruk av teknologi og digitalisering av folks hverdag kan påvirke både reisevaner, transportsystemer og kjøretøy. Det blir mer sannsynlig at industrien vil ha utslippsfrie, autonome kjøretøy som gir et «individuellt kollektivtilbud». Dette utfordrer nasjonale regelverk og fordrer god fysisk infrastruktur så vel som høykapasitets telekommunikasjonssystemer. Autonome elektriske minibusser hvor rutemønsteret utvikles basert på den reisendes bestillinger, samtidig som det tilknytter seg sentrale kollektivpunkter, vil gi bedre mobilitet for folk, samtidig som viktige miljømålsettinger innfris.

Hvilke visjoner har regjeringen for modernisering av transportsektoren?»

Åse Michaelsen (FrP) [17:36:43]: Nye teknologiske framskritt utvikles hver eneste dag. Vi lar oss fascinere over gressklippere som klipper plenen av seg selv, støvsugere som støvsuger bilen, bilen vår som blander ned fjernlyset selv og smarttelefonen vår som nesten fra dag til dag tilbyr nye løsninger som kan gjøre hverdagen vår enklere. Dette er spennende. Nå er det riktignok enkle ting vi lar oss glede over, som allerede nå er gårdsdagens teknologi og bare småting sett i forhold til de virkelig store teknologiske framskrittene vi står overfor. Innenfor bl.a. transportsektoren blir vi stadig presentert for nye løsninger der det ene overgår det andre – ja, det er nesten til å miste pusten av – det være seg innenfor kollektivtransport, persontransport, bilindustri, miljøteknologi, infrastrukturutvikling og ikke minst innenfor arbeidet med sikkerhet.

Ny nasjonal transportplan for perioden 2018–2029 jobbes det nå intensivt med på mange fronter. Partigruppene gjør arbeid lokalt og på fylkesnivå. Det legges ned mye arbeid i Stortinget, og regjeringen jobber hver dag med sitt forslag til en ny plan.

Med dette i bakhodet er det svært viktig for oss å være oppdatert på hvilke teknologiske utviklinger vi faktisk står overfor innen transportsektoren. Det er kun én ting vi vet helt sikkert, og det er at morgendagen ikke vil være lik dagen i dag. Fortiden blir framtid. Det er stadig debatter her i Stortinget og i offentlige fora om hvordan vi skal legge til rette for framtidig utvikling, og om vi skal regulere og styre det, eller la teknologiutviklingen komme av seg selv. Vi skal faktisk ikke så altfor mange årene tilbake for mobiltelefonen, slik vi kjenner den i dag, var helt annerledes. Utviklingen går som sagt veldig fort. Ny nasjonal transportplan skal ses over en tolvårsperiode, og de transportformer vi kjenner til i dag, vil med liten sannsynlighet se helt like ut om bare få år. Dette må vi ta inn over oss i arbeidet med denne planen, men også i vårt daglige politiske virke.

Det har gått sport i å være strengest, snakke høyest og være mest reguleringsvillig hva gjelder transportsektoren. Bilstene skal stadig pålegges nye avgifter, næringer innenfor kollektiv, skipsfart og andre aktører skal pålegges

krav, forskrifter og fordyrende regler – dette til tross for at all erfaring viser at markedet regulerer dette på en utmerket måte selv. Vi legger til rette, og markedet følger lojalt etter.

Jeg vil tillate meg å vie to ord til diskusjonene rundt E18 gjennom Asker, Bærum og Oslo. Det forhandles i disse dager mellom partiene om hvordan denne skal bli for fremtiden. Det skal diskuteres om veien er for stor, om biltrafikken må ned og om bomtakster må opp, og det er egentlig rett og slett utrolig, for det har ikke vært snakket så veldig mye om framtidens løsninger. Med teknologiutviklingen vi ser på alle områder hver dag, og da spesielt innenfor transportsektoren, kan vi med sikkerhet si at vi må bygge veier for biler også i fremtiden. Folk kommer til å fortsette å kjøre bil, vi kommer til å trenge veier, og det kommer til å øke på.

Kjøretøyene vi er vant med i dag, vil ikke være like i morgen, og det er beklagelig at ikke partiene som motsetter seg utbygging av vei i Norge, tar inn over seg denne utviklingen. For eksempel vil framtidens tog sannsynligvis ikke gå på egne skinner, men gå på vei. Det minner meg også mye om den reklamen som mange her i salen sikkert har hørt om – den reklamen om været over Skagerrak, hvor en har satt ned hastigheten for selvflyvende biler. Vi kan le av det nå, men «why not?»

I Aftenposten i dag står det følgende om førerløse biler:

«Daimler-sjef Dieter Zetsche sa i fjor at «var det et rykte om at Mercedes eller Daimler planlegger å bygge smarttelefoner, så ville ikke Apple vært søvnløs om natten; og det samme gjelder for meg».»

Videre står det:

«Porsche konsernsjef Oliver Blume sa for et par måneder siden, at «en Iphone hører hjemme i lommen, ikke på veien».»

Da ser vi egentlig at innovasjon er svært vanskelig i store og vellykkede bedrifter. Man må balansere ønsket om risikofylt nyskaping med samtidig forsvar av den bestående forretningsmodellen under press. Til tross for dette ønsket om nytenkning forventer eierne, ansatte og relaterte parter økonomisk stabilitet og forutsigbar forretning og drift. Men innovasjon er uforutsigbart, og satsingen må være langsiktig og toppstyrt, fra en allerede overbelastet ledelse. Den krever nye organisasjonsprinsipper, nye ledermodeller og nye talenter. På kort sikt virker det mer ansvarlig å utsette endringene, styre unna ny risiko og oppnå sine og selskapets kortsiktige mål. Derfor argumenterer altfor mange etablerte ledere som våre venner over, og overbeviser seg selv og sine om trygge inngangsbarrierer i form av leverandørkjede, ressursknapphet, regulering eller en eller annen unik ressurs de fortsatt kontrollerer. Det er jo nettopp det som er utfordringen: å klare å se framover, klare å gi slipp på det eksisterende og være åpen for nye løsninger.

Det står også følgende i Aftenposten i dag:

«Noen sier at det ikke lenger er de store fiskene som spiser de små, men de raske som spiser de trege. Det er fortsatt de store som kommer til å sette tonen og takten for fremtidig forretning, men det blir noen nye mega-fisker. De er i ferd med å vokse seg store nå. Vi har

ikke tid til å la være å dyrke frem noen unike og raske konkurrenter.»

Alle husker Nokia. I Aftenposten i dag står det også:

«Nokia hadde verdens beste mobiltelefon; derfor hastet det ikke med smarttelefoner.»

Og da må en jo spørre seg: Er din tjeneste, ditt produkt, din bil eller ditt nyutviklede produkt i dag like uerstattelig om en uke, om en måned, om et år? Det er nettopp denne utviklingen som det er viktig nå å ta del i.

Jeg ser fram til å høre statsrådets svar på en del av disse utfordringene. Jeg håper at vi med denne debatten vil komme videre. Det haster, nettopp på grunn av at teknologien som vi har nå – klokken kvart på seks – i morgen på samme tid allerede er kommet et skritt videre.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [17:44:07]: Takk til representanten Michaelsen for invitasjonen til å debattere et viktig tema. Ja, faktisk blir dette på mange måter forløperen til en viktig debatt som vi også skal ha om Nasjonal transportplan. La oss håpe at det er flere enn Fremskrittspartiet og Høyre som er engasjert i denne debatten – når jeg nå kikker utover stortingssalen.

Framtiden er ukjent når det gjelder de teknologiske løsningene vi kan få. Desto viktigere er det at vi er forberedt på de mulighetene som dukker opp.

Det er både lange og korte linjer i denne debatten. Jeg skal snakke mest om de lange linjene, for det er det som faktisk former fremtiden vår. Samtidig er det viktig at vi ikke alltid har en tilnærming der vi sitter og venter på neste teknologi. Vi må også gjøre en del grep som bedrer reisehverdagen for folk i dag, for det er det tross alt handler om. Samferdselsdebatten handler om å skape mobilitet, men det handler også om å redusere utslippene, redusere reisetiden og redusere belastningen på lokalmiljøet.

Vi gjør mye allerede nå for å modernisere samferdselssektoren. Ikke minst gir det seg utslag i en kraftig økning i vedlikehold, som gjør at forfallet på både vei og jernbane er kraftig redusert under dagens regjering og dagens flertall. Vi har gjort mange forbedringer i organiseringen av samferdselssektoren. Vi har flyttet havneansvaret inn i Samferdselsdepartementet, vi har opprettet et veiselskap, vi gjør reformer på jernbanesektoren, vi har innført en ny loslov, det skjer ting med opprettelse av et infrastrukturfond o.l.

På alle sektorer innenfor Samferdselsdepartementets område har det skjedd forbedringer. I tillegg har vi klart å få orden på samarbeidet om å etablere bedre datadekning langs jernbanelinjene. Det er også en del av den moderniseringen som skaper effekt med en gang – at pendlere kan være på jobb når de sitter på toget, rett og slett fordi de får datadekning. Vi forbedrer og moderniserer signalsystemene gjennom ERTMS. Vi sørger for at flere kjøretøy kan kjøre på miljøvennlig drivstoff eller kan kjøre på el. Og vi har styrket Enova for at det kan bygges flere ladepunkter, og for at mer av den teknologien som skal til for framtidens kjøretøy, kommer på plass.

Samtidig, når vi virkelig skal tenke framover på hvordan vi skal planlegge samferdselssystemene våre for neste generasjon, må vi tenke på mer enn de tingene jeg nevnte

te nå. Vi må tenke på de paradigmeskiftene som av og til kommer, som gjør at transportforskere tar feil fordi verden i morgen ikke er sånn som den var i går, bare litt nyere. Folk får rett og slett andre preferanser fordi teknologikjøretøy og livsstil gjør det mulig.

Når jeg reiser rundt og snakker om dette på konferanser, og det er heldigvis mange utenfor denne sal som er opptatt av dette, har jeg en foil som viser 5th Avenue i New York i 1900 og i 1913. Bildet fra 1900 viser en gate full av fotgjengere, full av hester og én bil. Tretten år senere, altså en NTP-periode senere, er det masse fotgjengere, én hest og mange biler. På tolv år – og det er det vi snakker om for Nasjonal transportplan – hadde samferdselsinfrastrukturen endret seg dramatisk i den byen – til det bedre vil jeg tro de aller fleste sier, ikke fordi politikerne innførte en avgift på hest i byen, ikke fordi man innførte en rushtidsavgift eller forbød hester, men fordi næringslivet og industrien tilbød noe som var mye bedre enn det folk hadde.

Jeg føler litt på, når vi diskuterer våre samferdselsutfordringer i dag, at det nesten er som å være tilbake på 1900-tallet, bare at den diskusjonen man fører, er om man skal forby hesten, og så står man med ryggen til bilen. I dag er løsningen på alle problem at man skal forby bilen, og så står man med ryggen til teknologien.

For oss er det viktig at vi står med ansiktet mot teknologien og ser mulighetene. Jeg tror vi kommer mye lenger de neste årene hvis vi samler oss om å se på mulighetene som dukker opp, framfor å prøve å løse gårsdagens problem med gårsdagens forbud. Derfor bruker vi mye tid på å samarbeide med næringsliv og med andre land. Vi gjennomførte nylig en framtidskonferanse, der den amerikanske transportministeren, den finske ministeren, Elon Musk, som har grunnlagt bl.a. Tesla og SpaceX, folk fra Xerox, folk fra Norwegian, ja fra norsk næringsliv generelt, diskuterte mulighetene og hvordan norsk næringsliv kan bli en del av det. Det som var viktig da, var nettopp å få samarbeidet på plass, slik at vi kan knytte oss opp mot sterke miljø andre steder ved bruk av Norges fortrinn, at vi er en liten nasjon som er fleksibel, som kan snu seg raskt rundt, som har kort vei mellom myndighet og næringsliv, nettopp for å kunne være smidige. Den type løsninger ønsker vi å bruke mer og jobbe for å få på plass.

Da er det viktig at vi som politikere sørger for at ikke regelverket stopper ting. Det kan være sånn i dag at det stilles krav i myndighetsorgan som gjør at den teknologiske løsningen som en bedrift jobber med, trenger et par år før den er lovlig i henhold til norske lover. Derfor bruker vi mye tid på å snakke med næringslivet og høre hva de har i tankene, nettopp for at vi kan sette i gang prosessen med å endre lovverket. Derfor har vi allerede fått vedtatt en ITS-lov i Stortinget. Derfor har vi i departementet satt i gang arbeidet med å lage et lovverk som tilrettelegger for førerløse biler. Derfor har Kystverket foreslått i Nasjonal transportplan at vi skal legge til rette for å kunne ha et testområde i Trondheimsfjorden for autonome skip – alt dette for å kunne ligge i forkant.

I går hadde jeg møte med et av de store selskapene som driver med droneteknologi i Norge. De sier at vi ikke nød-

vendigvis er ledende på alle områder, men Norge er spennende fordi vi har mye kompetanse, vi har smidige myndigheter, og vi får lov til ting i Norge som man ikke har tillatt i andre land. Det gjør at Norge er et spennende sted å utvikle disse produktene ut mot et marked, som igjen gjør at vi kan sørge for at arbeidsplasser skapes her hjemme, i stedet for at vi blir en importør av andres suksess. Slik ønsker jeg at vi skal fortsette å jobbe.

Derfor er jeg veldig fornøyd og glad når Avinor står i forkant med å utvikle fjernstyrte tårn til flyplassene – ikke fordi vi skal fjerne arbeidsplasser, men fordi vi kan få en enda bedre åpningstid på flyplasser over hele landet ved at man får teknologien inn på fingerspissen, eller gjerne rett på øynene til folk gjennom digitale briller, som gjør at man har informasjon langt utover det man normalt kan se gjennom et vindu. Ved at man utvikler dette i Norge, kan vi være med og være dem som skaper teknologiarbeidsplassene, som drifter dette, og som leverer til andre land.

Jeg synes det er spennende når Avinor og andre bidrar til utvikling av selvkjørende brøytebiler. I dag møtte jeg en av entreprenørene i Oppland, Gjermundshaug, som også er med og bidrar inn i dette arbeidet og allerede har noen fjernstyrte anleggsmaskiner. Tenk om vi kunne fått det på en del flyplasser i distriktene – at vi uansett tid på døgnet om vinteren kunne fått ut brøytebiler fordi ambulansflyet må ned, i stedet for å måtte vente fordi folk må kjøre langt for å komme seg på jobb? Ville vi fortsatt trenge ansatte? Ja, for all del. Dette skal driftes, men jeg tror ingen savner heisføreren i dag. Vi har sannelig fått mange andre typer arbeidsplasser i stedet.

På samme måte hadde vi så sent som i går møte med et annet selskap, som utvikler og vil levere tog basert på hydrogendrift – ikke fordi de vil erstatte kjøreledninger alle steder, men fordi man en del steder, der trafikken gjerne er på et lavt nivå og distansene lange, mye raskere vil kunne modernisere jernbanen med å få hydrogendrevne tog på plass framfor å vente på å få bygd kjøreledninger.

Det er en framtid som er rett rundt hjørnet. Da er det viktig at vi bidrar til utviklingen av lovverket, måten vi tenker på, og de løsningene som en kommer fram med.

Det er grunn til å tro at vi nå nettopp ikke er – for å dra parallellen til hestebildene – i 1870, der alt er 40 år fram i tid, men heller kan snakke om at vi i dag faktisk er i 1905, der prosessene har startet, og vi må passe på at vi ikke er for sent ute. Det er en del verdenstrender nå som endrer bildet. Der vi før sto og skrøt av norsk vannkraft og Think, ser vi nå at den globale industrien produserer billigere fornybar energi, som gjør at flere globale selskap er interessert i å levere ting som går på strøm. Man sier at fornybar strøm fra solceller kan produseres i Midtøsten for det som tilsvarer rundt 10 dollar fatet. Man ser at kostnadene med batteriteknologi går kraftig ned. Ja, det samme skjer når det gjelder hydrogen. Det betyr noe for hva slags drivverk, hva slags motortyper, man kan ha i kjøretøy.

Radarer og sensorer synker i pris i en grad vi ikke har sett før. Radaren som Google har på sin Lexus, har gått fra å koste rundt 70 000 dollar til neste modell som hadde kostet 90 dollar – fra 70 000 dollar til 90 dollar. Og på tele-

komsiden ser vi at det vi syntes var raskt med 4G, vil bli slått ned i støvlene når man får 5G om få år. Alt dette gir muligheter for å koble sammen infrastrukturtilbud – busser man kan bestille via en app, som henter deg på døren og leverer deg på et stort kollektivknutepunkt, som gjør at folk i framtiden kanskje ikke ønsker å eie bil fordi tilbudet er så mye bedre hvis de har en mobiltelefon og et abonnement til et bildelingsselskap.

Åse Michaelsen (FrP) [17:54:28]: Jeg takker statsråden for svaret. Det er åpenbart at vi har en regjering som har tatt inn over seg arbeidet med et framtidrettet syn på teknologiutvikling innenfor transportsektoren.

Vi i Fremskrittspartiet gleder oss til å jobbe videre mot en ny nasjonal transportplan, som vedtas i 2017. Vi gleder oss også veldig til å følge teknologiutviklingen, og hvordan vi best mulig kan følge opp dette i planene.

Når det er sagt, ønsker jeg å kommentere en av medaljens baksider med teknologiutviklingen. I en mer og mer digital verden er vi også veldig avhengig av å tilpasse regelverket vårt på en sånn måte at vi står klar til å ta imot endringer. Vi står overfor spørsmål hva gjelder regelverk for autonome kjøretøy, f.eks. Hvordan forholder forsikringsbransjen seg til dette? Og hvor er til syvende og sist ansvaret plassert?

Et annet aspekt er utfordringer som gjelder cyber-sikkerhet og hacking mot digitale systemer, for det betyr at vi gjør oss mer sårbare og mer utsatt for avhengighet og sikkerhetsbrudd. Det er ikke bare positivt. Med balansen mellom ny teknologi og sårbarhet og balansen mellom datasikkerhet og personvern har vi en utfordring. Med de autonome bilene – f.eks. hvis noen bare vil hacke seg inn sånn at bremsene ikke lenger fungerer – hva da? Vi vet f.eks. at en iPhone 6 kan kobles mot cockpit i fly. Vi vet at vi nå skal kjøpe nye jagerfly, F-35, som jeg vil påstå er flyvende datamaskiner. Hvor sikkert er det? Cyberteknologi og nasjonal kommunikasjonsmyndighet, som ligger under Samferdselsdepartementet, det helhetlige ansvaret vi har for dette området, og det behovet vi har for en samordning tverrdepartementalt, må løftes høyere. For det er sånn at dette kommer bare til å bli gripe mer og mer om seg.

Da er det viktig at vi klarer å ha et parallellspor. Vi ønsker teknologiutvikling. Vi ønsker nye muligheter innenfor samferdselssektoren. Vi ønsker teknologi velkommen, men vi åpner også opp for sårbarhet. Da er mitt spørsmål: Klarer vi dette parallellsporet? Klarer vi å være på hugget, sånn at vi også minsker sårbarheten? Det er veldig lett å la seg begeistre av denne utviklingen, men, som sagt, det er også en baksider av denne medaljen.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [17:57:25]: Representanten Michaelsen tar opp en veldig viktig videreforlengelse av den diskusjonen vi begynte med, nemlig hvordan vi håndterer sikkerheten i dette.

Det ene handler om den fysiske sikkerheten – at folk skal føle seg trygge, og at ikke teknologien skal spore av og sette folk i fare. Det handler om sikkerhet mot hacking, f.eks. at folk overtar kontrollen gjennom teknologi og påfører folk bevisst eller ubevisst skade.

Det handler også om personvern. Etter hvert som en går rundt med mobiltelefoner og kanskje sitter i kjøretøy som sender og kommuniserer mye informasjon til andre for å få bedre flyt i trafikken, er det også fare for at noen kan overvåke ved at en får tilgang til de dataene. Jeg tror at det er mye å vinne på at samfunnet på en anonym måte kan få oversikt over hvilke biler som er hvor, rett og slett for å finne ut hvor det er trafikkork, for å kunne rute trafikken bedre. Men hvis du vet at «fru Nilsen» sitter akkurat der til enhver tid, er det ikke like hyggelig lenger. Det er noe av den balansen vi må finne ut av. Hvordan gjør vi det slik at folk fortsatt føler seg trygge på at de ikke overvåkes, og at ikke informasjon misbrukes, samtidig som vi kan bruke informasjon til å gi dem en bedre hverdag enn de ellers ville hatt?

På samme måten ser jeg for meg at når vi om noen år kanskje har fått de små, selvkjørende bussene som hjelper deg den første kilometeren på vei for å få deg til de store kollektivterminalene, vil fortsatt en del folk kanskje ønske at de skal kunne få hjelp ved uhell eller ved truende passasjerer – at det kanskje er en form for videoovervåkning der du selv kan styre til hvilken tid du blir overvåket, rett og slett fordi det hjelper sikkerheten, og til hvilken tid du har lyst til å være alene, når du ikke føler deg truet. Den type diskusjon er også svært viktig i dette.

Men det er også en annen del som gjør at vi som politikere må diskutere, for vi har f.eks. mye diskusjon om drosjeregulering nå. Uber-teknologien gjør at folk kan bestille drosjer på en annen måte, men det er fortsatt slik at bilene blir kjørt av en person. Hvis en om ti–femten år – eller som amerikanerne tror, om fem år – har førerløse biler som kjører deg rundt i lokalmiljøet, er det da drosjer? Kan det hende at det er et leiebilselskap som har tilbudt deg dette, eller kan det like gjerne være en bilprodusent? Når vi nå ser på de tre store amerikanske bilprodusentene, i tillegg til Tesla, ser vi at Chrysler har teamet opp med Google, som det første eksterne selskapet Google samarbeider med om selvkjørende biler. Både Ford og GM har kjøpt seg inn i store bildelingsaktører, nettopp for å bli en del av en kjede som går på tvers av alt. Det som i dag er en åpenbar drosjebransje, hvor en har en person som kjører drosjebil, kan i framtiden være et leiebilselskap som allikevel utfører den samme jobben som en drosje gjør, rett og slett fordi teknologien gjør det mulig. Det også er utfordrende for oss politikere og gjør det svært viktig å ta denne debatten tidlig.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Magne Rommetveit (A) [18:00:38]: Interpellanten tek opp eit viktig tema. I dag fremjar Arbeidarpartiet eit forslag litt i same gata her i Stortinget, der me ber regjeringa leggja fram ein offensiv strategi for korleis Noreg og norsk kompetanse kan ta ein leiande posisjon innan utvikling av heilt og delvis sjølvkøyrande køyretøy og skip.

Teknologiske framskritt har gjeve oss eit raskt skifte i kva som er mogleg å automatisera. Innan fleire område er skiftet kome langt i å skapa nye moglegheiter for meir heil-

og delautomatisering av tenester og oppgaver. Full utnytting av teknologi opnar for eit stort scenario av ulike autonome løysingar. Sensorar og avansert programvare kan òg nyttast til automatisering i køyretøy som bil og båt, hjelpemiddel i heimen og i f.eks. helsesektoren. For mange innan olje og offshore er automatisering og fjernstyring velkjend teknologi. Dette er verdifull kompetanse som må bringast vidare også til andre næringsområde.

Teknologioptimisme og kreative miljø over heile landet er eit kjent varemerke for Noreg. Me er tidleg ute med å ta i bruk teknologi, og store produsentar refererer til Noreg som eit føregangsland. Det er bra og lover godt for nye idear til nye næringar. Dette vil kunna påverka transportkvardagen til kvar enkelt samt transport i næringslivet både til lands og til sjøs.

Endringane på køyretøy og skip vil også kunna påverka behovet for og innrettinga av infrastrukturen samfunnet skal byggja ut både på kort og på lang sikt. Eg vil visa til at fagetatane den 29. februar i år i grunnlagsdokumentet sitt for Nasjonal transportplan skriv:

«Utviklingen av automatikk i kjøretøy går raskt, og medfører en rekke utfordringer som må håndteres. Dette gjelder særlig lovverk, ansvarsforhold og personvern. Sverige har nylig nedsatt en statlig utredning om selvstyrende kjøretøy. Med hensyn til den raske teknologiske utviklingen foreslår transportetatene at dette skjer også i Norge, og utvides til å omfatte skip.»

Arbeidarpartiet meiner at ein grundig gjennomgang av dei prinsipielle sidene ved denne utviklinga er nødvendig, og det vil vera ei rett tilnærming å oppretta ei breitt sammansett ekspertgruppe med ulike fagkompetansar for å drøfta og gje anbefalingar for vegen vidare på dette viktige området. Som ein av forslagsstillarane bak forslaget som vart levert inn i dag tidleg, ser eg fram til dette arbeidet, og eg vil anta at det er brei støtte for dette i Stortinget. Eg forstår det også slik at statsråden har tenkt å følgja dette opp utan opphald. Her har Noreg føresetnad for og moglegheit til å lukkast.

Innan transportsektoren står me føre to megatrender. Den eine er grønt skifte, som har fått litt forskjellige namn, men der vi har gjort og gjer veldig mykje. Så har vi dette med digitalisering i sektoren. Me i Arbeidarpartiet vil vera med på å ha handa på rattet når det gjeld å leggja til rette for førarlose køyretøy.

Torill Eidsheim (H) [18:04:36]: Eg vil aller først få lov til å takke interpellanten for å reise debatt omkring eit viktig tema.

Globale megatrender gjer seg gjeldande innan ei rekkje område, og vi ser tydelege effektar av både klimaendringar, demografiske endringar, globalisering, digitalisering, disruptiv innovasjon og urbanisering både nasjonalt og lokalt.

Dette utfordrar. Det utfordrar politikken. Transportsektoren må vere leiande i arbeidet med å adressere dei negative ringverknadene sektoren genererer, ikkje berre fordi transportsektoren står for ein stor del av dei globale og lokale klimautsleppa, men òg fordi innovative løysingar og bruk av teknologi innan transportsektoren kan bidra til ein

betre og enklare kvardag for folk flest, auka konkurransevne for industrien, samtidig som sikkerheita og miljøet òg blir varetekne.

Autonome bilar som kan køyre både raskt, tett og trygt heilt utan sjåfør om bord, er ei av mange teknologiske løysingar som vil kunne vere eit viktig bidrag til framtidens transportsektor. Samfunnsnytte i form av betre utnytting av infrastrukturen og jamnare og tettare trafikkflyt er rekna til å kunne frigjere potensielt 70 pst. av vegflata.

Utvikling og innovative løysingar kjem erfaringsmessig raskare enn vi anar. På same måte som mobiltelefoni i dag er blitt ein industri frå GSM-nettet opna i 91, kan akkurat det same skje med autonome køyretøy og ITS.

Utan vidareutvikling av intelligente transportsystem i Noreg er det heilt usannsynleg at vi vil oppnå dei måla som vi har sett oss. Men nokon er nøydd til å gå framfor og sjå til at moglegheitene blir både synlege og tilgjengelege.

Dersom du har vore ute i trafikken i dag, har du antakeleg brukt ITS. Det kan vere alt frå GPS, automatisk lukeparkering og antiskrens til skiltgjenkjenning og bompengeinnkrevjing, berre for å nemne noko. Felles for alt dette er at det forenkler, forbetrar og foreinar transportkvardagen vår. Ikkje minst ser vi at det blir stadig meir og meir vanleg.

Då regjeringa nyleg laga rammeverket for ei ny lov om ITS, var det fordi det finst så mange viktige utfordringar knytte til ITS, f.eks. knytt til personvern, men òg for å sikre at alle aktørar i bransjen skal ha lik tilgang til informasjon for vidare forskning og utvikling. Den nye lova er ei ramme som må fyllast med innhald i takt med innspel frå bransjen og teknologisk utvikling.

Det er enorme moglegheiter for tenester som både gjer infrastrukturen tryggare og skaper flyt, men òg for løysingar som kan varsle og bidra til miljø- og klimautfordringar.

Men kven er det så som vil løyse desse utfordringane? Er det bilbransjen, eller er det ekombransjen? Eller er det kanskje ein bransje vi ikkje anar i dag? Vi tenkjer nok ofte veldig tradisjonelt, sektorielt og avgrensande for potensiell utvikling.

Vi må tilretteleggje for dei som i dag har lyst til å teste og eksperimentere, og vi må akseptere at forskinga òg betyr at ein av og til vil ha brukt tid på å finne ut at ein tok feil. Vi anar ikkje i dag kven som sit på løysingane for morgondagens transportsektor, og eg vil minne om at Google faktisk blei starta i ein garasje.

Eg er glad for at vi har ein framoverlent statsråd og eit politisk fleirtal som støttar denne typen testing og er opne for etablering av gode arenaer for forskingsmiljø, og som vil stimulere til at norske miljø får lov til å ta del i alle moglegheitene vi ser.

Den viktigaste oppgåva vår framover blir å sjå til at ikkje regelverket står i vegen for ei rask og ønskt modernisering av transportsektoren. Så må vi ta høgde for ein transportsektor der mobil, appar og det digitale er blitt ein integrert del av transporten.

Åse Michaelsen (FrP) [18:09:47]: Jeg vil takke alle som har deltatt i debatten. Jeg kunne vel egentlig ha ønsket at det hadde vært enda mer trøkk, enda flere som hadde

deltatt, for dette er framtiden. Det er dette som kommer til å virke inn på hele samfunnet uansett hvilken sektor vi snakker om. Men det er nå sånn at det tar litt tid, og jeg vil også si at det er en aldersforskjell i forståelsen av å se digital framtid, cyber og det som måtte komme. Men jeg tenker at om et par år – hadde jeg da sittet på Stortinget – hadde jeg satt meg i den autonome bilen og flydd greit over Skagerrak ned til Sørlandet, selv om hastigheten var satt ned til 520 km/t!

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [18:10:54]: Jeg vil også takke for bidragene i debatten, selv om jeg også oppriktig hadde trodd at dette ville skape fullt hus, i hvert fall med tanke på alle partienes deltakelse. Vi har åpenbart en jobb å gjøre for å skape større engasjement. Men, uansett, la oss gjøre det beste ut av det. Regjeringen er allerede i gang, og jeg er glad for at det er mange representanter i Stortinget som også tenker i den retning.

La meg samtidig si at det er ingen grunn til at Norge skal utvikle alle løsninger selv. Derfor har jeg vektlagt samarbeid både med næringslivet og med andre land. Svenskene er allerede ferdig med sin utredning. De er i gang med sitt lovarbeid. Jeg synes ikke det er vits i at vi skal lage en utredning som skal kopiere svenskene, for deretter å begynne med norsk lovarbeid. Derfor har vi gått rett på lovarbeidet. Det er min ambisjon at vi skal kunne fremme det for Stortinget og få gjort vedtak før sommeren 2017.

Hvis vi skal begynne med en utredning, vet vi at det fort går ett år ekstra. Det er viktig å huske, for tidsperspektivene i teknologiverdenen er ofte litt annerledes enn i den politiske verden. Da jeg i fjor høst var i San Francisco for å diskutere bl.a. intelligente transportsystemer, men også møtte dataleverandører med tanke på fiberkabler, snakket de om kort og lang sikt på sine planer. Jeg ble veldig nysgjerrig etter hvert, for jeg tenkte: «Lang sikt», er det noe jeg kan oppleve når jeg er politiker? Det trodde de, for deres «lang sikt» var fire måneder framover. «Kort sikt» var inntil tre måneder. Hvis vi skulle bruke et par år på å utrede hvor vi vil, er det en del teknologimiljøer som kan avskrive Norge i de årene. Det vil ikke jeg skal skje.

Jeg synes det er viktig at vi lytter til ekspertene. Men også her mener jeg vi skal bruke en del grupper som allerede fins, istedenfor hele veien å opprette nye. Det fins et organ som heter ITS Norge, som iallfall jeg har mye kontakt med og har reist med rundt i verden. De ønsker jeg at vi skal jobbe tettere med istedenfor å opprette ytterligere sidegrupper. Men i sum er det det som alle ulike aktører kan bidra med, for selv ikke ITS Norge vet alt. Det er her det spennende er med teknologimiljøet, at – selvsagt – har man store selskaper, kan man samle mye kompetanse. Men det kan vel være at det er utfordrerne som til slutt vinner fram. Det var ingen som visste at Tesla ville være et stort bilselskap, som det er i dag, for bare få år siden.

Det å stimulere bredden i næringslivet, sørge for at vi er fleksible i lovverket, imøtekomme og hjelpe også der staten kan, i å teste ut teknologi, er viktig. Derfor kommer jeg til å samle noen av de store kollektivselskapene for å se

hva de tenker selv, men også for å se hva vi som nasjon kan gjøre sammen for å teste ut teknologier. Istedenfor å konkurrere om å teste ut ett produkt kan vi se hvordan vi kan favne flere. Derfor vil vi treffe næringslivet og entreprenørene for å se hvordan vi kan bruke teknologien når vi bygger veier, og ikke minst når vi planlegger veier. Alt er en del av å skape en bedre reisehverdag.

Presidenten: Dermed er debatten i sak nr. 9 avsluttet.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Den innkalte vararepresentanten for Buskerud fylke, Laila *Gustavsen*, tar nå sete.

Da er vi klar til å votere.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 39 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–35, fra Snorre Serigstad Valen på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 36–39, fra Rasmus Hansson på vegne av Miljøpartiet De Grønne

Det voteres først over forslagene nr. 36 og 37, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 36 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å starte en gradvis omlegging av skattesystemet der skattetrykket på arbeid reduseres og skattetrykket på forbruk økes.»

Forslag nr. 37 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede utformingen av en provenynøytral reduksjon av arbeidsgiveravgiften med ett prosentpoeng, finansiert av en økning i den generelle merverdiavgiften og økte miljøavgifter. Forslaget må ta hensyn til at de lavere inntektsgruppene rammes hardest av en skatt på konsum og foreslå tiltak for å kompensere for dette innenfor en provenynøytral ramme.»

Votering:

Forslagene fra Miljøpartiet De Grønne ble med 101 stemmer mot 1 stemme ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.23.56)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 38 og 39, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 38 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i sitt forslag til statsbudsjett for 2017 legge frem forslag om en mer omfordelende fordelingspolitikk, samt sterke virkemidler for å vri forbruk, produksjon og ressursbruk i mer klima- og miljøvennlig retning.»

Forslag nr. 39 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslaget til statsbudsjett for 2017 utrede modeller for en miljødiffere-

siert flyseteavgift, blant annet inspirert av tysk modell.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Miljøpartiet De Grønne ble med 98 mot 4 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.24.17)

Presidenten: Det voteres så over forslagene nr. 2–8, 11, 18, 21, 27, 29 og 34, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede grunnrentebeskatning innen gruvevirksomhet og havbruk.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget viser til det alternative statsbudsjettet til Sosialistisk Venstreparti og ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et konkret forslag til et mer progressivt skattesystem som særlig kommer de fire første desilene i inntektsfordelingen til gode, i tråd med FNs bærekraftsmål.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til hvordan sikre symmetri mellom øverste marginalsatt på personinntekt og samlet skatt på aksjeinntekter uten å gå på bekostning av progressiviteten i skattesystemet.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag om utfasing av skjermingsfradraget.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om skattlegging av leieinntekter fra første krone framfor femte boenhet.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede om forsikringsbaserte spareordninger bør skattlegges som aksjeinntekt.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2017 fremme forslag til et flyttefradrag for kostnader ved flytting på tvers av fylker. Videre skal forslaget vurdere fradraget for daglig arbeidsreise, fradrag for besøksreise til hjemmet for pendlere, BSU-ordningen, skatteklasser 2 og foreldrefradraget.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre åpenhetskrav om skatteopplysninger i aksjonærregisteret.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre en åpenhetsgaranti for selskaper som opererer i Norge i møte med skattemyndigheter i Norge og andre land de opererer i.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvide rentefradragsbegrensingsregelen til å gjelde eksterne renter i tillegg til renter til nærstående aktører. Rentefradragsbegrensningen settes til 45 pst. av EBIT.»

Forslag nr. 27 lyder:

«Stortinget ber regjeringen hurtig fremme forslag om lovfesting av den ulovfestede omgåelsesregel etter at høringen er avsluttet.»

Forslag nr. 29 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre plikt til å opplyse om utenlandsk eierskap i selvangivelsen.»

Forslag nr. 34 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til en ny arveavgift med færre tilpasningsmuligheter og bedre omfordelingsevne enn den tidligere modellen for arveavgift.»

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 100 mot 3 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.24.40)

Presidenten: Det voteres så over forslagene nr. 1, 9, 10, 12–17, 19, 20, 22–26, 28, 30–33 og 35, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå å redusere friinntekten i særskatten for å nøytralisere skattekuttene gitt til petroleumssektoren og vannkraftsektoren på henholdsvis 630 mill. kroner og 85 mill. kroner og at den justeres videre i tråd med endringer i satsen på selskapskatt og skatt på aksjeutbytte.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen trekke alle statseide selskaper og fond ut av skatteparadis, for eksempel Statens pensjonsfond utland, Norfund, Statoil og Telenor.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette et ekspertutvalg som skal vurdere om det bør gjøres ytterligere begrensninger i skatterådgiveres, herunder advokaters, taushetsplikt på skatteområdet. I forlengelsen av dette skal det vurderes om skattyteres og deres rådgiveres plikt til å gi kontrollopplysninger bør utvides til å gjelde informasjon om selskapsstrukturer og formålet med finansielle transaksjoner. Det skal også vurderes om skatterådgiveres skatteplanleggingspakker skal pålegges opplysningsplikt.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ikke inngå i handelsavtaler med land som hindrer arbeidet mot kapitalflukt.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide nye anbudsregler som gjør det mulig for alle offentlige innkjøpere å velge bort leverandører som ikke er åpne om eierforhold og skatteparadis.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre utvidet land-forland-rapportering innen alle bransjer.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag for å styrke Økokrim og Skatteeta-

ten i deres arbeid mot internasjonal skatteunndragelse og overskuddsflytting.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag for å sette Finanstilsynet i stand til å overvåke og slå ned på banker og finansinstitusjoner som opererer i Norge og som bruker, tilbyr og legger til rette for bruk av skatteparadis for skatteunndragelse.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag for å la Skatteetaten kreve inn utestående skatt fra andre enheter i samme konsern ved oppløsning.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede innføring av informasjonsplikt på eierskap av derivater.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede avgrensninger for å sikre skattegrunnlaget for utbytte i kompliserte selskapsstrukturer.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå å innføre kilde-skatt på renter, royalty og leiebetalinger.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta bareboatleie av fartøy og rigger ut av rederiskatteordningen.»

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede fradragsbegrensninger på fradrag for royalty. Et slikt system bør baseres på antatte markedspriser for å forhindre villledende internprising.»

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en gjennomgang av alternativer til armlengdeprinsippet ved internprising der reelle markedspriser ikke kan enkelt observeres i åpne markeder.»

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en gjennomgang av utflyttingsreglene med mål om umiddelbart oppgjør ved utflytting fra Norge, gitt hva som er mulig innenfor EØS-avtalens forpliktelse.»

Forslag nr. 28 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede beskatning av digitale salg av immaterielle tjenester i Norge fra andre land, der selskapet opererer fra et lavskatteland.»

Forslag nr. 30 lyder:

«Stortinget ber regjeringen aktivt følge opp, støtte opp om og ligge i front ved implementering av EU-kommisjonens arbeid med en «Common Consolidated Corporate Tax Base» i EØS-området.»

Forslag nr. 31 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med forslag om en omsetningsbasert minimumsskatt for multinasjonale selskap med stor omsetning og salgsvolum i Norge, men med unaturlig lave skattegrunnlag. Den høyeste skatten av den omsetningsbaserte minimumsskatten og vanlig selskapskatt vil være den gjeldende i hvert enkelt tilfelle.»

Forslag nr. 32 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake med forslag til en progressivt treffende og effektiv formuesskatt. Følgende elementer bes utredet:

- Avvikling av verdsettelsesrabatter til fordel for spesifikke bunnfradrag, for eksempel for primærbolig og fritidsbolig.
- Progressiv sats.»

Forslag nr. 33 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake med forslag til en ny beskatning av eiendom. Denne skal utrede bl.a. følgende alternativer:

- Gevinstbeskatning ved salg av primærbolig og medfølgende fradrag ved salg med tap.
- Nasjonal eiendomsskatt på toppen av den kommunale etter modell fra formuesskatten.
- Gradvise endringer eller reduksjoner i rentefradraget.
- Skatt på utleie av egen bolig.
- En innfasingsplan for total beskatning på eiendom for å balansere ut fraværet av skatt på fordel av å bo i egen bolig når rentefradraget beholdes.»

Forslag nr. 35 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag om at redusert merverdiavgift på 10 pst. settes ned til 8 pst.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 98 mot 4 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.25.05)

Komiteen hadde innstilt:

I

1. Utbytteskatten holdes om lag på dagens nivå i tråd med regjeringens forslag når vi ser utbytteskatt og selskapskatt i sammenheng.
2. Det innføres en verdsettingsrabatt på 20 pst. i formuesskatten innen 2018 for aksjer og driftsmidler. Tilsvarende reduksjon i verdsetting av tilordnet gjeld gjøres sjablongmessig.
3. Satsen i alminnelig inntekt for selskap og person reduseres til 23 pst. innen 2018. Ytterligere reduksjoner vurderes i lys av utviklingen internasjonalt, og spesielt i våre naboland.
4. Regjeringen bes i forbindelse med statsbudsjettet for 2017 gi en vurdering av problemet med formuesskatt i forbindelse med likviditetsutfordringer for eiere og bedrifter når bedriftene går med underskudd og det ikke er grunnlag for å betale utbytte. Det bes om en vurdering av hvordan midlertidige likviditetsproblemer eventuelt kan avhjelpes uten at det skapes en omgåelsesmulighet for formuesskatten.
5. Regjeringen bes i forbindelse med statsbudsjettet for

- 2017 vurdere muligheten for en ordning med tidsbegrenset rabatt i formuesskatten for gründere ved bør-sintroduksjon av det respektive selskap.
6. Det innføres en finansskatt fra 2017. Dette er en skatt på merverdien i finansiell tjenesteyting, og sees i lys av at sektoren er unntatt fra merverdiavgift.
 7. Skjermingsrenten økes til et nivå som bedre reflekterer risikofri avkastning. Regjeringen bes komme tilbake i statsbudsjettet for 2017 med forslag til hvordan en økt skjermingsrente bør fastsettes.
 8. Det gis en status for hvordan det norske lovverket er rustet for stadig mer komplekse finansielle instrumenter og selskapsstrukturer, med tanke på inntektsskifting i flernasjonale selskaper.
 9. Det vises til at advokater og andre tredjeparter, uten hinder av lovbestemt taushetsplikt, etter krav fra ligningsmyndighetene plikter å gi opplysninger om pengeoverføringer, innskudd og gjeld, herunder hvem som er parter i overføringene, på deres konti tilhørende skattyter. Det skal opprettes et ekspertutvalg som skal vurdere om det bør gjøres ytterligere begrensninger i skatterådgiveres, herunder advokaters, taushetsplikt på skatteområdet. I forlengelsen av dette skal det vurderes om skattyteres og deres rådgiveres plikt til å gi kontrollopplysninger bør utvides til å gjelde informasjon om selskapsstrukturer og formålet med finansielle transaksjoner. Det skal også vurderes om skatterådgiveres skatteplanleggingspakker skal pålegges opplysningsplikt.
 10. Regjeringen skal påse en rask og mest mulig fullstendig implementering av BEPS-anbefalingene i det norske regelverket.
 11. I forbindelse med de vurderinger som skal gjøres etter den pågående høringen om omgåelsesregelen, bør det foretas en vurdering om å utvide opplysningsplikten til også å omfatte hensikten med transaksjoner.
 12. Effekten av forskriften for land-for-land-rapportering (LLR) på å synliggjøre uønsket skattetilpasning samt å sikre at relevante opplysninger knyttet til LLR fra datterselskaper og støttefunksjoner fremkommer i regnskapet, skal gjennomgås slik Stortinget har bedt om. Det vurderes også hvordan det kan etableres et tilsyn med rapporteringspliktige etter LLR-regelverket.
 13. Et norsk offentlig eierskapsregister skal legge til rette for åpenhet om eierskap i norske selskap, og det tas sikte på å innrette det slik at det blir lettere å finne frem til selskapenes ultimate rettighetshavere i tråd med FATFs anbefalinger og EUs fjerde hvitvaskingsdirektiv.
 14. Den foreslåtte økningen av formuesskatten i skogbruket ved økning av skogfaktoren gjennomføres ikke. Videre beholdes dagens avskrivningssats for husdyrbygg.
 15. Regjeringen bes gjennomgå og forbedre systemet for verdivurdering av fritidseiendom.
 16. Rentebegrensningsregelen for selskaper bør utvides til

også å omfatte eksterne renter for å treffe en større del av rentefradrag som skyldes overskuddsflytting. Regelen bør utformes på en måte som i minst mulig grad rammer ordinære låneforhold.

17. Regjeringen bes i forbindelse med budsjettet for 2017 foreslå en ordning for langsiktig sparing i børsnoteerte aksjer og aksjefond som innebærer at gevinster ikke beskattes løpende.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 94 mot 4 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 18.25.26)

Videre var innstilt:

II

Meld. St. 4 (2015–2016) – En skattereform for omstilling og vekst – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

I lov

om endringer i merverdiavgiftsloven
(utvidet adgang til direkte registrering)

I

I lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift gjøres følgende endringer:

§ 2-1 sjettede ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Plikten til å være registrert ved representant gjelder likevel ikke avgiftssubjekter som er hjemmehørende i en EØS-stat som etter skatteavtale eller annen folkerettslig overenskomst med Norge skal utveksle opplysninger og bistå med innfordring av merverdiavgiftskrav.

§ 2-1 åttende ledd nytt annet punktum skal lyde:

Departementet kan også i forskrift gi regler om registrering ved representant og kan herunder fastsette vilkår for at et avgiftssubjekt skal anses å være hjemmehørende i en stat, at ikke effektiv bistand kan utløse plikt til å være registrert ved representant som er solidarisk ansvarlig for

betaling av merverdiavgiften, og at adgangen til registrering uten representant som er ansvarlig for at merverdiavgiften blir betalt, skal være betinget av at avgiftssubjektet stiller økonomisk sikkerhet.

II

I lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift gjøres følgende endring:

§ 11-1 fjerde ledd annet punktum skal lyde:

Representanten er likevel ikke ansvarlig for betaling av merverdiavgift dersom den næringsdrivende er hjemmehørende i en EØS-stat som etter skatteavtale eller annen folkerettslig overenskomst med Norge skal utveksle opplysninger og bistå med innføring av merverdiavgiftskrav.

III

Lovens del I trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Lovens del II trer i kraft straks.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Presidenten: I sak nr. 3 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten har Geir Jørgen Bekkevold satt fram et forslag på vegne av Kristelig Folkeparti.

Forslaget lyder:

«I lov 8. mars 2002 nr. 4 om barnetrygd (barnetrygdloven) skal § 4 tredje ledd første og annet punktum lyde:

Ved midlertidig fravær fra Norge som ikke varer mer enn tre måneder, regnes barn i skolepliktig alder fortsatt som bosatt her. Ved midlertidig fravær fra Norge som ikke varer mer enn seks måneder, regnes barn under skolepliktig alder fortsatt som bosatt her.

Nåværende § 4 tredje ledd annet punktum blir nytt tredje punktum.»

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 86 mot 17 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.26.35)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i barnetrygdloven
(barnetrygd ved opphold i utlandet)

I

I lov 8. mars 2002 nr. 4 om barnetrygd (barnetrygdloven) skal § 4 tredje ledd første punktum lyde:

Ved midlertidig fravær fra Norge som ikke varer mer enn tre måneder, regnes barnet fortsatt som bosatt her.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Presidenten: Kristelig Folkeparti og Senterpartiet har varslet subsidiær støtte til innstillingen. Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 86 stemmer for og 4 stemmer mot komiteens innstilling.

(Voteringsutskrift kl. 18.27.02)

Voteringstavlene viste videre at det var avgitt 84 stemmer for og 3 stemmer mot lovens overskrift og loven i sin helhet. Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne hadde varslet at de ville stemme imot.

(Voteringsutskrift kl. 18.27.18)

(Mye mumling i salen)

Presidenten: Det viser seg at noen ikke har fått sin stemme registrert, og at noen har stemt feil.

Det voteres da på nytt over komiteens innstilling til I og II. Kristelig Folkeparti og Senterpartiet har altså varslet subsidiær støtte til innstillingen, mens Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 100 mot 3 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.28.37)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 93 mot 3 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.28.56)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 20 forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Sonja Mandt på vegne av Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 3–5, fra Sonja Mandt på vegne av Arbeiderpartiet
- forslagene nr. 6–11, fra Terje Breivik på vegne av Venstre
- forslagene nr. 13–21, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet

Presidenten gjør oppmerksom på at forslag nr. 12, fra Venstre, ikke ble fremmet.

Presidenten gjør også oppmerksom på at forslagene fra Senterpartiet ble levert inn etter den reglementsmessige fristen, men presidenten har grunn til å tro at Stortinget likevel ønsker å ta forslagene opp til votering, siden noen av forslagene ser ut til å få flertall. Presidenten foreslår derfor at forslagene likevel tas opp til votering. – Det anses vedtatt.

Det voteres først over forslag nr. 13, fra Senterpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om ikke å åpne for at flere private kommersielle aktører skal kunne rekruttere fosterhjem.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 94 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.30.06)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 14, fra Senterpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at saksbehandlings-/utredningstjenester, fosterhjem og oppfølgings-tjenester i all hovedsak skal utføres av ansatte i kommu-

nene og Bufetat som har myndighetsansvaret og ikke gjennom private kommersielle aktører.»

Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 62 mot 40 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.30.26)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 16, fra Senterpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for et systematisk og bedre samarbeid mellom barneverntjenesten og kommunehelsetjenesten/spesialisthelsetjenesten for å sikre bedre forebygging, oppfølging og behandling av psykiske vansker og lidelser hos barn og unge i barnevernet, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte for å informere om tiltak som er satt i verk.»

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 60 mot 43 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.30.46)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 17 og 21, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle barn og unge som blir plassert i fosterhjem/institusjon, så tidlig som mulig får en helsefaglig vurdering/samtale for å sikre kartlegging, forebygging og tidlig oppfølging av eventuelle emosjonelle eller atferdsmessige problemer og psykiske vansker eller lidelser.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjøre det enklere å få forlenget fosterhjemsoppholdet etter fylte 18 år og å sikre at flere får et godt tilbud om ettervern fram til fylte 23 år.»

Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet ble med 55 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.31.07)

Presidenten: Forslag nr. 18, fra Senterpartiet, ble under debatten endret til følgende ordlyd:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å fremme forslag til lov om at ingen omsorgsovertakelse skal bli vedtatt uten at barnets egen familie eller nære nettverk er vurdert og at det i forskrift bestemmes at det i saksframstillingen eller på annen måte skal synliggjøres at dette er vurdert før vedtaket ble fattet.»

Det votes over det endrede forslag nr. 18 og forslag nr. 19, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjering sørge for at fylkesmannen i sitt tilsyn med barneverntjenesten også undersøker spesifikt om familie eller nære nettverk er vurdert i alle omsorgsovertakelser.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme mot forslagene. – Det betyr at alle andre er forventet å stemme for.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet ble bifalt med 93 mot 6 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.32.03)

Presidenten: Forslag nr. 20, fra Senterpartiet, ble under debatten endret til å lyde:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at søsken som hovedregel ikke blir splittet ved omsorgsovertakelse, og at det gjøres tiltak som legger bedre til rette for fosterfamilier som tar imot søsken.»

Det votes over det endrede forslag nr. 20 og forslag nr. 15, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det ved eventuell innføring av nasjonalt kartleggingssystem sikres at hvert barn får individuell og faglig vurdering.»

Presidenten har grunn til å tro at forslagene blir enstemmig bifalt.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 8, 9 og 11, fra Venstre.

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at forslag til konkret plasseringssted for barnet skal presenteres for fylkesnemnda før begjæring om omsorgsovertakelse realitetsbehandles.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen som en del av arbeidet for å hindre utilsiktede flyttinger for barnet, om å vurdere å la alle flyttinger og tilbakeføringer behandles i fylkesnemnd.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til å sikre at en instans over barnevernet som del av tilsynsarbeidet kan overprøve det barnevernfaglige skjønn i kommunene.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Venstre ble med 96 mot 5 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.33.01)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 10, fra Venstre.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå endringer som gir fylkesmannen myndighet til å bøtelegge kommuner som ikke utfører lovpålagt oppfølging av fosterbarn og fosterfamilier.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre ble med 95 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.33.42)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 7, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå endringer i lovverket slik at unge med tiltak etter barnevernloven får rett til tiltak fram til fylte 25 år, og om å sikre en oppfølging av de som avslår ettervern.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre ble med 94 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.34.05)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 6, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å styrke de økonomiske rammevilkårene for fosterhjemsfamilier gjennom en opptrappingsplan der det første steget blir tatt i statsbudsjettet for 2017 gjennom en oppjustering av tilskuddet til kommunene og en tilsvarende anbefaling om økning av KS-satsene for arbeidsgodtgjøring for fosterforeldre.»

Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 83 mot 20 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.34.25)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 3 og 4, fra Arbeiderpartiet.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå ankemulighetene biologiske foreldre har ved omsorgsovertakelse, vurdere løsninger som sikrer bedre stabilitet og ro for barn, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte i løpet av 2016.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå fosterforeldres partsrettigheter for å sikre bedre stabilitet og forutsigbarhet.»

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet ble med 60 mot 41 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.34.44.)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 5, fra Arbeiderpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at det igangsettes en NOU om fosterhjemsomsorgen for å få en helhetlig gjennomgang.»

Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget. Venstre har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble bifalt med 54 mot 49 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.35.07)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram retningslinjer for kvalitetssikring, kontroll og begrensninger av uttak for private aktører.»

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti ble med 54 mot 49 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.35.26)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå regelverket for fosterforeldre som blir uføretrygdet eller får arbeidsavklaringspenger.»

Senterpartiet, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti ble bifalt med 54 mot 49 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.35.48)

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber regjeringen gjennomgå bruken av tvang når det gjelder barn innenfor barnevernet og fosterhjemsomsorgen.

II

Stortinget ber regjeringen sikre at barn som har begått overgrep, barn med traumer eller barn som har vært utsatt for overgrep, følges opp.

III

Stortinget ber regjeringen sikre fosterfamilier med barn med funksjonsnedsettelse trygge og forutsigbare rammevilkår og god og koordinert tilrettelegging.

IV

Stortinget ber regjeringen sette i gang forskning på hvordan biologiske barn opplever å være fostersøster/bror.

V

Stortinget ber regjeringen se på tiltak som kan gjøres for hvordan adopterte barn kan få best mulig oppfølging for å sikre en god oppvekst.

VI

Stortinget ber regjeringen vurdere om også pålagte tiltak kan settes inn uten samtykke under svangerskap for å sørge for tidlig hjelp og forebygge omsorgssvikt for nyfødte.

VII

Stortinget ber regjeringen vurdere hvorvidt alle fosterforeldre årlig bør gis veiledning, blant annet om grensesetting.

VIII

Stortinget ber regjeringen fremme forslag for Stortinget som sikrer likeverdige økonomiske rammevilkår for fosterforeldre i kommunale fosterhjem.

IX

Stortinget ber regjeringen utrede fosterforeldres pensjonsvilkår med siktemål om at fosterforeldre ikke skal tape på å være frikjøpt på grunn av barnets ekstra behov for omsorg og oppfølging.

X

Stortinget ber regjeringen om en full gjennomgang av fosterhjemskontraktene, og komme med en løsning som gir større forutsigbarhet enn i dag, herunder bedre rettigheter for fosterforeldrene og en mer formell tilknytning for barnet til fosterhjemmet.

XI

Stortinget ber regjeringen sette i gang et forskningsprosjekt for å se på hva slags ettervern som har best effekt.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

XII

Meld. St. 17 (2015–2016) – Trygghet og omsorg. Fosterhjem til barns beste – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten har Arild Grande satt fram et forslag på vegne av Arbeiderpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en heving av minstesatsene i produksjonstilskuddet til nyhets- og aktualitetsmedier og fremme forslag til Stortinget om dette.»

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 60 mot 43 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.36.37)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:64 S (2015–2016) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arild Grande, Anette Trettebergstuen, Sonja Mandt og Hege Haukeland Liadal om en ny innordning av produksjonstilskuddet til nyhets- og aktualitetsmedier, der minstesatsene heves – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sakene nr. 7–9 foreligger det ikke noe voteringstema.

Sak nr. 10 [18:37:03]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Ønsker noen ordet før møtet heves? Det er ikke skjedd. – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 18.38.
